

ΚΥΡΙΑΚΟΥ Γ. ΚΟΣΜΑ

ΛΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ

(ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ - ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ - ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ)

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΙΩ. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

(ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ - ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ - ΕΥΑΓΟΡΑΣ)

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1950

ΛΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ

17159

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΚΟΣΜΑ

ΛΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ

(ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ, ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ,
ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ)

Οργανισμός Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων
ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1950

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Βίος Λυσίου.

Ο Λυσίας ἐγεννήθη ἐν Ἀθήναις πιθανώτατα τὸ 459 π. Χ. Ο πατήρ του Κέφαλος, ἐπιφανῆς καὶ πλούσιος Συρακόσιος, κατὰ πρόσκλησιν τοῦ φίλου του πολιτικοῦ Περικλέους ἀφῆκε τὰς Συρακούσας καὶ ἤλθεν εἰς τὰς Ἀθήνας, ὅπου ἔζησεν ὡς μέτοικος πολλὰ ἔτη, περίπου τριάκοντα, μέχρι τοῦ θανάτου του.

Ο Λυσίας εἰς ἥλικιαν 15 ἐτῶν ἀπῆλθε μετὰ τῶν δύο ἄλλων ἀδελφῶν του, τοῦ Πολεμάρχου καὶ Εὐθυδήμου, εἰς τὸν Θουρίους, πόλιν τῆς κάτω Ἰταλίας, ἀποικίαν τῶν Ἀθηναίων ἐκεῖ ἐδιδάχθη τὴν ορηγικὴν τέχνην ὑπὸ τοῦ Τεισίου, τοῦ γνωστοῦ Συρακοσίου οἵτορος. Ὄτε δὲ μετὰ τὴν ἀτυχῆ ἐκστρατείαν τῶν Ἀθηναίων εἰς Σικελίαν ὑπερίσχυσεν ἐν Θουρίοις ἡ δυσμενῶς πρὸς τοὺς Ἀθηναίους διακειμένη πολιτικὴ μερίς, τότε ἐπανῆλθε πάλιν εἰς τὰς Ἀθήνας (412 π. Χ.).

Ἐν Ἀθήναις ἔζη μετὰ τῶν ἀδελφῶν του μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς δημοκρατίας (404 π. Χ.) ὡς πλούσιος ἵστελής*, ἔχων κτήματα, τρεῖς οἰκίας καὶ σημαντικὸν ἔργοστάσιον ἀσπίδων ἐν Πειραιεῖ, ἐν τῷ ὅποιώ εἰργάζοντο 120 δοῦλοι. Ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐτὸς καὶ οἱ ἀδελφοί του εἶχον δημοκρατικὰ φρονήματα, ὁ μὲν ἀδελφός του Πολέμαρχος ἐφονεύθη ὑπὸ τοῦ Ἐρατοσθένους, ἐνὸς ἐκ τῶν τριάκοντα, ὁ δὲ Λυσίας διέφυγεν εἰς Μέγαρα, ἀφοῦ ἀπώλεσε μέγα μέρος τῆς περιουσίας του. Ἐκ Μεγάρων ὑπεστήθησεν οὗτος τὰς ἐπιχειρήσεις τῶν ἐν Πειραιεῖ ὑπὸ τὸν Θρασύβουλον φυγάδων μετὰ πάσης θυσίας· οὕτως ἀπέστειλεν εἰς αὐτοὺς τὰ ὑπόλοιπα τῶν χρημάτων του, ἀσπίδας καὶ μισθοφόρους.

* Πᾶς ἵστελής ήτο ἀπηλλαγμένος τοῦ μετοικίου — τοῦ ἔτησίου φόρου τῶν 12 δραχμῶν, τὰς ὁποίας κατέβαλλον οἱ μέτοικοι — καὶ ἀνευ ἀντιπροσώπου (προστάτου) ὁ ἔδιος ὑπερήσπιζε τὰ συμφέροντά του ἐν τοῖς δικαστηρίοις καὶ εἰχε δικαίωμα νὰ ἀγοράζῃ κτήματα.

Διὰ τὰς ἐνεργείας αὐτὰς τοῦ Λυσίου ὁ Θρασύβουλος εὐθὺς μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς δημοκρατίας προέτεινεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν νὰ παραχωρηῇ τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου εἰς τὸν Λυσίαν, ἀλλ᾽ ἡ πρότασις αὗτη τοῦ Θρασύβουλου κατεπολεμήθη ὑπὸ τοῦ πολιτικοῦ οὐ ἀντιπάλου Ἀρχίνου ὡς παράνομος καὶ ὡς ἐκ τούτου ὁ Λυσίας δὲν ἐπέτυχε τὸ δικαίωμα τοῦ πολίτου, ἀλλ᾽ ἔμεινε μέχρι τοῦ θανάτου τοῦ ἰστοτελής.

‘Ο Λυσίας εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπάνοδόν του εἰς τὰς Ἀθήνας τὸ 403 παρουσιάσθη ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου ὡς κατήγορος τοῦ Ἐρατοσθένους, τοῦ φονέως τοῦ ἀδελφοῦ του· ὃ λόγος οὗτος κατὰ Ἐρατοσθένους εἶναι ὁ μόνος, τὸν δποῖον ὁ Ἰδιος ὁ Λυσίας ἐν τῷ δικαστηρίῳ εἶπεν. Ἔκτοτε, ἐπειδὴ εἶχεν ἀπολέσει τὴν περιουσίαν του, ἥναγκασθη πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ἔτην ἀναγκαίων νὰ γίνῃ λογαράφος, ἤτοι νὰ γράψῃ ἐπὶ χρηματικῇ ἀμοιβῇ λόγους χάριν ἄλλων, οἱ δποῖοι ἀνίκανοι ὅντες ν' ἀγορεύουν ἐν δικαστηρίοις ἀπεστήθιζον τοὺς ὑπὸ τοῦ Λυσίου πρὸς ὑπεράσπισιν τῶν ὑποθέσεών των γραφομένους λόγους.

‘Ο Λυσίας ἀπέθανεν ἐν Ἀθήναις πιθανῶς τὸ 377 π. Χ.

2. Λόγοι Λυσίου.

‘Ο Λυσίας ἔγραψε παρὰ πολλοὺς λόγους, ὑπὲρ τοὺς 230. Εἰς ἡμᾶς περιεσώθησαν 34 λόγοι καὶ ἀποσπάσματα ἐξ ἄλλων περισσοτέρων· ἐκ τῶν λόγων τούτων οἱ μὲν πλεῖστοι εἶναι δικανικοὶ (δηλ. ἀπηγγέλθησαν ἐν τοῖς δικαστηρίοις), οἱ δὲ λοιποὶ συμβουλευτικοὶ ἀπαγγελθέντες ἐν τῇ βουλῇ καὶ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου καὶ ἐπιδεικτικοὶ ἀπαγγελθέντες κατὰ τὰς ἑορτὰς καὶ τὰς πανηγύρεις.

ΜΕΡΟΣ Α'

ΚΕΙΜΕΝΟΝ

1. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

Εισαγωγή. Τὸ ἔδαφος τῆς Ἀττικῆς ἡτο κατάλληλον ἵδιως διὰ τὴν καλλιέργειαν τῆς ἐλαίας. Ἐκτεταμένοι ἐλαιῶνες ἐκάλυπτον τὸ πάλαι — ὅπως καὶ σήμερον — τὴν πεδιάδα τῆς Ἀττικῆς, ἥ δὲ ἀθηναϊκὴ πολιτεία, τῆς δποίας ἡ εὐπορία ἐξηρτᾶτο ὅχι ὀλίγον καὶ ἐκ τῆς ἐλαίας, συμφέρον εἶχε νὰ ἐμποδίζῃ τὴν ἐκρίζωσιν αὐτῆς δι' αὐστηρῶν τιμωριῶν. Ὁδεν ἐπὶ ποινῇ προστίμου ἀπηγορεύετο εἰς τὸν ἵδιοκτήτας κτημάτων νὰ κόπτουν ἐντὸς ἐνὸς ἔτονς πρὸς ἵδιαν χρῆσιν περιστοτέρας τῶν δύο ἐλαιῶν. Ἡ ἀπαγόρευσις αὕτη ἴσχυε μόνον διὰ τὰς διωτικὰς ἐλαίας. Ὁλως δμως ἵδιαιτέραν μέριμναν ἐδείκνυεν ἥ πολιτεία περὶ τῶν ἐλαιῶν, αἱ δποῖαι κατήγοντο ἐκ τῆς ἐλαίας τῆς φυτεύθεισης ὑπὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἐπὶ τῆς Ἀκροπόλεως τῶν Ἀθηνῶν ἥ ἐκ τῶν παραφυνάδων αὐτῆς ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ: αὕται ἐκαλοῦνται μορίαι καὶ ἥσαν ἰεραί, ἀφιερωμέναν εἰς τὴν Ἀθηνᾶν. Ὡς ἵδιοκτησίαι δὲ τῆς πολιτείας ἐμισθώνοντο αὕται εἰς τὸν περισσότερα προσφέροντας.

Τὴν ἀγωτάτην ἐποπτείαν ἐπὶ τῶν μορίων εἶχεν δ "Ἄρειος πάγος. Οὗτος διέταττε τὸν ἄρχοντας νὰ ἐπαγρυπνοῦν διὰ τὴν ἔγκαιρον πληρωμὴν τοῦ μισθώματος καὶ καθ' ἕκαστον μῆτρα ἐλάμβανε γνῶσιν τῆς καταστάσεως τῶν ἰερῶν ἐλαιῶν. Πάντα δὲ βλάπτοντα ἥ καταστρέφοντα μορίαν ἐτιμώρει δ "Ἄρειος πάγος δι' ἐξορίας καὶ δημεύσεως τῆς περιουσίας αὐτοῦ.

Αἱ καταστροφαί, τὰς δποίας ἐπέφεραν ἐν τῇ Ἀττικῇ δ πελοποννησιακὸς πόλεμος καὶ αἱ κατόπιν ἐσωτερικαὶ διαμάχαι τῆς χώρας, δὲν ἐφείσθησαν καὶ τῶν ἰερῶν ἐλαιῶν. Καὶ οὕτως ἐξηγεῖται, ὅτι μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῆς τάξεως ἐλήφθη πολὺ μεγαλυτέρα φροντὶς περὶ τὴν διάσωσιν τῆς ἐλαιοφυτείας. Ἔδω καὶ ἐκεῖ ὑπελείπετο ἀκόμη κεκολοβιωμένος κορμὸς ἐλαίας καταστραφέσης διὰ πυρὸς ἥ ἄλλως πως, διτις ὑπῆρχεν ἐλπὶς διὰ τὴν μεγάλην ζωτικότητα τῆς ἐλαίας νὰ γίνη πάλιν καρποφόρος διὰ καταλλήλου ἐπιμελείας. Ὁδεν οἱ τοιοῦτοι κορμοὶ τῶν μορίων περιεβάλλοντο διὰ περιφραγμάτων ἔχοντων (σηκών) καὶ ἀπηγορεύνθη ἥ καλλιέργεια τοῦ πλησίου αὐτῶν χώρου. Ἡ λέξις σηκὼδες ἐσήμαινεν ἐν τούτοις καὶ τὸν περιπεφραγμένον κορμόν. Καὶ τῶν σηκῶν τούτων τὴν ἐπίβλεψιν εἶχεν ὁσαύτως δ "Ἄρειος πάγος καὶ ἐτιμώρει δι"

έξορίας καὶ δημεύσεως τῆς περιουσίας ἐκεῖνογ, ὅστις εἴδισκετο ἔνοχος καταστροφῆς σηκοῦ τινος· τὸν δὲ εὐρισκόμενον ἔνοχον καλλιεργείας τοῦ πλησίον τοῦ σηκοῦ χώρου ἐτιμάρει διὰ χρηματικῆς ποιηῆς.

Διὰ καταστροφὴν τοιούτου σηκοῦ (δηλ. κεκολοβωμένου κορμοῦ μορίας μετὰ τοῦ περιφράγματος αὐτοῦ) διὸ Νικόμαχος — νεανίας ἀπειρος — κατηγόρησεν εὖπορον τινα Ἀθηναῖον πολίτην. Τὸ πρῶτον δύως εἰχε κατηγορήσει αὐτὸν ἐγγράφως διὰ καταστροφὴν μορίας· ἐπειτα δὲ κατανοήσας, ὅτι ἡ κατηγορία αὕτη δὲν θὰ ἐτύγχανεν ὑποστηρίξεως ἐκ μέρους τῶν δημοσίων μισθωτῶν, μετέβαλε τὸ περιεχόμενον τῆς κατηγορίας καὶ κατὰ τὴν προφορικὴν διαδικασίαν κατηγόρησε τὸν πλούσιον Ἀθηναῖον διὰ καταστροφὴν σηκοῦ. Πρὸς ἀνασκευὴν τῆς κατηγορίας αὐτῆς ἀπαγγέλλει διὰ πλούσιος Ἀθηναῖος τὸν παρόντα λόγον, τὸν διποῖον χάριν αὐτοῦ ἔγραψεν δὲ Λυσίας.

*"Η δίκη ἐγένετο ἐνώπιον τῆς βουλῆς τοῦ Ἀρείου πάγου προεδρευθε-
μένης ὑπὸ τοῦ ἄρχοντος βασιλέως. Τὸ ἔτος τῆς ἀπαγγελίας τοῦ λόγου
δὲν εἶναι ἀκριβῶς γνωστόν· κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ἀπηγγέλθη ὅτις
τὸ 395 π. Χ.*

1 Πρότερον μέν, ὃ βουλή, ἐνόμιζον ἔξειναι τῷ βουλομένῳ,
ἡσυχίαν ἄγοντι, μήτε δίκας ἔχειν μήτε πράγματα· νυνὶ δὲ οὐ-
τοῖς ἀποσδοκήτοις αἰτίαις καὶ πονηροῖς συκοφάνταις περι-
πέπτωκα, ὥστ', εἰ πως οἶόν τε, δοκεῖ μοι δεῖν καὶ τοὺς μὴ
γεγονότας ἥδη δεδιέναι περὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι· διὰ γὰρ
τοὺς τοιούτους οἱ κίνδυνοι κοινοὶ γίγνονται καὶ τοῖς μηδὲν
ἀδικοῦσι καὶ τοῖς πολλὰ ἡμαρτηκόσιν.

2 Οὗτος δὲ ἀπορος διὰγών μοι καθέστηκεν, ὥστ' ἀπεγρά-
φην τὸ μὲν πρῶτον ἔλλαν ἐκ τῆς γῆς ἀφανίζειν, καὶ πρὸς
τοὺς ἐωνημένους τοὺς καρποὺς τῶν μορίων πυνθανόμενοι
προσῆσαν ἐπειδὴ δὲ ἐκ τούτου τοῦ τρόπου ἀδικοῦντά με οὐ-
δὲν εὑρεῖν ἐδυνήθησαν, νυνὶ με σηκόν φασιν ἀφανίζειν, ἡγού-
μενοι ἔμοι μὲν ταύτην τὴν αἰτίαν ἀπορωτάτην εἶναι ἀπελέγ-
ξαι, αὐτοῖς δὲ ἔξειναι μᾶλλον, διὰ τὸν βούλωνται, λέγειν.
3 Καὶ δεῖ με, περὶ ὃν οὗτος ἐπιβεβουλευκὼς ἥκει, ἅμ' ὑμῖν

τοῖς διαγνωσομένοις περὶ τοῦ πράγματος ἀκούσαντα καὶ περὶ τῆς πατρίδος καὶ περὶ τῆς οὐσίας ἀγωνίσασθαι. "Ομως δὲ πειράσομαι ἔξ ἀρχῆς ὑμᾶς διδάξαι.

"Ην μὲν γὰρ τοῦτο Πεισάνδρου τὸ χωρίον, δημευθέντων ⁴ δ' ἐκείνου τῶν δητῶν, Ἀπολλόδωρος ὁ Μεγαρεὺς δωρεὰν παρὰ τοῦ δήμου λαβὼν τὸν μὲν ἄλλον χρόνον ἐγεώργει, ὀλίγῳ δὲ πρὸ τῶν τριάκοντα Ἀντικλῆς παρ' αὐτοῦ πριάμενος ἔξεμίσθωσεν ἐγὼ δὲ παρ' Ἀντικλέους εἰρήνης οὕσης ἔωνούμην.

"Ηγοῦμαι τοίνυν, ὡς βουλή, ἐμὸν ἔργον ἀποδεῖξαι, ὡς, ⁵ ἐπειδὴ τὸ χωρίον ἐκτησάμην, οὕτ' ἐλάα οὔτε σηκὸς ἐνῆρην ἐν αὐτῷ. Νομίζω γὰρ τοῦ μὲν προτέρου χρόνου, οὔδ' εἰ πολλαὶ ἐνῆσαν μορίαι, οὐκ ἀν δικαίως ζημιοῦσθαι· εἰ γὰρ μὴ δι' ἥμας εἰσιν ἡφανισμέναι, οὐδὲν προσήκει περὶ τῶν ἀλλοτρίων ἀμαρτημάτων ὃς ἀδικοῦντας κινδυνεύειν.

Πάντες γὰρ ἐπίστασθε, δτι ὁ πόλεμος καὶ ἄλλων πολ- ⁶ λῶν αἰτίος κακῶν γεγένηται, καὶ τὰ μὲν πόρρο ύπὸ Λακεδαιμονίων ἐτέμνετο, τὰ δ' ἐγγὺς ύπὸ τῶν φίλων διηρπάζετο· ὅστε πῶς ἀν δικαίως ύπερ τῶν τότε τῇ πόλει γεγενημένων συμφορῶν ἐγὼ νῦν δίκην διδοίην; "Ἄλλως τε καὶ δτι τοῦτο τὸ χωρίον ἐν τῷ πολέμῳ δημευθὲν ἀπρατον ἦν πλεῖν ἢ τοία ἔτη. Οὐ θαυμαστὸν δ' εἰ τότε τὰς μορίας ἔξ- ⁷ ἐκοπτον, ἐν ᾧ οὐδὲ τὰ ἡμέτεροι αὐτῶν φυλάττειν ἐδυνάμεθα. Ἐπίστασθε δέ, ὡς βουλή, ὅσφι μάλιστα τῶν τοιούτων ἐπιμελεῖσθε, πολλὰ ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ δασέα δηταὶ ιδίαις καὶ μορίαις ἐλάαις, ὃν νῦν τὰ πολλὰ ἐκκένοπται καὶ ἡ γῆ ψιλὴ γεγένηται· καὶ τῶν αὐτῶν καὶ ἐν τῇ εἰρήνῃ καὶ ἐν τῷ πολέμῳ κεκτημένων οὐκ ἀξιοῦτε παρ' αὐτῶν, ἐτέρων ἐκκοψάντων, δίκην λαμβάνειν. Καίτοι εἰ τοὺς διὰ παντὸς τοῦ ⁸ χρόνου γεωργοῦντας τῆς αἰτίας ἀφίετε, ἢ που χρὴ τούς γ' ἐν τῇ εἰρήνῃ πριαμένους ἀφ' ὑμῶν ἀζημίους γενέσθαι.

9 Ἀλλὰ γάρ, ὡς βουλή, περὶ μὲν τῶν πρότερον γεγενημένων πολλὰ ἔχων εἰπεῖν ἵνανά νομίζω τὰ εἰρημένα· ἐπειδὴ δ' ἔγὼ παρέλαβον τὸ χωρίον, πρὶν ἡμέρας πέντε γενέσθαι, 10 ἀπεμίσθωσα Καλλιστράτῳ, ἐπὶ Πυθοδώρου ἄρχοντος· ὃς δύο ἔτη ἐγεώργησεν οὕτε ίδίαν ἐλάσιαν οὕτε μορίαν οὕτε σηκὸν παραλαβόν. Τρίτῳ δὲ ἔτει Δημήτριος οὗτοσὶ εἰργάσατο ἐνιαυτόν· τῷ δὲ τετάρτῳ Ἀλκίᾳ Ἀντισθένους ἀπελευθέρωφ ἐμίσθωσα, ὃς τέθνηκε· κατὰ τρία ἔτη ὅμοιώς καὶ Πρωτέας ἐμίσθωσατο. Καί μοι δεῦρος ἔτε.

Μάρτυρες.

11 Ἐπειδὴ τοίνυν ὁ χρόνος οὗτος ἔξήκει, αὐτὸς γεωργῶ. Φησὶ δὲ ὁ κατήγορος ἐπὶ Σουνιάδου ἄρχοντος σηκὸν ὑπ' ἐμοῦ ἐκκεκόφθαι. ‘Υμῖν δὲ μεμαρτυρήκασιν οἱ πρότερον ἐργαζόμενοι καὶ πολλὰ ἔτη παρ' ἐμοῦ μεμισθωμένοι μὴ εἶναι σηκὸν ἐν τῷ χωρίῳ. Καίτοι πῶς ἂν τις φανερώτερον ἔξελέγησει ψευδόμενον τὸν κατήγορον; Οὐ γάρ οἶδόν τε, ἃ προτερον μὴ ἦν, ταῦτα τὸν ὕστερον ἐργαζόμενον ἀφανίζειν.

12 Ἔγὼ τοίνυν, ὡς βουλή, ἐν μὲν τῷ τέως χρόνῳ ὅσοι με φάσκοιεν δεινὸν εἶναι καὶ ἀκριβῆ καὶ οὐδὲν ἄν εἰκῇ καὶ ἀλογίστως ποιῆσαι, ἡγανάκτουν ἄν, ἡγούμενος μᾶλλον εὐλογεῖσθαι ἢ ὡς μοι προσῆκε· νῦν δὲ πάντας ἄν ὑμᾶς βουλοίμην περὶ ἐμοῦ ταύτην τὴν γνώμην ἔχειν, ἵνα ἡγῆσθέ με σκοπεῖν ἄν, εἴπερ τοιούτοις ἔργοις ἐπεχείρουν, καὶ ὃ τι κέρδος ἔγίγνετο τῷ ἀφανίσαντι καὶ ἥτις ζημία τῷ περιποιήσαντι, καὶ τί ἄν λαθὼν διεπραξάμην καὶ τί ἄν φανερὸς γενόμενος ὑφ' ὑμῶν ἔπασχον. Πάντες γὰρ ἀνθρωποι τὰ τοιαῦτα οὐχ ὑβρεως ἀλλὰ κέρδους ἔνεκα ποιοῦσιν· ὅστε καὶ ὑμᾶς εἰκὸς οὕτω σκοπεῖν, καὶ τοὺς ἀντιδίκους ἐκ τούτων τὰς κατηγορίας ποιεῖσθαι, ἀποφαίνοντας ἥτις ὠφέλεια τοῖς ἀδικήσασιν ἔγίγνετο.

Οὗτος μέντοι οὐκ ἄν ἔχοι ἀποδεῖξαι, οὕθ' ὡς ὑπὸ πε- 14 νίας ἡναγκάσθην τοιούτοις ἔργοις ἐπιχειρεῖν, οὕθ' ὡς τὸ χω-ρίον μοι διεφθείρετο τοῦ σηκοῦ ὅντος, οὕθ' ὡς ἀμπέλοις ἐμ-ποδὼν ἦν, οὕθ' ὡς οἰκίας ἐγγύς, οὕθ' ὡς ἐγὼ ἄπειρος τῶν παρ' ὑμῖν κινδύνων. Ἐγὼ δ', εἴ τι τοιοῦτον ἔποματτον, πολ-λὰς ἄν καὶ μεγάλας ἐμαυτῷ ζημίας γενομένας ἀποφήναιμι.

"Ος πρῶτον μὲν μεθ' ἡμέραν ἔξεκοπτον τὸν σηκόν, ὕστε- 15 περ οὐ πάντας λαθεῖν δέον, ἀλλὰ πάντας Ἀθηναίους εἰδέναι. Καὶ εἰ μὲν αἰσχρὸν ἦν μόνον τὸ πρᾶγμα, ἵσως ἄν τις τῶν παριόντων ἡμέλησε· νῦν δ' οὐ περὶ αἰσχύνης ἀλλὰ τῆς μεγίστης ζημίας ἐκινδύνευον. Πῶς δ' οὐκ ἄν ἦν ἀθλιώτατος 16 ἀνθρώπων ἀπάντων, εἰ τοὺς ἐμαυτοῦ θεράποντας μηκέτι δούλους ἔμελλον ἔξειν, ἀλλὰ δεσπότας τὸν λοιπὸν βίον, τοι-οῦτον ἔργον συνειδότας; "Ωστε εἰ καὶ τὰ μέγιστα εἰς ἐμὲ ἔξημάρτανον, οὐκ ἄν οἶόν τε ἦν δίκην με παρ' αὐτῶν λαμ-βάνειν εῦ γὰρ ἄν ἥδειν, ὅτι ἐπ' ἐκείνοις ἦν καὶ ἐμὲ τιμωρή-σασθαι καὶ αὐτοῖς μηνύσασιν ἐλευθέροις γενέσθαι.

"Ετι τοίνυν, εἰ τῶν οἰκετῶν παρέστη μοι μηδὲν φροντί- 17 ζειν, πῶς ἄν ἐτόλμησα τοσούτων μεμισθωμένων καὶ ἀπάν-των συνειδότων ἀφανίσαι τὸν σηκὸν βραχέος μὲν κέρδους ἔνεκα, προθεσμίας δὲ οὐδεμιᾶς οὕστης τῷ κινδύνῳ τοῖς εἰρ-γασμένοις ἀπασι τὸ χωρίον δομοίως προσῆκον εἶναι σῶν τὸν σηκόν; Νῦν δὲ καὶ ἐμὲ ἀπολύσαντες φαίνονται, καὶ σφᾶς αὐτούς, εἴπερ ψεύδονται, μετόχους τῆς αἰτίας καθιστάντες.

Εἰ τοίνυν καὶ ταῦτα παρεσκευασάμην, πῶς ἄν οἶστος τ' ἦν 18 πάντας πεῖσαι τοὺς παριόντας ἢ τοὺς γείτονας, οἱ οὐ μόνον ἀλλήλων ταῦτ' ἵσασιν, ἢ πᾶσιν ὁρᾶν ἔξεστιν, ἀλλὰ καὶ περὶ ὧν ἀποκρυπτόμενα μηδένα εἰδέναι, καὶ περὶ ἐκείνων πυνθά-νονται; Ἐμοὶ τοίνυν τούτων οἱ μὲν φίλοι, οἱ δὲ διάφοροι περὶ τῶν ἐμῶν τυγχάνουσιν ὅντες.

Οὓς ἔχοῦν τοῦτον παρασχέσθαι μάρτυρας, καὶ μὴ μόνον 19

οὗτως τολμηρᾶς κατηγορίας ποιεῖσθαι, ὡς ἐγὼ μὲν παρει-
στήκειν, οἱ δ' οἰκέται ἔξετεμνον τὰ πρέμνα, ἀναθέμενος δὲ ὁ
βιοηλάτης ὅχετο ἀπάγων τὰ ξύλα.

- 20 Καίτοι, ὃ Νικόμαχε, χρῆν σε τότε καὶ παρακαλεῖν τοὺς
παριόντας μάρτυρας καὶ φανερὸν ποιεῖν τὸ πρᾶγμα· καὶ ἐμοὶ
μὲν οὐδεμίαν ἀν ἀπολογίαν ὑπέλιπες, αὐτὸς δέ, εἰ μέν σοι
ἔχθρος ἦν, ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ ἥσθα ἄν με τετιμωρημένος,
εἰ δὲ τῆς πόλεως ἔνεκα ἔπραττες, οὗτως ἔξελέγξας οὐκ ἀν ἐδό-
κεις εἶναι συκοφάντης, εἰ δὲ κερδαίνειν ἐβούλου, τότ' ἀν
21 πλεῖστον ἔλαβες· φανεροῦ γὰρ ὅντος τοῦ πράγματος οὐδε-
μίαν ἄλλην ἡγούμην ἀν εἰναί μοι σωτηρίαν ἢ σὲ χρήμασι
πεῖσαι. Τούτων τοίνυν οὐδὲν ποιήσας διὰ τοὺς σοὺς λόγους
ἀξιοῖς με ἀπολέσθαι καὶ κατηγορεῖς, ὡς ὑπὸ τῆς ἐμῆς δυνά-
μεως καὶ τῶν ἐμῶν χρημάτων οὐδεὶς ἔθέλει σοι μαρτυρεῖν.
22 Καίτοι εἰ εὐθύς μ' ἵδων τὴν μορίαν ἀφανίζοντα τοὺς ἐννέα
ἄρχοντας ἐπήγαγες ἢ ἄλλους τινὰς τῶν ἐξ Ἀρείου πάγου,
οὐκ ἀν ἐτέρων ἔδει σοι μαρτύρων οὕτω γὰρ ἀν σοι συνήδε-
σαν ἀληθῆ λέγοντι, οἶπερ καὶ διαγιγνώσκειν ἔμελλον περὶ
τοῦ πράγματος.

- 23 Δεινότατα οὖν πάσχω· οὗτος εἰ μὲν παρέσχετο μάρτυ-
ρας, τούτοις ἀν ἡξίου πιστεύειν, ἐπειδὴ δὲ οὐκ εἰσὶν αὐτῷ,
ἐμοὶ καὶ ταύτην ζημίαν οἴεται χρῆναι γενέσθαι. Καὶ τούτου
μὲν οὐ θαυμάζω· οὐ γὰρ δίπου συκοφαντῶν τοιούτων γε
λόγων ἀπορήσει, ἀπορήσας μαρτύρων ὑμᾶς δ' οὐκ ἀξιῷ τὴν
αὐτὴν τούτῳ γνώμην ἔχειν.

- 24 Ἐπίστασθε γὰρ ἐν τῷ πεδίῳ πολλὰς μορίας οὔσας καὶ
πυρκαϊὰς ἐν τοῖς ἄλλοις τοῖς ἐμοῖς χωρίοις, ἀς, εἴπερ ἐπεθύ-
μουν, πολὺ ἦν ἀσφαλέστερον καὶ ἀφανίσαι καὶ ἐκκόψαι καὶ
ἐπεργάσασθαι, δσφατερο ἥττον τὸ ἀδίκημα πολλῶν οὖσῶν
ἔμελλε δῆλον ἔσεσθαι.

- 25 Νῦν δ' οὗτως αὐτὰς περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι ὕσπερ καὶ

τὴν πατρίδα καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν, ἡγούμενος περὶ ἀμφοτέρων τούτων εἶναι μοι τὸν κίνδυνον. Αὐτοὺς τοίνυν ὑμᾶς τούτων μάρτυρας παρέξομαι, ἐπιμελουμένους μὲν ἔκαστου μηνός, ἐπιγνώμονας δὲ πέμποντας καθ' ἔκαστον ἐνιαυτόν· ὃν οὐδεὶς πώποτε ἔζημιώσει μ' ὡς ἐργαζόμενον τὰ περὶ τὰς μορίας χωρία. Καίτοι οὐ θαυμαστὸν δήπου, εἰ τὰς μὲν μι-²⁶ κράτες ζημίας οὕτω περὶ πολλοῦ ποιοῦμαι, τοὺς δὲ περὶ τοῦ σώματος κινδύνους οὕτω περὶ οὐδενὸς ἡγούμαι, καὶ τὰς μὲν πολλὰς ἐλάας, εἰς ἀς ἔξην μᾶλλον ἔξαμαρτάνειν, οὕτω θεραπεύων φαίνομαι, τὴν δὲ μίαν μορίαν, ἥν οὐχ οἶν τ' ἦν λαθεῖν ἔξοργούς εντα, ὡς ἀφανίζων νυνὶ κρίνομαι;

Πότερον δέ μοι κρείττον ἦν, ὃ βουλή, δημοκρατίας²⁷ οὕσης παρανομεῖν ἢ ἐπὶ τῶν τριάκοντα; Καὶ οὐ λέγω ὡς τότε δυνάμενος ἢ ὡς νῦν διαβεβλημένος, ἀλλὰ τῷ βουλομένῳ τότε μᾶλλον ἔξην ἀδικεῖν ἢ νυνί. Ἐγὼ τοίνυν οὐδέ τὸν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ οὕτε τοιοῦτον οὔτ' ἄλλο οὐδὲν κακὸν ποιήσας φανήσομαι.

Πῶς δ' ἄν, εἰ μὴ πάντων ἀνθρώπων ἐμαυτῷ κακο-²⁸ νούστατος ἦν, ὑμῶν οὕτως ἐπιμελουμένων ἐκ τούτου τὴν μορίαν ἀφανίζειν ἐπεχείρησα τοῦ χωρίου, ἐν φ δένδρον μὲν οὐδὲ ἔν ἐστι, μιᾶς δὲ ἐλάας σηκός, ὡς οὗτός φησιν, ἥν, κυκλόθεν δὲ δόδος περιέχει, ἀμφοτέρωθεν δὲ γείτονες περιοικοῦσιν, ἀερκτον δὲ καὶ πανταχόθεν κάτοπτόν ἐστιν; "Ωστε τίς ἄν ἀπετόλμησε, τούτων οὕτως ἔχόντων, ἐπιχειρῆσαι τοιούτῳ πράγματι;

Δεινὸν δέ μοι δοκεῖ εἶναι ὑμᾶς μέν, οἵς ὑπὸ τῆς πόλεως τὸν ἀπαντα χρόνον προστέτακται τῶν μορίων ἐλαῶν ἐπιμελεῖσθαι, μήθ' ὡς ἐπεργαζόμενον πώποτε ζημιῶσαι με μήθ' ὡς ἀφανίσαντα εἰς κίνδυνον καταστῆσαι, τοῦτον δέ, δς οὕτε γεωργῶν ἐγγὺς τυγχάνει οὕτ' ἐπιμελητὴς ἥρημένος οὐδέ τὸν ἀλικίαν ἔχων εἰδέναι περὶ τῶν τοιούτων, ἀπογράψαι με μορίαν ἀφανίζειν.

30 Ἐγὼ τοίνυν δέομαι ύμῶν μὴ τοὺς τοιούτους λόγους πι-
στοτέρους ἡγήσασθαι τῶν ἔργων, μηδὲ περὶ ὧν αὐτοὶ σύνι-
στε τὰ τοιαῦτ’ ἀνέχεσθαι τῶν ἐμῶν ἔχθρῶν λεγόντων, ἐνθυ-
μουμένους καὶ ἐκ τῶν εἰρημένων καὶ ἐκ τῆς ἄλλης πολι-
31 τείας. Ἐγὼ γὰρ τὰ ἐμοὶ προστεταγμένα ἀπαντα προθυμότε-
ρον πεποίηκα, ἵνα ὡς ὑπὸ τῆς πόλεως ἡναγκαζόμην, καὶ τριη-
ραχῶν καὶ εἰσφορὰς εἰσφέρων καὶ χορηγῶν καὶ τάλλα λη-
τουργῶν οὐδενὸς ἥττον πολυτελῶς τῶν πολιτῶν.

32 Καίτοι ταῦτα μὲν μετρίως ποιῶν ἄλλὰ μὴ προθυμώς
οὔτ’ ἄν περὶ φυγῆς οὔτ’ ἄν περὶ τῆς ἄλλης οὐσίας ἡγωνιζό-
μην, πλείω δ’ ἄν ἐκεκτήμην, οὐδὲν ἀδικῶν οὐδὲν ἐπικίνδυνον
ἐμαυτῷ καταστήσας τὸν βίον ταῦτα δὲ πρόξεις, ἃ οὔτός
μου κατηγορεῖ, ἐκέρδαινον μὲν οὐδέν, ἐμαυτὸν δὲ εἰς κίνδυ-
33 νον καθίστην. Καίτοι πάντες ἄν διμολογήσαιτε δικαιότερον
εἶναι τοῖς μεγάλοις χρῆσθαι τεκμηρίοις περὶ τῶν μεγάλων
καὶ πιστότερα ἡγεῖσθαι, περὶ ὧν ἅπασα ἡ πόλις μαρτυρεῖ,
μᾶλλον ἢ περὶ ὧν μόνος οὗτος κατηγορεῖ.

34 Ἔτι τοίνυν, ὡς βουλή, ἐκ τῶν ἄλλων σκέψασθε. Μάρ-
τυρας γὰρ ἔχων αὐτῷ προσῆλθον, λέγων, δτι μοι πάντες ἔτι
εἰσὶν οἱ θεράποντες, οὓς ἐκεκτήμην, ἐπειδὴ παρέλαβον τὸ
χωρίον, καὶ ἔτοιμός εἰμι, εἰ τινα βούλοιτο, παραδοῦναι βα-
σανίζειν, ἥγούμενος οὕτως ἄν τὸν ἔλεγχον ἰσχυρότατον γε-
35 νέσθαι τῶν τούτου λόγων καὶ τῶν ἔργων τῶν ἐμῶν. Οὗτος
δὲ οὐκ ἥθελεν, οὐδὲν φάσκων πιστὸν εἶναι τοῖς θεράπονσιν.
Ἐμοὶ δὲ δοκεῖ θαυμαστὸν εἶναι, εἰ περὶ αὐτῶν μὲν οἱ βασα-
νίζομενοι κατηγοροῦσιν, εῦ εἰδότες δτι ἀποθανοῦνται, περὶ
δὲ τῶν δεσποτῶν, οἵτις πεφύκασι κακονούστατοι, μᾶλλον ἄν
ἔλοιντο ἀνέχεσθαι βασανίζομενοι ἢ κατειπόντες ἀπηλλάχθαι
τῶν παρόντων κακῶν.

36 Καὶ μὲν δή, ὡς βουλή, φανερὸν οἶμαι εἶναι δτι, εἰ Νι-
κομάχου ἔξαιτοῦντος τοὺς θεράποντας μὴ παρεδίδουν, ἐδό-

κουν ἄν ἐμαυτῷ συνειδέναι· ἐπειδὴ τοίνυν ἐμοῦ παραδιδόντος οὗτος παραλαβεῖν οὐκ ἥθελε, δίκαιον καὶ περὶ τούτου τὴν αὐτὴν γνώμην σχεῖν, ἄλλως τε καὶ τοῦ κινδύνου οὐκ ἴσου ἀμφοτέροις ὅντος. Περὶ ἐμοῦ μὲν γὰρ εἰ ἔλεγον, ἃ οὗτος 37 ἐβούλετο, οὐδ' ἄν ἀπολογήσασθαι μοι ἔξεγένετο· τούτῳ δ' εἰ μὴ ὡμολόγουν, οὐδεμιᾶς ζημίᾳ ἔνοχος ἦν. "Ωστε πολὺ μᾶλλον τοῦτον παραλαμβάνειν ἔχοντι ἡ ἐμὲ παραδοῦναι προσῆκεν. Ἐγὼ τοίνυν εἰς τοῦτο προθυμίας ἀφικόμην, ἥγούμενος πρὸς ἐμοῦ εἶναι καὶ ἐκ βασάνων καὶ ἐκ μαρτύρων καὶ ἐκ τεκμηρίων ὑμᾶς περὶ τοῦ πράγματος τάληθῇ πυθέσθαι.

"Ἐνθυμεῖσθαι δὲ κχρή, ὃ βουλή, ποτέροις χρή πιστεύειν 38 μᾶλλον, οἵς πολοὶ μεμαρτυρήκασιν ἡ φή μηδεὶς τετόλμηκε, καὶ πότερον εἰκὸς μᾶλλον τοῦτον ἀκινδύνως ψεύδεσθαι ἡ μετὰ τοσούτου κινδύνου τοιοῦτον ἐμὲ ἔργον ἔργασασθαι, καὶ πότερον οἴεσθε αὐτὸν ὑπὲρ τῆς πόλεως βοηθεῖν ἡ συκοφαντοῦντα αἴτιάσασθαι.

"Ἐγὼ μὲν γὰρ ἔγνωκέναι ὑμᾶς ἥγοῦμαι, ὅτι Νικόμαχος 39 ὑπὸ τῶν ἔχθρῶν πεισθεὶς τῶν ἐμῶν τοῦτον τὸν ἀγῶνα ἀγωνίζεται, οὐχ ὡς ἀδικοῦντα ἐλπίζων ἀποδεῖξειν, ἄλλ' ὡς ἀργύριον παρ' ἐμοῦ λήψεσθαι προσδοκῶν. "Οσφ γὰρ οἱ τοιοῦτοί εἰσιν ἐπαιτιώτατοι καὶ ἀπορώτατοι τῶν κινδύνων, τοσούτῳ πάντες αὐτὸνς φεύγουσι μάλιστα. Ἐγὼ δέ, ὃ βουλή, 40 οὐκ ἥξίουν, ἄλλ' ἐπειδήπερ με ἥτιάσατο, παρέσχον ἐμαυτὸν δι τι βούλεσθε χρῆσθαι, καὶ τούτου ἔνεκα τοῦ κινδύνου οὐδενὶ ἔγὼ τῶν ἔχθρῶν διηλλάγην, οἵ ἐμὲ ἥδιον κακῶς λέγουσιν ἡ σφᾶς αὐτὸνς ἐπαινοῦσι, καὶ φανερῶς μὲν οὐδεὶς πώποτε ἐμὲ αὐτῶν ἐπεχείρησε ποιῆσαι κακὸν οὐδέν, τοιούτους δὲ ἐπιπέμπουσί μοι, οἵς ὑμεῖς οὐκ ἄν δικαίως πιστεύοιτε.

Πάντων γάρ ἀθλιώτατος ἄν γενοίμην, εἰ φυγὰς ἀδίκως 41 καταστήσομαι, ἀπαις μὲν ὅν καὶ μόνος, ἔργμου δὲ τοῦ οἴκου γενομένου, μητρὸς δὲ πάντων ἐνδεοῦς οὕσης, πατρίδος δὲ

τοιαύτης ἐπ' αἰσχίσταις στερηθεὶς αἰτίαις, πολλὰς μὲν ναυμαχίας ὑπὲρ αὐτῆς νεναυμαχηκώς, πολλὰς δὲ μάχας μεμαχημένος, κόσμιον δ' ἐμαυτὸν καὶ ἐν δημοκρατίᾳ καὶ ἐν ὀλιγαρχίᾳ παρασκών.

- 42 Ἀλλὰ γάρ, ὃ βουλή, ταῦτα μὲν ἐνθάδε οὐκ οἴδ', διὰ δεῖ λέγειν· ἀπέδειξα δ' ὑμῖν, ὡς οὐκ ἐνῆν σηκὸς ἐν τῷ χωρίῳ, καὶ μάρτυρας παρεσχόμην καὶ τεκμήρια. "Αἱ χρὴ μεμνημένους διαγιγνώσκειν περὶ τοῦ πράγματος καὶ ἀξιοῦ παρὰ 43 τούτου πυθέσθαι, διου ἔνεκα, ἐξὸν ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐλέγξαι, τοσούτῳ χρόνῳ ὕστερον εἰς τοσοῦτόν με κατέστησεν ἀγῶνα, καὶ μάρτυρα οὐδένα παρασχόμενος ἐκ τῶν λόγων ξητεῖ πιστὸς γενέσθαι, ἐξὸν αὐτοῖς τοῖς ἔργοις ἀδικοῦντα ἀποδεῖξαι, καὶ ἐμοῦ ἅπαντας διδόντος τοὺς θεράποντας, οὓς φησι παραγενέσθαι, παραλαβεῖν οὐκ ἥθελεν.
-

2. ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ

Εισαγωγή. Τὸ πάλαι ἐν Ἀθήναις δὲν ὑπῆρχον οὕτε πιστοκομεῖα οὕτε τὰ ἄλλα σήμερον πολυάριθμα εὐεργετικὰ ἰδρύματα· ως ἐκ τούτου οἱ Ἀθηναῖοι εἶχον ψηφίσει διὰ νόμου νὰ παρέχουν χρηματικόν τι βοήθημα εἰς πάντα ἀδύνατην πολίτην τοιοῦτος δῆτο ὁ ἔχων περιουσίαν μικροτέραν τῶν τριῶν μνῶν (=300 δραχμῶν) καὶ τοιαύτην σωματικὴν βλάβην, ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ ἐργάζεται πρὸς κτῆσιν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων.

Τὸ βοήθημα τοῦτο, τὸ δποῖον ἐλάμβανεν ἕκαστος τῶν ἀδυνάτων, ἡτο διάφορον ως πρὸς τὸ ποσὸν κατὰ τὰς διαφόρους ἐποχάς· κατὰ τὸν χρόνον ὅμως τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ παρόντος λόγου ἡτο καθ' ἐκάστην εἰς ὀβολὸς (= $\frac{1}{6}$ τῆς δραχμῆς). Ἀλλὰ πρὸς λῆψιν τοῦ βοηθήματος τούτου ὠφειλε πᾶς θεωρῶν ἔαντὸν ως ἀδύνατον νὰ ὑποβάλῃ ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔτους αἴτησιν βοηθείας εἰς τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων, ἡ δποία ἐδοκίμαζε τὸν ἀδυνάτους, ἐξήταζε δηλ. αὐτούς, ἐὰν πράγματι ἥσαν ἄξιοι τοῦ βοηθήματος. Ἐπειδὴ δὲ συνέβαινον πολλὰ καταχρήσεις, ἐπετρέπετο εἰς πάντα Ἀθηναῖον πολίτην νὰ εἰσαγγείλῃ (=καταγγείλῃ) τὸν αἴτουντα τὸ βοήθημα ως ἀπατεῶνα, νὰ παρουσιασθῇ κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς δοκιμασίας ἐνώπιον τῆς βουλῆς καὶ νὰ ὑποστηθῇ καὶ προφορικῶς τὴν καταγγελίαν του, εἰς δὲ τὸν ἀδύνατον ν ἀπολογηθῇ κατὰ τῆς τοιαύτης κατηγορίας. Μετὰ τὴν ἀπολογίαν τοῦ ἀδυνάτου ἡ βουλὴ ἀπεφάσιζε περὶ τῆς παροχῆς ἡ μὴ τοῦ βοηθήματος. Ὁ δὲ δοκιμασθεὶς καὶ τυχὼν τοῦ βοηθήματος ἀδύνατος ὠφειλε νὰ ὑποβάλλεται εἰς νέαν κατ' ἔτος δοκιμασίαν ἐν τῇ ἀρχῇ αὐτοῦ καὶ ἐνώπιον τῆς ἐκάστοτε νέας βουλῆς.

Καὶ δ ἀδύνατος τοῦ παρόντος λόγου εἶχε δοκιμασθῆ πολλάκις ως τοιοῦτος καὶ ἐλάμβανεν ἀπὸ πολλοῦ παρὰ τῆς πολιτείας τὸ νόμιμον βοήθημα. Κατὰ τὴν ταριχὴν ὅμως δοκιμασίαν κατήγγειλέ τις αὐτὸν διατεύθυμενος 1) ὅτι οὗτος λαμβάνει ἀδίκως τὸ βοήθημα, διότι εἶναι ἴκανὸς σωματικῶς καὶ εὔπορος, καὶ 2) ὅτι οὗτος λόγῳ τῆς κακῆς του διαγωγῆς εἶναι ἀνάξιος ἐπικονομίας. Πρὸς ἀπόκρουσιν τῶν κατηγοριῶν τούτων ἐ ἀδύνατος ἀπαγγέλλει τὸν παρόντα λόγον, τὸν δποῖον χάριν αὐτοῦ ἔγραψεν ὁ Λυσίας. Ὁ λόγος ἀπηγγέλθη μετὰ τὸ 403 π. Χ.

- 1 Οὐ πολλοῦ δέω χάριν ἔχειν, ὃ βουλή, τῷ κατηγόρῳ,
δτι μοι παρεσκεύασε τὸν ἀγῶνα τουτονί. Πρότερον γὰρ οὐκ
ἔχων πρόφασιν, ἐφ' ἡς τοῦ βίου λόγον δοίην, νυνὶ διὰ τοῦ
τον εἰληφα. Καὶ πειράσομαι τῷ λόγῳ τοῦτον μὲν ἐπιδεῖξαι
ψευδόμενον, ἐμαυτὸν δὲ βεβιωκότα μέχρι τῆσδε τῆς ἡμέρας
ἔπαινου μᾶλλον ἄξιον ἢ φθόνου· διὰ γὰρ οὐδὲν ἄλλο μοι
δοκεῖ παρασκευάσαι τόνδε μοι τὸν κίνδυνον οὗτος ἢ διὰ
φθόνου.
- 2 Καίτοι δστις τούτοις φθονεῖ, οὓς οἱ ἄλλοι ἐλεοῦσι, τίνος
ἄν ύμιν δ τοιοῦτος ἀποσχέσθαι δοκεῖ πονηρίας; Οὐ γὰρ
ἔνεκα χρημάτων με συκοφαντεῖ οὐδ' ὡς ἔχθρὸν ἔαυτοῦ με
τιμωρεῖται· διὰ γὰρ τὴν πονηρίαν αὐτοῦ οὔτε φίλῳ οὔτε
3 ἔχθρῳ πώποτ' ἔχοησάμην αὐτῷ. "Ηδη τοίνυν, ὃ βουλή, δῆ-
λος ἔστι φθονῶν, δτι τοιαύτῃ κεχρημένος συμφορᾷ τούτου
βελτίων εἰμὶ πολίτης. Καὶ γὰρ οἶμαι δεῖν, ὃ βουλή, τὰ τοῦ
σώματος δυστυχήματα τοῖς τῆς ψυχῆς ἐπιτηδεύμασιν ἴσθμαι.
Εἰ γὰρ ἔξ ἵσου τῇ συμφορᾷ καὶ τὴν διάνοιαν ἔξω καὶ τὸν
ἄλλον βίον διάξω, τί τούτου διοίσω;
- 4 Περὶ μὲν οὖν τούτων τοσαῦτά μοι εἰρήσθω· ὑπὲρ ὅν δέ
μοι προσήκει λέγειν, ὡς ἀν οἴόν τε διὰ βραχυτάτων ἐρῶ. Φησὶ
γὰρ δ κατήγορος οὐ δικαίως με λαμβάνειν τὸ παρὰ τῆς πό-
λεως ἀργύριον· καὶ γὰρ τῷ σώματι δύνασθαι καὶ οὐκ εἶναι
τῶν ἀδυνάτων, καὶ τέχνην ἐπίστασθαι τοιαύτην, ὥστε καὶ
5 ἄνευ τοῦ διδομένου τούτου ζῆν. Καὶ τεκμηρίοις χρῆται τῆς
μὲν τοῦ σώματος δώματος, δτι ἐπὶ τοὺς Ἰπποὺς ἀναβαίνω, τῆς
δ' ἐν τῇ τέχνῃ εὑπορίας, δτι δύναμαι συνεῖναι δυναμένοις
ἀνθρώποις ἀναλίσκειν.
- 6 Τὴν μὲν οὖν ἐκ τῆς τέχνης εὑπορίαν καὶ τὸν ἄλλον τὸν
ἐμὸν βίον, οἵος τυγχάνει, πάντας ὕμᾶς οἶμαι γιγνώσκειν
ὅμως δὲ κάγδ διὰ βραχέων ἐρῶ. Ἐμοὶ γὰρ δ μὲν πατήρ
κατέλιπεν οὐδέν, τὴν δὲ μητέρα τελευτήσασαν πέπαυμαι τρά-

φων τρίτον ἔτος τουτί, παῖδες δέ μοι οὕπω εἰσίν, οἵ με θεοαπεύσουσι. Τέχνην δὲ κέκτημαι βραχέα δυναμένην ὀφελεῖν, ἥν αὐτὸς μὲν ἥδη χαλεπῶς ἐργάζομαι, τὸν διαδεξόμενον δὲ αὐτὴν οὕπω δύναμαι κτήσασθαι. Πρόσοδος δέ μοι οὐκ ἔστιν ἄλλη πλὴν ταύτης, ἥν ἂν ἀφέλησθε με, κινδυνεύσαιμ⁷ ἂν ύπο τῇ δυσχερεστάτῃ γενέσθαι τύχῃ.

Μὴ τοίνυν, ἐπειδή γε ἔστιν, ὃ βουλή, σῆσαι με δικαίως, τὰ πολέσητε ἀδίκως· μηδέ, ἢ νεωτέρῳ καὶ μᾶλλον ἐφευρένῳ ὅντι ἔδοτε, πρεσβύτερον καὶ ἀσθενέστερον γιγνόμενον ἀφέλησθε· μηδὲ πρότερον καὶ περὶ τοὺς οὐδὲν ἔχοντας κακὸν ἐλεημονέστατοι δοκοῦντες εἶναι νῦν διὰ τοῦτον τοὺς καὶ τοῖς ἔχθροῖς ἐλεεινοὺς ὅντας ἀγρίως ἀποδέξησθε· μηδὲ ἐμὲ τολμήσαντες ἀδικῆσαι καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ὅμοιώς ἐμοὶ διακειμένους ἀθυμῆσαι ποιήσητε. Καὶ γὰρ ἂν ἄτοπον εἴη, ὃ βουλή, 8 εἰ, δῆτα μὲν ἀπλῆ μοι ἦν ἡ συμφορά, τότε μὲν φαινοίμην λαμβάνων τὸ ἀργύριον τοῦτο, νῦν δὲ, ἐπειδὴ καὶ γῆρας καὶ νόσοι καὶ τὰ τούτοις ἐπόμενα κακὰ προσγίγνεται μοι, τοῦτο ἀφαιρεθείην.

Δοκεῖ δέ μοι τῆς πενίας τῆς ἐμῆς τὸ μέγεθος ὁ κατήγορος ἂν ἐπιδεῖξαι σαφέστατα. μόνος ἀνθρώπων. Εἰ γὰρ ἐγὼ κατασταθεὶς χορηγὸς τραγῳδοῖς προκαλεσαίμην αὐτὸν εἰς ἀντίδοσιν, δεκάκις ἂν ἔλοιτο χορηγῆσαι μᾶλλον ἢ ἀντιδοῦναι ἄπαξ. Καὶ πῶς οὐ δεινόν ἔστι νῦν μὲν κατηγορεῖν, ὡς διὰ πολλὴν εὔπορίαν ἔξ ἴσου δύναμαι συνεῖναι τοῖς πλουσιωτάτοις, εἰ δὲ ὃν ἐγὼ λέγω τύχοι τι γενόμενον, διολογεῖν τοιούτον εἶναί με καὶ ἔτι πονηρότερον;

Περὶ δὲ τῆς ἐμῆς ἴππικῆς, ἵς οὗτος ἐτόλμησε μνησθῆναι πρὸς ὑμᾶς, οὕτε τὴν τύχην δείσας οὕτε ὑμᾶς αἰσχυνθείς, οὐ πολὺς ὁ λόγος. Ἐγὼ γὰρ ἡγοῦμαι, ὃ βουλή, πάντας τοὺς ἔχοντάς τι δυστύχημα τοῦτο ζητεῖν καὶ τοῦτο φιλοσοφεῖν, ὅπως ὡς ἀλιτότατα μεταχειριῶνται τὸ συμβεβηκός πάθος.

⁷Ων εῖς ἐγώ, καὶ περιπεπτωκώς τοιαύτη συμφορῆ ταύτην ἔμαυτῷ ὁρατώνην ἔξηνδρον εἰς τὰς ὁδοὺς τὰς μακροτέρας τῶν ἀναγκαίων.

- 11 “Ο δέ μέγιστον, ὃ βουλή, τεκμήριον, δτι διὰ τὴν συμφορὰν ἄλλον οὐδεὶς τὴν ὑβριν, ὡς οὗτός φησιν, ἐπὶ τοὺς Ἰπποὺς ἀναβαίνω, ὁρδιόν ἐστι μαθεῖν εἰ γὰρ ἐκεκτήμην οὖσίαν, ἐπ’ ἀστραβῆς ἀν ωχούμην, ἄλλον οὐκ ἐπὶ τοὺς ἀλλοτρίους Ἰπποὺς ἀνέβαινον· νυνὶ δὲ ἐπειδὴ τοιοῦτον οὐ δύναμαι κτήσασθαι, τοῖς ἀλλοτρίοις Ἰπποῖς ἀναγκάζομαι χρῆσθαι πολλάκις.
- 12 Καίτοι πῶς οὐκ ἀποτόν ἐστιν, ὃ βουλή, τοῦτον αὐτόν, εἰ μὲν ἐπ’ ἀστραβῆς ὁρούμενον ἐώρα με, σιωπᾶν (τί γὰρ ἀν καὶ ἔλεγεν;), δτι δ’ ἐπὶ τοὺς ἥτημένους Ἰπποὺς ἀναβαίνω, πειρᾶσθαι πείθειν ὑμᾶς, ὡς δυνατός εἰμι; Καὶ δτι μὲν δυοῖν βακτηρίαιν χρῶμαι, τῶν ἄλλων μιᾷ χρωμένων, μὴ κατηγορεῖν, ὡς καὶ τοῦτο τῶν δυναμένων ἐστίν, δτι δ’ ἐπὶ τοὺς Ἰπποὺς ἀναβαίνω, τεκμηρίῳ χρῆσθαι πρὸς ὑμᾶς, ὡς εἰμὶ τῶν δυναμένων; Οἵς ἐγὼ διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν ἀμφοτέροις χρῶμαι.
- 13 Τοσοῦτον δὲ διενήνοχεν ἀναισχυντίᾳ τῶν ἀπάντων ἀνθρώπων, ὥστε ὑμᾶς πειρᾶται πείθειν, τοσούτους ὅντας εἰς ὕν, ὡς οὐκ εἰμὶ τῶν ἀνάτων ἐγώ. Καίτοι εἰ τοῦτο πείσει τινὰς ὑμῶν, ὃ βουλή, τοι με κωλύει κληροῦσθαι τῶν ἐννέα ἀρχόντων καὶ ὑμᾶς ἐμοῦ μὲν ἀφελέσθαι τὸν ὀβιόλον ὡς ὑγιαίνοντος, τούτῳ δὲ ψηφίσασθαι πάντας ὡς ἀναπήρῳ; Οὐ γὰρ δήπου τὸν αὐτὸν ὑμεῖς μὲν ὡς δυνάμενον ἀφαιρήσεσθε τὸ διδόμενον, οἱ δὲ θεσμοθέται ὡς ἀδύνατον ὅντα κληροῦσθαι κωλύσουσιν. Ἀλλὰ γὰρ οὕτε ὑμεῖς τούτῳ τὴν αὐτὴν ἔχετε γνώμην οὕτως οὗτος ὑμῖν εὖ ποιῶν. Ὁ μὲν γὰρ ὥσπερ ἐπικλήρου τῆς συμφορᾶς οὔσης ἀμφισβητήσων ἥκει καὶ πειρᾶται πείθειν ὑμᾶς, ὡς οὐκ εἰμὶ τοιοῦτος, οἷον ὑμεῖς δόρατε πάντες ὑμεῖς δὲ (δ τῶν εὖ φρονούντων ἔργον ἐστὶ) μᾶλλον πιστεύετε τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ὀφθαλμοῖς ἢ τοῖς τούτου λόγοις.

Λέγει δέ, ώς ύβριστής εἰμι καὶ βίαιος καὶ λίαν ἀσελγῶς 15 διακείμενος, ὥσπερ, εἰ φοβερῶς ὀνομάσειε, μέλλων ἀληθῆ λέγειν, ἀλλ' οὐκ, ἐὰν πάνυ πραόνως, ταῦτα ποιήσων. Ἐγὼ δ' ὑμᾶς, ὅ βουλή, σαφῶς οἶμαι δεῖν διαγιγνώσκειν, οἵς τ' ἔγχωρεῖ τῶν ἀνθρώπων ύβρισταῖς εἶναι καὶ οἵς οὐ προσήκει. Οὐ γὰρ τοὺς πενομένους καὶ λίαν ἀπόρως διακειμένους ύβροι- 16 ζειν εἰκός, ἀλλὰ τοὺς πολλῷ πλείω τῶν ἀναγκαίων κεκτημένους· οὐδὲ τοὺς ἀδυνάτους τοῖς σώμασιν ὅντας, ἀλλὰ τοὺς μάλιστα πιστεύοντας ταῖς αὐτῶν ὁώμαις· οὐδὲ τοὺς ἥδη προβεβηκότας τῇ ἡλικίᾳ, ἀλλὰ τοὺς ἔτι νέους καὶ νέαις ταῖς διανοίαις χρωμένους.

Οἱ μὲν γὰρ πλούσιοι τοῖς χρήμασιν ἔξωνοῦνται τοὺς κιν- 17 δύνους, οἱ δὲ πένητες ὑπὸ τῆς παρούσης ἀπορίας σωφρονεῖν ἀναγκάζονται· καὶ οἱ μὲν νέοι συγγνώμης ἀξιοῦνται τυγχάνειν παρὰ τῶν πρεσβυτέρων, τοῖς δὲ πρεσβυτέροις ἔξαμαρτάνουσιν ὁμοίως ἐπιτιμῶσιν ἀμφότεροι· καὶ τοῖς μὲν ἰσχυροῖς 18 ἔγχωρεῖ μηδὲν αὐτοῖς πάσχουσιν, οὓς ἀν βουληθῶσιν, ύβροί- ζειν, τοῖς δὲ ἀσθενέσιν οὐκ ἔστιν οὔτε ύβριζομένοις ἀμύνεσθαι τοὺς ὑπάρξαντας οὔτε ύβριζειν βουλομένοις περιγίγνεσθαι τῶν ἀδικουμένων. Ὡστε μοι δοκεῖ ὁ κατήγορος εἰπεῖν περὶ τῆς ἐμῆς ύβρεως οὐ σπουδάζων, ἀλλὰ παιῶν, οὐδὲ ὑμᾶς πεῖσαι βουλόμενος, ώς εἴμι τοιοῦτος, ἀλλ' ἐμὲ κωμῳδεῖν βουλόμενος, ὥσπερ τι καλὸν ποιῶν.

Ἐτι δὲ καὶ συλλέγεσθαί φησιν ἀνθρώπους ώς ἐμὲ πο- 19 νηροὺς καὶ πολλούς, οἵ τὰ μὲν ἔαυτῶν ἀνηλώκασι, τοῖς δὲ τὰ σφέτερα σφέζειν βουλομένοις ἐπιβουλεύονται. Υμεῖς δὲ ἐνθυμήθητε πάντες, ὅτι ταῦτα λέγων οὐδὲν ἐμοῦ κατηγορεῖ μᾶλλον ἢ τῶν ἄλλων, ὅσοι τέχνας ἔχουσιν, οὐδὲ τῶν ώς ἐμὲ εἰσιόντων μᾶλλον ἢ τῶν ώς τοὺς ἄλλους δημιουργούς. Ἐκαστος 20 γὰρ ὑμῶν εἴθισται προσφοιτᾶν ὁ μὲν πρὸς μυροπωλεῖν, ὁ δὲ πρὸς κουρεῖν, ὁ δὲ πρὸς σκυτοτομεῖν, ὁ δ' ὅποι ἄν τύχῃ,

καὶ πλεῖστοι μὲν ὡς τοὺς ἐγγυτάτω τῆς ἀγορᾶς κατεσκευα-
σμένους, ἐλάχιστοι δὲ ὡς τοὺς πλεῖστον ἀπέχοντας αὐτῆς·
ῶστ' εἰ τις ὑμῶν πονηρίαν καταγνώσεται τῶν ὡς ἐμὲ εἰσι-
όντων, δῆλον ὅτι καὶ τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις διατριβόντων εἰ
δὲ κάκείνων, ἀπάντων Ἀθηναίων ἅπαντες γὰρ εἴθισθε προσ-
φοιτᾶν καὶ διατρίβειν ἀμουγέπου.

21 Ἄλλὰ γὰρ οὐκ οἶδα δ τι δεῖ λίαν με ἀκριβῶς ἀπολο-
γούμενον πρὸς ἓν ἔκαστον ὑμῖν τῶν εἰρημένων ἐνοχλεῖν
πλείω χρόνον. Εἰ γὰρ ὑπὲρ τῶν μεγίστων εἰρηκα, τί δεῖ περὶ¹
τῶν φαύλων ὁμοίως τούτῳ σπουδάζειν; Ἐγὼ δ' ὑμῶν, ὡς
βουλή, δέομαι πάντων τὴν αὐτὴν ἔχειν περὶ ἐμοῦ διάνοιαν,
22 ἥνπερ καὶ πρότερον. Μὴ οὖν, οὗ μόνου μεταλαβεῖν ἔδωκεν
ἡ τύχη μοι τῶν ἐν τῇ πατρίδι, τούτου διὰ τουτονὶ ἀποστε-
ρήσητέ με· μηδ', ἂν πάλαι κοινῇ πάντες ἔδοτέ μοι, νῦν οὗτος
εἰς ὃν πείσῃ πάλιν ὑμᾶς ἀφελέσθαι. Ἐπειδὴ γάρ, ὡς βουλή,
τῶν μεγίστων ἀρχῶν ὁ δαίμων ἀπεστέρησεν ἡμᾶς, ἡ πόλις
ἡμῖν ἐψηφίσατο τοῦτο τὸ ἀργύριον, ἡγουμένη κοινὰς εἶναι
23 τὰς τύχας τοῖς ἅπασι καὶ τῶν κακῶν καὶ τῶν ἀγαθῶν. Πῶς
οὖν οὐκ ἀν δειλαιότατος εἴην, εἰ τῶν μὲν καλλίστων καὶ με-
γίστων διὰ τὴν συμφορὰν ἀπεστερημένος εἴην, ἂν δ' ἡ πόλις
ἔδωκε προνοηθεῖσα τῶν οὕτως διακειμένων, διὰ τὸν κατή-
γορον ἀφαιρεθείην; Μηδαμῶς, ὡς βουλή, ταύτη θῆσθε τὴν
ψῆφον.

24 Διὰ τί γὰρ ἀν καὶ τύχοιμι τοιούτων ὑμῶν; Πότερον ὅτι
δι' ἐμέ τις εἰς ἀγῶνα πώποτε καταστὰς ἀπώλεσε τὴν οὐσίαν;
Ἄλλ' οὐδ' ἀν εἰς ἀποδείξειν. Ἀλλ' ὅτι πολυπράγμων εἰμὶ
καὶ θρασὺς καὶ φιλαπεχθήμων; Ἀλλ' οὐδ' ἀν αὐτὸς φήσειν,
εἰ μὴ βούλοιτο καὶ τοῦτο ψεύδεσθαι τοῖς ἄλλοις ὁμοίως.
Ἄλλ' ὅτι λίαν ὑβριστής καὶ βίαιος; Ἀλλ' οὐ τοιαύταις ἀφορ-
25 μαῖς τοῦ βίου πρὸς τὰ τοιαῦτα τυγχάνω χρώμενος. Ἀλλ' ὅτι
ἐπὶ τῶν τριάκοντα γενόμενος ἐν δυνάμει κακῶς ἐποίησα πολ-

λοὺς τῶν πολιτῶν; Ἐλλὰ μετὰ τοῦ ὑμετέρου πλήθους ἔφυγον εἰς Χαλκίδα, καὶ ἔξον μοι μετ' ἔκείνων ἀδεῶς πολιτεύεσθαι, μεθ' ὑμῶν εἰλόμην κινδυνεύειν ἀπελθών.

Μὴ τοίνυν, δὸς βουλή, μηδὲν ἡμαρτηκάς ὁμοίων ὑμῶν 26 τύχοιμι τοῖς πολλὰ ἡδικηκόσιν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ψῆφον θέσθε περὶ ἐμοῦ ταῖς ἄλλαις βουλαῖς, ἀναμνησθέντες, ὅτι οὕτε χρήματα διαχειρίσας τῆς πόλεως δίδωμι λόγον αὐτῶν οὕτε ἀρχὴν ἀρξας οὐδεμίαν εὑθύνας ὑπέχω νῦν αὐτῆς, ἀλλὰ περὶ 27 τὰ δίκαια γνώσεσθε πάντες, ἐγὼ δὲ τούτων ὑμῖν τυχῶν ἔξι τὴν χάριν, οὗτος δὲ τοῦ λοιποῦ μαθήσεται μὴ τοῖς ἀσθενεστέροις ἐπιβουλεύειν, ἀλλὰ τῶν ὁμοίων αὐτῷ περιγίγνεσθαι.

3. ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ

Εισαγωγή. "Η" Αττικὴ παρῆγε κατὰ τὴν ἀρχαιότητα — ὅπως καὶ σήμερον — ἀφθόνως ἔλαιον, σῦκα καὶ διαφόρους ὄπωρας, ἀλλὰ σῖτον ἐλάχιστον, μὴ ἐπαρκοῦντα διὰ τὸν πυκνὸν πληθυσμὸν αὐτῆς, δ ὅποιος ὑπερέβαινε τὰς 500.000 κατοίκων, ἐντοπίων καὶ ξένων διὰ τοῦτο ἡγανάκοντο οἱ "Αθηναῖοι" νὰ μετακομίζουν σῖτον ἐκ τῆς Σικελίας, ἐκ τῆς Αίγυπτου, τῆς Κύπρου, τῆς Θράκης καὶ πρὸ πάντων ἐκ τοῦ Πόντου.

"Ἐδείκνυε δὲ ἡ ἀθηναϊκὴ πολιτεία μεγίστην μέριμναν ὡς πρὸς τὸ ἐμπόριον τοῦ σίτου· οὕτω πρὸς πρόληψιν ἐνδεχομένης σιτοδείας ἐφρόντιζε νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὰς ἀποθήκας σῖτος ἀφθονος καὶ διὰ ὑμούν ὑπερχρέων τοὺς ἐμπόρους, τοὺς ἀπερχομένους εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν πρὸς ἀγορὰν σίτου, νὰ μεταφέρουν αὐτὸν εἰς Πειραιᾶ, οὐχὶ δὲ εἰς ἄλλους λιμένας, πρᾶγμα τὸ δόποιον ἐπεδίωκον οὗτοι, δσάκις ἡ τιμὴ τοῦ ἐξεπιπτεν εἰς τὴν ἀγορὰν τῶν "Αθηνῶν. "Ωσαύτως πρὸς πρόληψιν τῶν ἀδικιῶν καὶ πονηριῶν τῶν σιτοπωλῶν, οἱ δόποιοι μέτοικοι ὕντες μετήρχοντο τὰ πάντα, διὰ νὰ αἰσχροκερδοῦν, εἶχε λάβει τὰ ἔξῆς μέτρα.

Πρῶτον κατ' ἔτος ἔξελεγεν ἵδιους ἄρχοντας, τοὺς οιτοφύλακας, πέντε διὰ τὰς "Αθήνας" καὶ πέντε διὰ τὸν Πειραιᾶ, οἱ δόποιοι ἔργον είχον νὰ καταγράφουν τὸ ποσὸν τοῦ εἰσκομιζομένου σίτου καὶ νὰ μεριμνοῦν, ὥστε νὰ μὴ πωλῆται δ σῖτος, τὰ ἄλευρα καὶ δ ἀρτος εἰς ἀνωτέραν τῆς ὁρισθείσης τιμήν. Δεύτερον εἶχε ψηφίσει δύο ὑμούς, διὰ τῶν δόπιων ἀπηγορεύετο ἐπὶ ποινῇ θανάτου εἰς τοὺς σιτοπώλας α') νὰ ἀγοράζουν συνεταιρικῶς καὶ εἰς βάρος τῶν σιτεμπόρων σῖτον περισσότερον τῶν πεντήκοντα φορμῶν* ἢ μεδίμνων, καὶ β') νὰ κερδίζουν περισσότερον τοῦ ἐνὸς δβολοῦ ἐκ τῆς πωλήσεως ἑκάστου μεδίμνου.

"Ἄλλο" ἀμφοτέρους τοὺς ὑμούς τούτους παρέβησαν οἱ σιτοπῶλαι τοῦ παρόντος λόγου καὶ διὰ τοῦτο ἐγένετο καταγγελία κατ' αὐτῶν εἰς τὴν βουλὴν τῶν πεντακοσίων αὐτῇ κατ' ἀρχὰς μὲν ἥθελε νὰ καταδίκασῃ αὐτὸὺς εἰς θάνατον χωρὶς νὰ διεξαχθῇ δίκη, ἀλλ' ἔπειτα τῇ προτάσει βουλευτοῦ τινος—τοῦ ρήτορος τοῦ παρόντος λόγου—παρέπεμψε

* "Ο φορμὸς ἦτο μέτρον διὰ τὰ σιτηρὰ ἰσοδυναμοῦν πρὸς ἓνα μέδιμνον (ἢ τοι 40 περίπου διάδασ)."

τὴν ὑπόθεσιν εἰς τακτικὸν δικαστήριον, τὴν Ἡλιαίαν ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τούτου, προεδρευομένου ὅπλο τῶν θεσμοθετῶν, παρουσιασθεῖς δὲν τῇ βουλῇ προτείνας τὴν παραπομπὴν τῆς ὑπόθεσεως εἰς τὸ δικαστήριον βουλευτὴς ἀπαγγέλλει τὸν παρόντα λόγον, τὸν δποῖον χάριν αὐτοῦ ἔγραφεν δ Λυσίας.

"Ο λόγος ἀπηγγέλθη κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὸ 386 π. Χ.

Πολλοί μοι προσεληλύθασιν, ὃς ἀνδρες δικασταί, θαυ- 1 μάζοντες, δτι ἔγῳ τῶν σιτοπωλῶν ἐν τῇ βουλῇ κατηγόρουν καὶ λέγοντες, δτι ὑμεῖς, εἰ ὡς μάλιστα αὐτοὺς ἀδικεῖν ἥγει- σθε, οὐδὲν ἥττον καὶ τοὺς περὶ τούτων ποιουμένους τοὺς λό- γους συκοφαντεῖν νομίζετε. "Οδεν οὖν ἥγανχασμαι κατηγο- ρεῖν αὐτῶν, περὶ τούτων πρῶτον εἰπεῖν βούλομαι.

"Ἐπειδὴ γὰρ οἱ πρυτάνεις ἀπέδοσαν εἰς τὴν βουλὴν 2 περὶ αὐτῶν, οὕτως ὠργίσθησαν αὐτοῖς, ὃστε ἔλεγόν τινες τῶν δητόρων, ὡς ἀκρίτους αὐτοὺς χρὴ τοῖς ἐνδεκα παραδοῦ- ναι θανάτῳ ζημιῶσαι. Ἡγούμενος δὲ ἔγῳ δεινὸν εἶναι τοι- αῦτα ἐθίζεσθαι ποιεῖν τὴν βουλήν, ἀναστὰς εἶπον, δτι μοι δοκοίη κρίνειν τοὺς σιτοπώλας κατὰ τὸν νόμον, νομίζων, εἰ μέν εἰσιν ἄξια θανάτου εἰργασμένοι, ὑμᾶς οὐδὲν ἥττον ήμῶν γνώσεσθαι τὰ δίκαια, εἰ δὲ μηδὲν ἀδικοῦσιν, οὐ δεῖν αὐτοὺς ἀκρίτους ἀπολωλέναι.

Πεισθείσης δὲ τῆς βουλῆς ταῦτα, διαβάλλειν ἐπεχείρουν 3 με λέγοντες, ὡς ἔγῳ σωτηρίας ἔνεκα τῆς τῶν σιτοπωλῶν τοὺς λόγους τούτους ἐποιούμην. Πρὸς μὲν οὖν τὴν βουλήν, δτ' ἦν αὐτοῖς ἡ κρίσις, ἔργῳ ἀπελογησάμην τῶν γὰρ ἄλλων ἡσυχίαν ἀγόντων ἀναστὰς αὐτῶν κατηγόρουν καὶ πᾶσι φα- νερὸν ἐποίησα, δτι οὐχ ὑπὲρ τούτων ἔλεγον, ἀλλὰ τοῖς νόμοις τοῖς κειμένοις ἔβοήθουν.

"Ἡρξάμην μὲν οὖν τούτων ἔνεκα, δεδιὼς τὰς αἰτίας· αἰ- 4 σχρὸν δ' ἥγοῦμαι πρότερον παύσασθαι, πρὶν ἂν ὑμεῖς περὶ αὐτῶν, δ τι ἀν βούλησθε, ψηφίσησθε.

- 5 Καὶ πρῶτον μὲν ἀνάβηθι καὶ εἰπὲ σὺ ἐμοὶ· μέτοικος εἶ; «Ναί». Μετοικεῖς δὲ πότερον ὡς πεισόμενος τοῖς νόμοις τοῖς τῆς πόλεως ἢ ὡς ποιήσων, ὅτι ἀν βούλη; «Ὦς πεισόμενος». «Ἄλλο τι οὖν ἢ ἀξιοῖς ἀποθανεῖν, εἴ τι πεποίηκας παρὰ τοὺς νόμους, ἐφ» οἷς θάνατος ἢ ζημία; «Ἐγωγε». Ἀπόκριναι δῆ μοι, εἰ ὅμολογεῖς πλείω σίτον συμπρίασθαι πεντήκοντα φορμῶν, ὅν ὁ νόμος ἔχειναι κελεύει. «Ἐγὼ τῶν ἀρχόντων κελεύοντων συνεπριάμην».
- 6 «Ἐὰν μὲν τοίνυν ἀποδεῖξῃ, ὃ ἄνδρες δικασταί, ὡς ἔστι νόμος, δις κελεύει τοὺς σιτοπώλας συνωνεῖσθαι τὸν σῖτον, ἐὰν οἱ ἀρχοντες κελεύωσιν, ἀποψηφίσασθε· εἰ δὲ μή, δίκαιοις ὑμᾶς καταψηφίσασθαι. Ἡμεῖς γὰρ ὑμῖν παρεσχόμεθα τὸν νόμον, δις ἀπαγορεύει μηδένα τῶν ἐν τῇ πόλει πλείω σίτον πεντήκοντα φορμῶν συνωνεῖσθαι.
- 7 Χρῆν μὲν τοίνυν, ὃ ἄνδρες δικασταί, ἵκανὴν εἶναι ταύτην τὴν κατηγορίαν, ἐπειδὴ οὗτος μὲν ὅμολογεῖ συμπρίασθαι, δις δὲ νόμος ἀπαγορεύων φαίνεται, ὑμεῖς δὲ κατὰ τοὺς νόμους ὀδιωμόκατε ψηφιεῖσθαι· ὅμως δ' ἵνα πεισθῆτε, ὅτι καὶ κατὰ τῶν ἀρχόντων ψεύδονται, ἀνάγκη διὰ μακροτέρων εἰπεῖν περὶ αὐτῶν.
- 8 «Ἐπειδὴ γὰρ οὗτοι τὴν αἰτίαν εἰς ἔκείνους ἀνέφερον, παρακαλέσαντες τοὺς ἀρχοντας ἡρωτῶμεν. Καὶ οἱ μὲν τέτταρες οὐδὲν ἔφασαν εἰδέναι τοῦ πράγματος. Ἀνυτος δ' ἔλεγεν, ὡς τοῦ προτέρου χειμῶνος, ἐπειδὴ τίμιος ἦν ὁ σῖτος, τούτων ὑπερβαθλόντων ἀλλήλους καὶ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς μαχομένων συμβουλεύσειεν αὐτοῖς παύσασθαι φιλονικοῦσιν, ἥγούμενος συμφέρειν ὑμῖν τοῖς παρὰ τούτων ὀνομένοις ὡς ἀξιώτατον τούτους πρίασθαι· δεῖν γὰρ αὐτοὺς ὁβιολῆ μόνον πωλεῖν τιμιάτερον. Ὦς τοίνυν οὖσα συμπριαμένους καταθέσθαι ἔκελευνεν αὐτούς, ἀλλὰ μὴ ἀλλήλοις ἀντωνεῖσθαι συνεβούλευεν, αὐτὸν ὑμῖν Ἀνυτον μάρτυρα παρέξομαι, καὶ ὡς

οὗτος μὲν ἐπὶ τῆς προτέρας βουλῆς τούτους εἶπε τοὺς λόγους,
οὗτοι δὲ τῆτες συνωνούμενοι φαίνονται.

Μαρτυρία.

"Οτι μὲν τοίνυν οὐχ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων κελευσθέντες 10
συνεπρόσιαντο τὸν σῖτον, ἀκηκόατε· ἥγοῦμαι δέ, ἐὰν ὡς μάλιστα
περὶ τούτων ἀληθῆ λέγωσιν, οὐχ ὑπὲρ αὐτῶν αὐτοὺς ἀπολογή-
σεσθαι, ἀλλὰ τούτων κατηγορήσειν περὶ γὰρ ὅν εἰσι νόμοι
διαρρήδην γεγραμμένοι, πῶς οὐ χρὴ διδόναι δίκην καὶ τοὺς μὴ
πειθομένους καὶ τοὺς κελεύοντας τούτοις τάναντία πράττειν;

'Αλλὰ γάρ, ὃ ἄνδρες δικασταί, οἴομαι αὐτοὺς ἐπὶ μὲν 11
τούτῳ τῷ λόγῳ οὐκ ἐλέγησεσθαι· ἵσως δ' ἔροῦσιν, ὅσπερ καὶ
ἐν τῇ βουλῇ, ὡς ἐπ' εὔνοίᾳ τῆς πόλεως συνεωνοῦντο τὸν σῖ-
τον, ἵν' ὡς ἀξιώτατον ἡμῖν πωλοῖεν. Μέγιστον δ' ὑμῖν ἔρω
καὶ περιφανέστατον τεκμήριον, ὅτι ψεύδονται. Ἐχοῦν γὰρ 12
αὐτούς, εἴπερ ὑμῶν ἔνεκα ἔπραττον ταῦτα, φαίνεσθαι τῆς
αὐτῆς τιμῆς πολλὰς ἡμέρας πωλοῦντας, ἔως ὁ συνεωνημένος
αὐτοὺς ἐπέλιπε· νῦν δ' ἐνίστε τῆς αὐτῆς ἡμέρας ἐπώλουν
δραχμῇ τιμώτερον, ὡσπερ κατὰ μέδιμνον συνωνούμενοι. Καὶ
τούτων ὑμᾶς μάρτυρας παρέχομαι.

Δεινὸν δέ μοι δοκεῖ εἶναι, εἰ, ὅταν μὲν εἰσφορὰν εἰσε- 13
νεγκεῖν δέῃ, ἦν πάντες εἰσεσθαι μέλλουσιν, οὐκ ἐθέλουσιν,
ἀλλὰ πενίαν προφασίζονται, ἐφ' οἷς δὲ θάνατός ἐστιν ἡ ζη-
μία καὶ λαθεῖν αὐτοῖς συνέφερε, ταῦτα ἐπ' εὔνοίᾳ φασὶ τῇ
ὑμετέρᾳ παρανομῆσαι. Καίτοι πάντες ἐπίστασθε, ὅτι τού-
τοις ἥκιστα προσήκει τοιούτους ποιεῖσθαι λόγους. Τάναντία
γὰρ αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις συμφέρει· τότε γὰρ πλεῖστα κερ-
δαίνουσιν, ὅταν κακοῦ τινος ἀπαγγελθέντος τῇ πόλει τίμιον
τὸν σῖτον πωλῶσιν.

Οὕτω δ' ἀσμενοί τὰς συμφορὰς τὰς ὑμετέρας ὁρῶσιν, 14
ῶστε τὰς μὲν πρότεροι τῶν ἄλλων πυνθάνονται, τὰς δ' αὐτοὶ

λογοποιοῦσιν, ἢ τὰς ναῦς διεφθάρθαι τὰς ἐν τῷ Πόντῳ ἢ
ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐκπλεούσας συνειλῆθαι ἢ τὰ ἐμπόρια
κεκλῆσθαι ἢ τὰς σπονδὰς μέλλειν ἀπορρηθήσεσθαι· καὶ εἰς
τοῦτ' ἔχθρας ἐληλύθασιν, ὥστ' ἐν τοῖς καιροῖς ἐπιβουλεύου-
σιν ὑμῖν, ὥσπερ οἱ πολέμιοι. "Οταν γὰρ μάλιστα σίτου τυγ-
χάνητε δεόμενοι, ἀναρπάζουσιν οὗτοι καὶ οὐκ ἐθέλουσι πω-
λεῖν, ἵνα μὴ περὶ τῆς τιμῆς διαφερώμεθα, ἀλλ' ἀγαπῶμεν,
ἐὰν διποσούτινοσοῦν πριάμενοι παρ' αὐτῶν ἀπέλθωμεν· ὥστ'
ἐνίστε εἰρήνης οὕσης ὑπὸ τούτων πολιορκούμεθα.

16 Οὕτω δὲ πάλαι περὶ τῆς τούτων πανουργίας καὶ κακο-
νίας ἡ πόλις ἔγνωκεν, ὥστ' ἐπὶ μὲν τοῖς ἄλλοις ὧνίοις ἀπασι
τοὺς ἀγορανόμους φύλακας κατεστήσατε, ἐπὶ δὲ ταύτῃ μόνῃ
τῇ τέχνῃ χωρὶς σιτοφύλακας ἀποκληροῦτε· καὶ πολλάκις ἥδη
παρ' ἐκείνων πολιτῶν ὅντων δίκην τὴν μεγίστην ἐλάβετε,
ὅτι οὐχ οἶοι τ' ἥσαν τῆς τούτων πονηρίας ἐπικρατῆσαι. Καί-
τοι τί χρὴ αὐτοὺς τοὺς ἀδικοῦντας ὑφ' ὑμῶν πάσχειν, διότε
καὶ τοὺς οὐ δυναμένους φυλάττειν ἀποκτείνετε;

17 Ἐνθυμεῖσθαι δὲ χρή, ὅτι ἀδύνατον ὑμῖν ἐστιν ἀποψη-
φίσασθαι. Εἰ γὰρ ἀπογνώσεσθε ὁμολογοῦντων αὐτῶν ἐπὶ
τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι, δόξεθ' ὑμεῖς ἐπιβουλεύειν τοῖς
εἰσπλέουσιν. Εἰ μὲν γὰρ ἄλλην τινὰ ἀπολογίαν ἐποιοῦντο,
οὐδεὶς ἂν εἴχε τοῖς ἀποψηφισαμένοις ἐπιτιμᾶν· ἐφ' ὑμῖν γὰρ
διποτέροις βούλεσθε πιστεύειν· νῦν δὲ πῶς οὐ δεινὰ ἂν δό-
ξαιτε ποιεῖν, εἰ τοὺς ὁμολογοῦντας παρανομεῖν ἀζημίους
18 ἀφήσετε; Ἀναμνήσθητε δέ, ὃ ἀνδρες δικασταί, ὅτι πολλῶν
ἥδη ἔχόντων ταύτην τὴν αἰτίαν ἀρνούμενων καὶ μάρτυρας
παρεχομένων θάνατον κατέγνωτε, πιστοτέρους ἡγησάμενοι
τοὺς τῶν κατηγόρων λόγους. Καίτοι πῶς ἂν οὐ θαυμαστὸν
εἴη, εἰ περὶ τῶν αὐτῶν ἀμαρτημάτων δικάζοντες μᾶλλον ἐπι-
θυμεῖτε παρὰ τῶν ἀρνούμενων δίκην λαμβάνειν;

19 Καὶ μὲν δή, ὃ ἀνδρες δικασταί, πᾶσιν ἡγοῦμαι φανε-

ρὸν εἶναι, ὅτι οἱ περὶ τῶν τοιούτων ἀγῶνες κοινότατοι τυγχάνουσιν ὅντες τοῖς ἐν τῇ πόλει, ὥστε πεύσονται, ἥντινα γνώμην περὶ αὐτῶν ἔχετε, ἡγούμενοι, ἐὰν μὲν θάνατον τούτων καταγγῶτε, κοσμιωτέρους ἔσεσθαι τοὺς λοιπούς· ἐὰν δ' ἀξημίους ἀφῆτε, πολλὴν ἄδειαν αὐτοῖς ἐψηφισμένοι ἔσεσθε ποιεῖν, ὅ τι ἀν βιόλωνται. Χρὴ δέ, ὡς ἀνδρες δικασταί, μὴ μόνον 20 τῶν παρεληλυθότων ἔνεκα αὐτοὺς κολάζειν, ἀλλὰ καὶ παραδείγματος ἔνεκα τῶν μελλόντων ἔσεσθαι· οὕτω γὰρ ἔσονται μόγις ἀνεκτοί. Ἐνθυμεῖσθε δέ, ὅτι ἐκ ταύτης τῆς τέχνης πλειστοὶ περὶ τοῦ σώματός εἰσιν ἡγωνισμένοι· καὶ οὕτω μεγάλα ἔξ αὐτῆς ὠφελοῦνται, ὥστε μᾶλλον αἰροῦνται καθ' ἑκάστην ἡμέραν περὶ τῆς ψυχῆς κινδυνεύειν ἢ παύεσθαι παρ' ὑμῶν ἀδίκως κερδαίνοντες.

Καὶ μὲν δὴ οὐδὲ ἐὰν ἀντιβολῶσιν ὑμᾶς καὶ ἴκετεύωσι, 21 δικαίως ἀν αὐτοὺς ἐλεήσαιτε, ἀλλὰ πολὺ μᾶλλον τῶν τε πολιτῶν, οἱ διὰ τὴν τούτων πονηρίαν ἀπέθνησκον, καὶ τοὺς ἐμπόρους, ἐφ' οὓς οὗτοι συνέστησαν· οἵς ὑμεῖς χαριεῖσθε καὶ προθυμοτέρους ποιήσετε, δίκην παρὰ τούτων λαμβάνοντες. Εἰ δὲ μή, τίν' αὐτοὺς οἴεσθε γνώμην ἔξειν, ἐπειδὰν πύθωνται, ὅτι τῶν καπήλων, οἱ τοῖς εἰσπλέουσιν ὁμοιόγησαν ἐπιβουλεύειν, ἀπεψηφίσασθε;

Οὐκ οἶδα, ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν· περὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων τῶν ἀδικούντων, ὅτου δικάζονται, δεῖ παρὰ τῶν κατηγόρων πυθέσθαι, τὴν δὲ τούτων πονηρίαν ἄπαντες ἐπίστασθε. Ἐὰν οὖν τούτων καταψηφίσησθε, τά τε δίκαια ποιήσετε καὶ ἀξιώτερον τὸν σῖτον ὀνήσεσθε· εἰ δὲ μή, τιμιώτερον.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΣΗΚΟΥ ΑΠΟΛΟΓΙΑ

§ 1. ήσυχίαν ἄγω ζῶ ήσύχως.—πράγματα ἐνοχλήσεις, ἀνησυχία.—αἰτία κατηγορία.—οἶόν τε (δηλ. ἔστι) είναι δυνατόν.—οἱ μὴ γεγονότες ἔκεινοι ποὺ δὲν ἔχουν ἀκόμη γεννηθῆ, οἱ ἀγέννητοι.—διὰ τοὺς τοιούτους, δηλ. τοὺς συκοφάντας.

§ 2-3. ἄποφος δύσκολος.—ό ἀγών δικαστικὸς ἀγών, η δίκη.—ἀπογράφομαι κατηγοροῦμαι (ἔγγραφως).—έλααν (=έλαίαν), δηλ. μορίαν.—οἱ ἔωνημένοι (τοῦ ώνουμα) ἔκεινοι ποὺ είχον μισθώσει (παρὰ τῆς πολιτείας).—πυνθανόμενοι ζητοῦντες πληροφορίας (ἄν ήφαντισα μορίαν)· ὡς ὑποκμ. τῆς μτχ.: οἱ συκοφάνται (δηλ. δ Νικόμαχος καὶ οἱ παρακινήσαντες αὐτὸν εἰς τὴν κατηγορίαν).—άπελέγχω (τι) ἀνασκευᾶσ, ἀποδεικνύω τι φευδέσ· ἐμοὶ ταύτην αἰτίαν ἀπορωτάτην είναι ἀπελέγξαι δ̄τι δι' ἐμὲ αὐτὴ ή κατηγορία θὰ ήτο δυσκολωτάτη πρὸς ἀνασκευήν: δ̄τι εἰς ἐμὲ θὰ ήτο δυσκολώτατον νὰ ἀνασκευάσω αὐτὴν τὴν κατηγορίαν.—περὶ ὧν οὕτος...—ἄμ' ὑμῖν... ἀκούσαντα περὶ ὧν οὕτος ἐπιβεβουλευκῶς ἥκει ἐνῷ συγχοδόνως μὲ σᾶς... ἥκουσα τὴν κατηγορίαν, τὴν ὅποιαν αὐτὸς (δ κατήγορος) μοχθηῶς ἐπινόήσας ἥλθε καὶ διετύπωσε κατ' ἐμοῦ ἐνώπιον σας.—διαγιγνώσκω κρίνω, ἀποφασίζω.—καὶ περὶ τῆς π. καὶ περὶ τῆς οὐσίας, καθόσον δ κατηγορούμενος ἐν περιπτώσει καταδίκης θὰ ἔξωγίζετο καὶ ή περιουσία του θὰ ἐδημεύετο· ίδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον.—διδάσκω διαφωτίζω.

§ 4. Πείσανδρος, Ἀθηναῖος, ἐκ τοῦ δήμου τῶν Ἀχαρνῶν· ὑπῆρξεν εἰσηγητὴς τοῦ κατασταθέντος ἐν Ἀθήναις τὸ 411 πολιτεύματος τῶν τετρακοσίων· μετὰ τὴν κατάλυσιν τούτων κατέφυγεν εἰς τὴν Δεκέλειαν πρὸς τοὺς Λακεδ. καὶ δι' αὐτὸ δημεύθη ἡ περιουσία του.—χωρίον κτῆμα.—τὰ ὄντα τὰ ὑπάρχοντα, τὰ κτήματα, ἡ περιουσία.—δωρεὰν ὡς δῶρον (διὰ τὴν συμμετοχήν του εἰς τὸν φόνον τοῦ Φευνίχου, ἐνὸς τῶν τετρακοσίων).—πριάμενος, ἀόρ. α' (ἀσιγμος) μτχ. τοῦ ώνουμα ἀγοράζω.—ἐκμισθῶ τι δίδω κάτι ἐπὶ μισθώματι, μισθώντω κάτι.—εἰρήνης οὕσης, τὸ 404/3.

§ 5. ἔλαα, δηλ. μορία.—τοῦ προτέρου χρόνου (=τῶν ἐν τῷ

προτέρω χρόνω γεγενημένων), γνω. τῆς αἰτίας εἰς τὸ ζημιοῦσθαι· ζημιοῦμαι τιμωροῦμαι. —δι' ἡμᾶς=δι' ἐμὲ ἐξ αἰτίας μου.

§ 6-8. ὁ πόλεμος, δηλ. ὁ πελοποννησιακός.—τὰ πόρρω τὰ (ἀγροτικὰ) κτήματα τὰ εὐρισκόμενα εἰς ἀπομεμακρυσμένα σημεῖα τῆς Ἀττικῆς. —ύπὸ Λακεδ., ἐκ τῆς Δεκελείας. —ύπὸ τῶν φίλων ὑπὸ τῶν ίδικῶν μας στρατιωτῶν. —δίκην δίδωμι ύπέρ τινος τιμωροῦμαι διά τι. —ἄλλως τε καὶ καὶ δι' ἄλλας αἰτίας καὶ : καὶ μάλιστα. —ὅτι, αἰτλγκ. —ἀπρατος ἀπώλητος. —πλεῖν=πλέον. —ἐξέκοπτον, οἱ ἀνθρωποι ἐκκόπτω ἐκριζώνω. —ἐν φ (δηλ. χρόνῳ) ὅτε. —δσφ καθόσον. —τῶν τ. ἐπιμελεῖσθε, ίδιον ἔργον τῶν Ἀρεοπαγιτῶν ἵτο νὰ ἐπιθεωροῦν καθ' ἔκαστον μῆνα τὴν κατάστασιν τῶν Ἱερῶν ἐλαῖων δι' ἐπιμελητῶν, τοὺς δποίους ἐξ ἑαυτῶν ἐξέλεγον. —δασὺς κατάφυτος. —δντα, ἡ μτχ. κατηγορικτ. ἐκ τοῦ ἐπίστασθε. —ἴδιαι ἐλᾶαι ἐλαῖαι ίδιωτικαί, ἀνήκουσαι εἰς ίδιώτας· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὰς μορίας, αἱ δποῖαι ἥσαν δημόσιαι. —ἡ γῇ ψιλὴ γεγένηται ἀπομένει ἡ γῇ ἀπογυμνωμένη (ἀνεύ δένδρων). —τῶν αὐτῶν... κεκτημένων ἐνῷ οἱ αὐτοὶ ὑπῆρξαν ίδιοκτῆται. —δίκην λαμβάνω παρά τινος τιμωρῶ τινα. —διὰ παντὸς τοῦ χρόνου καθ' ὅλην (αὐτὴν) τὴν χρονικὴν περίοδον (δηλ. καὶ ἐν τῇ εἰδήνῃ καὶ ἐν τῷ πολέμῳ). —ἀφίμιμί τινα τῆς αἰτίας ἀπαλλάσσω τινὰ τῆς κατηγορίας. —ἡ που βεβαίως. —ἀφ' ὑμῶν ἐκ μέρους σας· νὰ συναφθῇ μὲ τὸ ἀξημίους γενέσθαι.

§ 9-10. ἄλλὰ γὰρ ἄλλ' ὅμως. —πρίν... γενέσθαι, τὸ γίγνομαι ἐπὶ χρόνου: παρέρχομαι, περνῶ. —ἀπομισθῶ=ἐκμισθῶ (§ 4). —ἐπὶ Πυθοδώρου ἄρχ., τὸ 404/3. —τρίτῳ ἔτει... ἐνιαυτὸν=τρίτῳ ἔτει... ἐμισθώσατο καὶ εἰργάσατο ἐνιαυτόν. —μισθοῦμαί τι λαμβάνω κάτι ἐπὶ μισθώματι (: μὲ ἐνοίκιον). —ἐργάζομαι καλλιεργῶ. —όμοίως ὑπὸ τὰς αὐτὰς περιστάσεις (δηλ. οὕτε ίδίαν ἐλάαν οὕτε μορίαν οὕτε σηκὸν παραλαβών). —μοι χάριν ἐμοῦ: παρακαλῶ. —ἴτε, ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς παρισταμένους μάρτυρας, οἱ δποῖοι ἀναβάντες ἐπὶ βάθρου, κειμένου πλησίον τοῦ βῆματος τοῦ ρήτορος, ἐπιβεβαιοῦν τὰ λεγόμενα ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου.

§ 11. ἐξήκει παρῆλθεν. —ἐπὶ Σουνιάδου ἄρχ., τὸ 397/6. —ὁ ὕστερον ἐργαζόμενος ὁ τελευταῖος καλλιεργητής.

§ 12-13. ἐν τῷ τέως χρόνῳ μέχρι τοῦδε. —δσοι φάσκοιεν=εἴ τινες φάσκοιεν=δσάκις τινὲς ἔλεγον. —δεινὸς σώφρων. —ἀκρι-

βῆς ἀκριβῶς ὑπολογίζων, προνοητικός.—εἰκῇ ἄνευ ὑπολογισμοῦ.—ἀλογίστως ἀπερισκέπτως.—ἡγανάκτουν ἄν, ἐδῶ δι πρτκ. μὲ τὸ ἄν δηλοὶ τὸ κατ' ἔπαινάληψιν συμβαῖνον εἰς τὸ παρελθόν: ἡγανάκτουν.—εύλογοῦμαι ἐπαινοῦμαι.—σκοπεῖν ἄν=δτι ἐσκόπουν ἄν· σκοπῶ ἔξετάζω, ὑπολογίζω.—ὅ τι (ἄν) κέρδος ἐγίγνετο τῷ ἀφανίσαντι ποῖον κέρδος θὰ εἶχεν ἐκεῖνος ποὺ θὰ κατέστρεφε (σηκόν).—περιποιῶ=σφύζω διατηρῶ, δὲν καταστρέφω.—τί ἄν διεπραξάμην τί θὰ ἐκέρδιζα.—λαθὼν ἐὰν ἔμενα ἀπαρατήρητος, ἐὰν δὲν μ' ἔβλεπε κανείς.—ὕβρις ὑπεροψία, αὐθάδεια, ἀφοβία.—εἰκός (δηλ. ἐστὶ) δίκαιον, πρέπον εἶναι.—οὔτω ἀπ' αὐτῆς τῆς ἀπόψεως.—ἀντίδικος, ἐδῶ: κατήγορος.—ἐκ τούτων σύμφωνα μὲ αὐτὰς τὰς σκέψεις, μὲ αὐτοὺς τοὺς ὑπολογισμοὺς (ποὺ ἀνέφερα προηγουμένως).—ἀποφαίνω ἀποδεικνύω.

§ 14. οὔτος, δι κατήγορος.—ύπτο πενίας διὰ ν' ἀνακουφίσω τὴν πενίαν μου (μὲ τὸ ἀσήμαντον κέρδος ποὺ θὰ μοῦ παρεῖχεν ἢ πώλησις τῶν ἔνδυσιν).—τοῦ σηκοῦ ὄντος ἐὰν δι σηκὸς ὑπῆρχεν (ἐν τῷ κτήματι).—ἀμπέλοις ἐμποδὼν ἥν (δι σηκὸς) παρημπόδιζεν δι σηκὸς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν κλημάτων.—οἰκίας ἐγγὺς (ἥν δι σηκός), ὥστε ν' ἀσχημίζῃ αὐτήν.—ἀπειρος (ἥν) τῶν παρ' ἡμῖν κινδύνων δὲν ἔχεντα τοὺς κινδύνους ποὺ θὰ διέτρεχα ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου σας.—πολλὰς ἄν..., τὸ ἄν καὶ εἰς τὸ ἀποφήναιμι καὶ εἰς τὸ γενομένας=ἀποφήναιμι ἄν, δι τι πολλαί... ἐγένοντο ἄν.

§ 15-16. μεθ' ἡμέραν ἐν καιρῷ ἡμέρας.—ἔξεκοπτον, κατὰ τοὺς διισχυρισμοὺς τοῦ κατηγόρου.—ῶσπερ οὐ δέον (αἰτ. ἀπόλ.) ὥσταν νὰ μῇ ἥτο ἀνάγκη.—αἰσχρὸν ἥν ἥτο ἐπονείδιστον, ἔφερε ἐντροπὴν (ῶς σημεῖον ἐλαχίστης φιλοκερδείας).—ἴσως ἄν τις ἡμέλησε τῶν παριόντων ἵσως τις δὲν θὰ ἐλάμβανεν ὑπ' ὅψει τοὺς διερχομένους διαβάτας (δηλ. τὰς κατηγορίας τῶν διαβατῶν ὡς ἀσημάντους προκειμένου περὶ αἰσχροῦ μόνον πράγματος).—ζημία, ἐδῶ: τιμωρία, ποινή.—ἄθλιος δυστυχής.—σύνοιδά τι γνωρίζω τι, εἰμαι ἐν γνώσει τινός.—ἔξημάρτανον, οἱ δοῦλοι.—ἐπ' ἐκείνοις ἥν εἰς τὴν ἔξουσίαν ἐκείνων ἥτο.—τιμωροῦμαι ἐκδικοῦμαι.—έλευθεροις γενέσθαι, οἱ δοῦλοι ἐτύγχανον τῆς ἐλευθερίας των, ἐὰν μήνυσίς τις παρ' αὐτῶν κατὰ τοῦ κυρίου των ἀπεδεικνύετο ἀληθής.

§ 17. οἰκέτης δοῦλος.—παρίσταται μοι μοῦ ἔρχεται εἰς τὸν

νοῦν.—τοσούτων μεμισθωμένων καὶ ἀπάντων συνειδότων ἐνῷ τόσοι πολλοὶ μισθωταὶ ὑπῆρχαν καὶ ὅλοι ἔγνώριζον (ὅτι ἐν τῷ κτήματι ὑπῆρχε σηκός).—προθεσμίας οὐδεμιᾶς οὕσης..., προσδιορίζει αἰτιολογικῶς τό: προσῆκον (αἰτ. ἀπόλυτος) ὁμοίως ἀπασι κτλ. ἐνῷ δημοίως ἐνδιεφέροντο ὅλοι ἔκεινοι, οἵ διοῖοι εἶχον καλλιεργήσει τὸ κτῆμα, νὰ εἴναι σῶος (νὰ διατηρῆται) ὁ σηκός, διότι οὐδεμιά προθεσμία ὑπῆρχε διὰ τὴν δικαιοτικὴν δίωξιν τῆς πράξεως (διότι δὲν παρεγράφετο αὐτὸ τὸ ἔγκλημα).—ἀπολύτῳ τινὰ ἀπαλλάσσω τινὰ (ἀπὸ τὴν κατηγορίαν).

§ 18. εἰ... καὶ ταῦτα παρεσκευασάμην ἐάν... ἐκανόνιζα καὶ αὐτὰ (ἐλάμβανα δηλ. τὰ μέτρα μου καὶ ὡς πρὸς τοὺς μισθωτὰς συνεννοούμενος μὲ αὐτὸν διὰ τὴν ἀπόκρυψιν τῆς καταστροφῆς τοῦ σηκοῦ).—ἄλληλων, ἐκ τοῦ ταῦτα.—ἀποκρύπτομαι κρύπτω (μέσα μου) ἀπὸ τοὺς ἄλλους.—εἰδέναι, τὸ ἀπομφ. ἐδῶ δηλοῖ τὸν σκοπόν.—διάφοροι περὶ τῶν ἐμῶν τυγχάνουσιν ὄντες εἴναι ἔχθροὶ ὡς πρὸς τὰ συμφέροντά μου (καὶ ἐκάστην δηλ. φιλονικοῦν μὲ ἐμὲ διαμφισθητοῦντες τὰ δρια ἢ ἄλλο τι τῆς ἰδιοκτησίας μου).

§ 19. οὕς, ἀντικμ. τοῦ παρασχέσθαι.—τοῦτον, δηλ. τὸν κατήγορον.—**οὕτως,** ἔτσι ἀπερισκέπτως.—τὰ πρέμνα, ἐδῶ=τὸν σηκόν· **πρέμνον** κυρ. : κορμός, στέλεχος (δένδρον).—ἀνατίθεμαι φορτώνω (ἐδῶ : ἐπὶ τῆς ὑπὸ βιών συρρομένης ἀμάξης).—φέρετο, πρτκ. μὲ σημ. ἀορ. τοῦ **οἰχομαι** ἔχω ἀπέλθει· φέρετο ἀπάγων τὰ ξύλα ἐπῆρε τὰ ξύλα καὶ ἔφυγε.

§ 20-22. τότε, δτε δηλ. ἐγίνετο τὸ ἔγκλημα.—παρακαλῶ προσκαλῶ.—μάρτυρας, κτγρμ.—**ὑπολείπω** ἀφήνω.—**ἐν τούτῳ τῷ τρόπῳ** διὰ τούτου τοῦ τρόπου.—**ἥσθα ἀν τετιμωρημένος=έτετιμώρησο ἄν.**—πράττω ἔνεκά τινος ἐνεργῶ πρὸς τὸ συμφέρον τινός.—πλεῖστον (**ἀργύριον**) πλεῖστα χρήματα.—**ὑπὸ** ἔνεκα.—**δύναμις** πολιτικὴ ἐπιρροή.—**σοι,** δτκ. χαριστκ.—**τοὺς ἐννέα ἀρχοντας,** ἐδῶ προφανῶς ἐννοεῖ μόνον ἔνα ἐκ τῶν ἐννέα ἀρχόντων, τὸν ἀρχοντα βασιλέα, εἰς τὴν δικαιοδοσίαν τοῦ διοίου ὑπῆρχετο ἢ ἐξέτασις τούτου τοῦ ζητήματος.—**ἐπάγω τὸν ἀρχοντα** διδηγῶ τὸν ἀρχοντα εἰς τὸν τόπον τοῦ ἔγκληματος, ἵνα Ἰδίοις ὅμιλοιν Ἰδη αὐτό.—**τινάς,** ἐπεξήγησις τοῦ ἄλλους.—**οἱ ἔξ Αρείου πάγου οἱ Αρεοπαγῖται.**—**ἄν συνήδεσαν** θὰ ἀνεγνώριζον, θὰ ἐπείθοντο.—**διαγιγνώσκω,** ίδ. § 2-3 (σελ. 41).

§ 23. καὶ ταῦτην ζημίαν=καὶ τοῦτο (δηλ. τὸ μὴ εἶναι αὐτῷ μάρτυρας) ζημίαν.—έμοι τοῦτο ζημία γίγνεται τοῦτο καταλογίζεται εἰς βάρος μου.—θυσιμάζω τινὸς παραξενεύματι μέ τινα.—συκοφαντῶν ἔνας συκοφάντης (δπως ὁ κατήγορος).—ἀπορῶ τινος ἔχω ἔλλειψιν, στεροῦμαι τινός.

§ 24. ἐν τῷ πεδίῳ, νοεῖται ἡ μεγάλη πεδιὰς τῶν Ἀθηνῶν ἡ διαρρεομένη ὑπὸ τοῦ Κηφισοῦ.—πυρκαϊά, ἐδῶ : κορμοὶ καεισῶν μορίων.—καὶ ἐπεργάσασθαι καὶ τὸν Ἱερὸν χῶρον τούτων νὰ καλλιεργήσω.—δσφπερ καθόσον.

§ 25-26. οὗτο περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί τι ἀποδίδω τόσην μεγάλην σπουδαιότητα (σημασίαν) εἰς τι.—καὶ τὴν ἄλλην οὐσίαν καὶ προσέτι τὴν περιουσίαν μου.—μάρτ. τούτων, δηλ. τῆς διαγωγῆς μου πρὸς τὰς μορίας.—ἐπιμελουμένους (δηλ. τῶν μορίων) οἱ δποῖοι ἐπιθεωρεῖτε τὰς μορίας (διὰ τῶν ἐπιμελητῶν ἵδ. § 6-8).—ἐπιγνώμονες, οὗτοι ἴδιον ἔργον κατὰ πᾶσαν πιθανότητα εἰλον νὰ ἔξακριβώνουν τὸ ποσὸν τοῦ ἐπὶ τῶν μορίων καρποῦ, ἵνα εὑρίσκηται ἀσφαλῆς κάπως βάσις διὰ τὴν πώλησιν αὐτοῦ ὑπὸ τῆς πόλεως· τοὺς ἐπιγνώμονας ἔξέλεγον οἱ Ἀρεοπαγῖται ἐξ ἑαυτῶν.—ἐργάζομαι, ἵδ. § 9-10.—περὶ τὰς μορίας, δηλ. τὰς κατεστραμμένας.—χωρία γαῖαι, χῶροι.—έζημιώσε με ὡς ἐργαζόμενον τά..., ἡ καλλιέργεια τοῦ πλησίον τῶν σηκῶν χώρου ἀπηγορεύετο ἐπὶ ποινῇ προστίμου· ἵδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον.—μικρὰς ζημίας, ἔννοεῖ τὴν χρηματικὴν ποινήν, τὴν δποίαν ἐπέβαλλεν δ Ἀρειος πάγος εἰς ἑκεῖνον, δστις εὑρίσκετο ἔνοχος καλλιέργειας τοῦ πλησίον τοῦ σηκοῦ χώρου.—τοὺς περὶ τοῦ σώματος κινδύνους τοὺς κινδύνους τοὺς ἀπειλοῦντας τὴν (πολιτικὴν) ὕπαρξίν μου, τὸ ἀτομόν μου· ποῖοι κίνδυνοι ἥπειλον τὸν κατηγορούμενον, ἐὰν κατέστρεφε μορίαν ἡ σηκὼν ;—οὗτο περὶ οὐδενὸς ἥγοῦμαι ἀποδίδω τόσην μικρὰν σημασίαν εἰς τι.—τὰς πολλὰς ἐλάσας, τὰς ἐν § 24 μνημονευθείσας μορίας.—μᾶλλον εὔκολότερον· διατί ; (§ 24).—οὗτο θεραπεύω τινὰ τόσον πολὺ μεριμνῶ περὶ τινος.—λαθεῖν (με) ἔξιργύξαντα νὰ ἐκριζώσω χωρὶς νὰ μὲ ἴδουν.

§ 27. κρείττον συμφερότερον, ἀκινδυνότερον.—ώς τότε δυνάμενος ὡς ἐὰν τότε (δηλ. ἐπὶ τῶν τοιάκοντα) εἴχα (πολιτικὴν) ἐπιρροὴν (καὶ ὡς ἐκ τούτου ἥδυνάμην νὰ παρανομήσω).—ώς νῦν διαβεβλημένος ὡς ἐὰν τώρα (δηλ. ἐπὶ τῆς δημοκρατίας) ἔχω διαβληθῆ (καὶ

ώς ἐκ τούτου ὁφεῖλω νὰ εἶμαι προσεκτικός).—μᾶλλον ἔξην, διότι ἐπὶ τῶν τριάκοντα οὐδεμία δικαστικὴ ἀρχὴ ὑφίστατο, ἵδιως δὲ ὁ Ἀρειος πάγος εἶχε καταλυθῆ.

§ 28. ήν, α' προσώπου.—κακόνους είμι τινι διάκειμαι δυσμενῶς (ἐχθρικῶς) πρός τινα, εἶμαι ἐχθρός τινος.—περιέχει, δηλ. τὸ χωρίον περιέχω περιβάλλω.—ἄερικτόν ἔστι δὲν εἶναι περιφραγμένον.—κάτοπτος δυνάμενος νὰ παρατηρηθῇ, δρατός.

§ 29. δεινὸν παράδοξον.—ἐπεργάζομαι καλλιεργῶ ιερὸν χωρον.—καθίστημι τινα εἰς κίνδυνον εἰσάγω τινὰ εἰς δίκην.—ἐπιμελητής ἡρημένος, δηλ. ὑψῷ ὕμῶν, τῶν Ἀρεοπαγιτῶν.—ἀπογράφω κατηγορῶ (ἐγγράφως).

§ 30-31. πιστὸς ἀξιόπιστος.—περὶ ὅν αὔτοὶ σύνιστε περὶ πραγμάτων, τὰ δποῖα σεῖς οἱ ἴδιοι γνωρίζετε ἀκριβῶς.—τὰ τοιαῦτ'... =άνασχέσθαι τῶν ἐμῶν ἔχθρῶν λεγόντων τὰ τοιαῦτα· ἀνασχέσθαι, ἀόρ. β' ἀπομφ. τοῦ ἀνέχομαι· δ' ἀόρ. ἐν τῇ δοιστικῇ ἡνεσχόμην ἦνέχθην. —ἐνθυμοῦμαι ἐκ τινος λαμβάνω τι ὑπ' ὅψει.—ἐκ τῶν εἰρημένων, δηλ. ὑπ' ἐμοῦ. —καὶ ἡ ἄλλῃ πολιτείᾳ καὶ προσέτι ἡ διαγωγή μους ὃς πολίτον.—καὶ τρ. καὶ εἰσφ. εἰσφέρων καὶ χ., εἰς τὰς Ἀθήνας ἔκτὸς τῶν τακτικῶν φόρων, τοὺς δποίους κατέβαλλον οἱ πολίται, ἐπεβάλλοντο καὶ πρόσθετοι χρηματικὲς ὑποχρεώσεις εἰς τοὺς πλουσιωτέρους ἔξι αὐτῶν, δοιςιούμενος ὑπὸ τῶν ἀριθμοδίων ἀρχόντων ἥ τῶν φυλῶν¹ αἱ ὑποχρεώσεις αὗται ἐκαλοῦντο λητουργίαι· ἥ δαπανηροτέρα δλων τῶν λητουργιῶν ἥτο ἡ τριηραρχία· δ' ἀναλαμβάνων αὐτὴν ὑπεχρεοῦτο εἰς ἀρχαιοτέρους χρόνους νὰ ἔξιοπλίσῃ τὴν τριήρη, τὴν δποίαν παρελάμβανε παρὰ τῆς πόλεως· ἥ εἰσφορὰ ἥτο φόρος ἔκτακτος ἐπιβαλλόμενος ἐν καιρῷ πολέμου πρὸς πολεμικὰς παρασκευάς· ἥ δὲ χορηγία συνίστατο εἰς τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς καταβολὴν τῆς δαπάνης διὰ τὴν διατροφὴν τοῦ χοροῦ τοῦ προοριζούμενου διὰ τὰς τραγῳδίας καὶ κωμῳδίας ἥ τὰς θρησκευτικὰς ἔορτιάς. —τάλλα λητουργῶν, ὃς ἄλλαι λητουργίαι ἀναφέρονται ἥ γυμνασιαρχία, ἥ ἀρχιθεωρία καὶ ἥ ἐστίασις· καὶ ἥ μὲν γυμνασιαρχία συνίστατο εἰς τὴν ὑποχρέωσιν πρὸς καταβολὴν τῆς δαπάνης διὰ τὸν ἔξωραϊσμὸν τοῦ διὰ τοὺς γυμνικοὺς ἀγῶνας προωτισμένου χώρου καὶ διὰ τὴν ἐκγύμνασιν καὶ διατροφὴν τῶν ἀθλητῶν· ἥ ἀρχιθεωρία εἰς τὴν ἀναδοχὴν τῆς δαπάνης τῆς ἀπαιτουμένης διὰ τὰς θεωρίας, τὰς ἐπισήμους

δηλ. ἀντιπροσωπείας τῆς πόλεως, τὰς ἀποστελλομένας εἰς τὰς τέσσαρας μεγάλας ἐθνικὰς ἔορτὰς καὶ εἰς τὴν Δῆλον καὶ εἰς ἄλλους Ἱεροὺς τόπους· ἡ δὲ ἑστίασις ἡτοῦ ἡ κατὰ διαφόρους ἔορτὰς παράθεσις δείπνου ὑπὸ τοῦ ἑστιάτορος εἰς τοὺς φυλέτας αὐτοῦ.—οὐδενὸς ἡττον πολυτελῶς τῶν πολιτῶν μὲν ἐλευθεριότητα (γενναιοδωρίαν) ὅχι διηγωτέραν ἀπὸ οἰνδήποτε ἐκ τῶν συμπολιτῶν μας.

§ 32-33. ταῦτα=ταύτας τὰς λητουργίας.—μετρίως ἐν τῷ προσήκοντι μέτρῳ (δαπανῶν δηλ. ὅ,τι ἡτοῦ νόμιμον).—περὶ τῆς ἀλλης οὐσίας προσέτι περὶ τῆς περιουσίας μου.—ἐπικινδυνον, ἐν νοεῖ τοὺς δικαστικοὺς ἀγῶνας, εἰς τοὺς δποίους οὐδεὶς θὰ ἐνῆγεν αὐτόν, ἐὰν δὲν ἐλητούργει προθυμώς.—πράξις = εἰ ἐπράξα.—καθίστημι ἐμαυτὸν εἰς κίνδυνον ἐκμέτω τὸν ἑαυτόν μου εἰς κίνδυνον (δηλ. εἰς δικαστικὴν δίωξιν).—τοῖς μεγάλοις, οἵτι εἶναι αἱ ὕπ' ἐμοῦ μὲ μεγάλην ἐλευθεριότητα ἐκτελεσθεῖσαι λητουργίαι.—τεκμηρίοις, κτγρμ.: τεκμήρια ἀποδεῖξεις.—περὶ τῶν μεγάλων προκειμένου περὶ τῶν μεγάλων (δηλ. περὶ φυγῆς καὶ δημιεύσεως τῆς περιουσίας).—περὶ δῶν=ταῦτα, περὶ δῶν.—περὶ δῶν κατηγορεῖ=(ταῦτα) ἀ κατηγορεῖ.

§ 34-35. βασανίζειν, οἱ δοῦλοι ὡς μάρτυρες ἐγίνοντο δεκτοὶ μόνον εἰς τὰς φονικὰς δίκας· εἰς τὰς λοιπὰς διὰ νὰ εἶναι αἱ καταθέσεις των ἀξιόπιστοι ἔπρεπεν οὗτοι νὰ ὑποβληθοῦν εἰς βάσανον.—ἰσχυρὸς ἀσφαλῆς.—οὐδὲν φάσκων πιστὸν εἶναι τοῖς θεράπονσι ίσχυριζόμενος, ὅτι κανὲν ἀξιόπιστον δὲν ὑπάρχει εἰς τοὺς δούλους: ὅτι οἱ δοῦλοι διόλου δὲν εἶναι ἀξιόπιστοι.—περὶ αὐτῶν προκειμένου περὶ ἑαυτῶν.—κατηγοροῦσι (=καταγορεύουσι) μαρτυροῦν καθ' ἑαυτῶν, διμοιογοῦν τὸ ἔγκλημά των.—κατειπόντες, ἀρό. β' μτχ. τοῦ καταγορεύω μαρτυρῶ ἐναντίον τινός.—τῶν παρόντων κακῶν, δηλ. τῶν βασάνων (μαστιγώσεων, στρεβλώσεων κ.τ.τ.).

§ 36-37. καὶ μὲν δὴ καὶ δῆμος.—σύνοιδα ἐμαυτῷ συναισθάνομαι (ἔδω : τὴν ἐνοχήν μου).—τὴν αὐτὴν γνώμην σχεῖν (ὑμᾶς), δηλ. ὅτι οὗτος συναισθάνεται ὅτι ἀδίκως κατηγορεῖ.—ἄλλως τε καί, ἴδ. § 6-8 (σελ. 42).—εἰ ἐλεγον, οἱ δοῦλοι.—ἔξεγένετο=ἔξῆν.—τούτῳ εἰ μὴ ώμοιλόγουν ἐὰν δὲν ἐβεβαίωνον (οἱ δοῦλοι) τοὺς λόγους τούτου.—οὐδεμιᾶ (ἀν) ξημίᾳ ἐνοχος ἦν, ἐὰν ἐκ τῆς βασάνου τῶν δούλων ἀπεδεικνύετο, ὅτι ὁ κατήγορος ψευδῶς κατηγόρει, εἰς οὐδεμίαν οὗτος τιμωρίαν ὑπέκειτο ὑπεχρεοῦτο μόνον, ἐὰν οἱ δοῦλοι ἐβλάπτοντο

κατὰ τὴν βάσανον, νὰ ἀποζημιώσῃ τὸν δεσπότην αὐτῶν.—πρὸς ἐμοῦ πρὸς τὸ συμφέρον μου.

§ 38. ἐνθυμοῦμαι σκέπτομαι.—οἰς εἰς τούτους, διὰ τοὺς ὅποίους.—εἰκός (ἐστι) μᾶλλον πιθανώτερον εἶναι.—ἀκινδύνως, πρβλ. § 37 «οὐδεμιᾷ ζημιᾷ ἔνοχος ἦν».—ἔργον μετὰ τοσούτου κινδύνου πρᾶξις συνεπαγόμενή τόσον μεγάλον κίνδυνον.—βοηθῶ ύπερ τῆς πόλεως προστατεύω τὰ συμφέροντα τῆς πόλεως.

§ 39-40. γιγνώσκω σχηματίζω τὴν γνώμην.—ὅσῳ οἱ τοιοῦτοι...=ὅσῳ ἐπαιτιώτατοι καὶ ἀποδώτατοι εἰσιν οἱ τοιοῦτοι τῶν κινδύνων, τοσούτῳ... μάλιστα ὅσον σοβαρώτεροι καὶ ἐπικινδυνότεροι εἶναι οἱ τοιοῦτοι δικαστικοὶ ἀγῶνες, τόσον περισσότερον...—φεύγουσι ζητοῦν ν' ἀποφύγουν (δίδοντες χρήματα εἰς τοὺς κατηγόρους).—οὐκ ἡξίουν, δηλ. φεύγειν οὐκ ἀξιῶ δὲν κρίνω ἀξιον τοῦ ἑαυτοῦ μου (ἀξιοπρεπές).—διηλλάγην, ἀρ. β' πθκ. μὲ μέσην σημ. τοῦ διαλλάττομαι συμφιλιώνομαι, συμβιβάζομαι.—τοιούτους, δπως τὸν Νικόμαχον.—ἐπιτέμπτω τινά τινι ἔξαπολύ, ἔξερθίζω τινὰ ἔναντίον τινός.

§ 41. ἄθλιος, ἵδ. § 15 - 16 (σελ. 43).—εἱ φυγάς... καταστήσομαι (= κατασταίην) ἐὰν ἥθελον ἔξορισθῆ.—ἄπαις μὲν ὕν... ἐρήμου δέ... γενομένου... μητρὸς δέ... οὐσης... πατρίδος δέ... στερηθεὶς αἰτίαις, αἵ μτχ. αἴτλγκ.: διότι δὲν ἔχω παιδιά, είμαι μόνος, τὸ σπίτι μου θὰ ἡρημάνωτο, ἡ μητέρα μου θὰ ἐστερεῖτο τῶν πάντων (δὲν θὰ είχε κανένα πόρον) καὶ ἐγὼ δί' αἰσχροτάτας κατηγορίας θὰ ἐστερούμην (μιᾶς τοιαύτης (μιᾶς τόσον δραίας) πατρίδος).—νεναυμαχηκώς... μεμαχημένος... παρασχών, μτχ. ἐνδοτικαί.

§ 42-43. ἄλλὰ γάρ, ἵδ. § 9 (σελ. 42).—ἐνθάδε, δηλ. ἐν τῇ βουλῇ τοῦ Ἀρείου πάγου, ἔνθα δὲν ἐπετρέπετο παρέκβασις ἐκ τοῦ θέματος.—ὅ τι δεῖ τίς ἡ ἀνάγκη, διατί πρέπει.—διαγιγνώσκω, ἵδ. § 2-3 (σελ. 41).—ὅτου, ἀναφρού. ἀντων. πτ. γνκ. γένους οὖδ. (ὅ τι, γνκ. οὗτινος ἡ ὅτου). ὅτου ἔνεκα τίνος, διατί.—παραγενέσθαι, δηλ. κατὰ τὸ ἔγκλημα.

2. ΥΠΕΡ ΤΟΥ ΑΔΥΝΑΤΟΥ

§ 1. οὐ πολλοῦ δέω δὲν χρειάζομαι πολύ, δὲν μοῦ λείπει πολύ, σχεδόν.—χάριν ἔχω τινὶ χρεωστῷ χάριν εἴς τινα, εὐχαριστῷ τινα.—ό ἀγών, ίδ. 1, § 2-3 (σελ. 41).—πρόφασις αἰτία, ἀφορμή.—έφ' ἧς ἐπὶ τῆς δροίας στηρίζομενος.—έπιδείκνυμι ἀποδεικνύω. —ἄξιον οὕτως ὅστε νὰ εἶμαι ἄξιος.—κίνδυνος δικαστικὸς ἀγών, δίκη.

§ 2-3. καίτοι καὶ ὅμως. —ἀποσχέσθαι, ἀόρ. β' ἀπομφ. τοῦ ἀπέχομαι ἀπέχω· ἀν ἀποσχέσθαι=ὅτι ἀπόσχοιτο ἄν.—πονηρία κακία, κακὴ πρᾶξις.—τιμωρεῖται ζητεῖ νὰ ἐκδικηθῇ.—πώποτε ποτὲ ἔως τώρα.—χρῶμαί τινι φίλῳ ἔχω τινὰ φίλον.—χρῶμαι συμφορᾶ περιπίπτω εἰς συμφοράν.—δυστύχημα ἐλάττωμα, βλάβη.—έπιτη-δεύματα ἀρετάι·—ίδμαι θεραπεύω· ἐδῶ: ἔξουδετερώνω, καλύπτω.—ἔξ ἵσου (=ἵσην) τῇ συμφορᾷ δμοίαν μὲ τὸ σῶμα ποὺ ἔχει τὴν συμφοράν.—καὶ τὸν ἄλλον βίον, δηλ. τὸν ἡμικόν.—διάξω, δηλ. δμοίως πρὸς τὸν σωματικὸν βίον.—διοίσω, μέλλ. τοῦ διαφέρω.

§ 4-5. ὑπὲρ ὕν=περὶ ὕν. —ώς ἀν οἶόν τε, δηλ. ἦ.—διὰ βραχυτάτων (λόγων) συντομώτατα.—τὸ ἀργύριον τὸ χορηγούμενον (εἰς τοὺς ἀδυνάτους) χρηματικὸν βοήθημα, τὸ ἐπίδομα.—τῷ σώματι δύναμαι σωματικῶς εἶμαι δυνατὸς (ίσχυρός).—τεκμηρίοις, κτγρμ.: τεκμήρια ἀποδείξεις.—ἐν τῇ τέχνῃ=ἐκ τῆς τέχνης.—σύνειμι τινὶ συναναστρέφομαι τινα.

§ 6. βίος πόρος ζωῆς, τὰ μέσα πρὸς ζωήν, περιουσία.—τυγχάνει, δηλ. ὕν.—τρίτον ἔτος τουτὶ ἐδῶ καὶ τοία ἔτη· νὰ συναφθῇ μὲ τὸ τελευτήσασαν (δηλ. τὸν βίον).—θεραπεύω περιποιοῦμαι (κατὰ τὸ γῆρας), γηροκομῶ.—ώφελῶ βραχέα παρέχω βραχεῖαν ὠφέλειαν, μικρὰ κέρδη.—χαλεπῶς ἐργάζομαι μὲ κόπον ἔξασκω.—τὸν διαδεξόμενον ἐκεῖνον, ὅστις μέλλει νὰ διαδεχθῇ, νὰ συνεχίσῃ (διὰ λογαριασμόν μου).—ἐννοεῖ δούλον πωλούμενον συνήθως ἀντὶ 5-6 μνῶν.—κτήσασθαι ν' ἀποκτήσω (δι' ἀγορᾶς), ν' ἀγοράσω.—γίγνομαι ὑπό τινι περιέχομαι ὑπὸ τὸ κράτος (τὴν ἔξουσίαν) τινός: περιπίπτω εἰς τι.

§ 7-8. ἔστιν=ἔξεστιν.—έρρωμένος (πθκ. πρκμ. μτχ. τοῦ

φώννυμι) ώς ἐπίθ.: δυνατός, ἀκμαῖος.—πρεσβ... ἀφέλησθε = ἀφέλησθε (έμε) γιγνόμενον πρεσβύτερον καὶ ἀσθενέστερον.—περὶ τοὺς εἰς τούς.—κακὸν σωματικὸν ἐλάττωμα, ἀναπηρία.—έλεεινὸς ἄξιος οἴκτου, ἀξιολύπητος.—ἀγρίως ἀποδέχομαι τινα δεικνύομαι σκληρὸς (ἀπάνθρωπος) πρός τινα.—οἱ ὁμοίως ἐμοὶ διακείμενοι ὅσοι εὐδίσκονται εἰς τὴν ἴδιαν μὲν ἐμὲ κατάστασιν.—ἀπλῆ ἡ συμφορὰ μόνη ἡ ἀναπηρία.—εἰ... φαινούμην λαμβάνων ἔαν... φανερὰ ἐλάμβανον ἀντὶ τῆς εὐκτ. φαινούμην ἀνεμένετο ὁριστικὴ ἔφαινόμην (διότι πρόκειται περὶ βεβαίου πράγματος). ἀλλ' ἐτέθη ἡ εὐκτ. κατ' ἀφομοίωσιν πρὸς τὴν ἐπομένην εὐκτ. ἀφαιρεθείην.—προσγιγνομαι προστίθεμαι.—εἰ... τοῦτ' ἀφαιρεθείην ἐάν ἥθελον στερηθῇ τούτου (τοῦ ἐπιδόματος).

§ 9. καθίσταμαι χορηγὸς τραγῳδοῖς δρίζομαι χορηγὸς διὰ τραγῳδοὺς (δι’ ἀγῶνα τραγῳδίας). ἡ χορηγία ἦτο μία ἐκ τῶν λητουργιῶν· ἰδ. 1, § 30-31 (σελ. 46).—ἀντίδοσις (τῆς οὐσίας) ἀνταλλαγὴ τῆς περιουσίας· πρὸς ἀποφυγὴν ἀδικιῶν κατὰ τὴν ἐπιβολὴν λητουργιῶν ἐγίνετο τὸ ἔξης: ἐάν τις ἐνόμιζεν, ὅτι τὴν ἐπιβληθεῖσαν εἰς αὐτὸν λητουργίαν δίκαιον ἦτο ἄλλος πλουσιώτερος ν' ἀναλάβῃ, εἰχε τὸ δικαίωμα οὗτος νὰ προκαλέσῃ τὸν πλουσιώτερον εἰς ἀντίδοσιν, δηλ. ἀνταλλαγὴν τῶν περιουσιῶν των ἐκεῖνος τότε ὑπεχρεοῦτο ἡ ν' ἀναλάβῃ τὴν λητουργίαν ἡ ν' ἀνταλλάξῃ τὴν περιουσίαν του πρὸς τὴν τοῦ προκαλοῦντος.—δεινὸν παράλογον.—πονηρὸς ἄθλιος (οἰκονομικῶς).

§ 10. ἵπτικὴ (τέχνη) ἐπιδεξιότης (ἴκανότης) εἰς τὸ ἱππεύειν.—μιμηνήσκομαι τινος πρός τινα ἀναφέρω τι εἰς τινα.—οὐ πολὺς ὁ λόγιος, δηλ. ἔσται.—δυστύχημα, ἰδ. § 2-3 (σελ. 49).—φιλοσοφῶ σκέπτομαι.—δῆπος πῶς.—ώς ἀλυπότατα μὲ δόσον τὸ δυνατόν ὀλιγωτέρους πόνους.—εἰς ἐγώ, δηλ. εἰμί.—ταύτην = τοῦτο (τὸ ἱππεύειν).—ὅρστώνη (ὅρστος) εὐκολία, ἀνακούφισις.—ἔξευροίσκω ἔξετάζων εὐρίσκω, ἐπινοῶ.—εἰς τὰς διὰ τάς.—τῶν ἀναγκαίων (οὖδῶν), γνκ. διαιρετκ.

§ 11-12. ὕβρις ὑπε ηφάνεια (προερχομένη ἔξ εὑπορίας).—ἀστράβη, κυρ.: ἀναπαυτικὸν ἐπίσαγμα (σαμάρι). ἔπειτα—δῆπος ἐδῶ—: ἡμίονος ἔχων τοιοῦτον ἐπίσαγμα. — ὄχοῦμαι ἱππεύω.—κτήσασθαι, ἰδ. § 6 (σελ. 49).—δτι ἐπειδή. — ἤτημένοι ἔζητημένοι, δανεισμένοι.—

δυνατός, ἔδω : ίκανὸς σωματικῶς καὶ εὔπορος.— μὴ κατηγορεῖν, τοῦτο, καθὼς καὶ τὸ κατωτέρῳ χρῆσθαι, ἔξαρτ. ἐκ τοῦ πῶς οὐκ ἄτοπόν ἐστι.—οἶς... ὀμφοτέροις, δηλ. τῷ ἵππῳ καὶ ταῖς βακτηρίαις.

§ 13-14. διαφέρω τινός τινι ὑπερβαίνω (ὑπερτερῶ τινα) κατά τι.—κληροῦσθαι με τῶν ἐννέα ἀρχόντων (γνω. διαιρτκ.) νὰ ἐκλεγθῶ διὰ κλήρου μεταξὺ (ώς εἰς ἐκ) τῶν ἐννέα ἀρχόντων· οἱ ἀρχοντες, ίδιως οἱ ἀνώτεροι, ὅφειλον νὰ εἰναι ἀπηλλαγμένοι πάσης σωματικῆς βλάβης.—δήποτον βεβαίως.—οἱ θεσμοθέται, οἱ ἐννέα ἀρχοντες ἔκαλούντο καταχορηστικῶς καὶ θεσμοθέται· εἰς τοὺς ἐννέα ἀρχοντας ἦτο ἀνατειθεμένη ἡ κλήρωσις τῶν ἀρχόντων.—ἀλλὰ γὰρ ἀλλὰ δὲν θὰ γίνῃ τοῦτο· διότι.—εὖ ποιῶν καὶ καλὰ κάνει (ποὺ δὲν ἔχει τὴν αὐτὴν γνώμην μὲν σᾶς): εὐτυχῶς.— ὕσπερ ἐπικλήσου τῆς συμφορᾶς οὕσης ὡς ἔάν ἡ συμφορὰ ἦτο ἐπίκληρος κόρη· ἐπίκληρος ἐκαλείτο ἡ μονογενῆς θυγάτηρ, ἡ δοπία δοφανὴ γινομένη ἐκληρονόμει δλην τὴν πατρικὴν περιουσίαν καὶ ἡ δοπία, διὰ νὰ μὴ περιέλθῃ ἡ περιουσία εἰς ἔνην οἰκογένειαν, ὅφειλε νὰ ὑπανδρευθῇ τὸν πλησιέστερον συγγενῆ της· ἀν δὲ πολλοὶ παρουσιάζοντο ισχυριζόμενοι, ὅτι ἡσαν πλησιέστατοι συγγενεῖς, ἐγίνετο δίκη.— ἀμφισβητήσων, δηλ. τῆς συμφορᾶς· ἀμφισβητῶ τινος διεκδικῶ τι, ισχυρίζομαι ὅτι ἀνήκει τι εἰς ἔμε.

§ 15-16. ὑβριστής ἀλαζόν, θρασύς.—ἀσελγῶς διακείμενος=ἀσελγῆς αὐθιδης.— ὕσπερ (μετὰ μτκ.) ὡς ἔάν.— φοβερῶς ὁνομάζω μεταχειρίζομαι φοβερὰς ὀνομασίας, λέξεις (δπως εἰναι αἱ λ.: ὑβριστής, βίαιος, ἀσελγῆς).—ἀλλ' οὐ ταῦτα (=τοῦτο) ποιήσων=καὶ οὐ μέλλων ἀληθῆ λέγειν. — ἔάν πάνυ πραόνως, δηλ. ὁνομάσῃ· πάνυ πραόνως (=πράως) ὀνομάζω μεταχειρίζομαι πολὺ ἡπίας ἐκφράσεις.— διαγιγνώσκω διακρίνω.— ἐκχωρεῖ εἰναι δυνατόν.— ὑβρίζω φέρομαι ἀλαζονικῶς, αὐθιδῶς.— οἱ ἀπόρως διακείμενοι οἱ ἀποροι.— τῶν ἀναγκαίων, ἔξ ὀνομστκ. τὰ ἀναγκαῖα τὰ ἀπαραίτητα διὰ τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου.— οἱ πιστεύοντες ταῖς ἑαυτῶν ὁρώμαις ἔκεινοι, οἱ δοπίοι ἔχουν πεποίησιν εἰς τὰς δυνάμεις των.— οἱ χρώμενοι νέαις ταῖς διανοίαις οἱ ἔχοντες νεανικὰ τὰ φρονήματα.

§ 17-18. ἔξωνοῦμαι ἔξαγοράζω.—κίνδυνος δικαστικὸς ἀγών.— ἔξαμαρτάνοντον διοίως δσάκις περιπίπτουν εἰς παράπτωμα διοίως (ώς καὶ οἱ νέοι).— ἐπιτιμῶ τινι ψέγω, κατακρίνω τινά.— μηδέν,

δηλ.. κακόν.—**ύβριζω**, ἔδω : βλάπτω, ἀδικῶ.—**ἔστιν** εἶναι δυνατόν.—**άμυνομαι** ἀποκρούω.—**τοὺς** ὑπάρξαντας, δηλ. τῆς **ύβρεως**.—**ύπάρχω** τῆς **ύβρεως** κάμνω ἀρχὴν τῆς ἀδικίας.—**περιγίγνομαι** τινος ὑπερισχύω τινός.—**σπουδάζω** σοβαρῶς ὅμιλῶ.—**παίζω** χωρατεύω, ἀστεῖζομαι.—**κωμῳδῶ** διακωμῳδῶ, περιπαίζω.—**καλὸν** σπουδαῖον κατόρθωμα.

§ 19-20. ως ἐμὲ πρὸς ἐμέ, εἰς τὸ ἐργαστήριόν μου.—**πονηρός** = ; (§ 2 «πτονηρία»).—**έπιβουλεύω** τινὶ ἐπιβουλεύομαι τινα.—**ἐνθυμοῦμαι** σκέπτομαι.—**οὐδὲν** οὐδόλως.—**δημιουργὸς** τεχνίτης.—**ἐνθίζομαι** (εἴδισμα) συνηθίζω, ἔχω τὴν συνήθειαν.—**προσφοιτῶ** συχνάζω.—**σκυτοτομεῖον** ἐργαστήριον σκυτοτόμου, ὑποδηματοποιοῦ.—**ὅποι** ἀν τύχῃ, δηλ. **προσφοιτῶν**.—**έγγυτάτω** πλησιέστατα.—**οἱ κατεσκευασμένοι** οἱ ἐγκαθιδρυμένοι, οἱ ἔχοντες τὸ ἐργαστήριόν των.—**καταγιγνώσκω** τινὸς **πονηρίαν** θεωρῶ τινα (ώς) κακόν.—**άμουγέπου** κάποιο μέρος.

§ 21-23. ἀλλὰ γὰρ ἀλλ' ἀρκετὰ ταῦτα διότι.—**ὅ τι** δεῖ τίς ἡ ἀνάγκη, διατί πρέπει.—**ἀκριβῶς** λεπτομερῶς.—**νῦν**, ἀνήκει εἰς τὸ ἐνοχλεῖν.—**τῶν εἰρημένων**, δηλ. ὑπὸ τοῦ κατηγόρου.—**ὑπὲρ** = **περὶ**.—**τὰ μέγιστα** τὰ οὖσιαδέστατα, τὰ σπουδαιότατα (δηλ. ἡ πενία καὶ ἡ ἀναπηρία).—**σπουδάζειν** περὶ τῶν φαύλων ὁμοίως τούτῳ νὰ δεικνύῃ τις προθυμίαν (ζῆλον) διὰ πράγματα τόσον ὀλίγον σπουδαῖα, δσον οὕτος· νοοῦνται τὰ ὑπὸ τοῦ κατηγόρου περὶ τῆς διαγωγῆς τοῦ ἀναπήρου λεχθέντα ἐν § 15, § 19.—**διάνοια** γνώμη.—**οὐ μόνουν**, δηλ. τοῦ ὀδιολοῦ.—**μεταλαμβάνω** τινὸς λαμβάνω μέρος ἐκ τινος, ἀπολαμβάνω τι.—**τῶν ἐν τῇ πατρῷδι**, δηλ. ἀγαθῶν.—**κοινῇ** διὰ κοινῆς ἀποφάσεως.—**ἀρχαὶ** (δημόσια) ἀξιώματα.—**δαιμῶν** τύχη.—**δείλαιος** δυστυχής.—**τῶν καλλίστων** καὶ μεγίστων, δηλ. ἀγαθῶν (ἐν τῷ ἰδιωτικῷ καὶ δημοσίῳ βίῳ).—**εἰ... ἀπεστερημένος εἴην,** ἀντὶ δριστ.: εἰ... ἀπεστερημένος είμι (πρβλ. § 7-8 «εἰ... φαινοίμην λαμβάνων»).—**προνοοῦμαι** τινος λαμβάνω πρόνοιαν περὶ τινος.—**ταύτῃ** οὗτως.—**τίθεμαι** τὴν **ψῆφον** ψηφίζω, ἀποφασίζω.

§ 24-25. διατί ἀν καὶ τύχοιμι τ. ὑμῶν; διατί ἄραγε θὰ σᾶς εὔχισκα τοιούτους (δηλ. δυσμενεῖς πρὸς ἐμέ);—**καθίσταμαι εἰς ἀγῶνα** περιπλέκομαι εἰς δίκην.—**ἀπώλεσε τὴν ούσίαν**, διὰ τῆς πληρωμῆς μεγάλου προστίμου ἢ διὰ τῆς δημεύσεως τῆς περιουσίας.—**πολυπρά-**

γυμων δ ἀναμειγνύμενος εἰς πολλά, περίεργος, φαδιοῦργος.—φιλαπεχθήμων δ ἀγαπῶν νὰ κάμνῃ ἔχθρούς, φίλερις.—τοῖς ἄλλοις, γέν. οὐδ.—τοιαύταις ἀφ. τοῦ βίου τυγχάνω χρώμενος = τοιαύτας ἀφορμὰς τοῦ βίου κέκτημαι· ἀφορμὴ τοῦ βίου μέσα, κεφάλαιον πρὸς πορισμὸν τῶν πρὸς τὸ ζῆν ἀναγκαίων.—πρὸς τὰ τοιαῦτα = ὥστε τὰ τοιαῦτα πράττειν=ώστε ὑβριστὴς καὶ βίαιος εἶναι.—γίγνομαι ἐν δυνάμει ἀποκτῶ δύναμιν (πολιτικήν), ἐπιρροήν.—μετὰ τοῦ ὑμετέρου πλήθους μεθ' ὑμῶν τῶν δημοκρατικῶν.—ἔξὸν=εἴ καὶ ἔξην.—μετ' ἔκείνων, δηλ. τῶν τριάκοντα.—ἀδεῶς ἀνευ φόρου, ἐν ἀσφαλείᾳ (ὡς πτωχὸς ἀνάπηρος).—πολιτεύομαι διάγω ὡς πολίτης, ζῶ.

§ 26-27. μὴ τύχοιμι ὑμῶν ὁμοίων (= ὁμοίως δυσμενῶν) εἴθε νὰ μὴ σᾶς εὔρω διμοίως δυσμενεῖς.—τοῖς πολλὰ ἡδικηκόσι=οῖων ἔτυχον ὑμῶν οἱ πολλὰ ἡδικηκότες.—τὴν αὐτὴν ψῆφον τίθεμαι ταῖς ἄλλαις βουλαῖς ψηφίζω (ἀποφασίζω) οὕτως, ὅπως αἱ βουλαὶ προηγουμένων ἔτῶν.—ὑπέχω εὐθύνας λογοδοτῶ.—οὕτως, ἐὰν δηλ. ψηφίσετε, ὅπως αἱ βουλαὶ τῶν προηγουμένων ἔτῶν.—γιγνώσκω κρίνω, ἀποφασίζω.—τούτων, δηλ. τῶν δικαίων.—ὑμῖν, ἀνήκει εἰς τὸ ἔξω τὴν χάριν.—τὴν χάριν τὴν διφειλομένην εὐγνωμοσύνην.—περιγγεσθαι τῶν ὁμοίων=πειρᾶσθαι νικᾶν (ἐν δικαστηρίῳ) τοὺς ὁμοίους.

3. ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΣΙΤΟΠΩΛΩΝ

§ 1. πολλοί, νοοῦνται φύλοι τῶν σιτοπωλῶν.—έν τῇ βουλῇ, εἰς τὴν δρόμον τὸ πρῶτον ἐγένετο ἡ καταγγελία κατὰ τῶν σιτοπωλῶν (ἰδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον).—εἰ ως μάλιστα=εἰ τὰ μάλιστα καὶ ἄν ἀκόμη (ὅπερ ἀπίθανον).—ἀδικῶ παραβαίνω τοὺς νόμους.—οὐδὲν ἥττον οὐδόλως δλιγάτερον, ἐπίσης.—ποιοῦμαι τοὺς λόγους περὶ τινος=κατηγορῶ τινος.—ὅδεν πόθεν, διὰ ποίους λόγους (αἰτίας).

§ 2. πρυτάνεις, οὗτως ἐκαλοῦντο οἱ πεντήκοντα βουλευταί, οἱ δρόμοι ἐπὶ 35 ἢ 36 ἡμέρας προήδοευν τῆς βουλῆς.—ἀπέδοσαν εἰς τὴν βουλὴν περὶ αὐτῶν ἀφῆκαν (ἐπέτρεψαν) τὴν περὶ αὐτῶν (τῶν σιτοπωλῶν) κρίσιν (ἀπόφασιν) εἰς τὴν βουλὴν.—ώργισθησαν, ὑποκυμ.: οἱ βουλευταί.—τῶν δρητόρων=τῶν βουλευτῶν.—ἄκριτος δ μὴ δικασθείς, ἀδίκαστος.—οἱ ἔνδεκα, οὗτοι ἥσαν συναρχία ἀποτελουμένη ἐκ δέκα ἀνδρῶν κληρουμένων ἐξ ἑκάστης φυλῆς, εἰς τοὺς δρόμους συνηριθμεῖτο καὶ δ γραμματεύς· είχον δὲ οὗτοι τὴν ἐπιμέλειαν τῶν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ καὶ ἐμερίμνων περὶ ἐκτελέσεως τῶν ὑπὸ τῶν δικαστηρίων ἐπιβαλλομένων σωματικῶν ποινῶν.—ζημιῶσαι, καθαρῶς τελκ. ἀπαρνεῖται τοῦ παραδούναι· ζημιῶ τιμωρῶ.—δεινὸν ἐπικίνδυνον.—κρίνειν κατὰ τὸν νόμον, δηλ. διὰ παραπομῆς τῆς ὑποθέσεως εἰς τὴν Ἡλιαίαν· διότι ἡ βουλὴ εἶχε δικαίωμα νὰ ἐπιβάλῃ ποινὴν μέχρι 500 δραχμῶν· ἐὰν δὲ τὸ ἔγκλημα ἀπήτει μεγαλυτέραν ποινήν, εἰσῆγε τὴν ὑπόθεσιν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἢ εἰς ἡλιαστικὸν δικαστηρίον.—γιγνώσκω, ίδ. 2, § 27 (σελ. 53).

§ 3-4. ἐπεχείρουν, δηλ. τινὲς τῶν βουλευτῶν.—ὅτ' ἦν αὐτοῖς ἡ κρίσις=ὅτε αὐτοὶ (οἱ σιτοπῶλαι) ἐκρίνοντο· πρέπει νὰ νοηθῇ ἡ δευτέρα συνεδρίασις τῆς βουλῆς, κατὰ τὴν δρόμον ἀπεφαίσθη νὰ παραπεμφθῇ ἡ ὑπόθεσις εἰς τὴν Ἡλιαίαν.—ἔργῳ ἐμπράκτως: διὰ τῆς στάσεως, τὴν δρόμον ἐτήρησα.—ἥσυχίαν ἄγω ἥσυχάζω, σιωπῶ.—βοηθῶ τοῖς νόμοις ὑποστηρίζω (ὑπερασπίζω) τοὺς νόμους.—ἡρξάμην, δηλ. κατηγορῶν τῶν σιτοπωλῶν ἐν τῇ βουλῇ.—δεδιώς τὰς αἰτίας, διασάφησις τοῦ τούτων ἔνεκα· αἴτιαι δέ: διαβολαί.

§ 5. ἀνάβηθι, δηλ. εἰς τὴν πλησίον τοῦ βήματος τοῦ ρήτορος κειμένην ἔδραν.—σύ, ἀποτείνεται πρὸς τὸν προϊστάμενον τῶν κατηγορουμένων σιτοπωλῶν. — ἄλλο τι οὖν (νομίζεις) ἡ; λοιπὸν δέν; — ἀξιῶ παραδέχομαι ὅτι εἴμαι ἀξιος. — οἶς, δὲ πληθ., διότι τὸ τι, εἰς δὲ ἀναφέρεται, περιληπτ. — ἡ ζημία ἡ προσήκουσα, ἡ νόμιμος τιμωρία. — ἔγωγε (δηλ. ἀξιῶ ἀποθανεῖν) μάλιστα. — συνωνοῦμαι συναγοράζω, ἀγοράζω μαζὶ μὲν ἄλλους (συνεταιρικῶς). — φορμός, ἵδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον. — ὅν, καθ' ἔλειν ἀντί: οὕς. — ἔξειναι, δηλ. τινι συμπρίασθαι. — τῶν ἀρχόντων, δηλ. τῶν σιτοφυλάκων περὶ τούτων ἵδ. εἰσαγ. εἰς τὸν παρόντα λόγον.

§ 6. ἀποψηφίσασθαι... καταψηφίσασθαι, δηλ. αὐτοῦ· ἀποψηφίζομαι τινος ἀμφών τινά.—παρεσχόμεθα ὑπεβάλλαμεν (ἐν τῇ ἔγγραφῳ κατηγορίᾳ).

§ 7. ἀπαγορεύων φαίνεται εἶναι φανερὸν ὅτι ἀπαγορεύει: οητῶς ἀπαγορεύει.—κατὰ τῶν ἀρχόντων ὡς πρὸς τοὺς ἀρχοντας.—διὰ μακροτέρων ἐκτενέστερον.

§ 8-9. οὗτοι, δηλ. οἱ σιτοπῶλαι.—τὴν αἰτίαν, δηλ. τοῦ συνεῖσθαι.—εἰς ἐκείνους, δηλ. τοὺς ἀρχοντας (τοὺς σιτοφύλακας). — ἀναφέρω ἀποδίδω.—παρακαλῶ προσκαλῶ. — ἥρωτῶμεν, δηλ. ἡμεῖς οἱ βουλευταὶ κατὰ τὴν β' συνεδρίασιν τῆς βουλῆς (§ 3). — οἱ μὲν τέσσαρες... "Ανυτος δέ, οἱ σιτοφύλακες τοῦ Πειραιῶς ἦσαν πέντε" ἐκ τούτων δ "Ανυτος ἦτο σιτοφύλαξ καὶ κατὰ τὸ παρελθόν ἔτος καὶ κατὰ τὸ παρόν.—τίμιος εἰς ὑψηλὴν τιμὴν, ἀκριβός.—τούτων ὑπερβαλλόντων ἀλλήλους καὶ πρὸς σφᾶς αὐτοὺς (= πρὸς ἀλλήλους) μαχομένων ἐπειδὴ οὗτοι (οἱ σιτοπῶλαι) προσέφερον (εἰς τοὺς σιτεμπόρους) ἀνωτέραν τιμὴν καὶ ἐφιλονίκουν μεταξύ των (περὶ τοῦ τίς θὰ πλειοδοτήσῃ). — παρὰ τούτων, δηλ. τῶν σιτοπωλῶν. — ὧνουμένοις, δηλ. τὸν σῖτον. — ἀξιος εὐθηνός.—τούτους, δηλ. τοὺς σιτοπώλας. — δεῖν, ἐκ τοῦ ἔλεγε.— ὅβιολῷ κατὰ ἔνα ὅβιολόν.—κατατίθεμαι ἀποθηκεύω. — ἀλλήλοις ἀντωνεῖσθαι= ὑπερβάλλειν ἀλλήλους.—τῆτες (ἐπίρρο.) κατὰ τοῦτο τὸ ἔτος.

§ 10. ἔὰν ὡς μάλιστα καὶ ἀν ἀκόμη (ὅπερ ἀπίθανον).—περὶ τούτων (δηλ. τῶν πραγμάτων) περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως.—τούτων, δηλ. τῶν ἀρχόντων.—περὶ ὅν, δηλ. πραγμάτων (ὡς ἐδῶ περὶ σίτου). — διαρρήδην ρητῶς, σαφῶς.—δίδωμι δίκην τιμωροῦμαι.

§ 11-12. ἀλλὰ γὰρ ἀλλ’ ὅμως.—έλεοῦμαι ἐπί τινι τυγχάνω ἐλέου (συγγνώμης) διά τι.—έπ’ εύνοίᾳ τῆς πόλεως ἐξ ἀγάπης πρὸς τοὺς πολίτας, διὰ τὸ συμφέρον τῶν πολιτῶν.—περιφανῆς καταφανῆς, πειστικός.—τῆς αὐτῆς τιμῆς, γνω. τοῦ τιμήματος.—έπιλείπει τινὰ ὁ σῖτος ἔξαντλεῖται εἰς τινὰ ὁ σῖτος.

§ 13. δεινὸν παράδοξον.—εἰσφοράν, περὶ αὐτῆς Ἰδ. 1, § 30-31 (σελ. 46).—εἴσεσθαι, μέλλ. τοῦ οἴδα.—έφ’ οἶς δι’ ὅσα.—καὶ λαθεῖν...= καὶ (ἄ) συνέφερεν αὐτοῖς λαθεῖν (ποιοῦσι) καὶ ὅσα εἶχον συμφέρον αὐτοὶ νὰ κάμουν κρυφά.—έπ’ εύνοίᾳ τῇ ύμετέρᾳ =έπ’ εύνοίᾳ ύμῶν.—τάναντία αὐτοῖς καὶ τοῖς ἄλλοις συμφέρει τὰ συμφέροντα αὐτῶν εἶναι ἀντίθετα πρὸς τὰ συμφέροντα ὅλων τῶν ἄλλων πολιτῶν.

§ 14-15. οὕτω... ἄσμενοι μὲ τόσην χαράν.—λογοποιῶ πλάττω, ἐπινοῶ.—τὰς ναῦς, ἐδῶ : τὰ σιταγωγὰ πλοῖα.—διεφθάρθαι, ἐκ τῆς τρικυμίας.—ἐκπλεούσας, ἐκ τοῦ Πόντου ἢ ἐκ τοῦ Ἑλλησπόντου.—έμπτοιον ἐμπορικὸς λιμῆν.—τὰς σπονδάς, νοεῖται ἡ Ἀνταλκίδειος εἰρήνη (387 π. Χ.).—ἀπορρηθῆσθαι μέλλ. παθητ. ἀπαριμφ. τοῦ ἀπαγορεύω διαλύω, ἀκυρώνω.—εἰς τοῦτ’ ἔχθρας, δηλ. πρὸς ἡμᾶς.—καιρὸς κρίσιμος περίστασις.—άναρπτάζω (τὸν σῖτον) κάμινω ἀνάρπαστον τὸν σῖτον (καὶ τὸν ἀποθηκεύω).—διαφέρομαι περὶ τῆς τιμῆς συζητῶ περὶ τῆς τιμῆς, παζαρεύω.—ἀγαπῶ μένω εὐχαριστημένος.—όποσουτινοσοῦν, γεν. τοῦ τιμήματος : εἰς ὁσηνδήποτε τιμὴν (ὅσα-ὅσα).

§ 16. οὕτω γιγνώσκω τοιαύτην γνώμην σχηματίζω (μορφώνω).—κακόνοια δυσμένεια, ἔχθρότης.—τὰ ὕνια τὰ πράγματα ποὺ πωλοῦνται εἰς τὴν ἀγοράν.—ἀγορανόμοι, ἀρχοντες, δεὶς τὰς Ἀθήνας καὶ δεὶς τὸν Πειραιᾶ, οἱ δόποιοι ἐφρόντιζον νὰ πωλοῦνται τὰ ὕνια εἰς τὴν ἀγορὰν καθαρὰ καὶ ἀνόθεντα.—τέχνη ἐπάγγελμα.—χωρὶς ξεχωριστά, ἰδιαιτέρως.—ἀποκληρῶ ἐκλέγω διὰ κλήρου.—τὴν μεγίστην δίκην λαμβάνω παρά τινος τιμωρῶ τινα διὰ τῆς ἐσχάτης τῶν ποινῶν (δηλ.;).—έπικρατῶ τινος ὑπερισχύω τινός, καταστέλλω τι.—όπότε ἀφοῦ.—φυλάττειν, δηλ. τοὺς ἀδικοῦντας.

§ 17-18. ἀπογιγνώσκω τινὸς ἀθφώνω τινά.—όμολογούντων=εὶ καὶ ὁμολογοῦσιν.—έπὶ τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι ὅτι συνεννοοῦνται καὶ συνεταιρίζονται ἔναντιον τῶν ἐμπόρων (διὰ ν’ ἀγο-

ράζουν εὐθηνὰ καὶ πωλοῦν ἀκριβὰ τὸν σῖτον).—έπιβουλεύειν τοῖς εἰσπλέοντις ὅτι τηρεῖτε ἔχθρικὴν στάσιν ἀπέναντι τῶν ἐμπόρων, οἱ δποῖοι εἰσάγουν τὸν σῖτον (: ἀπέναντι τῶν εἰσαγωγέων).—ἄλλην τινὰ ἀπολογίαν, πλὴν τῆς ὁμοιογίας.—ἔχω (μετ' ἀπομφ.)=:—έπιτιμῷ τινι, ίδ. 2, § 17-18 (σελ. 51).—έφ' ύμῖν (δηλ. ἡν ἀν) δικαιώμασις θὰ ἥτο.—δποτέροις, δηλ. τοῖς κατηγόροις ἢ τοῖς κατηγορουμένοις.—καταγιγνώσκω τινὸς θάνατον καταδικάζω τινὰ εἰς θάνατον.—έχόντων ταύτην τὴν αἰτίαν οἱ δποῖοι κατηγοροῦντο διὰ τοῦτο (δτι δηλ. συνηγόραζον τὸν σῖτον).—ἀρνουμένων καὶ μ. παρεχομένων ἀν καὶ ἡρούντο (τὴν ἐνοχήν των) καὶ παρουσίαζον μάρτυρας (περὶ τῆς ἀδφότητός των).—πιστὸς πειστικός.—μᾶλλον παρὰ τῶν ἀρν., ὃς β' δρος τῆς συγκρίσεως : ἢ παρὰ τῶν ὁμοιογούντων.

§ 19-20. καὶ μὲν δὴ ἀλλ' ὅμως, καὶ ὅμως.—περὶ τῶν τοιούτων, δηλ. πραγμάτων ὑποθέσεων (ἡτοι περὶ τοῦ σῖτου).—κοινότατοι τυγχάνουσιν ὄντες τοῖς ἐν τῇ πόλει προκαλοῦν τὸ ἐνδιαφέρον δλων τῶν κατοίκων τῆς πόλεως.—πεύσονται, μέλλ. τοῦ πυνθάνομαι.—περὶ αὐτῶν, τῶν σιτοπωλῶν.—κόσμιος εὐπειθῆς εἰς τοὺς νόμους, νομοταγῆς.—πολλὴν ἀδειαν ψηφίζομαι τινι παρέχω διὰ τῆς ψήφου μου εἰς τινα πλήρη ἐλευθερίαν.—ένεκα τῶν παρεληλυθότων, δηλ. ἀμαρτημάτων.—έσονται, ὑποκυ. : οἱ λοιποὶ σιτοπλασταὶ.—μόρις μόλις, δπωσδήποτε.—ἐκ ταύτης, ἢ ἐκ ἐνεκα.—τέχνη, ίδ. § 16.—ἀγωνίζομαι περὶ τοῦ σώματος εἰσάγομαι εἰς δίκην καὶ κινδυνεύω νὰ καταδικασθῶ εἰς θάνατον.—κινδυνεύω περὶ τῆς ψυχῆς ὑιαινδυνεύω τὴν ζωήν μου.

§ 21. ἀντιβολῶ παρακαλῶ.—τῶν πολιτῶν, οἵ=τούτους τῶν πολιτῶν, οἵ.—οἱ ... ἀπέθνησκον, νοοῦνται οἱ τιμωρηθέντες σιτοφύλακες (πρβλ. § 16).—έφ' οὓς συνέστησαν, πρβλ. § 17 «έπὶ τοὺς ἐμπόρους συνίστασθαι».—οἵς, τοῖς ἐμπόροις.—χαρίζομαι τινι εὐχαριστῶ τινα.—αὐτούς, τοὺς ἐμπόρους.—κάπηλοι μικροπωληταί· δι φήτῳ περιφρονητικῶς ἀποκαλεῖ οὕτω τοὺς σιτοπώλας.

§ 22. ὅ τι δεῖ τίς ἡ ἀνάγκη, διατί πρέπει.—ὅτου, ἀντωνυμ. ἀναφροκ. πτ. γνω. γένους οὐδ. (ὅ τι, γνω. οὔτινος ἢ ὅτου)· ἡ γνω. ὅτου δηλοῖ τὴν αἰτίαν=ένεκα τίνος.

***Επιμελητής ἐκδόσεως καὶ ὑπεύθυνος ἐπὶ τοῦ ἐλέγχου τῶν δοκιμίων
τῶν Λυσίου Λόγων ὁ φιλόογος Κ. Α. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΣ**

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΙΩ. ΖΑΦΕΙΡΙΟΥ

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ

(ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ, ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ, ΕΥΑΓΟΡΑΣ)

Οργανισμός Εκδόσεως Σχολικών Βιβλίων

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ 1950

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α'. Περὶ ὁγητορικῆς.

Πολλοὶ ἀνθρωποὶ ἔχουν τὸ φυσικὸν χάρισμα νὰ παριστοῦν τὰς σκέψεις των ἐντέχνης καὶ ζωηρῶς τόσον, ὥστε νὰ συγκινοῦν τοὺς ἀκροατὰς καὶ νὰ παρασύρουν αὐτοὺς εἰς τὴν γνώμην των.

Τούτο ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς χρόνους ἦτο κτῆμα δλίγων ἀνθρώπων, οἱ δποῖοι διὰ τοῦτο ἐτιμῶντο πολύ. Τοιοῦτοι ἡσαν παρ' Ὁμήρῳ δέ Νέστωρ, δὲ Ὀδυσσεὺς κ.λ.π., βραδύτερον δὲ δὲ Σδλων, δὲ Πεισίστρατος, δὲ Θεμιστοκλῆς, δὲ Ἀριστείδης, δὲ Περικλῆς.

Ἡ τοιαύτη ἵκανότης λέγεται ἔμφυτος εὐγλωττία. Ταῦτην ἐπρεπε νὰ ἔχουν εἰς τὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα οἱ πολιτικοί, ἵνα παρασύρουν τὸν λαὸν εἰς τὴν γνώμην των. Ἐπειδὴ δὲ πάντες δὲν εἰχον τὴν ἔμφυτον εὐγλωττίαν προσεπάθουν νὰ τὴν ἀποκτήσουν διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς ἀσκήσεως. Τοιουτοτρόπως ἡρχισε νὰ ἀναπτύσσεται ἡ ἐντεχνος ῥήτορική, ἡ τέχνη τοῦ εὗ λέγειν. Αὕτη τὸ πρῶτον διεμορφώθη εἰς Σικελίαν· πρῶτοι δὲ διδάσκαλοι τῆς ῥήτορικῆς ἡσαν δὲ Κόραξ, δὲ δποῖος ὥρισεν αὐτήν, δτι εἶναι πειθοῦς δημιουργός, καὶ δ Τισίας, δὲ δποῖος συνέταξε ὁγητορικὴν τέχνην. Ἐκ τῆς Σικελίας μετεφυτεύθη ἡ ῥήτορική τέχνη εἰς τὰς Ἀθήνας διότι τοῦ σοφιστοῦ Γοργίου τοῦ Λεοντίνου καὶ ἐδιδάσκετο μαζὶ μὲ πολλὰς ἄλλας γνώσεις διότι τῶν σοφιστῶν.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ἀνήχθη εἰς ἐπιστημονικὴν περιωπὴν ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ ιδίως πολέμου καὶ ἔξης, διότι συνετέλουν πολλοὶ λόγοι, ὡς αἱ συχγαὶ δίκαιαι, αἱ πολιτικαὶ συζητήσεις, ἡ ἐκκλησία τοῦ δῆμου, αἱ πανηγύρεις, αἱ παγτὸς εἰδῶς συγκεντρώσεις καὶ ἡ καθόλου πνευματικὴ ἀκμὴ τῆς πόλεως. Ἔνεκα τούτου ἥκμασαν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὰ τρία εἰδῆ τοῦ ῥήτορικοῦ λόγου: τὸ δικανικὸν εἰς τὰ δικαστήρια, τὸ συμβουλευτικὸν εἰς τὴν βουλὴν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δῆμου καὶ τὸ πανηγυρικὸν ἡ ἐπιδεικτικὸν εἰς τὰς ἑορτάς, πανηγύρεις καὶ συγκεντρώσεις.

Μεταξὺ τῶν ἀττικῶν ῥήτορων διεκρίθησαν δὲ Λυσίας, δὲ μέγας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Α'. Περὶ ρητορικῆς.

Πολλοὶ ἀνθρωποὶ ἔχουν τὸ φυσικὸν χάρισμα νὰ παριστοῦν τὰς σκέψεις τῶν ἐντέχγως καὶ ζωηρῶς τόσον, ὥστε νὰ συγκινοῦν τοὺς ἀκροατὰς καὶ νὰ παρασύρουν αὐτοὺς εἰς τὴν γνώμην τῶν.

Τούτο ἀπὸ τοὺς παλαιοὺς χρόνους ἦτο κτῆμα δλίγων ἀνθρώπων, οἱ δποῖοι διὰ τοῦτο ἐτιμῶντο πολύ. Τοιοῦτοι ἦσαν παρ' Ὁμήρῳ δὲ Νέστωρ, δὲ Ὀδυσσεὺς κ.λ.π., βραδύτερον δὲ δὲ Σδλων, δὲ Πεισίστρατος, δὲ Θεμιστοκλῆς, δὲ Ἀριστείδης, δὲ Περικλῆς.

Ἡ τοιαύτη ἴκανότης λέγεται ἔμφυτος εὐγλωττία. Ταῦτην ἔπρεπε νὰ ἔχουν εἰς τὰ δημοκρατικὰ πολιτεύματα οἱ πολιτικοί, ἵνα παρασύρουν τὸν λαὸν εἰς τὴν γνώμην τῶν. Ἐπειδὴ δὲ πάντες δὲν εἰχον τὴν ἔμφυτον εὐγλωττίαν προσεπάθουν νὰ τὴν ἀποκτήσουν διὰ τῆς μελέτης καὶ τῆς ἀσκήσεως. Τοιουτοτρόπως ἡρχισε νὰ ἀναπτύσσεται ἡ ἐντεχνος ῥήτορική, ἡ τέχνη τοῦ εὗ λέγειν. Αὕτη τὸ πρῶτον διεμορφώθη εἰς Σικελίαν· πρῶτοι δὲ διδάσκαλοι τῆς ῥήτορικῆς ἦσαν δὲ Κόραξ, δὲ δποῖος ὥρισεν αὐτήν, διτὶ εἶναι πειθοῦς δημιουργός, καὶ δὲ Τισίας, δὲ δποῖος συνέταξε ρητορικὴν τέχνην. Ἐκ τῆς Σικελίας μετεφυτεύθη ἡ ῥήτορική τέχνη εἰς τὰς Ἀθήνας διότι τοῦ σοφιστοῦ Γοργίου τοῦ Λεοντίνου καὶ ἐδιδάσκετο μαζὶ μὲ πολλὰς ἄλλας γνώσεις διότι τῶν σοφιστῶν.

Εἰς τὰς Ἀθήνας ἀνήκθη εἰς ἐπιστημονικὴν περιωπὴν ἀπὸ τοῦ Πελοποννησιακοῦ ιδίως πολέμου καὶ ἐξῆς, διότι συνετέλουν πολλοὶ λόγοι, ὡς αἱ συχγαὶ δίκαιαι, αἱ πολιτικαὶ συζητήσεις, ἡ ἐκκλησία τοῦ δῆμου, αἱ πανηγύρεις, αἱ παγτὸς εἰδους συγκεντρώσεις καὶ ἡ καθόλου πνευματικὴ ἀκμὴ τῆς πόλεως. Ἐνεκα τούτου ἥκμασαν εἰς τὰς Ἀθήνας καὶ τὰ τρία εἰδη τοῦ ῥήτορικοῦ λόγου: τὸ δικανικὸν εἰς τὰ δικαστήρια, τὸ συμβουλευτικὸν εἰς τὴν βουλὴν καὶ τὴν ἐκκλησίαν τοῦ δῆμου καὶ τὸ πανηγυρικὸν ἡ ἐπιδεικτικὸν εἰς τὰς ἑορτάς, πανηγύρεις καὶ συγκεντρώσεις.

Μεταξὺ τῶν ἀττικῶν ῥήτορων διεκρίθησαν δὲ Λυσίας, δὲ μέγας

ρήτοροδιδάσκαλος Ἰσοκράτης, δὲ Ἰσαῖος, δὲ Δημοσθένης καὶ ἄλλοι.

Τοὺς ρήτορικοὺς λόγους οἱ ρήτορες πρῶτον ἀπήγγελλον καὶ ἔπειτα ἐδημοσίευον ἐπεξεργαζόμενοι καὶ συμπληρώνοντες αὐτοὺς. Πολλάκις δῆμος δὲν ἀπήγγελλον, ἀλλὰ μόνον τοὺς ἔγραφον ἢ κατὰ παράκλησιν καὶ διὰ τὰς ἀνάγκας ἄλλων (παραινετικοί καὶ δικαινικοί) ἢ ὡς ρήτορικὰ γυμνάσματα καὶ τοὺς ἐδημοσίευον πρὸς ἀγάγωσιν.

B'. Περὶ Ἰσοκράτους.

Βίος τοῦ Ἰσοκράτους. Οὐ τοῦ Ἰσοκράτης ἔγεννήθη εἰς τὰς Ἀθήνας τῷ 436 π. Χ. Οἱ γονεῖς του Θεόδωρος, Ἐρχιεὺς τὸν δῆμον, καὶ Ἡδυτώ, καίτοι ἐκ τῶν μετρίων πολιτῶν, ἥσαν ἀρκετά εὔποροι καὶ εἶχον ἔργοστάσιον ἀνδοπούλας. Ὅς τοιοῦτοι λοιπὸν ἔδωσαν εἰς τὸν υἱόν των δλα τὰ μέσα διὰ νὰ μορφωθῇ τελείως. Πράγματι κατ' ἀρχὰς ἔγινε μαθητὴς τῶν σοφιστῶν Γοργίου, Προδίκου καὶ Πρωταγόρου, ἔπειτα δὲ τοῦ φιλοσόφου Σωκράτους, τοῦ δποίου ἢ ἡθικὴ διδασκαλία τὰ μέγιστα ἐπέδρασεν εἰς τὸν νεαρὸν Ἰσοκράτη.

Ἡλικιωθεὶς ἔγινε ρήτωρ καὶ ἐσκέφθη νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν δημόσιον βίον πρὸς ἀπόκτησιν δόξης καὶ πρωτείων, τὰ δποία ἐπεθύμει πολύ· ἀλλὰ ἢ ἀσθενῆς φωνῆς του καὶ ἢ ἐκ φύσεως ἀτολμία καὶ δειλία του ἡμιπόδιζον αὐτὸν πρὸς τοῦτο ὡς λογογράφος δὲ θὰ εἴχε μέγιστον ἀντίπαλον τὸν Λυσίαν. Δι' ὅλα ταῦτα ἀπεφάσισε γὰρ γίνη ὁ ητοροδιδάσκαλος. Πράγματι ὡς τοιοῦτος ἀπέκτησε καὶ πλοῦτον καὶ δόξαν καὶ πρωτεία.

Κατ' ἀρχὰς ἵδρυσε ρήτορικὴν σχολὴν εἰς Χίον (393 π. Χ.), ἔγθα εἶχεν ἐγγέα μαθητάς. Βραδύτερον δὲ ἵδρυσε τοιαύτην εἰς Ἀθήνας, εἰς τὴν δποίαν ἐμαθήτευσαν οἱ ἀριστοὶ τῆς ἐποχῆς του καὶ ἐκ τῆς δποίας ἔξηλθον ἔξοχοι ἀνδρες, ἱστορικοί, ρήτορες, πολιτικοί καὶ στρατηγοί. Δικαίως δὲ ὡνομάσθη ἡ σχολὴ του σχολείον δλης τῆς Ἐλλάδος, διότι εἰς αὐτὴν ἐμαθήτευσαν ὑπὲρ τοὺς 100 νέοι ἔξ ἀπάστης τῆς Ἐλλάδος, ἐπλήρων δὲ ὡς δίδακτρα ἔκαστος 1000 δραχμάς τῆς ἐποχῆς ἔκεινης καὶ ἐφοίτων ἐπὶ 3-4 ἔτη. Ο δὲ Κικέρων (De oratore, II, 24) λέγει «ἐκ τοῦ παιδευτηρίου τοῦ Ἰσοκράτους, ὃς ἐκ τοῦ Τρωικοῦ ἵππου, ἔξοχοι μόνον ἔξηλθον ἀνδρες».

Σύζυγον ἔλαβε τὴν χήραν τοῦ σοφιστοῦ Ἰππίου, τὴν Πλαθάνην.

έπειδη δὲ δὲν ἀπέκτησε τέκνα, υἱοθέτησε τὸν ἐκ τοῦ πρώτου γάμου υἱόν της, τὸν Ἀφαρέα.

Ως ἄνθρωπος ἡτο δίκαιος, εἰλικριγής καὶ φιλόπατρις. Φρονῶν δὲ οὗτοι ὁ Φίλιππος ἡτο ἀξιος ἡγέτης, πρὸς πραγματοποίησιν τῆς πολιτικῆς ἔγραψε τὸν Ἐλλήνων καὶ τῆς κατὰ τῶν Περσῶν ἐκστρατείας ὑπεστήριξε τοῦτον ἐκθύμως· ἀλλὰ μετὰ τὴν ἐν Χαιρωνείᾳ μάχην (338 π. Χ.), λυπηθεὶς διὰ τὴν ταπείνωσιν τῆς πόλεως του καὶ μὴ δυνάμενος νὰ βοηθήσῃ αὐτήν, ἐπεζήτησε τὸν θάνατον. Πράγματι δὲ ἐπὶ 14 ἥμερας μὴ ἐγγίσας τροφὴν καὶ ποτὸν ἀπέθανε (338 π. Χ.) εἰς ἡλικίαν 98 ἑτῶν. Ἐτάφη δημοσίᾳ δαπάνῃ, ἐπὶ τοῦ τάφου του δὲ ἐστήθη Σειρὴν ὡς σύμβολον τῆς ἐλκυστικῆς χάριτος.

Ο Ισοκράτης δὲ παιδαγωγὸς ἐπεδίωκε τὴν μόρφωσιν ἥθικῶν χαρακτήρων. Τοιαύτη δὲ μόρφωσις ἀγει πρὸς τὴν εὐδαιμονίαν, ἡ δποία κατ' αὐτὸν ἔγκειται εἰς τὴν ἀσκησιν τῆς εὐεσθείας, τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἀλλης ἀρετῆς. Πρὸς πλήρωσιν τοῦ σκοποῦ τοῦτου ἀπήτει εὐθυνούσιαν (ἥτοι φρόνησιν) καὶ σωφροσύνην, ἀνευ τῆς δποίας αἱ σπουδαὶ εἰναι ζημια μᾶλλον ἢ ὀφέλεια· ἐπειτα φιλεργίαν καὶ ἐπιμέλειαν, τῆς δποίας ἡ δύναμις εἰναι ἀπιστεύτως μεγάλη· καὶ δ εὐφύεστατος πρέπει γὰ εἰναι ἐπιμελῆς καὶ φιλεργος, διότι ἀλλως εἰς τὸν βίον του θὰ εἰναι δυστυχής. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς φιλεργίας εἰναι ἡ ἀλυπία, τὸ κύριον τοῦτο γγώρισμα τῆς εὐδαιμονίας, διὸ δ ἔδιος διδάσκει (Εὐαγ. 42): «οἱ ἀριστα τῶν δυτῶν ἐπιμελούμενοι ἐλάχιστα λυποῦνται». Ο Ισοκράτης διατίτως ἥθελε τὸν συγδυασμὸν τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως· «ἐμπειρίᾳ», λέγει (πρὸς Νικον. 35), «μέτιν καὶ φιλοσοφίᾳ, διότι αὕτη μὲν τὴν ὁδὸν δεῖξει, ἡ δὲ ἐμπειρία ποιήσει σε δύνασθαι χρῆσθαι τοῖς πράγμασι». Τὴν θεωρίαν ἥθελε μόνον ὡς ὁδηγὸν τῆς ὁδοῦ· διὰ τοῦτο ἐμόρφωνε τὴν διδασκαλίαν του οὕτως, ὥστε νὰ δύναται αὐτῇ νὰ φέρῃ τοὺς ἀκούοντας εἰς ὅρθην καὶ βαθεῖαν κρίσιν ἐν τῷ βίῳ. Εἶχε πρὸ διφθαλιμῶν τὸ τοῦ Ἡρακλείου: «πολυμαθίη νόσον ἔχειν οὐδ διδάσκει».

Φέρων πάντοτε τὸν ἑαυτόν του ὡς παράδειγμα ἐδίδασκεν οὗτοι ἔκκαστοι δέον νὰ σπουδάζῃ σύμφωνα πρὸς τὴν κλίσιν καὶ τὰς ἵκανότητάς του, διὰ γὰ γίνωνται δλοι τέλειοι εἰς τὸν κλάδον των, διὰ γὰ γίνωνται προσωπικότητες. Εἰς τὸν Παναθηναϊκὸν (§ 11) λέγει οὗτοι στερούμενος φωνῆς ἵκανῆς καὶ τόλμης ἀπέσχε τῆς πολιτικῆς καὶ ἐπεδόθη «ἐπὶ

τὸ φιλοσοφεῖν καὶ πονεῖν καὶ γράφειν, ἀ διανοηθείη». Ὅτες εἶγινε μέγας ῥητοροδιδάσκαλος, ἡ ἐνδοξότερα προσωπικότης τῆς ἐποχῆς του.

Ἡ παιδαγωγική του ἐπέδρασε τὰ μέγιστα εἰς τοὺς μετέπειτα μέχρι τῶν ἡμερῶν μας, διότι αἱ διδασκαλίαι του λύουν τὰ βασικώτερα προβλήματα τῆς νεότητος πάσης ἐποχῆς.

Διὰ τὴν ἀνθρωπιστικήν του διδασκαλίαν δὲ Ἰσοκράτης παρουσιάζεται ὡς ἀνταγωνιστὴς τῶν σοφιστῶν καὶ φιλοσόφων, οἱ ὅποιοι, μηδὲν αὐτοῦ τοῦ Πλάτωνος ἔξαιρουμένου, διετέθησαν δυσμενῶς πρὸς αὐτόν.

‘Ως φιλόσοφος —καίτοι δὲν ἀνέπτυξεν ἵδιον φιλοσοφικὸν σύστημα— δύναται νὰ καταταχθῇ μεταξὺ τῶν πρακτικῶν ἡθικῶν φιλοσόφων χάρις εἰς τὰ ἔξοχα ἡθικὰ παραγγέλματα αὐτοῦ, τὰ ὅποια ἀφθονοῦσιν εἰς τὰ ἔργα του.

‘Ο Ἰσοκράτης ὡς πολιτικός. Ὁ Ἰσοκράτης παρακολουθῶν μὲν μεγάλην λύπην πρῶτον μὲν τοὺς ἐμφυλίους πολέμους καὶ τὰς ἀντιζηλίας τῶν ἑλληνικῶν πόλεων, ἐπειτα δὲ τὴν ἀνάμειξιν τῶν Περσῶν εἰς τὰς ὑποθέσεις τῆς Ἐλλάδος καὶ τὴν ὑποδούλωσιν τῶν ἐν Μ. Ἀσίᾳ Ἐλληνικῶν πόλεων, τέλος δὲ φοιούμενος τὸν κίνδυνον τῆς ὑποδουλώσεως ἀπάσης τῆς Ἐλλάδος, ἐπλασε τὸ πολιτικόν του ἰδεῶδες, τὸ δποῖον συνοψίζεται εἰς τὰ ἔξῆς: 1) ἔνωσις ὅλων τῶν Ἐλλήνων εἰς μίαν κοινοπολιτείαν, εἰς ἓν ἴσχυρὸν ἑλληνικὸν κράτος. 2) ἐκστρατεία κατὰ τοῦ κοινοῦ ἔχθροῦ, τῶν Περσῶν. 3) κατάληψις καὶ ἔξελλησις τῆς Μ. Ἀσίας διὰ τῆς διοχετεύσεως πρὸς τὰ ἔκει τοῦ πλεονάζοντος πληθυσμοῦ τῶν ἑλληνικῶν πόλεων· καὶ 4) ἐκμετάλλευσις τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν τῆς μεγάλης καὶ πλουσίας ἔκεινης χώρας.

‘Ο Ἰσοκράτης δὲν διενοήθη πρῶτος τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐλλήνων ἐναντίον τῶν βαρδάρων τῆς Ἀσίας. Πρῶτος δὲ τὸν διον π. Χ. αἰῶνα ἀκμάσας Πολυκράτης, δὲ ἔξοχος τύραννος τῆς Σάμου, βλέπων ἐκ τοῦ πλησίου τὸν ἐκ τῶν βαρδάρων κίνδυνον, διενοήθη καὶ ἐπεχείρησε τὴν ἔνωσιν τῶν ἑλληνικῶν πόλεων κατὰ τῶν Περσῶν. Ἐπειτα δὲ μέγας Περικλῆς, τὸν διον αἰῶνα, συνεχιστὴς τῆς πανελληγίου πολιτικῆς τοῦ Πολυκράτους, ἐπεδίωξε καὶ αὐτὸς τὴν ἔνωσιν τῶν Ἐλλήνων. Ἡ πολιτειακὴ δημος κατάστασις τοῦ Ε' καὶ Σ' αἰῶνος ἦτο τοιαύτη, ὥστε νὰ μὴ ὑπάρχῃ δυνατότης πραγματοποιήσεως ἐνὸς τόσον μεγάλου σχεδίου.

‘Ο 4ος αἰών παρουσιάζεται εὐνοϊκώτερος διὰ τὴν πραγματοποίησιν

τοῦ πολιτικοῦ ἰδεώδους τοῦ ἔθνικωτάτου ρήτορος Ἰσοκράτους. Ἡ ἔνωσις τῶν Ἑλλήνων, ἡ δποία ἦτο τότε ἥθικὸν καὶ ἔθνικὸν αἰτημα, τώρα εἶναι καὶ οἰκονομικόν, διότι οἱ ἐμφύλιοι πόλεμοι ἐπέφερον κοινωνικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀναστάτωσιν τόσον εἰς τὰς πόλεις ως κράτη, δσον καὶ εἰς τὰ ἀτομα. Οἱ σοφισταὶ δὲ διδάσκοντες τὸν ἀτομικισμὸν συνετέλεσαν εἰς τὴν διάλυσιν τῆς πολιτείας ως ἔνότητος. Τὰ ἀτομα ἔχασαν τὴν σύνδεσίν των μὲ τὴν διάλητην τῆς πόλεως. Ἀφ' ἑτέρου οἱ αὐτοὶ σοφισταὶ διδάσκοντες, ως ἀνδρες περιπλανώμενοι, δτι πατρὶς εἶναι κάτι περισσότερον ἀπὸ τὴν πόλιν, εἰς τὴν δποίαν γεννᾶται τις, ἐνέθαλλον εἰς τὰς ψυχὰς τῶν ἀκροστῶν των, δτι ἡ ἐλληνικὴ πατρὶς περιλαμβάνει τὸν δλον ἐλληνικὸν κόσμον. Ἔτσι ἔδωσαν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀγαπροσαρμογὴν τῆς ἐλληνικῆς ζωῆς, εἰς τὸ αἰτημα τῆς δημιουργίας μεγαλυτέρας πολιτικῆς ἔνότητος πρὸς ἀντιμετώπισιν δλων τῶν ἔθνικῶν, κοινωνικῶν καὶ οἰκονομικῶν προσβλημάτων. Πρόκειται περὶ τῆς πανελληνίου ἰδεας, γύρω ἀπὸ τὴν δποίαν ἀγωνίζεται δ Ἰσοκράτης καθ' δλον τὸν βίον του. Χάριν αὐτῆς ειργάσθη διὰ τὴν ἰδρυσιν τῆς δευτέρας Ἀθηναϊκῆς συμμαχίας μὲ τὴν προοπτικὴν νὰ περιλάβῃ αῦτη τὰς πλείστας τούλαχιστον ἐλληνικὰς πόλεις καὶ νὰ καταστῇ πανελλήνιος κοινοπολιτεία, ἐν ἴσχυρὸν κράτος ἐλληνικόν.

Ἄλλα τὸν ἀπογοητεύει δ δῆμος τῶν Ἀθηναίων μὲ τοὺς δημιαγωγούς του. Ἡ δημοκρατία τοῦ Εὐδούλου δὲν ἦτο ἡ δημοκρατία τοῦ Περικλέους. Διὰ τοῦτο ἥρχισε νὰ κλονίζεται ἡ πίστις του εἰς τὴν ἀνόρθωσιν τῆς Ἀθηναϊκῆς Πολιτείας, ἵνα αῦτη, ως ἀρχηγός, ἀναλάβῃ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ πολιτικοῦ του ἰδεώδους.

Ἀφορμὴν πρὸς πολιτικὴν στροφὴν τοῦ ρήτορος ἔδωσεν δ Εὐαγόρας τῆς Κύπρου, τὸν δποίον ἐπεσκέψθη, δτε περιήρχετο τὰς συμμαχικὰς πόλεις μαζὶ μὲ τὸν μαθητὴν του, τὸν ἴκανωτατὸν στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων Τιμόθεον. Τόσον δὲ ἐθαύμασε τὸν Εὐαγόραν ως ἄρχοντα, ως ἰδανικὸν μονάρχην, ὥστε ἐσκέψθη, δτι ἔνας τοιοῦτος ἄρχων, μία τοιαύτη προσωπικότης, πρέπει νὰ δηγγήσῃ τοὺς Πανέλληνας κατὰ τῶν Περσῶν.

Ο θαυμασμός του τώρα πρὸς τὰς προσωπικότητας τὸν φέρει πλησιέστερον πρὸς τὸν Φίλιππον. Οὗτος ἦτο εὐγενῆς τὴν καταγωγήν, διότι κατήγετο ἀπὸ τοὺς Ἡρακλείδας, ἦτο συνετός καὶ δίκαιος, ἥγέτης ἐκλεκτός, ἄριστος στρατιωτικὸς μὲ ἴσχυρὸν στρατόν, καταπλήσσουσα δρα-

στηριζτης· οἱ δὲ Μακεδόνες του δὲν ἦσαν μὲν τόσον πολιτισμένοι, δύσον οἱ Ἀθηναῖοι, ἦσαν δυμας ἀγνὴ ἑλληνικὴ φυλή, ἀξία νὰ μετάσχῃ τῆς πανελλήνου κινήσεως. Ὁλα αὐτὰ ἦσαν χαρακτηριστικὰ ἵκανὰ διὰ νὰ διεκδική δ Φίλιππος τὰ πρωτεῖα μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων.

Ἄλλ' ἀπέγαντι τοῦ Φίλιππου ὡρθώθη ἡ πόλις τῶν Ἀθηνῶν μὲ τὴν συμμαχίαν τῆς καὶ μὲ τὸν φλογερὸν ὅρτορά της Δημοσθένη. Οἱ Ἀθηναῖοι ἐνθυμούμενοι τὸν Μαραθώνα καὶ τὴν Σαλαμίνα δὲν ἤθελον νὰ εἶναι ἄλλος ἥγέτης καὶ νὰ τεθῇ εἰς δευτέραν μοῖραν ἡ πόλις των, ἡ πόλις τοῦ Περικλέους, τὸ κέντρον τοῦ πολιτισμοῦ.

Τὰ δύο αὐτὰ λίαν ἰσχυρὰ κράτη ἔμειλον νὰ συγκρουσθοῦν. Τὴν κρίσιμον κατάστασιν παρακολουθεῖ δ Ἰσοκράτης μὲ ἀγωνίαν· γράφει καὶ εὔχεται ἡ ειρήνη, ἡ Φιλοκράτειος κληθεῖσα, τὴν ὅποιαν ἔκλεισαν οἱ Ἀθηναῖοι καὶ δ Φίλιππος, νὰ εἶναι στερεά, νὰ γίνη συμμαχία διαρκής, ἀπαρχὴ τῆς πανελλήνου ἑνώσεως.

Εἰς τὴν προσωπικότητα τοῦ Φίλιππου βλέπει τὸν ἀξιονόμονον ἥγετην τῶν Πανελλήνων, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς Ἀθηναῖους βλέπει τοὺς ἴσχυρούς συντελεστὰς τῆς κατὰ τῶν βαρδάρων νίκης. Δὲν μένει παρὰ νὰ ἐκλείψῃ δ ἐμφύλιος πόλεμος, νὰ συνεργασθοῦν ἐν ἴστοιμίᾳ τὰ δύο κράτη καὶ ἡ καταπλήσσουσα δραστηριότης τοῦ Φίλιππου νὰ χρησιμοποιηθῇ πρὸς κατανίκησιν τοῦ κοινοῦ ἔχθροῦ, τῶν Περσῶν.

"Ηθελεν δ Ἰσοκράτης ἥγετην τὸν Φίλιππον, ἀλλ' οὐχὶ καὶ ταπεινώσιν τῆς πόλεως του, τὴν ὅποιαν τόσον ἐκαμάρωγε, τὴν ὅποιαν τόσον ἥγάπα.

"Ο σκοπός του πληροῦται· τὸ πολιτικόν του ἰδεώδες πραγματοποιεῖται, ἀλλ' ἡ πόλις του ταπεινοῦται. "Ο Ἰσοκράτης εἶχε διαγνώσει καλύτερον ἀπὸ τὸν Δημοσθένη τὴν πολιτικὴν κατάστασιν.

Ο Ἰσοκράτης ὡς ὁ θεωρητικός καὶ συγγραφεὺς. "Ο Ἰσοκράτης ἐδίδασκε τὴν ὥστηρικήν δχι μόνον θεωρητικῶς ἀλλὰ καὶ πρακτικῶς, διὰ γυμνασμάτων· ἐλάμβανε δὲ συγχίως τὰ θέματα τῶν λόγων του ἀπὸ τὴν σύγχρονον ἴστορίαν τῆς δλῆς Ἐλλάδος, τῆς ὅποιας τὰ συμφέροντα ἐγένενον αὐτόν.

Θεωρῶν τὴν ὥστηρικήν δχι ὡς ἀπλοῦν μέσον πειθοῦς, ὡς οἱ ἄλλοι ἥστορες, ἀλλὰ κυρίως ὡς μέσον παιδευτικὸν τοῦ ἀγθρώπου, προσεπάθει νὰ καταστήσῃ τοὺς μαθητάς του δχι μόνον ἵκανονς εἰς τὸ λέγειν, ἀλλὰ

καὶ σπουδαίους κατὰ τὰ ἥθη καὶ χρησίμους εἰς τὴν οἰκογένειαν καὶ τὴν πατρίδα. Τοσοῦτον δὲ ηὐδοκίμησεν εἰς τὴν διδασκαλίαν του, ὥστε πάντες ἀναγνωρίζουν αὐτὸν ὡς τὸν μέγιστον φητοροδιδάσκαλον.

Ο Ἱσοκράτης ἔγραψε διπέρ τοὺς ἔξηκοντα λόγους, ἐκ τῶν ὅποιων σώζονται 21, δικανικοί, πανηγυρικοί καὶ συμβουλευτικοί ἢ πρὸς ἀσκησιν γεγραμμένοι· ἐπίσης σώζονται ἐννέα ἐπιστολαὶ καὶ ἀποσπάσματα φήτορικῆς τέχνης.

Εἰς τοὺς λόγους του δ Ἱσοκράτης προτρέπει πανταχ ὅ εἰς διμόνοιαν καὶ εἰρήνην καὶ συμβουλεύει τοὺς Ἑλληνας νὰ ἐνωθοῦν κατὰ τοῦ κοιγοῦ ἔχθροῦ, τῶν Περσῶν.

Ἐνταῦθα ἔρμηνεύονται τρεῖς τῶν ἐν τοῖς Γυμνασίοις διδασκομένων λόγων του Ἱσοκράτους. Πλὴν τούτων διμως σπουδαῖοι ἐπίσης εἶναι δ Πανηγυρικός, Φίλιππος, Ἀρχίδαμος, Ἀρεοπαγιτικός, Βούσιρις, Παναθηναϊκός, Πλαταϊκός, κατὰ Σοφιστῶν, περὶ Ἀντιδόσεως κ.λ.π.

ΜΕΡΟΣ Α'
—
ΚΕΙΜΕΝΟΝ

I. ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ

Εἰσαγωγὴ. Ὁ λόγος οὗτος εἶναι εἰδος παραινετικῆς ἐπιστολῆς τοῦ Ἱσοκράτους πρὸς τὸν Δημόνικον, νεαρὸν νήδον τοῦ ἐν Κύπρῳ ἀποθανόντος φίλου του Ἰππονίκου. Ἀπευθύνει δηλ. πρὸς τὸν Δημόνικον συμβουλὰς καὶ ὁδηγίας περὶ τοῦ τρόπου, κατὰ τὸν δποῖον πρέπει νὰ ζῇ. Ἐπειδὴ δὲ ἔχουν αὗται γενικὸν χαρακτῆρα, καίτοι μεταχειρίζεται μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Δημονίκου, εἶναι πολὺ ὀφέλιμοι διὰ πάντα τέον, καθόσον εἶναι ἄρισται ὑποδείξεις περὶ τοῦ τρόπου τοῦ ζῆν. Περὶ τοῦ Ἰππονίκου τίποτε δὲν γνωρίζομεν, καίτοι τινὲς διδάσκουν, διὰ οὗτο βασιλεὺς εἰς τινα πόλιν τῆς Κύπρου.

(α') Ἐν πολλοῖς μέν, ὡς Δημόνικε, πολὺ διεστώσας εὑρήσομεν 1 τάς τε τῶν σπουδαίων γνώμας καὶ τάς τῶν φαύλων διανοίας, πολὺ δὲ μεγίστην διαφορὰν εἰλήφασιν ἐν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνηθείαις· οἱ μὲν γάρ τοὺς φίλους παρόντας μόνον τιμῶσιν, οἱ δὲ καὶ μακρὰν ἀπόντας ἀγαπῶσι, καὶ τάς μὲν τῶν φαύλων συνηθείας δλίγος χρόνος διέλυσε, τάς δὲ τῶν σπουδαίων φιλίας οὐδὲ² ἀν δ πᾶς αἰών ἔξαλείψειεν· ἥγονύμενος οὖν πρέπειν τοὺς δρέξης δρε- 2 γομένους καὶ παιδείας ἀντιποιουμένους τῶν σπουδαίων ἀλλὰ μὴ τῶν φαύλων εἶναι μιμητάς, ἀπέσταλκά σοι τόνδε τὸν λόγον δῶρον, τεκμήριον μὲν τῆς πρὸς ὑμᾶς εὔνοίας, σημεῖον δὲ τῆς πρὸς Ἰππονίκον συνηθείας· πρέπει γάρ τοὺς παιδας ὕσπερ τῆς οὖσίας οὕτω καὶ τῆς φιλίας τῆς πατρικῆς κληρονομεῖν. (β') Ὁρῶ δὲ καὶ³ τὴν τύχην ἡμῖν συλλαμβάνουσαν καὶ τὸν παρόντα καιρὸν συναγωνιζόμενον· σὺ μὲν γάρ παιδείας ἐπιθυμεῖς, ἐγὼ δὲ παιδεύειν ἀλλους ἐπιχειρῶ, καὶ σοι μὲν ἀκμὴ φιλοσοφεῖν, ἐγὼ δὲ τοὺς φιλοσοφοῦντας ἐπανορθῶ. δσοι μὲν οὖν πρὸς τοὺς ἔσωτῶν φίλους⁴

τοὺς προτρεπτικοὺς λόγους συγγράφουσι, καλὸν μὲν ἔργον ἐπιχειροῦσιν, οὐ μὴν περὶ γε τὸ κράτιστον τῆς φιλοσοφίας διατρίβουσιν ὅσοι δὲ τοῖς νεωτέροις εἰσηγοῦνται, μὴ δι' ὧν τὴν δεινότητα τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἀσκήσουσιν, ἀλλ' ὅπως τὰ τῶν τρόπων ἥθη σπουδαῖοι πεφυκέναι δέξουσι, τοσούτῳ μᾶλλον ἐκείνων τοὺς ἀκούοντας ὠφελοῦσιν, δοσον οἱ μὲν ἐπὶ λόγον μόνον παρακαλοῦσιν, οἱ δὲ τὸν τρόπον αὐτῶν ἐπανορθοῦσι.

5 Διόπερ ἡμεῖς οὐ παράκλησιν εὑρόντες ἀλλὰ παραίνεσιν γράψαντες μέλλομεν σοι συμβουλεύειν, ὧν χρὴ τοὺς νεωτέρους δρέγεσθαι καὶ τίνων ἔργων ἀπέχεσθαι καὶ ποίοις τισὶν ἀνθρώποις διμιλεῖν καὶ πῶς τὸν ἑαυτὸν βίον οἰκονομεῖν· ὅσοι γάρ τοῦ βίου ταύτην τὴν ὁδὸν ἐπορεύθησαν, οὗτοι μόνοι τῆς ἀρετῆς ἐφικέσθαι γνησίως ἡδουνήθησαν, ἡς οὐδὲν κτῆμα σεμνότερον οὐδὲ βεβαιότερον ἔστι. καλλος μὲν γάρ ἡ χρόνος ἀνήλιωσεν ἢ νόσος ἐμάρανε, πλοῦτος δὲ κακίας μᾶλλον ἡ καλοκαγαθίας ὑπηρέτης ἔστιν, ἔξουσίαν μὲν τῇ ῥᾳθυμίᾳ παρασκευάζων, ἐπὶ δὲ τὰς ἡδονὰς τοὺς νέους παρακαλῶν· ῥώμη δὲ μετὰ μὲν φρονήσεως ὠφέλησεν, ἄνευ δὲ ταύτης πλείω τοὺς ἔχοντας ἔβλαψε, καὶ τὰ μὲν σώματα τῶν ἀσκούντων ἐκόσμησε, ταῖς δὲ τῆς ψυχῆς ἐπιμελείαις ἐπεσκότησεν. ἡ δὲ τῆς ἀρετῆς κτῆσις οἵς ἂν ἀκιβδήλως ταῖς διανοίαις συναυξηθῇ, μόνη μὲν συγγηράσκει, πλούτου δὲ κρείττων, χρησιμωτέρα δὲ εὐγενείας ἔστι, τὰ μὲν τοῖς ἀλλοις ἀδύνατα δυνατὰ καθιστᾶσα, τὰ δὲ τῷ πλήθει φοβερὰ θαρσαλέως ὑπομένουσα, καὶ 8 τὸν μὲν ὅκνον φόγον, τὸν δὲ πόνον ἔπαινον ἡγουμένη. ῥάδιον δὲ τοῦτο καταμαθεῖν ἔστιν ἐκ τε τῶν Ἡρακλέους ἀθλῶν καὶ τῶν Θησέως ἔργων, οἵς ἡ τῶν τρόπων ἀρετὴ τηλικοῦτον εὐδοξίας χαρακτῆρα τοῖς ἔργοις ἐπέβαλεν, ὥστε μηδὲ τὸν ἀπαντα χρόνον δύνασθαι λήθην ἐμποιῆσαι τῶν ἐκείνοις πεπραγμένων.

9 (γ') Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὰς τοῦ πατρὸς προαιρέσεις ἀναμνησθεὶς οἰκεῖον καὶ καλὸν ἔξεις παράδειγμα τῶν ὑπ' ἐμοῦ σοι λεγο-

μένων· οὐ γάρ δλιγωρῶν τῆς ἀρετῆς οὐδὲ ῥᾷθυμῶν διετέλεσε τὸν βίον, ἀλλὰ τὸ μὲν σῶμα τοῖς πόνοις ἐγύμναζε, τῇ δὲ ψυχῇ τοὺς κινδύνους ὑπέμενεν. οὐδὲ τὸν πλοῦτον παρακαλώς ἡγάπα, ἀλλ' ἀπέλαυς μὲν τῶν παρόντων ἀγαθῶν ὡς θυητός, ἐπειμελεῖτο δὲ τῶν ὑπαρχόντων ὡς ἀθάνατος· οὐδὲ ταπεινῶς διώκει τὸν ἔαυτοῦ βίον, ἀλλὰ φιλόκαλος ἦν καὶ μεγαλοπρεπῆς καὶ τοῖς φίλοις κοινός, καὶ 10 μᾶλλον ἐθαύμαζε τοὺς περὶ αὐτὸν σπουδάζοντας ἢ τοὺς γένει προσήκοντας· ἡγεῖτο γάρ εἶναι πρὸς ἑταῖρίαν πολλῷ πρείττω φύσιν νόμου καὶ τρόπου γένους καὶ προσάρεσιν ἀνάγκης· ἐπιλίποι δ' ἂν ἡμᾶς δι πᾶς χρόνος, εἰ πάσας τὰς ἐκείνου πράξεις καταριθμησαίμεθα, ἀλλὰ τὸ μὲν ἀκριβὲς αὐτῶν ἐν ἑτέροις καιροῖς δηλώσομεν, 11 δεῖγμα δὲ τῆς Ἱππονίκου φύσεως νῦν ἔξενηνόχαμεν, πρὸς δὲ δεῖ ζῆν σ' ὕσπερ πρὸς παράδειγμα, νόμον μὲν τὸν ἐκείνου τρόπον ἡγησάμενον, μιμητὴν δὲ καὶ ζηλωτὴν τῆς πατρῷας ἀρετῆς γιγνόμενον· αἰσχρὸν γάρ τοὺς μὲν γραφεῖς ἀπεικάζειν τὰ καλὰ τῶν ζώων, τοὺς δὲ παιδαῖς μὴ μιμεῖσθαι τοὺς σπουδαίους τῶν γονέων· ἥγου δὲ μηδενὶ τῶν ἀθλητῶν οὕτω προσήκειν ἐπὶ τοὺς ἀνταγω- 12 νιστὰς ἀσκεῖν, ὡς σοὶ σκοπεῖν, δπως ἐνάμιλλος γενήσει τοῖς τοῦ πατρὸς ἐπιτηδεύμασιν. οὕτω δὲ τὴν γνώμην οὐ δυνατὸν διατεθεῖν τὸν μὴ πολλῶν καὶ καλῶν ἀκουσμάτων πεπληρωμένον· τὰ μὲν γάρ σώματα τοῖς συμμέτροις πόνοις, ἡ δὲ ψυχὴ τοῖς σπουδαίοις λόγοις αὔξεσθαι πέφυκε· διόπερ ἐγώ σοι πειράσομαι συντόμως ὑποθέσθαι, δι' ὧν ἀν μοι δοκεῖς ἐπιτηδεύμάτων πλεῖστον πρὸς ἀρετὴν ἐπιδοῦναι καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀπασιν ἀνθρώποις εὐδοκιμῆσαι.

(δ') Πρῶτον μὲν οὖν εὐσέβει τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς μὴ μόνον θύων 13 ἀλλὰ καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένων· ἐκεῖνο μὲν γάρ τῆς τῶν χρημάτων εὐπορίας σημεῖον, τοῦτο δὲ τῆς τῶν τρόπων καλοκαγαθίας τεκμήριον. τίμα τὸ δαιμόνιον ἀεὶ μέν, μάλιστα δὲ μετὰ τῆς πόλεως· οὕτω γάρ δόξεις ἀμα τε τοῖς θεοῖς θύειν καὶ τοῖς ὅρκοις ἐμμένειν. τοιοῦτος γίγνου περὶ τοὺς γονεῖς, οἶους ἀν εὔξαιτο περὶ σεαυτὸν 14

γενέσθαι τοὺς σεαυτοῦ παιδας. ἄσκει τῶν περὶ τὸ σῶμα γυμνασίων μὴ τὰ πρὸς τὴν ῥώμην ἀλλὰ τὰ πρὸς τὴν ὑγίειαν· τοῦτο δ' ἂν ἐπιτύχοις, εἰ λήγοις τῶν πόνων ἔτι πονεῖν δυνάμενος. μῆτε γέλωτα προπετῇ στέργε μήτε λόγον μετὰ θράσους ἀποδέχου· τὸ
 15 μὲν γὰρ ἀνόγητον, τὸ δὲ μανικόν. ἡ ποιεῖν αἰσχρόν, ταῦτα νόμιζε μηδὲ λέγειν εἶναι καλόν. ἔθιζε σεαυτὸν εἶναι μὴ σκυθρωπὸν ἀλλὰ σύννουν· δι᾽ ἐκεῖνο μὲν γὰρ αὐθάδης, διὰ δὲ τοῦτο φρόνιμος εἶναι δόξεις. ήγοϋ μάλιστα σεαυτῷ πρέπειν [κόσμον] αἰσχύνην, δικαιοσύνην, σωφροσύνην· τούτοις γὰρ ἀπασι δοκεῖ κοσμεῖσθαι τὸ
 16 τῶν νεωτέρων θῆσος. μηδέποτε μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσας ἔλπιζε λήσειν· καὶ γὰρ ἂν τοὺς ἄλλους λάθης, σεαυτῷ συνειδήσεις. τοὺς μὲν θεοὺς φοβοῦ, τοὺς δὲ γονεῖς τίμα, τοὺς δὲ φίλους αἰσχύνου, τοῖς δὲ νόμοις πείθου. τὰς ηδονὰς θήρευε τὰς μετὰ δόξης· τέρψις
 17 γὰρ σὺν τῷ καλῷ μὲν ἀριστον, ἀνευ δὲ τούτου κάκιστον. εὐλαβοῦ τὰς διαβολάς, καὶ γὰρ ἂν παραυτίκα κρύψῃς, βαστερόν διφήσει. μάλιστα δ' ἂν εὐδοκιμοίης, εἰ φαίνοιο ταῦτα μὴ πράττων,
 18 ἡ τοῖς ἄλλοις ἂν πράττουσιν ἐπιτιμώης. ἐὰν ήτις φιλομαθής, ἔσει πολυμαθής. ἡ μὲν ἐπίστασαι, ταῦτα διαφύλαττε ταῖς μελέταις, ἡ δὲ μὴ μεμάθηκας, προσλάμβανε ταῖς ἐπιστήμαις· διμοίως γὰρ αἰσχρὸν ἀκούσαντα χρήσιμον λόγον μὴ μαθεῖν καὶ διδόμενόν τι ἀγαθὸν παρὰ τῶν φίλων μὴ λαβεῖν. κατανάλισκε τὴν ἐν τῷ βίῳ σχολὴν εἰς τὴν τῶν λόγων φιληκοῖαν· οὕτω γὰρ τὰ τοῖς ἄλλοις
 19 χαλεπῶς εὑρημένα συμβήσεται σοι ῥᾳδίως μανθάνειν. ήγοϋ τῶν ἀκουσμάτων πολλὰ πολλῶν εἶναι κτημάτων κρείττω· τὰ μὲν γὰρ ταχέως ἀπολείπει, τὰ δὲ πάντα τὸν χρόνον παραμένει· σοφία γὰρ μόνον τῶν κτημάτων ἀθάνατον. μὴ κατόκνει μακρὰν ὅδὸν πορεύεσθαι πρὸς τοὺς διδάσκειν τι χρήσιμον ἐπαγγελλομένους· αἰσχρὸν γὰρ τοὺς μὲν ἐμπόρους τηλικαῦτα πελάγη διαπερᾶν ἔνεκα τοῦ

πλείω ποιήσαι τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν, τοὺς δὲ νεωτέρους μηδὲ τὰς κατὰ γῆν πορείας ὑπομένειν ἐπὶ τῷ βελτίῳ καταστῆσαι τὴν αὐτῶν διάνοιαν. τῷ μὲν τρόπῳ γίγνου φιλοπροσήγορος, τῷ λόγῳ 20 δὲ εὐπροσήγορος· ἔστι δὲ φιλοπροσηγορίας μὲν τῷ προσφωνεῖν τοὺς ἀπαντῶντας, εὐπροσηγορίας δὲ τὸ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οἰκείως ἐντυγχάνειν. ἡδέως μὲν ἔχει πρὸς ἀπαντας, χρῶ δὲ τοῖς βελτίστοις· οὕτω γάρ τοῖς μὲν οὐκ ἀπεχθῆσει, τοῖς δὲ φίλοις γενήσει. τὰς ἔντευξεις μὴ ποιοῦ πυκνὰς τοῖς αὐτοῖς, μηδὲ μακρὰς περὶ τῶν αὐτῶν· πλησμονῇ γάρ ἀπάντων. γύμναζε σεαυτὸν πόνοις ἔκου- 21 σίοις, ὅπως ἀν δύνη καὶ τοὺς ἀκουσίους ὑπομένειν. ὑφ' ὃν κρατεῖσθαι τὴν φυχὴν αἰσχρόν, τούτων ἐγκράτειαν ἀσκει πάντων, κέρδους, ὀργῆς, ἥδονῆς, λύπης· ἔσει δὲ τοιοῦτος, ἐὰν κέρδη μὲν εἰναι νομίζῃς δι' ὃν εὐδοκιμήσεις, ἀλλὰ μὴ δι' ὃν εὐπορήσεις, τῇ δὲ ὀργῇ παραπλησίως ἔχης πρὸς τοὺς ἀμαρτάνοντας, ὥσπερ ἀν πρὸς ἔαυτὸν ἀμαρτάνοντα καὶ τοὺς ἄλλους ἔχειν ἀξιώσειας, ἐν δὲ τοῖς τερπνοῖς, ἐὰν αἰσχρὸν ὑπολάθῃς τῶν μὲν οἰκετῶν ἄρχειν, ταῖς δὲ ἥδοναῖς δουλεύειν, ἐν δὲ τοῖς πονηροῖς, ἐὰν τὰς τῶν ἄλλων ἀτυχίας ἐπιβλέπῃς καὶ σεαυτὸν ὡς ἀνθρωπος ὃν ὑπομιμήσκῃς. μᾶλλον 22 τήρει τὰς τῶν λόγων ἢ τὰς τῶν χρημάτων παρακαταθήκας· δεῖ γάρ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας τρόπον δρκου πιστότερον φαίνεσθαι παρεχομένους. προσήκειν ἥγοῦ τοῖς πονηροῖς ἀπιστεῖν, ὥσπερ τοῖς χρηστοῖς πιστεύειν. περὶ τῶν ἀπορρήτων μηδενὶ λέγε, πλὴν ἐὰν δμοίως συμφέρῃ τὰς πράξεις σιωπᾶσθαι σοὶ τε τῷ λέγοντι κάκενοις τοῖς ἀκούοισιν. δρκον ἐπακτὸν προσδέχου διὰ δύο προφά- 23 σεις, ἢ σεαυτὸν αἰτίας αἰσχρᾶς ἀπολύων, ἢ φίλους ἐκ μεγάλων κινδύνων διασώζων. ἔνεκα δὲ χρημάτων μηδένα θεῶν δμόσης, μηδὲ ἀν εὐορκεῖν μέλλης· δόξεις γάρ τοῖς μὲν ἐπιορκεῖν, τοῖς δὲ φιλοχρημάτως ἔχειν.

Μηδένα φίλον ποιοῦ, πρὸν ἀν ἔξετάσης, πῶς κέρχηται τοῖς 24 πρότερον φίλοις· ἔλπιζε γάρ αὐτὸν καὶ περὶ σὲ γενέσθαι τοιοῦτον,

οῖος καὶ περὶ ἐκείνους γέγονε. βραδέως μὲν φίλος γίγνου, γενόμενος δὲ πειρῶ διαιμένειν· δημοίως γάρ αἰσχρὸν μηδένα φίλον ἔχειν καὶ πολλοὺς ἑταίρους μεταλλάττειν. μήτε μετὰ βλάβης πειρῶ τῶν φίλων μήτε ἀπειρος εἶναι τῶν ἑταίρων θέλε. τοῦτο δὲ ποιήσεις, ἐὰν μὴ δεσμευεῖς τὸ δεῖσθαι προσποιῆ. περὶ τῶν ῥήτων ὡς ἀπορρήτων 25 ἀνακοινοῦ· μὴ τυχῶν μὲν γάρ οὐδὲν βλαβήσει, τυχῶν δὲ μᾶλλον αὐτῶν τὸν τρόπον ἐπιστήσει. δοκίμαζε τοὺς φίλους ἔκ τε τῆς περὶ τὸν βίον ἀτυχίας καὶ τῆς ἐν τοῖς κινδύνοις κοινωνίας· τὸ μὲν γάρ χρυσὸν ἐν τῷ πυρὶ βασανίζομεν, τοὺς δὲ φίλους ἐν ταῖς ἀτυχίαις διαιγιγνώσκομεν. σύτως ἀριστα χρήσει τοῖς φίλοις, ἐὰν μὴ προσμένῃς τὰς παρ' ἐκείνων δεήσεις, ἀλλ' αὐτεπάγγελτος αὐτοῖς ἐν τοῖς 26 καιροῖς βοηθῆς. δημοίως αἰσχρὸν εἶναι νόμιζε τῶν ἔχθρῶν νικᾶσθαι ταῖς κακοποιίαις καὶ τῶν φίλων ἡττᾶσθαι ταῖς εὐεργεσίαις. ἀποδέχου τῶν ἑταίρων μὴ μόνον τοὺς ἐπὶ τοῖς κακοῖς δυσχεραίνοντας ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπὶ τοῖς ἀγαθοῖς μὴ φθονοῦντας· πολλοὶ γάρ ἀτυχοῦσι μὲν συνάγθονται, καλῶς δὲ πράττουσι φθονοῦσι. τῶν ἀπόν-
27 των φίλων μέμινσο πρὸς τοὺς παρόντας, ἵνα δοκῆς μηδὲ τούτων ἀπόντων διληγωρεῖν. εἶναι βούλου τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα φιλόκαλος, ἀλλὰ μὴ καλλωπιστής· ἔστι δὲ φιλοκάλου μὲν τὸ μεγαλοπρεπές, καλλωπιστοῦ δὲ τὸ περίεργον. ἀγάπα τῶν ὑπαρχόντων ἀγαθῶν μὴ τὴν ὑπερβάλλουσαν κτῆσιν ἀλλὰ τὴν μετρίαν ἀπόλαυσιν. καταφρόνει τῶν περὶ τὸν πλοῦτον σπουδαζόντων μέν, χρῆσθαι δὲ τοῖς ὑπάρχουσι μὴ δυναμένων· παραπλήσιον γάρ οἱ τοιοῦτοι πάσχουσιν, ὥσπερ ἀν εἰ τις ἵππον κτήσαιτο καλὸν κακῶς ἵππεύειν ἐπι-
28 στάμενος. πειρῶ τὸν πλοῦτον χρήματα καὶ κτήματα κατασκευάζειν· ἔστι δὲ χρήματα μὲν τοῖς ἀπολαύειν ἐπισταμένοις, κτήματα δὲ τοῖς κτᾶσθαι δυναμένοις. τίμα τὴν ὑπάρχουσαν οὐσίαν δυστὸν ἔνεκεν, τοῦ τε ζημίαν μεγάλην ἐκτίσαι δύνασθαι καὶ τοῦ φίλῳ σπουδαίῳ δυστυχοῦντι βοηθῆσαι· πρὸς δὲ τὸν ἄλλον βίον μηδὲν ὑπερβαλλόντως ἀλλὰ μετρίως αὐτὴν ἀγάπα. στέργε μὲν τὰ πα-

ρόντα, ζήτει δὲ τὰ βέλτιστα. μηδενὶ συμφορὰν διειδίσῃς· κοινὴ 29 γάρ ή τύχη καὶ τὸ μέλλον ἀόρατον. τοὺς ἀγαθοὺς εῦ ποίει· κα- λὸς γάρ θησαυρὸς παρ' ἀνδρὶ σπουδαίῳ χάρις διφειλομένη. κακοὺς εῦ ποιῶν δημοια πείσει τοῖς τὰς ἀλλοτρίας κύνας σιτίζουσιν· ἐκεῖ- ναι τε γάρ τοὺς διδόντας ὕσπερ τοὺς τυχόντας ὑλακτοῦσι οἱ τε κακοὶ τοὺς ὠφελοῦντας ὕσπερ τοὺς βλάπτοντας ἀδικοῦσι. μίσει 30 τοὺς κολακεύοντας ὕσπερ τοὺς ἔξαπατῶντας· ἀμφότεροι γάρ πι- στευθέντες τοὺς πιστεύσαντας ἀδικοῦσιν. ἐὰν ἀποδέχῃ τῶν φίλων τοὺς πρὸς τὸ φαυλότατον χαριζόμενους, οὐχ ἔξεις ἐν τῷ βέφ τοὺς πρὸς τὸ βέλτιστον ἀπεχθανομένους. γίγνου πρὸς τοὺς πλησιάζον- τας διμιλητικὸς ἀλλὰ μὴ σεμνός· τὸν μὲν γάρ τῶν διεροπικῶν ὅγκον μόλις ἂν οἱ δοῦλοι καρτερήσειαν, τὸν δὲ τῶν διμιλητικῶν τρόπον ἀπαντεῖς ἥδεως ὑποφέρουσιν. διμιλητικὸς δ' ἔσει μὴ δύνερις 31 ὃν μηδὲ δυσάρεστος μηδὲ πρὸς πάντα φιλόνικος, μηδὲ πρὸς τὰς τῶν πλησιάζόντων δργάς τραχέως ἀπαντῶν, μηδ' ἂν ἀδίκως δργι- ζόμενοι τυγχάνωσιν, ἀλλὰ θυμουμένοις μὲν αὐτοῖς εἴκων, πεπαυ- μένοις δὲ τῆς δργῆς ἐπιπλήττων· μηδὲ παρὰ τὰ γελοῖα σπουδά- ζων, μηδὲ παρὰ τὰ σπουδαῖα τοῖς γελοῖοις χαίρων· τὸ γάρ ἀκαι- ρον πανταχοῦ λυπηρόν· μηδὲ τὰς χάριτας ἀχαρίστως χαριζόμενος, 32 ὅπερ πάσχουσιν οἱ πολλοί, ποιοῦντες μέν, ἀγδῶς δὲ τοῖς φίλοις ὑπουργοῦντες· μηδὲ φιλαίτιος ὃν, βαρὺ γάρ, μηδὲ φιλεπιτιμητής, παροξυντικὸν γάρ· μάλιστα μὲν εὐλαβοῦ τὰς ἐν τοῖς πότοις συνου- σίας· ἐὰν δέ ποτε σοὶ συμπέσῃ καιρός, ἔξανίστασο πρὸ μέθης· ὅταν γάρ δὲ νοῦς ὑπὸ οἴνου διαφθαρῇ, ταῦτα πάσχει τοῖς ἀρμασι τοῖς τοὺς ἡγιόχους ἀποβαλοῦσιν· ἐκεῖνά τε γάρ ἀτάκτως φέρεται δια- μαρτόντα τῶν εὐθυνούντων ἢ τε ψυχὴ πολλὰ σφάλλεται διαφθα- ρείσης τῆς διανοίας. ἀθάνατα μὲν φρόνει τῷ μεγαλόψυχος εἶναι, 33 θνητὰ δὲ τῷ συμμέτρως τῶν ὑπαρχόντων ἀπολαύειν. ἥγος τὴν παιδείαν τοσούτῳ μεῖζον ἀγαθὸν εἶναι τῆς ἀπαιδευσίας, δισφ τὰ μὲν ἄλλα μοχθηρὰ πάντες κερδαίνοντες πράττουσιν, αὕτη δὲ μόνη

καὶ προσεζημίωσε τοὺς ἔχοντας πολλάκις γὰρ ὡν τοῖς λόγοις ἐλύπησαν, τούτων τοῖς ἕργοις τὴν τιμωρίαν ἔδωσαν. οὓς ἀν βούλη ποιήσασθαι φίλους, ἀγαθόν τι λέγε περὶ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἀπαγγελοῦντας· ἀρχὴ γὰρ φιλίας μὲν ἔπαινος, ἔχθρας δὲ φόγος.

34 Βουλεύμενος παραδείγματα ποιοῦ τὰ παρεληλυθότα τῶν μελλόντων· τὸ γὰρ ἀφανὲς ἐκ τοῦ φανεροῦ ταχίστην ἔχει τὴν διάγνωσιν. βουλεύου μὲν βραδέως, ἐπιτέλει δὲ ταχέως τὰ δόξαντα. ἥγος κράτιστον εἶναι παρὰ μὲν τῶν θεῶν εὐτυχίαν, παρὰ δ' ἡμῶν αὐτῶν εὐθουλίαν. περὶ ὧν ἀν αἰσχύνη παρρησιάσασθαι, βούλει δέ τις τῶν φίλων ἀνακοινώσασθαι, χρῶ τοῖς λόγοις δις περὶ ἀλλοτρίου τοῦ πράγματος· οὕτω γὰρ τὴν ἐκείνων τε διάνοιαν αἰσθήσει 35 καὶ σεαυτὸν οὐ καταφανῆ ποιήσεις. δταν ὑπὲρ τῶν σεαυτοῦ μέλλης τινὶ συμβούλῳ χρῆσθαι, σκόπει πρῶτον πῶς τὰ ἔαυτοῦ διώκησεν· δ γὰρ κακῶς διανοηθεὶς περὶ τῶν οἰκείων οὐδέποτε καλῶς βουλεύεσται περὶ τῶν ἀλλοτρίων. οὕτω δ' ἀν μάλιστα βουλεύεσθαι παροξυνθείης, εἰ τὰς συμφορὰς τὰς ἐκ τῆς ἀθουλίας ἐπιθέλεψεις· καὶ γὰρ τῆς ὑγιείας πλεότην ἐπιμέλειαν ἔχομεν, δταν 36 τὰς λύπας τὰς ἐκ τῆς ἀρρωστίας ἀναμνησθῶμεν. μιμοῦ τὰ τῶν βασιλέων ἥθη καὶ δίωκε τὰ ἐκείνων ἐπιτηδεύματα· δόξεις γὰρ αὐτοὺς ἀποδέχεσθαι καὶ ζηλοῦν, ὥστε σοι συμβήσεται παρά τε τῷ πλήθει μᾶλλον εὔδοκιμεῖν καὶ τὴν παρ' ἐκείνων εὔγοιαν βεβαιιστέραν ἔχειν. πείθου μὲν καὶ τοῖς νόμοις τοῖς ὑπὸ τῶν βασιλέων κειμένοις, Ισχυρότατον μέντοι νόμον ἥγος τὸν ἐκείνων τρόπον. ὥσπερ γὰρ τὸν ἐν δημοκρατίᾳ πολιτεύμενον τὸ πλήθος δεῖ θεραπεύειν, οὕτω καὶ τὸν ἐν μοναρχίᾳ κατοικοῦντα τὸν βασιλέα 37 προσήκει θαυμάζειν. εἰς ἀρχὴν κατασταθεὶς μηδενὶ χρῶ πονηρῷ πρὸς τὰς διοικήσεις· ὧν γὰρ ἀν ἐκείνος ἀμάρτη, σοὶ τὰς αἰτίας ἀναθήσουσιν. ἐκ τῶν κοινῶν ἐπιμελειῶν ἀπαλλάττου μὴ πλουσιώτερος ἀλλ' ἐνδοξότερος· πολλῶν γὰρ χρημάτων κρείττων δ παρὰ τοῦ πλήθους ἔπαινος. μηδενὶ πονηρῷ πράγματι μήτε παρ-

στασι μήτε συνηγόρει· δόξεις γάρ καὶ αὐτὸς τοιαῦτα πράττειν, οἴλα περ ἂν τοῖς ἄλλοις πράττουσι βοηθῆς. παρασκεύαζε σεαυτὸν 38 πλεονεκτεῖν μὲν δύνασθαι, ἀνέχου δὲ τὸ ίσον ἔχων, οὐα δοκῆς δρέγεσθαι τῆς δικαιοσύνης μὴ δι' ἀσθένειαν ἀλλὰ δι' ἐπιείκειαν. μᾶλλον ἀποδέχου δικαίαν πενίαν ἢ πλοῦτον ἀδικον· τοσούτῳ γάρ κρείττων δικαιοσύνη χρημάτων, δσφ τὰ μὲν ζῶντας μόνον ὀφελεῖ, ἡ δὲ καὶ τελευτήσασι δόξαν παρασκεύαζει, κάκείνων μὲν καὶ τοῖς φαύλοις μέτεστι, τούτου δὲ τοῖς μοχθηροῖς ἀδύνατον μεταλαβεῖν. μηδένα ζήλου τῶν ἐξ ἀδικίας κερδαινόντων, ἀλλὰ μᾶλλον 39 ἀποδέχου τοὺς μετὰ δικαιοσύνης ζημιώθεντας· οἱ γάρ δίκαιοι τῶν ἀδίκων εἰ μηδὲν ἀλλο πλεονεκτούσιν, ἀλλ' οὖν ἐλπίσι γε σπουδαίαις ὑπερέχουσι. πάντων μὲν ἐπιμελοῦ τῶν περὶ τὸν βίον, 40 μάλιστα δὲ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν ἀσκεῖ· μέγιστον γάρ ἐν ἐλαχίστῳ νοῦς ἀγαθὸς ἐν ἀνθρώπου σώματι. πειρῶ τῷ σώματι μὲν εἰναι φιλόπονος, τῇ δὲ ψυχῇ φιλόσσοφος, οὐα τῷ μὲν ἐπιτελεῖν δύνῃ τὰ δόξαντα, τῇ δὲ προορᾶν ἐπίστη τὰ συμφέροντα. πᾶν δ τι 41 ἀν μέλλῃς ἔρειν, πρότερον ἐπισκόπει τῇ γνώμῃ· πολλοῖς γάρ η γλώττα προτρέχει τῆς διανοίας. δύο ποιοῦ καιροὺς τοῦ λέγειν, ἡ περὶ ὧν οἰσθα σαφῶς, ἡ περὶ ὧν ἀναγκαῖον εἰπεῖν· ἐν τούτοις γάρ μόνοις δ λόγος τῆς σιγῆς κρείττων, ἐν δὲ τοῖς ἄλλοις ἀμεινον σιγᾶν ἢ λέγειν.

Νόμιμες μηδὲν εἰναι τῶν ἀνθρωπίνων βέβαιον· οὕτω γάρ οὔτ' 42 εὕτυχῶν ἔσει περιχαρής οὔτε δυστυχῶν περίλυπος. χαῖρε μὲν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι τῶν ἀγαθῶν, λυποῦ δὲ μετρίως ἐπὶ τοῖς γιγνομένοις τῶν κακῶν, γίγνου δὲ τοῖς ἄλλοις μηδὲν ἐτέροις ὧν κατάθηλος· ἀτοπον γάρ τὴν μὲν οὐσίαν ἐν ταῖς οἰκίαις ἀποκρύπτειν, τὴν δὲ διάνοιαν φανερὰν ἔχοντα περιπατεῖν. μᾶλλον εὐλαβοῦ 43 φόγον ἢ κίνδυνον· δεῖ γάρ εἰναι φοβερὰν τοῖς μὲν φαύλοις τὴν τοῦ βίου τελευτήν, τοῖς δὲ σπουδαίοις τὴν ἐν τῷ ζῆν ἀδοξίαν.

μάλιστα μὲν πειρῶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν· ἐὰν δέ ποτέ σοι συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχρᾶς φήμις· τὸ μὲν γάρ τελευτῆσαι πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινε, τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν ἔδιον τοῖς σπουδαίοις ἡ φύσις ἀπένειμεν.

44 (ε') Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων οὐ πρέπει σοι πρὸς τὴν νῦν παροῦσαν ἡλικίαν· οὐδὲ γάρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν· ἀλλὰ προειλόμην διὰ τῆς αὐτῆς πραγματείας ἀμα τοῦ τε παρόντος βίου συμβουλίαν ἔξενεγκεῖν καὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου παράγγελμα καταλιπεῖν· τὴν μὲν γάρ τούτων χρείαν ῥᾳδίως εἰδῆσεις, τὸν δὲ μετ' εὐνοίας συμβουλεύοντα χαλεπῶς εὑρήσεις· ὅπως οὖν μὴ παρ' ἑτέρου τὰ λοιπὰ ζητήσῃς, ἀλλ' ἐντεῦθεν ὕσπερ ἐκ ταμιείου προφέρης, φήμιην δεῖν μηδὲν παραλιπεῖν ὃν ἔχω σοι συμβουλεύειν.

45 Πολλὴν δ' ἀν τοῖς θεοῖς χάριν σχοίην, εἰ μὴ διαμάρτοιμι τῆς δόξης, ἡς ἔχων περὶ σοῦ τυγχάνω. τῶν μὲν γάρ ἀλλων τοὺς πλείστους εὑρήσομεν ὕσπερ τῶν σιτίων τοῖς ἥδιστοις μᾶλλον, ἢ τοῖς ὑγιεινοτάτοις χαίροντας, οὕτω καὶ τῶν φίλων τοῖς συνεξαμαρτάνουσι πλησιάζοντας ἀλλ' οὐ τοῖς νουθετοῦσι. σὲ δὲ νομίζω τούναντίον τούτων ἔγγωνέναι, τεκμηρίῳ χρώμενος τῇ περὶ τὴν ἀλλην παιδείαν φιλοπονίᾳ· τὸν γάρ αὐτῷ τὰ βέλτιστα πράττειν ἐπιτάττοντα, τοῦτον εἰκὸς καὶ τῶν ἀλλων τοὺς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν παρακαλοῦντας ἀποδέχεσθαι. μάλιστα δ' ἀν παροξυνθείης ὀρέγεσθαι τῶν καλῶν ἔργων, εἰ καταμάθοις, διτι καὶ τὰς ἥδονὰς ἐκ τούτων μάλιστα γνησίως ἔχομεν. ἐν μὲν γάρ τῷ ῥαθυμεῖν καὶ τὰς πλησιονὰς ἀγαπᾶν εὐθὺς αἱ λύπαι ταῖς ἥδοναῖς παραπεπήγασι, τὸ δὲ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπονεῖν καὶ σωφρόνως τὸν αὐτοῦ βίον οἰκονομεῖν 47 ἀει τὰς τέρψεις εἰλικρινεῖς καὶ βεβαιοτέρας ἀποδίδωσι· κάκει μὲν πρότερον ἡσθέντες ὕστερον ἐλυπήθησαν, ἐνταῦθα δὲ μετὰ τὰς λύπας τὰς ἥδονὰς ἔχομεν. ἐν πᾶσι δὲ τοῖς ἔργοις οὐχ οὕτω τῆς ἀρ-

χῆς μνημονεύομεν, ώς τῆς τελευτῆς αἰσθησιν λαμβάνομεν· τὰ γάρ πλεῖστα τῶν περὶ τὸν βίον οὐ δι' αὐτὰ τὰ πράγματα ποιοῦμεν, ἀλλὰ τῶν ἀποθανόντων ἔνεκα διαπονοῦμεν. (**στ'**) Ἐνθυμοῦ δ' ὅτι 48 τοῖς μὲν φαύλοις ἐνδέχεται τὰ τυχόντα πράττειν· εὐθὺς γάρ τοῦ βίου τοιαύτην πεποίηνται τὴν ὑπόθεσιν· τοῖς δὲ σπουδαίοις οὐχ οἶν τε τῆς ἀρετῆς ἀμελεῖν ἢ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἐπιπλήττοντας· πάντες γάρ μισοῦσιν οὐχ οὕτω τοὺς ἔξαμαρτάνοντας ώς τοὺς ἐπιεικεῖς μὲν φήσαντας εἶναι, μηδὲν δὲ τῶν τυχόντων διαφέροντας, εἰκότως· δπού γάρ τοὺς τῷ λόγῳ μόνον φευδομένους ἀποδοκιμάζο- 49 μεν, ἢ πού γε τοὺς τῷ βίῳ παντὶ ἐλαττουμένους φαύλους εἶναι φήσομεν. δικαίως δ' ἂν τοὺς τοιούτους ὑπολάθοιμεν μὴ μόνον εἰς αὐτοὺς ἀμαρτάνειν ἀλλὰ καὶ τῆς τύχης εἶναι προδότας· ἢ μὲν γάρ αὐτοῖς χρήματα καὶ δόξαν καὶ φίλους ἔνεχείρισεν, οἱ δὲ σφᾶς αὐτοὺς ἀναξίους τῆς ὑπαρχούσης εὐδαιμονίας κατέστησαν. εἰ δὲ δεῖ 50 θηητὸν ὅντα τῆς τῶν θεῶν στοχάσασθαι διανοίας, ἥγοῦμαι κάκεινους ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις μάλιστα δηλώσαι, πῶς ἔχουσι πρὸς τοὺς φαύλους καὶ τοὺς σπουδαίους τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς γάρ Ἡρακλέα καὶ Τάνταλον γεννήσας, ώς οἱ μῆθοι λέγουσι καὶ πάντες πιστεύουσι, τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε, τὸν δὲ διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. οἵς δεῖ παραδεῖ- 51 γμασι χρώμενόν σ' ὀρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας, καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῖν εἰρημένοις ἐμμένειν ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν εἴ τι χρήσιμον εἰρήκασιν ἀναγιγνώσκειν· ὥσπερ γάρ τὴν μέλιτταν δρῶμεν ἐφ' ἀπαντα 52 μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἐκάστου δὲ τὰ βέλτιστα λαμβάνουσαν, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς παιδείας ὀρεγομένους μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν· μόλις γάρ ἀν τις ἐκ ταύτης τῆς ἐπιμελείας τὰς τῆς φύσεως ἀμαρτίας ἐπικρατήσειεν.

μάλιστα μὲν πειρῶ ζῆν κατὰ τὴν ἀσφάλειαν· ἐὰν δέ ποτε σοι συμβῇ κινδυνεύειν, ζήτει τὴν ἐκ τοῦ πολέμου σωτηρίαν μετὰ καλῆς δόξης, ἀλλὰ μὴ μετ' αἰσχρᾶς φήμης· τὸ μὲν γάρ τελευτῆσαι πάντων ἡ πεπρωμένη κατέκρινε, τὸ δὲ καλῶς ἀποθανεῖν ἔδιον τοῖς σπουδαίοις ἡ φύσις ἀπένειμεν.

44 (ε') Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ πολλὰ τῶν εἰρημένων οὐ πρέπει σοι πρὸς τὴν νῦν παροῦσαν ἡλικίαν· οὐδὲ γάρ ἐμὲ τοῦτο διέλαθεν· ἀλλὰ προειλόμην διὰ τῆς αὐτῆς πραγματείας ἀμα τοῦ τε παρόντος βίου συμβουλίαν ἔξενεγκεῖν καὶ τοῦ μέλλοντος χρόνου παράγγελμα καταλιπεῖν· τὴν μὲν γάρ τούτων χρείαν ῥᾳδίως εἰδήσεις, τὸν δὲ μετ' εὐνοίας συμβουλεύοντα χαλεπῶς εὑρήσεις· ὅπως οὖν μὴ παρ' ἑτέρου τὰ λοιπὰ ζητήσῃς, ἀλλ' ἐντεῦθεν ὕσπερ ἐκ ταμείου προφέρης, φήθην δεῖν μηδὲν παραλιπεῖν ὃν ἔχω σοι συμβουλεύειν.

45 Πολλὴν δ' ἀν τοῖς θεοῖς χάριν σχοίην, εἰ μὴ διαμάρτοιμι τῆς δόξης, ἡς ἔχων περὶ σοῦ τυγχάνω. τῶν μὲν γάρ ἀλλων τοὺς πλείστους εὑρήσομεν ὕσπερ τῶν σιτίων τοῖς ἥδιστοις μᾶλλον· ἢ τοῖς ὑγιεινοτάτοις χαίροντας, οὕτω καὶ τῶν φίλων τοῖς συνεξαμαρτάγουσι πλησιάζοντας ἀλλ' οὐ τοῖς νουθετοῦσι. σὲ δὲ νομίζω τούναντίον τούτων ἔγγωνέναι, τεκμηρίῳ χρώμενος τῇ περὶ τὴν ἄλλην παιδείαν φιλοπονίᾳ· τὸν γάρ αὐτῷ τὰ βέλτιστα πράττειν ἐπιτάττοντα, τοῦτον εἰκός καὶ τῶν ἀλλων τοὺς ἐπὶ τὴν ἀρετὴν παρακαλοῦντας ἀποδέχεσθαι. μάλιστα δ' ἀν παροξυνθείης δρέγεσθαι τῶν καλῶν ἔργων, εἰ καταμάθοις, ὅτι καὶ τὰς ἥδονάς ἐκ τούτων μάλιστα γνησίως ἔχομεν. ἐν μὲν γάρ τῷ ῥαθυμεῖν καὶ τὰς πληγμονάς ἀγαπᾶν εὐθὺς αἱ λύπαι ταῖς ἥδοναῖς παραπεπήγασι, τὸ δὲ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπονεῖν καὶ σωφρόνως τὸν αὐτοῦ βίον οἰκονομεῖν 47 δει τὰς τέρψεις εἰλικρινεῖς καὶ βεβαιοτέρας ἀποδίδωσι· κάκει μὲν πρότερον ἡσθέντες ὕστερον ἐλυπήθησαν, ἐνταῦθα δὲ μετὰ τὰς λύπας τὰς ἥδονάς ἔχομεν. ἐν πᾶσι δὲ τοῖς ἔργοις οὐχ οὕτω τῆς ἀρ-

χῆς μνημονεύομεν, ώς τῆς τελευτῆς αἰσθησιν λαμβάνομεν· τὰ γάρ πλεῖστα τῶν περὶ τὸν βίον οὐ δι' αὐτὰ τὰ πράγματα ποιοῦμεν, ἀλλὰ τῶν ἀποθανόντων ἔνεκα διαπονοῦμεν. (**στ'**) Ἐνθυμοῦ δ' ὅτι 48 τοῖς μὲν φαύλοις ἐνδέχεται τὰ τυχόντα πράττειν· εὐθὺς γάρ τοῦ βίου τοιαύτην πεποίηνται τὴν ὑπόθεσιν· τοῖς δὲ σπουδαίοις οὐχ οἶν τε τῆς ἀρετῆς ἀμελεῖν ἢ πολλοὺς ἔχειν τοὺς ἐπιπλήττοντας· πάντες γάρ μισοῦσιν οὐχ οὕτω τοὺς ἔξαμαρτάνοντας ὡς τοὺς ἐπιεικεῖς μὲν φήσαντας εἶναι, μηδὲν δὲ τῶν τυχόντων διαφέροντας, εἰκότως· δποι γάρ τοὺς τῷ λόγῳ μόνον φευδομένους ἀποδοκιμάζο- 49 μεν, ἢ πού γε τοὺς τῷ βίῳ παντὶ ἐλαττουμένους φαύλους εἶναι φήσομεν. δικαίως δ' ἂν τοὺς τοιούτους ὑπολάθοιμεν μὴ μόνον εἰς αὐτοὺς ἀμαρτάνειν ἀλλὰ καὶ τῆς τύχης εἶναι προδότας· ἢ μὲν γάρ αὐτοῖς χρήματα καὶ δόξαν καὶ φίλους ἔνεχείρισεν, οἱ δὲ σφᾶς αὐτοὺς ἀναξίους τῆς ὑπαρχούσης εὐδαιμονίας κατέστησαν. εἰ δὲ δεῖ 50 θηητὸν ὅντα τῆς τῶν θεῶν στοχάσασθαι διανοίας, ἥγοῦμαι κάκεινους ἐπὶ τοῖς οἰκειοτάτοις μάλιστα δηλώσαι, πῶς ἔχουσι πρὸς τοὺς φαύλους καὶ τοὺς σπουδαίους τῶν ἀνθρώπων. Ζεὺς γάρ Ἡρακλέα καὶ Τάνταλον γεννήσας, ώς οἱ μῆθοι λέγουσι καὶ πάντες πιστεύουσι, τὸν μὲν διὰ τὴν ἀρετὴν ἀθάνατον ἐποίησε, τὸν δὲ διὰ τὴν κακίαν ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐκόλασεν. οἵς δεῖ παραδεῖ- 51 γμασι χρώμενόν σ' ὀρέγεσθαι τῆς καλοκαγαθίας, καὶ μὴ μόνον τοῖς ὑφ' ἡμῖν εἰρημένοις ἐμμένειν ἀλλὰ καὶ τῶν ποιητῶν τὰ βέλτιστα μανθάνειν καὶ τῶν ἄλλων σοφιστῶν εἰ τι χρήσιμον εἰρήκασιν ἀναγιγνώσκειν· ὥσπερ γάρ τὴν μέλιτταν δρῶμεν ἐφ' ἀπαντα 52 μὲν τὰ βλαστήματα καθιζάνουσαν, ἀφ' ἐκάστου δὲ τὰ βέλτιστα λαμβάνουσαν, οὕτω δεῖ καὶ τοὺς παιδείας ὀρεγομένους μηδενὸς μὲν ἀπείρως ἔχειν, πανταχόθεν δὲ τὰ χρήσιμα συλλέγειν· μόλις γάρ ἄν τις ἐκ ταύτης τῆς ἐπιμελείας τὰς τῆς φύσεως ἀμαρτίας ἐπικρατήσειεν.

II. ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ

Εισαγωγή. "Οπως δ πρὸς Δημότικον εἶναι συμβουλευτικός,
οὗτο καὶ δ πρὸς Νικοκλέα. Ἀλλὰ ἐκεῖνος μὲν περιέχει συμβουλὰς καὶ
δδηγίας χρησίμους διὰ πάντα ἄνθρωπον, οὗτος δέ, περιέχων συμβου-
λὰς καὶ δδηγίας περὶ τοῦ τρόπου κατὰ τὸν δρόπον δ Νικοκλῆς πρέπει
νὰ ἀρχῇ, εἶναι χρήσιμος διὰ τὸν ἀρχοντας.

Πρὸς τὸν αὐτὸν Νικοκλέα ἀπέστειλεν δ Ἰσοκράτης δύο ἄλλους λό-
γους (Νικοκλῆς, Εὐαγόρας)· καὶ δ μὲν ἐπιγραφόμενος Νικοκλῆς
εἶναι συμβουλευτικὸς πρὸς τὸν Σαλαμινίους, ἵνα ὑπακούουν εἰς τὸν
βασιλέα των, δ δὲ Εὐαγόρας εἶναι ἐγκώμιον τοῦ πατρός του
Εὐαγόρου.

(α') Οἱ μὲν εἰωθότες, δ Νικόκλεις, τοῖς βασιλεῦσιν ὑμῖν ἔσθῆ-
τας ἄγειν ἥ χαλκὸν ἥ χρυσὸν εἰργασμένον ἥ τῶν ἄλλων τι τῶν
τοιούτων κτημάτων, ὃν αὐτοὶ μὲν ἐνδεεῖς εἰσιν, ὑμεῖς δὲ πλου-
τεῖτε, λίαν ἔδοξαν εἶναι μοι καταφανεῖς οὐ δόσιν ἀλλ᾽ ἐμπορίαν
ποιούμενοι καὶ πολὺ τεχνικῶτερον αὐτὰ πωλοῦντες τῶν δμολο-
γούντων καπηλεύειν· ἡγησάμην δ ἀν γενέσθαι ταύτην καλλίστην
δωρεὰν καὶ χρησιμωτάτην καὶ μάλιστα πρέπουσαν ἐμοὶ τε δοθ-
ναι καὶ σοὶ λαβεῖν, εἰ δυνηθείην δρίσαι, ποίων ἐπιτηδευμάτων δρε-
γόμενος καὶ τίνων [ἔργων] ἀπεχόμενος ἀριστ' ἀν καὶ τὴν πόλιν
καὶ τὴν βασιλείαν διοικήης. τὸν μὲν γὰρ ἰδιώτας ἐστὶ πολλὰ τὰ
παιδεύοντα, μάλιστα μὲν τὸ μὴ τρυφᾶν ἀλλ' ἀναγκάζεσθαι περὶ
τοῦ βίου καθ' ἑκάστην βουλεύεσθαι τὴν ἡμέραν. ἔπειθ' οἱ νόμοι,
καθ' οὓς ἔκαστοι πολιτεύομενοι τυγχάνουσιν, ἔτι δ' ἥ παρρη-
σία καὶ τὸ φανερῶς ἔξειναι τοῖς τε φίλοις ἐπιπλῆξαι καὶ τοῖς
ἔχθροῖς ἐπιθέσθαι ταῖς ἀλλήλων ἀμαρτίαις. πρὸς δὲ τούτοις καὶ
τῶν ποιητῶν τινες τῶν προγεγενημένων ὑποθήκας ὡς χρὴ ζῆν
καταλελοίπασιν· ὥστ' ἔξ ἀπάντων τούτων εἰκὸς αὐτοὺς βελτίους

γίγνεσθαι. τοῖς δὲ τυράννοις οὐδὲν ὑπάρχει τοιοῦτον, ἀλλ' οὓς ἔδει 4 παιδεύεσθαι μᾶλλον τῶν ἄλλων, ἐπειδὰν εἰς τὴν ἀρχὴν καταστῶσιν, ἀνουθέτητοι διατελοῦσιν· οἱ μὲν γάρ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων αὐτοῖς οὐ πλησιάζουσιν, οἱ δὲ συνόντες πρὸς χάριν ὅμιλοῦσι. καὶ γάρ τοι κύριοι γιγνόμενοι καὶ χρημάτων πλείστων καὶ πραγμάτων μεγίστων, διὰ τὸ μὴ καλῶς χρῆσθαι ταύταις ταῖς ἀφορμαῖς πεποιήκασιν ὥστε πολλοὺς ἀμφισβητεῖν, πότερόν ἐστιν ἄξιον ἐλέσθαι τὸν βίον τὸν τῶν ἰδιωτεύοντων μέν, ἐπιεικῶς δὲ πραττόντων, ἢ τὸν τῶν τυραννεύοντων· ὅταν μὲν γάρ ἀποθλέψωσιν εἰς 5 τὰς τιμὰς καὶ τοὺς πλούτους καὶ τὰς δυναστείας, Ισοθέους ἀπαντες νομίζουσι τοὺς ἐν ταῖς μοναρχίαις ὄντας· ἐπειδὰν δ' ἐνθυμηθῶσι τοὺς φόρους καὶ τοὺς κινδύνους, καὶ διεξιόντες δρῶσι τοὺς μὲν ὑφ' ὧν ἥκιστα χρῆν διεφθαρμένους, τοὺς δ' εἰς τοὺς οἰκειοτάτους ἔξαμαρτεῖν ἥναγκασμένους, τοῖς δ' ἀμφότερα ταύτα συμβενηκότα, πάλιν διπωσοῦν ζῆν ἥγονται λυσιτελεῖν μᾶλλον ἢ μετὰ τοιούτων συμφορῶν ἀπάσης τῆς Ἀσίας βασιλεύειν. ταύτης δὲ τῆς 6 ἀνωμαλίας καὶ τῆς ταραχῆς αἰτιόν ἐστιν, ὅτι τὴν βασιλείαν ὥσπερ ξερασύνην παντὸς ἀνδρὸς εἶναι νομίζουσιν, ὃ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων μέγιστόν ἐστι καὶ πλείστης προνοίας δεόμενον.

(β') Καθ' ἕκαστην μὲν οὖν τὴν πρᾶξιν, ἔξ διν ἀν τις μάλιστα δύναιτο κατὰ τρόπον διοικεῖν καὶ τὰ μὲν ἀγαθὰ διαφυλάττειν, τὰς δὲ συμφορὰς διαφεύγειν, τῶν δεῖ παρόντων ἔργων ἐστὶ συμβουλεύειν· καθ' ὅλων δὲ τῶν ἐπιτηδευμάτων, ὡν χρὴ στοχάζεσθαι καὶ περὶ ἀ δεῖ διατρίβειν, ἐγὼ πειράσομαι διελθεῖν. εἰ μὲν οὖν τ' ἐσται τὸ δῶρον ἔξεργασθὲν ἄξιον τῆς ὑποθέσεως, χαλεπὸν ἀπὸ τῆς ἀρχῆς συνιδεῖν· πολλὰ γάρ καὶ τῶν μετὰ μέτρου ποιημάτων καὶ τῶν καταλογάδην συγγραμμάτων ἔτι μὲν ἐν ταῖς διανοίαις ὄντα τῶν συντιθέντων, μεγάλας τὰς προσδοκίας παρέσχεν, ἐπιτελεσθέντα δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπιδειχθέντα πολὺ καταδεεστέραν τὴν δόξαν τῆς ἐλπίδος ἔλαβεν· οὐ μὴν ἀλλὰ τό γε ἐπιχείρημα καλῶς 8

έχει, τὸ ζητεῖν τὰ παραλελειμμένα καὶ νομοθετεῖν ταῖς μοναρχίαις· οἱ μὲν γάρ τοὺς ἴδιώτας παιδεύοντες ἐκείνους μόνον ὡφελοῦσιν· εἰ δέ τις τοὺς κρατοῦντας τοῦ πλήθους ἐπ' ἀρετὴν προτρέψειεν, ἀμφοτέρους ἀν δημοσίει, καὶ τοὺς τὰς δυναστείας ἔχοντας καὶ τοὺς ὅπ' αὐτοῖς ὅντας· τοῖς μὲν γάρ ἀν τὰς ἀρχὰς ἀσφαλεστέρας, τοῖς δὲ τὰς πολιτείας πραοτέρας ποιήσειεν.

- 9 (**γ'**) Πρῶτον μὲν οὖν σκεπτέον, τί τῶν βασιλευόντων ἔργον ἔστιν· ἀν γάρ ἐν κεφαλαίοις τὴν δύναμιν ὅλου τοῦ πράγματος καλῶς περιλάβωμεν, ἐνταῦθ' ἀποβλέποντες ἀμεινον καὶ περὶ τῶν μερῶν ἐροῦμεν· οἷμαι δὴ πάντας ἀν δύολογῆσαι προσήκειν αὐτοῖς πόδιν δυστυχοῦσαν παῦσαι καὶ καλῶς πράττουσαν διαφυλάξαι καὶ μεγάλην ἐκ μικρᾶς ποιῆσαι· τὰ γάρ ἄλλα τὰ συμπίπτοντα κατὰ τὴν γῆμέραν ἑκάστην τούτων ἔνεκα πρακτέον ἔστι. καὶ μὴν ἐκεῖνον γε φανερόν, δτι δεῖ τοὺς ταῦτα δυνησομένους καὶ περὶ τηλικούτων βουλευομένους μὴ διαθυμεῖν μηδὲ ἀμελεῖν ἄλλὰ σκοπεῖν, δπως φρονιμώτερον διακείσονται τῶν ἄλλων δέδεικται γάρ, δτι τοιαύτας τὰς βασιλείας ἔξουσιν, οἵας περ ἀν τὰς αὗτῶν γνώμας 10 παρασκευάσωσιν. ὥστ' οὐδενὶ τῶν ἀσκητῶν οὕτω προσήκει τὸ σῶμα γυμνάζειν ὡς τοῖς βασιλεύοντι τὴν ψυχὴν τὴν αὐτῶν ἀπασαι γάρ αἱ πανηγύρεις οὐδὲ ἐν μέρος τιθέασι τούτων τῶν ἀθλων, περὶ δὲ δημοτῶν καθ' ἑκάστην ἀγωνίζεσθε τὴν γῆμέραν.
- (**δ'**) Ὡν ἐνθυμούμενον χρὴ προσέχειν τὸν νοῦν, δπως δσονπερ ταῖς τιμαῖς τῶν ἄλλων προέχεις, τοσοῦτον καὶ ταῖς ἀρεταῖς αὐτῶν διοίσεις. καὶ μὴ νόμιζε τὴν ἐπιμέλειαν ἐν μὲν τοῖς ἄλλοις πράγμασι χρησίμην εἶναι, πρὸς δὲ τὸ βελτίους γῆμας καὶ φρονιμωτέρους γίγνεσθαι μηδεμίαν δύναμιν ἔχειν· μηδὲ καταγνῶς τῶν ἀνθρώπων τοσαύτην δυστυχίαν, ὡς περὶ μὲν τὰ θηρία τέχνας εὐρήκαμεν, αἱς αὐτῶν τὰς ψυχὰς γῆμεροῦμεν καὶ πλείονος ἀξίας ποιοῦμεν, γῆμας δ' αὐτοὺς οὐδὲν ἀν πρὸς ἀρετὴν ὡφελήσαιμεν, ἀλλ' ὡς καὶ τῆς παιδεύσεως καὶ τῆς ἐπιμελείας μάλιστα δυναμέ-

νης τὴν ἡμετέραν φύσιν εὐεργετεῖν, οὕτω διάκεισο τὴν γνώμην, 13 καὶ τῶν τε παρόντων τοῖς φρονιμωτάτοις πλησίαζε καὶ τῶν ἄλλων οὓς ἂν δύνη μεταπέμπου, καὶ μήτε τῶν ποιητῶν τῶν εὔδοκιμούντων μήτε τῶν σοφιστῶν μηδενὸς οἶου δεῖν ἀπείρως ἔχειν, ἄλλα τῶν μὲν ἀκροατῆς γίγνου, τῶν δὲ μαθητῆς, καὶ παρασκεύαζε σαυτὸν τῶν μὲν ἐλαττόνων κριτήν, τῶν δὲ μειζόνων ἀγωνιστήν. διὰ γάρ τούτων τῶν γυμνασίων τάχιστ' ἂν γένοιο τοιοῦτος, οἷον ὑπεθέμεθα δεῖν εἶναι τὸν ὅρθιὸς βασιλεύσοντα καὶ τὴν πόλιν ὃς χρὴ διοικήσοντα. μάλιστα δ' ἂν αὐτὸς ὑπὸ σαυτοῦ 14 παρακληθείης, εἰ δεινὸν ἥγήσαιο τοὺς χείρους τῶν βελτιώνων ἄρχειν καὶ τοὺς ἀνοητοτέρους τοῖς φρονιμωτέροις προστάτειν· διφ γάρ ἂν ἐρρωμενεστέρως τὴν τῶν ἄλλων ἄνοιαν ἀτιμάσῃς, τοσούτῳ μᾶλλον τὴν αὐτοῦ διάνοιαν ἀσκήσεις.

(ε') Ἀρχεσθαι μὲν οὖν ἐντεῦθεν χρὴ τοὺς μέλλοντάς τι τῶν 15 δεόντων ποιήσειν, πρὸς δὲ τούτοις φιλάνθρωπον εἶναι δεῖ καὶ φιλόπολιν· οὕτε γάρ ἵππων οὕτε κυνῶν οὔτ' ἀνδρῶν οὔτ' ἄλλου πράγματος οὐδενὸς οἶόν τε καλῶς ἄρχειν, ἀν μή τις χαίρῃ τούτοις, ὃν αὐτὸν δεῖ ποιεσθαι τὴν ἐπιμέλειαν. μελέτω σοι τοῦ πλήθους καὶ περὶ παντὸς ποιοῦ κεχαρισμένως αὐτοῖς ἄρχειν, γιγνώσκων, ὅτι καὶ τῶν ὀλιγαρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν αὗται 16 πλεῖστον χρόνον διαμένουσιν, αἴτινες ἀν ἄριστα τὸ πλῆθος θεραπεύωσι. καλῶς δὲ δημαγωγήσεις, ἀν μήθ' ὑβρίζειν τὸν ὅχλον ἔξις μηθ' ὑβρίζομενον περιορᾶς, ἄλλα σκοπῆς, δπως οἱ βέλτιστοι μὲν τὰς τιμὰς ἔξουσιν, οἱ δ' ἄλλοι μηδὲν ἀδικήσονται· ταῦτα γάρ στοιχεῖα πρῶτα καὶ μέγιστα χρηστῆς πολιτείας ἔστιν.

(στ') Τῶν προσταγμάτων καὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων κίνει καὶ 17 μετατίθει τὰ μὴ καλῶς καθεστῶτα, καὶ μάλιστα μὲν εὑρετῆς γίγνου τῶν βελτίστων, εἰ δὲ μή, μιμοῦ τὰ παρὰ τοῖς ἄλλοις ὅρθιος ἔχοντα. ζήτει νόμους τὸ μὲν σύμπαν δικαίους καὶ συμφέροντας καὶ σφίσιν αὐτοῖς ὁμολογουμένους, πρὸς δὲ τούτοις οἵτινες τὰς

- μὲν ἀμφισθητήσεις ὡς ἐλαχίστας, τὰς δὲ διαλύσεις ὡς οἶόν τε ταχίστας τοῖς πολέταις ποιοῦσι· ταῦτα γάρ ἀπαντα προσεῖναι
 18 δεῖ τοῖς καλῶς κειμένοις. τὰς μὲν ἔργασίας αὐτοῖς καθίστη κερδαλέας, τὰς δὲ πραγματείας ἐπιζημίους, ἵνα τὰς μὲν φεύγωσι, πρὸς δὲ τὰς προθυμότερον ἔχωσι. τὰς κρίσεις ποιοῦ περὶ ὃν ἂν πρὸς ἀλλήλους ἀμφισθητῶσι μὴ πρὸς χάριν μηδὲ ἐναντίας ἀλλήλαις, ἀλλ᾽ ἀεὶ ταῦτα περὶ τῶν αὐτῶν γίγνωσκε· καὶ γάρ πρέπει καὶ συμφέρει τὴν τῶν βασιλέων γνώμην ἀκινήτως ἔχειν περὶ τῶν
 19 δικαίων, ὥσπερ τοὺς νόμους τοὺς καλῶς κειμένους. οἵκει τὴν πόλιν διμοίως ὥσπερ τὸν πατρῷον οἴκον ταῖς μὲν κατασκευαῖς λαμπρῶς καὶ βασιλικῶς, ταῖς δὲ πράξειν ἀκριβῶς, ἵν' εὐδοκιμῆς ἄμα καὶ διαρκῆς. τὴν μεγαλοπρέπειαν ἐπιδείκνυσσο μηδὲ ἐν μιᾷ τῶν πολυτελειῶν τῶν εὐθὺς ἀφανίζομένων ἀλλ᾽ ἐν τε τοῖς προεργμένοις καὶ τῷ κάλλει τῶν κτημάτων καὶ ταῖς τῶν φίλων εὐεργεσίαις· τὰ γάρ τοιαῦτα τῶν ἀναλογίατων αὐτῷ τε σοὶ παραμενεῖ καὶ τοῖς ἐπιγιγνομένοις πλείονος ἄξια τῶν δεδαπανημένων καταλείψεις.
- 20 Τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς ποίει μὲν ὃς οἱ πρόγονοι κατέθειξαν, ἥγον δὲ θῦμα τοῦτο κάλλιστον εἶναι καὶ θεραπείαν μεγίστην, ἀν ὃς βέλτιστον καὶ δικαιότατον σαυτὸν παρέχῃς· μᾶλλον γάρ ἐλπὶς τοὺς τοιούτους ἢ τοὺς ἑρεῖα πολλὰ καταβάλλοντας πράξειν τι παρὰ τῶν θεῶν ἀγαθόν. (ζ') Τίμα ταῖς μὲν ἀρχαῖς [τῶν φίλων] τοὺς
 21 οἰκειοτάτους, ταῖς δὲ ἀληθείαις αὐταῖς τοὺς εὔνουστάτους. φυλακὴν ἀσφαλεστάτην ἥγον τοῦ σώματος εἶναι τὴν τε τῶν φίλων ἀρετὴν καὶ τὴν τῶν πολιτῶν εὔνοιαν καὶ τὴν σαυτοῦ φρόνησιν· διὰ γάρ τούτων καὶ κτᾶσθαι καὶ σώζειν τὰς τυραννίδας μάλιστ' ἀν τις δύναιτο· κήδου τῶν οἴκων τῶν πολιτικῶν καὶ νόμιζε καὶ τοὺς δαπανῶντας ἀπὸ τῶν σῶν ἀναλίσκειν καὶ τοὺς ἐργαζομένους τὰ σὰ πλείω ποιεῖν· ἀπαντα γάρ τὰ τῶν οἰκούντων τὴν πόλιν οἴκεια
 22 τῶν καλῶς βασιλευόντων ἔστι. διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τὴν ἀλή-

Θειαν οὕτω φαίνου προτιμῶν, ὥστε πιστοτέρους εἶναι τοὺς σοὺς λόγους μᾶλλον ἢ τοὺς τῶν ἄλλων δρους. ἀπασι μὲν τοῖς ξένοις ἀσφαλῆ τὴν πόλιν πάρεχε καὶ πρὸς τὰ συμβόλαια νόμιμον, περὶ πλείστου δὲ ποιοῦ τῶν ἀφικνουμένων μὴ τοὺς σοὶ δωρεάς ἀγοντας ἀλλὰ τοὺς παρὰ σοῦ λαμβάνειν ἀξιοῦντας· τιμῶν γάρ τοὺς τοιούτους μᾶλλον παρὰ τοῖς ἄλλοις εὐδοκιμήσεις. τοὺς πολλοὺς φόρους 23 ἔξαρει τῶν πολιτῶν καὶ μὴ βούλου περιδεῖς εἶναι τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας· ὅπως γάρ ἂν τοὺς ἄλλους πρὸς σαυτὸν διαθῆς, οὕτω καὶ σὺ πρὸς ἐκείνους ἔξεις. ποίει μὲν μηδὲν μετ' ὀργῆς, δόκει δὲ τοῖς ἄλλοις, δτὰν σοὶ καιρὸς ἢ. δεινὸς μὲν φαίνου τῷ μηδέν σε λανθάνειν τῶν γιγνομένων, πρᾶος δὲ τῷ τὰς τιμωρίας ἐλάττους ποιεῖσθαι τῶν ἀμαρτανομένων.

'Αρχικὸς εἶναι βούλου μὴ χαλεπότητι, μηδὲ τῷ σφόδρᾳ κο- 24 λάζειν ἀλλὰ τῷ πάντας ἡπτάσθαι τῆς σῆς διανοίας καὶ νομίζειν ὅπερ τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἀμεινον αὐτῶν σὲ βουλεύεσθαι· πολεμικὸς μὲν ἵσθι ταῖς ἐπιστήμαις καὶ ταῖς παρασκευαῖς, εἰρηνικὸς δὲ τῷ μηδὲν παρὰ τὸ δίκαιον πλεονεκτεῖν. οὕτως δμίλει τῶν πόλεων πρὸς τὰς ἡπτους, ὕσπερ ἂν τὰς κρείττους πρὸς ἑαυτὸν ἀξιώσειας. 25 φιλονίκει μὴ περὶ πάντων, ἀλλὰ περὶ ὧν κρατήσαντί σοι μέλλοι συνοίσειν. φαύλους ἡγοῦ μὴ τοὺς συμφερόντως ἡττωμένους ἀλλὰ τοὺς μετὰ βλάβης περιγιγνομένους. μεγαλόφρονας νόμιζε μὴ τοὺς μεῖζω περιβαλλομένους, ὃν οἷος τ' εἰσὶ κατασχεῖν, ἀλλὰ τοὺς καλῶν μὲν ἐφιεμένους, ἔξεργαζεσθαι δὲ δυναμένους, οἵς ἂν ἐπιχειρῶσι. ζήλους μὴ τοὺς μεγίστην ἀρχὴν κτηγοριμένους ἀλλὰ τοὺς ἀρι- 26 στα τῇ παρούσῃ χρησαμένους καὶ νόμιζε τελέως εὐδαιμονήσειν, οὐκ ἐὰν πάντων ἀνθρώπων μετὰ φόρων καὶ κινδύνων καὶ κακίας ἀρξῆς, ἀλλ' ἂν τοιούτοις ὥν, οἷον χρή, καὶ πράττων ὕσπερ ἐν τῷ παρόντι μετρίων ἐπιθυμῆς καὶ μηδενὸς τούτων ἀτυχῆς.

(η') Φίλους κτῶ μὴ πάντας τοὺς βουλομένους ἀλλὰ τοὺς τῆς 27 σῆς φύσεως ἀξίους ὅντας, μηδὲ μεθ' ὧν ἥδιστα συνδιατρίψεις, ἀλλὰ

- μεθ' ὧν ἄριστα τὴν πόλιν διοικήσεις. ἀκριβεῖς ποιοῦ τὰς δοκιμα-
σίας τῶν συνόντων, εἰδὼς, ὅτι πάντες οἱ μῆι σοι πλησιάσαντες
ὅμοιον σε τοῖς χρωμένοις εἶναι νομιοῦσι. τοιούτους ἐφίστη τοῖς
πράγμασι τοῖς μὴ διὰ σοῦ γιγνομένοις, ὡς αὐτὸς τὰς αἰτίας ἔξων
28 ὧν ἀν ἐκεῖνοι πράξωσι. πιστοὺς ἥγοις μὴ τοὺς ἀπαν ὅτι ἀν λέ-
γης ἢ ποιῆς ἐπαινοῦντας ἀλλὰ τοὺς τοῖς ἀμαρτανομένοις ἐπιτι-
μῶντας· δίδου παρρησίαν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἵνα περὶ ὧν ἀμφι-
γνοής ἔχῃς τοὺς συνδοκιμάσοντας. διόρα καὶ τοὺς τέχνη κολα-
κεύοντας καὶ μετ' εὐνοίας θεραπεύοντας, ἵνα μὴ πλέον οἱ πονηροὶ²⁹
τῶν χρηστῶν ἔχωσιν. ἀκουε τοὺς λόγους τοὺς περὶ ἀλλήλων, καὶ
πειρῶ γνωρίζειν ἀμα τοὺς τε λέγοντας, ὅποιοι τινές εἰσι, καὶ περὶ³⁰
ῶν ἀν λέγωσι. ταῖς αὐταῖς κόλαζε ζημίαις τοὺς ψευδῶς διαβάλ-
λοντας αἰσπερ τοὺς ἔξαμπτάνοντας.
- 29 Ἄρχε σαυτοῦ μηδὲν ἥπτον ἢ τῶν ἄλλων, καὶ τοῦθ' ἥγοις βα-
σιλικώτατον, ὃν μηδεμιᾶς δουλεύης τῶν ἥδονῶν, ἀλλὰ κρατῆς τῶν
ἐπιθυμιῶν μᾶλλον ἢ τῶν πολιτῶν. μηδεμίαν συνουσίαν εἰκῇ προσ-
δέχου μηδ' ἀλογίστως, ἀλλ' ἐπ' ἐκείναις ταῖς διατριβαῖς ἔθιζε
σαυτὸν χαίρειν, ἔξ ὧν αὐτός τ' ἐπιδώσεις καὶ τοῖς ἀλλοις βελτίων
εἶναι δόξεις. (**θ'**) Μὴ φαίνου φιλοτιμούμενος ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἂ-
καὶ τοῖς κακοῖς διαπράξασθαι δυνατόν ἔστιν ἀλλ' ἐπ' ἀρετῇ μέγα
φρονῶν, ἃς οὐδὲν μέρος τοῖς πονηροῖς μέτεστι. νόμιζε τῶν τιμῶν
ἀληθεστάτας εἶναι μὴ τὰς ἐν τῷ φανερῷ μετὰ δέους γιγνομένας,
ἀλλ' ὅταν αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς ὅντες μᾶλλόν σου τὴν γνώμην ἢ τὴν
τύχην θαυμάζωσι. λάνθανε μέν, ἣν ἐπὶ τῷ σοι συμβῆ τῶν φαύλων
31 χαίρειν, ἐνδείκνυσο δὲ περὶ τὰ μέγιστα σπουδάζων. μὴ τοὺς μὲν
ἄλλους ἀξίου κοσμίως ζῆν, τοὺς δὲ βασιλέας ἀτάκτως, ἀλλὰ τὴν
σαυτοῦ σωφροσύνην παράδειγμα τοῖς ἄλλοις καθίστη, γιγνώσκων,
ὅτι τὸ τῆς πόλεως ὅλης ἥθος ὅμοιοῦται τοῖς ἄρχουσι. σημεῖον
ἔστω σοι τοῦ καλῶς βασιλεύειν, ἀν τοὺς ἄρχομένους δρᾶς εὐπορω-
τέρους καὶ σωφρονεστέρους γιγνομένους διὰ τὴν σὴν ἐπιμέλειαν.

περὶ πλείονος ποιοῦ δόξαν καλὴν ἢ πλοῦτον μέγαν τοῖς παισὶ κα- 32
ταλιπεῖν· δὲ μὲν γὰρ θητός, ἢ δ' ἀθάνατος, καὶ δόξη μὲν χρήματα
κτητά, δόξα δὲ χρημάτων οὐκ ὡνητή, καὶ τὰ μὲν καὶ φαύλοις πα-
ραγίγνεται, τὴν δ' οὐχ οἶόν τ' ἀλλ' ἢ τοὺς διενεγκόντας κτήσα-
σθαι. τρύφα μὲν ἐν ταῖς ἑσθῆσι καὶ τοῖς περὶ τὸ σῶμα κόσμοις,
καρτέρει δ' ὡς χρὴ τοὺς βασιλεύοντας ἐν τοῖς ἄλλοις ἐπιτηδεύμα-
σιν, ἵν' οἱ μὲν ὁρῶντες διὰ τὴν ὅψιν ἀξίον σε τῆς ἀρχῆς εἰναι νο-
μίζωσιν, οἱ δὲ συνόντες διὰ τὴν τῆς ψυχῆς ῥώμην τὴν αὐτὴν ἔκει-
νοις γνώμην ἔχωσιν. ἐπισκόπει τοὺς λόγους ἀεὶ τοὺς σαυτοῦ καὶ 33
τὰς πράξεις, ἵν' ὡς ἐλαχίστοις ἀμαρτήμασι περιπίπτης. ιράτιστον
μὲν γὰρ τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν τυγχάνειν, ἐπειδὴ δὲ δυσκαταμα-
θήτως ἔχουσιν, ἐλλείπειν αἰροῦ καὶ μὴ πλεονάζειν· αἱ γὰρ μετριό-
τητες μᾶλλον ἐν ταῖς ἐνδείαις ἢ ταῖς ὑπερβολαῖς ἔνεισιν. (1) 34
στείος εἶναι πειρῶ καὶ σεμνός· τὸ μὲν γὰρ τῇ τυραννίδι πρέπει,
τὸ δὲ πρὸς τὰς συνουσίας ἀρμόττει. χαλεπώτατον δὲ τοῦτο πάντων
ἐστὶ τῶν προσταγμάτων· εὑρήσεις γὰρ ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ τοὺς μὲν
σειμνυνομένους ψυχροὺς ὄντας, τοὺς δὲ βουλομένους ἀστείους εἶναι,
ταπεινοὺς φαινομένους. δεῖ δὲ χρῆσθαι μὲν ἀμφοτέραις ταῖς ἰδέαις
ταύταις, τὴν δὲ συμφορὰν τὴν ἐκατέρᾳ προσοῦσαν διαφεύγειν. ὅ τι 35
ἄν ἀκριβῶσαι βουληθῆς, ὃν ἐπίστασθαι προσήκει τοὺς βασιλέας,
ἐμπειρίᾳ μέτιθι καὶ φιλοσοφίᾳ· τὸ μὲν γὰρ φιλοσοφεῖν τὰς δόδοις
σοι δεῖξει, τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων γυμνάζεσθαι δύνασθαι σε
χρῆσθαι τοῖς πράγμασι ποιήσει.

Θεώρει τὰ γιγνόμενα καὶ τὰ συμπίπτοντα καὶ τοῖς ἰδιώταις
καὶ τοῖς τυράννοις· ἂν γὰρ τὰ παρεληλυθότα μνημονεύῃς, ἀμεινον
περὶ τῶν μελλόντων βουλεύσει. δεινὸν ἡγοῦ τῶν μὲν ἰδιωτῶν τινὰς 36
ἔθέλειν ἀποθνήσκειν, ἵνα τελευτήσαντες ἐπαινεθῶσι, τοὺς δὲ βασι-
λέας μὴ τολμᾶν χρῆσθαι τοῖς ἐπιτηδεύμασι τούτοις, ἐξ ὧν ζῶντες
εὐδοκιμήσουσι. βούλου τὰς εἰκόνας τῆς ἀρετῆς ὑπόμνημα μᾶλλον
ἢ τοῦ σώματος καταλιπεῖν. μάλιστα μὲν πειρῶ τὴν ἀσφάλειαν καὶ

37 σαυτῷ καὶ τῇ πόλει διαφυλάττειν· ἦν δὲ ἀναγκασθῆς κινδυνεύειν, αἵρου τεθνάναι καλῶς μᾶλλον ἢ ζῆν αἰσχρῶς. ἐν πᾶσι τοῖς ἔργοις μέμνησο τῆς βασιλείας, καὶ φρόντιζε, ὅπως μηδὲν ἀνάξιον τῆς τιμῆς ταύτης πράξεις. (ια') Μή περιθῆς τὴν σαυτοῦ φύσιν ἀπασαν ἄμα διαλυθεῖσαν· ἀλλ᾽ ἐπειδὴ θυητοῦ σώματος ἔτυχες, πειρῶ τῆς 38 ψυχῆς ἀθάνατον μνήμην καταλιπεῖν. μελέτα περὶ καλῶν ἐπιτηδευμάτων λέγειν, ἵνα συνεθισθῆς ὅμοια τοῖς εἰρημένοις φρονεῖν. ἀττ' ἂν σοι λογιζομένῳ φαίνηται βέλτιστα, ταῦτα τοῖς ἔργοις ἐπιτέλει. ὃν τὰς δέξιας ζηλοῖς, μικροῦ τὰς πράξεις. ἡ τοῖς αὐτοῦ πατεῖ 39 σὸν ἀν συμβουλεύσειας, τούτοις αὐτὸς ἐμμένειν ἀξίου. χρῶ τοῖς εἰρημένοις ἢ ζῆτει βελτίω τούτων. σοφοὺς γόριζε μὴ τοὺς ἀκριβῶς περὶ μικρῶν ἐρίζοντας ἀλλὰ τοὺς εὗ περὶ τῶν μεγάλων λέγοντας· μηδὲ τοὺς τοῖς μὲν ἄλλοις εὐδαιμονίαν ὑπισχνουμένους, αὐτοὺς δὲ ἐν πολλαῖς ἀπορίαις ὅντας, ἀλλὰ τοὺς μέτρια μὲν περὶ αὐτῶν λέγοντας, διμιλεῖν δὲ καὶ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ἀνθρώποις δυναμένους καὶ μὴ διαταραττομένους ἐν ταῖς τοῦ βίου μεταβολαῖς, ἀλλὰ καλῶς καὶ μετρίως καὶ τὰς συμφορὰς καὶ τὰς εὐτυχίας φέρειν ἐπι- 40 σταμένους. (ιβ') Καὶ μὴ θαυμάσῃς, εἰ πολλὰ τῶν λεγομένων ἐστίν, ἡ καὶ σὺ γιγνώσκεις. οὐδὲ γάρ ἐμὲ τοῦτο παρέλαθεν, ἀλλ᾽ ἡ πιστάμην, δτι τοσούτων ὅντων τὸ πλῆθος καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἀρχόντων οἱ μέν τι τούτων εἰρήκασιν, οἱ δὲ ἀκηκόασιν, οἱ δὲ ἐτέρους ποιοῦντας ἕοράκασιν, οἱ δὲ αὐτοὶ τυγχάνουσιν ἐπιτηδεύοντες. ἀλλὰ γάρ οὐκ ἐν τοῖς λόγοις χρὴ τούτοις [τῶν ἐπιτηδευμάτων] ζῆτεῖν 41 τὰς καινότητας, ἐν οἷς οὔτε παράδοξον οὔτε ἀπιστον οὔτε ἔξω τῶν νομιζομένων οὐδὲν ἔξεστιν εἰπεῖν, ἀλλ᾽ ἡ γεῖσθαι τοῦτον χαριέστατον, δις ἀν τῶν διεσπαρμένων ἐν ταῖς τῶν ἄλλων διανοίαις ἀθροί- 42 σαι πλεῖστα δυνηθῆ καὶ φράσαι κάλλιστα περὶ αὐτῶν. ἐπεὶ κακεῖνο μοι πρόδηλον ἦν, δτι τὰ συμβουλεύοντα καὶ τῶν ποιημάτων καὶ τῶν συγγραμμάτων χρησιμώτατα μὲν ἀπαντες νομίζουσιν, οὐδὲ μὴν ἥδιστά γ' αὐτῶν ἀκούσουσιν, ἀλλὰ πεπόνθασιν ὅπερ πρὸς τοὺς

νουθετοῦντας· καὶ γὰρ ἐκείνους ἐπαινοῦσι μὲν, πλησιάζειν δὲ βούλονται τοῖς συνεξαμαρτάνουσιν ἀλλ᾽ οὐ τοῖς ἀποτρέπουσι. σημεῖον 43 δὸν τις ποιήσαιτο τὴν Ἡσιόδου καὶ Θεόγνιδος καὶ Φωκυλίδου ποίησιν· καὶ γὰρ τούτους φασὶ μὲν ἀρίστους γεγενῆσθαι συμβούλους τῷ βίῳ τῷ τῶν ἀνθρώπων, ταῦτα δὲ λέγοντες αἰροῦνται συνδιατρίβειν ταῖς ἀλλήλων ἀνοίαις μᾶλλον ἢ ταῖς ἐκείνων ὑποθή- 44 καῖς. ἔτι δὲ εἰ τις ἐκλέξεις τῶν προεχόντων ποιητῶν τὰς καλουμένας γνώμας, ἐφ' αἵς ἐκεῖνοι μάλιστ' ἐσπούδασαν, ὅμοιως ἂν καὶ πρὸς ταύτας διατεθεῖεν. Ἰδιον γὰρ ἂν κωμῳδίας τῆς φαυλοτάτης ἢ τῶν οὕτω τεχνιῶν πεποιημένων ἀκούσειαν. (ιγ') Καὶ τί δεῖ 45 καθ' ἓν λέγοντα διατρίβειν; ὅλως γὰρ εἰ θέλοιμεν σκοπεῖν τὰς φύσεις τὰς τῶν ἀνθρώπων, εὑρήσομεν τοὺς πολλοὺς αὐτῶν οὔτε τῶν σιτίων χαίροντας τοῖς ὑγιεινοτάτοις οὔτε τῶν ἐπιτηδευμάτων τοῖς καλλίστοις οὔτε τῶν πραγμάτων τοῖς βελτίστοις οὔτε τῶν μαθημάτων τοῖς ὡφελιμωτάτοις, ἀλλὰ παντάπασιν ἐναντίας τῷ σύμφεροντι τὰς ἥδονάς ἔχοντας καὶ δοκοῦντας καρτερικούς καὶ φιλοπόνους εἶναι τοὺς τῶν δεσντων τι ποιοῦντας· ὥστε πῶς ἂν τις τοῖς 46 τοιούτοις ἢ παραινῶν ἢ διδάσκων ἢ χρήσιμόν τι λέγων ἀρέσειεν; οἱ πρὸς τοῖς εἰρημένοις φθονοῦσι μὲν τοῖς εὖ φρονοῦσιν, ἀπλοῦς δὲ ἥγονται τοὺς νοῦν οὐκ ἔχοντας, οὕτω δὲ τὰς ἀληθείας τῶν πραγμάτων φεύγουσιν, ὥστε οὐδὲ τὰ σφέτερον αὐτῶν ἵσασιν. ἀλλὰ λυποῦνται μὲν περὶ τῶν ἰδίων λογιζόμενοι, χαίρουσι δὲ περὶ τῶν ἀλλοτρίων διαλεγόμενοι, βούλοιντο δὲ ἂν τῷ σώματι κακοπαθῆσαι μᾶλλον ἢ τῇ ψυχῇ πονῆσαι καὶ σκέψασθαι περὶ τινος τῶν ἀναγκαίων· εὗροι δὲ ἂν τις αὐτοὺς ἐν μὲν ταῖς πρὸς ἀλλήλους συνου- 47 σίαις ἢ λοιδοροῦντας ἢ λοιδορουμένους, ἐν δὲ ταῖς ἐρημίαις οὐ βουλευομένους ἀλλ᾽ εὐχομένους. λέγω δὲ οὐ καθ' ἀπάντων ἀλλὰ κατὰ τῶν ἐνόχων τοῖς εἰρημένοις ὄντων. ἐκεῖνο δὲ οὖν φανερόν, 48 διεῖ τοὺς βουλομένους ἢ ποιεῖν ἢ γράφειν τι κεχαρισμένον τοῖς πολλοῖς μὴ τοὺς ὡφελιμωτάτους τῶν λόγων ζητεῖν ἀλλὰ τοὺς

μυθωδεστάτους· ἀκούοντες μὲν γὰρ τῶν τοιούτων χαίρουσι, θεωροῦντες δὲ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὰς ἀμύλας ψυχαγωγοῦνται. διὸ καὶ τὴν Ὁμήρου ποίησιν καὶ τὸν πρώτους εὑρόντας τραγῳδίαν ἔξιον θαυμάζειν, ὅτι κατιδόντες τὴν φύσιν τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀμφοτέ-
49 ραις ταῖς ἰδέαις ταύταις κατεχρήσαντο πρὸς τὴν ποίησιν. ὃ μὲν γὰρ τοὺς ἀγῶνας καὶ τὸν πολέμους τὸν τῶν ἡμιθέων ἐμψιθολό-
γησεν, οἱ δὲ τοὺς μύθους εἰς ἀγῶνας καὶ πράξεις κατέστησαν,
ὅστε μὴ μόνον ἀκουστοὺς ἡμῖν ἀλλὰ καὶ θεατοὺς γενέσθαι. τοιού-
των οὖν παραδειγμάτων ὑπαρχόντων δέδεικται τοῖς ἐπιθυμοῦσι
τοὺς ἀκρωμένους ψυχαγωγεῖν, ὅτι τοῦ μὲν νουθετεῖν καὶ συμβου-
λεύειν ἀφεκτέον, τὰ δὲ τοιαῦτα λεκτέον, οἷς δρῶσι τὸν δῆλον
μάλιστα χαίροντας.

50 (**ιδ'**) Ταῦτα δὲ διηγήθον γῆγούμενος σὲ δεῖν, τὸν οὐχ ἔνα τῶν πολλῶν ἀλλὰ πολλῶν ὄντα τύραννον, μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τοῖς ἄλλοις, μηδὲ τὰ σπουδαῖα τῶν πραγμάτων μηδὲ τοὺς εὖ φρο-
νοῦντας τῶν ἀνθρώπων ταῖς ἥδοναῖς κρίνειν, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῶν χρησί-
51 μων αὐτοὺς δοκιμάζειν· ἀλλως τ' ἐπειδὴν περὶ μὲν τῶν γυμνασίων τῶν τῆς ψυχῆς ἀμφισβητοῦσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες καὶ φασιν οἱ μὲν διὰ τῶν ἐριστικῶν λόγων, οἱ δὲ διὰ τῶν πολιτικῶν, οἱ δὲ δι᾽ ἄλλων τινῶν φρονιμωτέρους ἕσεσθαι τοὺς αὐτοῖς πλησιά-
ζοντας, ἐκεῖνο δὲ πάντες διοιλογοῦσιν, ὅτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαι-
52 δευμένον ἔξι ἑκάστου τούτων φαίνεσθαι βουλεύεσθαι δυνάμενον· χρὴ τοίνυν ἀφέμενον τῶν ἀμφισβητουμένων ἐπὶ τοῦ συνοιμολογου-
μένου λαμβάνειν αὐτῶν τὸν ἔλεγχον, καὶ μάλιστα μὲν ἐπὶ τῶν καιρῶν θεωρεῖν συμβουλεύοντας, εἰ δὲ μή, καὶ καθ' ὅλων τῶν πραγμάτων λέγοντας. καὶ τοὺς μὲν μηδὲν γιγνώσκοντας τῶν δεόν-
των ἀποδοκίμαζε· δῆλον γάρ, ὡς ὁ μηδὲν ὣν αὐτὸς χρήσιμος οὐδ'
53 ἀν ἄλλον φρόνιμον ποιήσει· τοὺς δὲ νοῦν ἔχοντας καὶ δυναμένους δρᾶν πλέον τι τῶν ἄλλων περὶ πολλοῦ ποιοῦ καὶ θεράπευε, γι-
γνώσκων, ὅτι σύμβουλος ἀγαθὸς χρησιμώτατον καὶ τυραννικώτα-

των ἀπάντων τῶν κτημάτων ἐστίν· ἥγου δὲ τούτους μεγίστην σοι ποιεῖν τὴν βασιλείαν, οἵτινες τὴν διάνοιαν τὴν σὴν πλεῖστον ὡφελῆσαι δυνηθῶσιν.

(ιε') Ἐγὼ μὲν οὖν ἂς τε γιγνώσκω παρήγενα καὶ τιμᾶ σε 54 τούτοις οἷς τυγχάνω δυνάμενος· βούλου δὲ καὶ τοὺς ἄλλους, διπέρ εἰπον ἀρχόμενος, μὴ τὰς εἰθισμένας ἄγειν σοι δωρεάς, ἃς ὑμεῖς πολὺ πλείονος ἀγοράζετε παρὰ τῶν διδόντων ἢ παρὰ τῶν πωλούντων, ἀλλὰ τοιαύτας, αἵς καν σφόδρα χρῆ καὶ μηδεμίαν ἥμεραν διαλείπησι οὐ κατατρίψεις, ἀλλὰ μείζους καὶ πλείονος ἀξίας ποιήσεις.

III. ΕΥΑΓΟΡΑΣ

Εισαγωγή. Ὁ λόγος οὗτος χαρακτηρίζεται ὑπ' αὐτοῦ τοῦ **"Ισοχράτους** (§§ 8 καὶ 11) ὡς ἡ πρώτη ἀπόστειρα πρὸς ἔξυμνησιν τῆς ἀρετῆς ἀποθανόντος συγχρόνου ἀνδρὸς διὰ πανηγυρικοῦ λόγου. **"Υπόθεσις** τοῦ παρόντος λόγου εἶναι ὁ βασιλεὺς τῆς Σαλαμῖνος τῆς Κύπρου Εὐαγόρας (405 - 375 π. Χ.). Οὗτος ἐγεννήθη μακρὰν τῆς Σαλαμῖνος, διότι τὴν ἀρχὴν κατεῖχε τότε ἄρπαξ τις ἐλλήνων ἐκ Φουνίκης. **"Ἄλλ'** εὐθὺς ὡς ἥλθεν εἰς ἡλικίαν, κατέβαλε τὸν τύραννον καὶ ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον τῶν πατέρων του (405 π. Χ.). **"Αμέσως** τότε ἐφρόντισεν προαγάγγι τὴν πόλιν· ἡ γεωργία, τὸ ἐμπόριον καὶ ἡ γαντιλία ἐνεψυχώθησαν, ἡ δὲ ἐκ τούτων οἰκονομικὴ εὐπορία ἔδωσε τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν Εὐαγόραν νὰ προαγάγῃ καὶ τὰ στρατιωτικά. Τόσον δὲ ἴσχυρός ἐγινεν, ὅστε τὸ 396 π. Χ., ἐπωφελούμενος ἐκ τοῦ πολέμου τῶν Περσῶν πρὸς τὸν Σπαρτιάτας, συνέλαβε τὸ σχεδιόν νὰ ὑπαγάγῃ δλην τὴν Κύπρον εἰς τὸ κράτος του. Πρόγματι ἐντὸς δλίγου ὅχι μόνον ἡ Κύπρος ἀλλὰ καὶ πολλαὶ πόλεις τῆς Φοινίκης ὑπήκοον εἰς αὐτόν.

"Άλλὰ ἐπῆλθεν ἡ **"Ανταλκίδειος** εἰργήνη, κατὰ τὴν δροῖαν ἡ Κύπρος ὑπῆγετο εἰς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν (387 π. Χ.). **"Ο** Εὐαγόρας δμως δὲν ἀναγνωρίζει αὐτήν διὰ τοῦτο ἔξερράγη πόλεμος μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν Περσῶν. Καὶ ἀρχὰς ὁ Εὐαγόρας ἐνίκησε τὸν Πέρσας, ἀλλὰ κατόπιν ἐποιορκήθη εἰς τὴν Σαλαμῖνα ὑπὸ τῶν στρατηγῶν τοῦ βασιλέως **"Ορόντα** καὶ Τιριβάζου. **"Ο** Εὐαγόρας ἀντέστη ἐπὶ μακρὸν καὶ ἐπὶ τέλους ἐπέτυχε νὰ εἰρηνεύσῃ ὡς ἵσος μὲ τὸν μέγαν βασιλέα ὑπὸ τὸν δρον τὰ διατηρήσῃ μὲν τὸ βασιλικὸν ἀξιωμα καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν του, ἀλλὰ νὰ ἀφήσῃ δλας τὰς κτήσεις του. **"Η** διὰ τὸν Πέρσας αἰσχρὰ αὕτη συνθήκη ἔγινε τὸ 385 π. Χ.

Δέκα ἔτη βραδύτερον, ἥτοι τὸ 374 π. Χ., ἐδολοφονήθη ὑπὸ τυνος δούλου του, διεδέχθη δὲ αὐτὸν ὁ νιός του Νικοκλῆς, δ ὁ δροῖος ἐπιθυμῶν νὰ τιμήσῃ τὸν πατέρα του προέτρεψε τὸν **"Ισοκράτη** νὰ γράψῃ τὸ ἐπικήδειον τοῦτο ἔγκαμιον.

(α') **"Ορῶν**, ὁ Νικόκλεις, τιμῶντά σε τὸν τάφον τοῦ πατρὸς

οὐ μόνον τῷ πλήθει καὶ τῷ κάλλει τῶν ἐπιφερομένων ἀλλὰ καὶ χοροῖς καὶ μουσικῇ καὶ γυμνικοῖς ἀγῶσιν ἔτι δὲ πρὸς τούτοις ἵππων τε καὶ τριήρων ἀμίλλαις, καὶ λείποντ' οὐδειςίαν τῶν τοιούτων ὑπερβολὴν, ἡγησάμην Εὐαγόραν, εἴ τις ἐστιν αἰσθησις τοῖς 2 τετελευτηκόσι περὶ τῶν ἐνθάδε γιγνομένων, εὔμενῶς μὲν ἀποδέχεσθαι καὶ ταῦτα, καὶ χαίρειν ὅρῶντα τήν τε περὶ αὐτὸν ἐπιμέλειαν καὶ τὴν σὴν μεγαλοπρέπειαν, πολὺ δ' ἂν ἔτι πλείω χάριν ἔχειν ἢ τοῖς ἄλλοις ἄπασιν, εἴ τις δυνηθείη περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων αὐτοῦ καὶ τῶν κινδύνων ἀξίως διελθεῖν τῶν ἐκείνων πεπραγμένων· εὗ- 3 ρήσομεν γὰρ τοὺς φιλοτίμους καὶ μεγαλοφύχους τῶν ἀνδρῶν οὐ μόνον ἀντὶ τῶν τοιούτων ἐπαινεῖσθαι βουλομένους ἀλλ᾽ ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθνήσκειν εὐκλεῶς αἱρουμένους, καὶ μᾶλλον περὶ τῆς δόξης ἢ τοῦ βίου σπουδάζοντας, καὶ πάντα ποιοῦντας, δπως ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτῶν μνήμην καταλείψουσιν. αἱ μὲν οὖν δα- 4 πάναι τῶν μὲν τοιούτων οὐδὲν ἔξεργάζονται, τοῦ δὲ πλούτου σημεῖόν εἰσιν· οἱ δὲ περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τὰς ἄλλας ἀγωνίας ὄντες, οἱ μὲν τὰς δυνάμεις τὰς αὐτῶν, οἱ δὲ τὰς τέχνας ἐπιδειξάμενοι, σφᾶς αὐτοὺς ἐντιμοτέρους κατέστησαν· δ δὲ λόγος εἰ καλῶς διέλθοι τὰς ἐκείνου πράξεις, ἀείμνηστον ἀν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐα- γόρου παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ποιήσειεν.

(β') Ἐχρῆν μὲν οὖν καὶ τοὺς ἄλλους ἐπαινεῖν τοὺς ἐφ' αὐτῶν ἀνδρας ἀγαθοὺς γεγενημένους, ἵν' οἱ τε δυνάμεινοι τὰ τῶν ἄλλων ἔργα κοσμεῖν ἐν εἰδόσι ποιούμενοι τοὺς λόγους ταῖς ἀληθείαις ἔχρωντο περὶ αὐτῶν, οἱ τε νεώτεροι φιλοτιμοτέρως διέκειντο πρὸς τὴν ἀρετὴν, εἰδότες, δτι τούτων εὐλογήσονται μᾶλλον ὥν ἀν ἀμείνους σφᾶς αὐτοὺς παράσχωσι. νῦν δὲ τίς οὐκ ἀν ἀθυμήσειν, ε σταν δρῆ τοὺς μὲν περὶ τὰ Τρωικὰ καὶ τοὺς ἐπέκεινα γενομένους ὑμνουμένους καὶ τραγῳδουμένους, αὐτὸν δὲ προειδῆ, μηδ' ἀν ὑπερβάλλῃ τὰς ἐκείνων ἀρετάς, μηδέποτε τοιούτων ἐπαίνων ἀξιωθησόμενον· τούτων δ' αἴτιος δ φθόνος, φ τοῦτο μόνον ἀγαθὸν πρόσε-

στιν, δτι μέγιστον κακὸν τοῖς ἔχουσίν ἐστιν· οὕτω γάρ τινες δυσκόλως πεφύκασιν, ὥσθ' ἥδιον ἀν εὐλογουμένων ἀκούοιεν, οὓς οὐκ ἵσασιν, εἰ γεγόνασιν, ἢ τούτων, ὥφ' ὅν εῦ πεπονθότες αὐτοὶ τυγχάνουσιν. οὐ μὴν δουλευτέον τοὺς νοῦν ἔχοντας τοῖς οὕτω κακῶς φρονοῦσιν, ἀλλὰ τῶν μὲν τοιούτων ἀμελητέον, τοὺς δ' ἀλλοὺς ἔθιστέον ἀκούειν, περὶ ὅν καὶ λέγειν δίκαιόν ἐστιν, ἀλλως τ' ἐπειδὴ καὶ τὰς ἐπιδόσεις ἴσμεν γιγνομένας καὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν ἀλλων ἀπάντων οὐ διὰ τοὺς ἐμμένοντας τοῖς καθεστῶσιν ἀλλὰ διὰ τοὺς ἐπανορθοῦντας καὶ τολμῶντας ἀεὶ τι κινεῖν τῶν μὴ καλῶς ἔχοντων.

8 (γ') Οἶδα μὲν οὖν, δτι χαλεπόν ἐστιν, δι μέλλω ποιεῖν, ἀνδρὸς ἀρετὴν διὰ λόγων ἐγκωμιάζειν. σημεῖον δὲ μέγιστον περὶ μὲν γάρ ἀλλων πολλῶν καὶ παντοδαπῶν λέγειν τολμῶσιν οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὅντες, περὶ δὲ τῶν τοιούτων οὐδεὶς πώποτε αὐτῶν συγγράφειν ἐπεχείρησε. καὶ πολλὴν αὐτοῖς ἔχω συγγράψιν· τοῖς μὲν γάρ ποιηταῖς πολλοὶ δέδονται κόσμοι· καὶ γάρ πλησιάζοντας τοὺς θεοὺς τοῖς ἀνθρώποις οἷόν τ' αὐτοῖς ποιῆσαι καὶ διαλεγομένους καὶ συναγωνιζομένους οἵς ἀν βουληθῶσι, καὶ περὶ τούτων δηλῶσαι μὴ μόνον τοῖς τεταγμένοις δνόμασιν, ἀλλὰ τὰ μὲν ἔνεοις, τὰ δὲ καινοῖς, τὰ δὲ μεταφοραῖς, καὶ μηδὲν παραλιπεῖν ἀλλὰ 10 πᾶσι τοῖς εἰδέσει διαποικίλαι τὴν ποίησιν· τοῖς δὲ περὶ τοὺς λόγους οὐδὲν ἔξεστι τῶν τοιούτων, ἀλλ' ἀποτόμως καὶ τῶν δνομάτων τοῖς πολιτικοῖς μόνον καὶ τῶν ἐνθυμημάτων τοῖς περὶ αὐτὰς τὰς πράξεις ἀναγκαῖόν ἐστι χρῆσθαι. πρὸς δὲ τούτοις οἱ μὲν μετὰ μέτρων καὶ βούθμῶν ἀπαντα ποιοῦσιν, οἱ δὲ οὐδενὸς τούτων κοινωνοῦσιν· ἀ τοσαύτην ἔχει χάριν, ὥστ' ἀν καὶ τῇ λέξει καὶ τοῖς ἐνθυμήμασιν ἔχῃ κακῶς, δμως αὐταῖς ταῖς εὑρυθμίαις καὶ ταῖς συμμετ-
11 τρέαις ψυχαγωγοῦσι τοὺς ἀκούοντας. γνοίη δ' ἀν τις ἐκεῖθεν τὴν δύναμιν αὐτῶν· ἦν γάρ τις τῶν ποιημάτων τῶν εὐδοκιμούντων τὰ μὲν δνόματα καὶ τὰς διανοίας καταλίπη, τὸ δὲ μέτρον διαλύσῃ, φανήσεται πολὺ καταδεέστερα τῆς δόξης ἡς νῦν ἔχομεν περὶ

αὐτῶν. ὅμως δέ, καίπερ τοσοῦτον πλεονεκτούσης τῆς ποιήσεως, οὐκ ὀκνητέον ἄλλ' ἀποπειρατέον τῶν λόγων ἐστίν, εἰ καὶ τοῦτο δυνήσονται, τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας εὐλογεῖν μηδὲν χεῖρον τῶν ἐν ταῖς φύδαις καὶ τοῖς μέτροις ἐγκωμιαζόντων.

(δ') Πρῶτον μὲν οὖν περὶ τῆς φύσεως τῆς Εὐαγόρου καὶ τί-
12 νων ἦν ἀπόγονος, εἰ καὶ πολλοὶ προεπίστανται, δοκεῖ μοι πρέπειν
καὶ μὲν τῶν ἄλλων ἔνεκα διελθεῖν περὶ αὐτῶν, ἵνα πάντες εἰδῶσιν,
ὅτι καλλίστων αὐτῷ καὶ μεγίστων παραδειγμάτων καταλειφθέν-
των οὐδὲν καταδεέστερον αὐτὸν ἔκεινων παρέσχεν. ὅμολογεῖται
13 μὲν γὰρ τοὺς ἀπὸ Διὸς εὐγενεστάτους τῶν ἡμιθέων εἶναι, τούτων
δ' αὐτῶν οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν Αἰακίδας προκρίνειεν· ἐν μὲν γὰρ
τοῖς ἄλλοις γένεσιν εὑρήσομεν τοὺς μὲν ὑπερβάλλοντας, τοὺς δὲ
καταδεεστέρους δυντας, οὗτοι δ' ἀπαντες δημομαστότατοι τῶν καθ'
αὐτοὺς γεγόνασι.

(ε') Τοῦτο μὲν γὰρ Αἰακὸς δ' Διὸς μὲν ἔκγονος, τοῦ δὲ γένους
14 τοῦ Τευκριδῶν πρόγονος, τοσοῦτον διήγεγκεν, ὃστε γενομένων
αὐχμῶν ἐν τοῖς Ἑλλησι καὶ πολλῶν ἀνθρώπων διαφθαρέντων,
ἐπειδὴ τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς ὑπερέβαλλεν, ἥλθον οἱ προεστῶ-
τες τῶν πόλεων ἰκετεύοντες αὐτόν, νομίζοντες διὰ τῆς συγγενείας
καὶ τῆς εὐεσθείας τῆς ἔκεινου τάχιστ' ἂν εὐρέσθαι παρὰ τῶν θεῶν
τῶν παρόντων κακῶν ἀπαλλαγήν. σωθέντες δὲ καὶ τυχόντες ὡν
15 ἐδεήθησαν, ἵερδον ἐν Αἰγαίην κατεστήσαντο κοινὸν τῶν Ἑλλήνων,
οὕπερ ἔκεινος ἐποιήσατο τὴν εὐχήν. καὶ κατ' ἔκεινόν τε τὸν χρό-
νον, ἔως ἦν μετ' ἀνθρώπων, μετὰ καλλίστης ὧν δόξης διετέλεσεν.
ἐπειδὴ τε μετήλλαξε τὸν βίον, λέγεται παρὰ Πλούτωνι καὶ Κόρῃ
μεγίστας τιμᾶς ἔχων παρεδρεύειν ἔκεινοις. (ζ') Τούτου δὲ παιδεῖς
16 ἥσαν Τελαμῶν καὶ Πηλεύς, ὡν δ' μὲν ἔτερος μεθ' Ἡρακλέους ἐπὶ
Δαομέδοντα στρατευσάμενος ἀριστείων ἡξιώθη, Πηλεὺς δ' ἐν τε
τῇ Μάχῃ τῇ πρὸς Κενταύρους ἀριστεύσας καὶ κατὰ πολλοὺς ἀλ-
λούς κινδύνους εύδοκιμήσας Θέτιδι τῇ Νηρέως θυητὸς ὣν ἀθανάτῳ

συνώκησε, καὶ μόνου τούτου φασὶ τῶν προγεγενημένων ὑπὸ θεῶν
 17 ἐν τοῖς γάμοις ὑμέναιον ἀσθῆναι. (ζ') Τούτοιν δὲ ἐκατέρου, Τελα-
 μῶνος μὲν Αἴας καὶ Τεῦκρος ἐγενέσθην, Πηλέως δὲ Ἀχιλλεὺς, οἱ
 μέγιστον καὶ σαφέστατον ἔλεγχον ἔδοσαν τῆς αὐτῶν ἀρετῆς· οὐ
 γάρ ἐν ταῖς αὐτῶν πόλεσι μόνον ἐπρώτευσαν, οὐδὲ ἐν τοῖς τόποις,
 ἐν οἷς κατώκουν, ἀλλὰ στρατείας τοῖς Ἐλλησιν ἐπὶ τοὺς βαρβά-
 ρους γενομένης, καὶ πολλῶν μὲν ἐκατέρων ἀθροισθέντων, οὐδε-
 18 νὸς δὲ τῶν ὀνομαστῶν ἀπολειψθέντος, ἐν τούτοις τοῖς κινδύνοις
 Ἀχιλλεὺς μὲν ἀπάντων διήνεγκεν, Αἴας δὲ μετ' ἐκείνον γρίστευσε,
 Τεῦκρος δὲ τῆς τε τούτων συγγενείας ἀξιος καὶ τῶν ἀλλων οὐδε-
 νὸς χείρων γενόμενος, ἐπειδὴ Τροίαν συνεξείλεν, ἀφικόμενος εἰς
 Κύπρον Σαλαμῖνά τε κατώκησεν, διμώνυμον ποιήσας τῆς πρότερον
 αὐτῷ πατρίδος οὕσης, καὶ τὸ γένος τὸ νῦν βασιλεύον κατέλιπε.

19 (η') Τὰ μὲν οὖν ἐξ ἀρχῆς Εὐαγόρᾳ παρὰ τῶν προγόνων ὑπάρ-
 ξαντα τηλικαῦτα τὸ μέγεθός ἐστι. τοῦτον δὲ τὸν τρόπον τῆς πό-
 λεως κατοικισθείσης κατὰ μὲν ἀρχὰς οἱ γεγονότες ἀπὸ Τεῦκρου
 τὴν βασιλείαν εἶχον, χρόνῳ δὲ ὅπερεν ἀφικόμενος ἐκ Φοινίκης
 ἀνὴρ φυγὰς καὶ πιστεύθεις ὑπὸ τοῦ τότε βασιλεύοντος καὶ μεγά-
 20 λας δυναστείας λαβὼν οὐ χάριν ἔσχε τούτων, ἀλλὰ κακὸς μὲν γε-
 νόμενος περὶ τὸν ὑποδεξάμενον, δεινὸς δὲ πρὸς τὸ πλεονεκτῆσαι,
 τὸν μὲν εὐεργέτην ἔξεβαλεν, αὐτὸς δὲ τὴν βασιλείαν κατέσχεν.
 ἀπιστῶν δὲ τοῖς πεπραγμένοις καὶ βουλόμενος ἀσφαλῶς κατα-
 σκευάσασθαι τὰ περὶ αὐτὸν τὴν τε πόλιν ἔξεβαρβάρωσε καὶ τὴν
 21 νῆσον ὅλην βασιλεῖ τῷ μεγάλῳ κατεδούλωσεν. (θ') Οὕτω δὲ τῶν
 πραγμάτων καθεστώτων καὶ τῶν ἐκγόνων τῶν ἐκείνου τὴν ἀρχὴν
 ἔχόντων Εὐαγόρας γίγνεται· περὶ οὐ τὰς μὲν φῆμας καὶ τὰς μαν-
 τείας καὶ τὰς ὅψεις τὰς ἐν τοῖς ὅπνοις γενομένας, ἐξ ὧν μειζόνως
 ἂν φανείη γεγονός ἡ κατ' ἄνθρωπον, αἵροῦμαι παραλιπεῖν, οὐκ
 ἀπιστῶν τοῖς λεγομένοις, ἀλλ' ἵνα πᾶσι ποιήσω φανερόν, διτι το-
 σούτου δέω πλασάμενος εἰπεῖν τι περὶ τῶν ἐκείνων πεπραγμένων,

ώστε καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀφίημι τὰ τοιαῦτα, περὶ ὧν ὀλίγοι τι-
νὲς ἐπίστανται καὶ μὴ πάντες οἱ πολῖται συνίσασιν. ἀρξομαι δ' ἐκ
τῶν ὅμοιογουμένων λέγειν περὶ αὐτοῦ.

(ι') Παῖς μὲν γάρ ὧν ἔσχε κάλλος καὶ ῥώμην καὶ σωφροσύ- 22
νην, ἀπερὶ τῶν ἀγαθῶν πρεπωδέστατα τοῖς τηλικούτοις ἔστι. καὶ
τούτων μάρτυρας ἄν τις ποιήσαιτο, τῆς μὲν σωφροσύνης τοὺς συμ-
παιδευθέντας τῶν πολιτῶν, τοῦ δὲ κάλλους ἀπαντας τοὺς ἰδόντας,
τῆς δὲ ῥώμης τοὺς θεασαμένους τοὺς ἀγῶνας, ἐν οἷς ἐκεῖνος τῶν
ἡλικιωτῶν ἐκρατίστευσεν. ἀνδρὶ δὲ γενομένῳ ταῦτα τε πάντα συν- 23
ηγένθη καὶ πρὸς τούτοις ἀνδρίᾳ προσεγένετο καὶ σοφίᾳ καὶ δι-
καιοσύνῃ, καὶ ταῦτ' οὐ μέσως οὐδὲ δισπερ ἐτέροις τισίν, ἀλλ᾽ ἔκα-
στον αὐτῶν εἰς ὑπερβολήν· τοσοῦτον γάρ καὶ ταῖς τοῦ σώματος καὶ
ταῖς τῆς ψυχῆς ἀρεταῖς διήνεγκεν, ὥσθ', διότε μὲν αὐτὸν ὅρῷεν
οἱ τότε βασιλεύοντες, ἐκπλήριτεσθαι καὶ φοεῖσθαι περὶ τῆς ἀρχῆς, 24
ἥγουμένους οὐχ οἶόν τ' εἶναι τὸν τοιοῦτον τὴν φύσιν ἐν ἴδιώτου μέ-
ρει διαγαγεῖν, διότε δὲ εἰς τοὺς τρόπους ἀποθλέψειαν, οὕτω σφό-
δρα πιστεύειν ὥστ', εἰ καὶ τις ἄλλος τολμώντης περὶ αὐτοὺς ἐξαμαρ-
τάνειν, νομίζειν Εὐαγόραν αὐτοῖς ἔσεσθαι βοηθόν. (ια') Καὶ το- 25
σοῦτον τῆς δέξιης παραλλαττούσης οὐδετέρου τούτων ἐψεύσθη-
σαν· οὔτε γάρ ἴδιωτης ὧν διετέλεσεν οὔτε περὶ ἐκείνους ἐξήμαρ-
τεν, ἀλλὰ τοσαύτην δὲ δαίμων ἔσχεν αὐτοῦ πρόνοιαν, δπως καλῶς
λήψεται τὴν βασιλείαν, ὥσθ' ὅσα μὲν ἀναγκαῖον ἦν παρασκευα-
σθῆναι δι' ἀσεβείας ταῦτα μὲν ἔτερος ἐπραξεν, ἐξ ὧν δὲ οἶόν τ' ἦν 26
ἔσίως καὶ δικαίως λαβεῖν τὴν ἀρχήν, Εὐαγόρα διεψύλαξεν. εἰς
γάρ τῶν δυναστεύοντων ἐπιθυμεύσας τόν τε τύραννον ἀπέκτεινε
καὶ συλλαβεῖν Εὐαγόραν ἐπεχείρησεν, ἥγούμενος οὐ δυνήσεσθαι
κατασχεῖν τὴν ἀρχήν, εἰ μὴ κακεῖνον ἐκποδῶν ποιήσαιτο. διαφу- 27
γὼν δὲ τὸν κίνδυνον καὶ σωθεῖς εἰς Σόλους τῆς Κιλικίας οὐ τὴν
αὐτὴν γνώμην ἔσχε τοῖς ταῖς τοιαύταις συμφοραῖς περιπίπτουσιν.
οἱ μὲν γάρ ἄλλοι, καν ἐκ τυραννίδος ἐκπέσωσι, διὰ τὰς παρούσας

τύχας ταπεινοτέρας τὰς ψυχὰς ἔχουσιν· ἐκεῖνος δ' εἰς τοσοῦτον μεγαλοφροσύνης ἥλθεν, ὡστε τὸν ἄλλον χρόνον ἴδιώτης ὢν, ἐπειδὴ 28 φεύγειν ἡναγκάσθη, τυραννεῖν φήθη δεῖν. καὶ τοὺς μὲν πλάνους τοὺς φυγαδικοὺς καὶ τὸ δι' ἑτέρων ζῆτεν τὴν κάθοδον καὶ θεραπεύειν αὐτοῦ χείρους ὑπερεῖδεν, λαβὼν δὲ ταύτην ἀφορμήν, ἦνπερ χρὴ τοὺς εὐσεβεῖν βουλομένους, ἀμύνεσθαι καὶ μὴ προτέρους ὑπάρχειν καὶ προελόμενος ἢ κατορθώσας τυραννεῖν ἢ διαιμαρτών ἀποθανεῖν, παρακαλέσας ἀνθρώπους, ὃς οἱ τοὺς πλείστους λέγοντες, περὶ πεντήκοντα, μετὰ τούτων παρεσκευάζετο ποιεῖσθαι τὴν κά- 29 θοδον. δθεν καὶ μάλιστ' ἂν τις καὶ τὴν φύσιν τὴν ἐκείνου καὶ τὴν δόξαν, ἦν εἰχε παρὰ τοῖς ἄλλοις, θεωρήσειε· μέλλοντος γὰρ πλεῖν μετὰ τοσοῦτων ἐπὶ τηλικαύτην πρᾶξιν τὸ μέγεθος καὶ πάντων τῶν δεινῶν πληγῶν ὅντων οὕτ' ἐκεῖνος ἥθυμησεν οὕτε τῶν παρακληθέντων οὐδεὶς ἀποστῆναι τῶν κινδύνων ἥξιωσεν, ἀλλ' οἱ μὲν ὕσπερ θεῷ συνακολουθοῦντες ἀπαντες ἐνέμειναν τοῖς ὁμοιογημένοις, δ' δ' ὕσπερ ἢ στρατόπεδον ἔχων κρείττον τῶν ἀντιπάλων ἢ προειδὼς τὸ συμβῆσόμενον οὕτω διέκειτο τὴν γνώμην. 30 (ιβ') Δῆλον δ' ἐκ τῶν ἔργων ἀποδάξ γὰρ εἰς τὴν νῆσον οὐχ ἥγησατο δεῖν χωρίσιν ἔχυρὸν καταλαβὼν καὶ τὸ σῶμα ἐν ἀσφαλείᾳ καταστήσας περιιδεῖν, εἰ τινες αὐτῷ τῶν πολιτῶν βοηθήσουσιν· ἀλλ' εὐθύς, ὕσπερ εἶχε, ταύτης τῆς νυκτὸς διελών τοῦ τείχους πυλίδια καὶ ταύτῃ τοὺς μεθ' ἔαυτοῦ διαγαγών προσέβαλλε πρὸς 31 τὸ βασίλειον. καὶ τοὺς μὲν θορύβους τοὺς ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς γιγνομένους καὶ τοὺς φόβους τοὺς τῶν ἄλλων καὶ τὰς παρακελεύσεις τὰς ἐκείνου τί δεῖ λέγοντα διατρίβειν; γενομένων δ' αὐτῷ τῶν μὲν περὶ τὸν τύραννον ἀνταγωνιστῶν, τῶν δ' ἄλλων πολιτῶν θεατῶν (δεδιότες γὰρ τοῦ μὲν τὴν ἀρχήν, τοῦ δὲ τὴν ἀρε- 32 τὴν ἥσυχίαν εἶχον), οὐ πρότερον ἐπαύσατο μαχόμενος καὶ μόνος πρὸς πολλοὺς καὶ μετ' δλίγων πρὸς ἀπαντας [τοὺς ἔχθρούς], πρὶν ἐλεῖν τὸ βασίλειον, [καὶ] τοὺς τ' ἔχθρούς ἐτιμωρήσατο καὶ τοῖς

φίλοις ἔδιοήθησεν, ἔτι δὲ τῷ γένει τὰς τιμὰς τὰς πατρίους ἐκομίσατο, καὶ τύραννον αὐτὸν τῆς πόλεως κατέστησεν.

(ιγ') Ἡγοῦμαι μὲν οὖν, εἰ καὶ μηδενὸς ἄλλου μνησθείην, 33 ἀλλ' ἐνταῦθα καταλίποιμι τὸν λόγον, ὁρίσιον ἐκ τούτων εἶναι γνῶναι τὴν τ' ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου καὶ τὸ μέγεθος τῶν πεπραγμένων· οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι γε σαφέστερον περὶ ἀμφοτέρων τούτων ἐκ τῶν ἔχομένων οἶμαι δηλώσειν.

(ιδ') Τοσούτων γάρ τυράννων ἐν ἀπαντι τῷ χρόνῳ γεγενη- 34 μένων οὐδεὶς φανήσεται τὴν τιμὴν ταύτην κάλλιον ἐκείνου κτησάμενος. εἰ μὲν οὖν πρὸς ἔκαστον κύτῳ τὰς πράξεις τοῦ Εὐαγόρου παραβάλλοιμεν, οὕτ' ἂν δὲ λόγος ἵσως τοῖς καιροῖς ἀριστείειν οὕτ' ἂν δὲ λόγος τοῖς λεγομένοις ἀρκείειεν· ἦν δὲ προελόμενοι τοὺς εὑδοκιμωτάτους ἐπὶ τούτων σκοπῷμεν, οὐδὲν μὲν χείρον ἔξετῶμεν, πολὺ δὲ συντομώτερον διαλεχθησόμεθα περὶ αὐτῶν.

(ιε') Τῶν μὲν οὖν τὰς πατρικὰς βασιλείας παραλαβόντων τίς 35 οὐκ ἂν τοὺς Εὐαγόρους κινδύνους προκρίνειεν; οὐδεὶς γάρ ἐστιν οὕτω δρόμιος, δστις ἂν δέξαιτο παρὰ τῶν προγόνων τὴν ἀρχὴν ταύτην παραλαβεῖν μᾶλλον ἢ κτησάμενος ὥσπερ ἐκεῖνος τοῖς παισὶ τοῖς αὐτοῦ καταλιπεῖν. (ιε') Καὶ μὴν τῶν γε παλαιῶν καθόδων αὖ- 36 ται μάλιστ' εὑδοκιμοῦσιν, ἃς παρὰ τῶν ποιητῶν ἀκούομεν· οὗτοι γάρ οὐ μόνον τῶν γεγενημένων τὰς καλλίστας ἡμῖν ἀπαγγέλλουσιν, ἀλλὰ καὶ παρ' αὐτῶν καινὰς συντιθέασιν. ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῶν μεμυθολόγηκεν, δστις οὕτω δεινοὺς καὶ φοβεροὺς ποιησάμενος τοὺς κινδύνους εἰς τὴν αὐτοῦ κατῆλθεν· ἀλλ' οἱ μὲν πλεῖστοι πεποίηνται διὰ τύχην λαβόντες τὰς βασιλείας, οἱ δὲ μετὰ δόλου καὶ τέχνης περιγενόμενοι τῶν ἔχθρων. (ιζ') Άλλα 37 μὴν τῶν γ' ἐπὶ τάδε γεγενημένων, ἵσως δὲ καὶ τῶν ἀπάντων, Κυρον τὸν Μήδων μὲν ἀφελόμενον τὴν ἀρχήν, Πέρσαις δὲ κτησάμενον καὶ πλεῖστοι καὶ μάλιστα θαυμάζουσιν. ἀλλ' ὁ μὲν τῶν Περσῶν στρατοπέδῳ τὸ Μήδων ἐνίκησεν, ὁ πολλοὶ καὶ τῶν Ἐλλήνων

καὶ τῶν βαρβάρων ῥᾳδίως ἀν ποιήσειαν· ὁ δὲ διὰ τῆς ψυχῆς τῆς αὐτοῦ καὶ τοῦ σώματος τὰ πλεῖστα φαίνεται τῶν προειρημένων
 38 διαπραξάμενος. ἔπειτ' ἐκ μὲν τῆς Κύρου στρατηγίας οὕπω δῆλον,
 δτι καὶ τοὺς Εὐαγόρου κινδύνους ἀν ὑπέμεινεν, ἐκ δὲ τῶν τούτῳ
 πεπραγμένων ἀπασι φανερόν, δτι ῥᾳδίως ἀν κάκείνοις τοῖς ἔργοις
 ἐπεχείρησεν. πρὸς δὲ τούτοις τῷ μὲν δσίως καὶ δικαίως ἀπαντα
 πέπρακται, τῷ δ' οὐκ εὔσεβῶς ἔνια συμβέβηκεν· ὁ μὲν γὰρ τοὺς
 ἔχθροὺς ἀπώλεσε, Κῦρος δὲ τὸν πατέρα τὸν τῆς μητρὸς ἀπέκτει-
 νεν. ὅστ' εἰ τινες βούλοιντο μὴ τὸ μέγεθος τῶν συμβάντων ἀλλὰ
 τὴν ἀρετὴν τὴν ἐκατέρου κρίνειν, δικαίως ἀν Εὐαγόραν καὶ τού-
 39 του μᾶλλον ἐπαινέσειαν. εἰ δὲ δεῖ συντόμως καὶ μηδὲν ὑποστειλά-
 μενον μηδὲ δεῖσαντα τὸν φθόνον ἀλλὰ παρρησίᾳ χρησάμενον εἰ-
 πεῖν, οὐδεὶς οὕτε θνητὸς οὕθ' ἡμίθεος οὕτ' ἀθάνατος εὐρεθήσεται
 κάλλιον οὐδὲ λαμπρότερον οὐδὲ εὔσεβέστερον λαβὼν ἐκείνου τὴν
 βασιλείαν. καὶ τούτοις ἐκείνως ἀν τις μάλιστα πιστεύειεν, εἰ
 σφόδρα τοῖς λεγομένοις ἀπιστήσας ἐξετάζειν ἐπιχειρήσειεν, δπως
 ἐκαστος ἐτυράννευσε. φανήσομαι γὰρ οὐκ ἐκ παντὸς τρόπου με-
 γάλα λέγειν προθυμούμενος ἀλλὰ διὰ τὴν τοῦ πράγματος ἀλή-
 θειαν οὕτω περὶ αὐτοῦ θρασέως εἰρηκώς.

40 (*ιη'*) Εἰ μὲν οὖν ἐπὶ μικροῖς διήγεγκε, τοιούτων ἀν καὶ τῶν
 λόγων αὐτῷ προσῆκεν ἀξιοῦσθαι· νῦν δ' ἀπαντες ἀν διμολογήσειαν
 τυραννίδα καὶ τῶν θείων ἀγαθῶν καὶ τῶν ἀνθρωπίνων μέγιστον
 καὶ σεμνότατον καὶ περιμαχητότατον εἴναι. τὸν δὴ τὸ κάλλιστον
 τῶν ὄντων κάλλιστα κτησάμενον τίς ἀν ῥήτωρ ἢ ποιητὴς ἢ λό-
 γων εὐρεθῆς ἀξίως τῶν πεπραγμένων ἐπαινέσειεν;

41 (*ιθ'*) Οὐ τοίνυν ἐν τούτοις ὑπερβαλλόμενος ἐν τοῖς ἀλλοῖς
 εὐρεθήσεται καταδεέστερος γενόμενος, ἀλλὰ πρῶτον μὲν εὐψυ-
 στατος ὡν τὴν γνώμην καὶ πλεῖστα κατορθοῦν δυγάμενος, δμως
 οὐκ φήθη δεῖν διλγωρεῖν οὐδὲ αὐτοσχεδιάζειν περὶ τῶν πραγμά-
 των, ἀλλ' ἐν τῷ ζητεῖν καὶ φροντίζειν καὶ βουλεύεσθαι τὸ πλεῖ-

στον τοῦ χρόνου διέτριβεν, ἥγούμενος μέν, εἰ καλῶς τὴν αὐτοῦ φρόνησιν παρασκευάσειεν, ὅμοίως αὐτῷ καὶ τὴν βασιλείαν ἔξειν, θαυμάζων δ' ὅσοι τῶν μὲν ἄλλων ἔνεκα τῆς ψυχῆς ποιοῦνται τὴν ἐπιμέλειαν, αὐτῆς δὲ ταύτης μηδὲν τυγχάνουσι φροντίζοντες.⁴² ἔπειτα καὶ περὶ τῶν πραγμάτων τὴν αὐτὴν διάνοιαν εἰχεν· δρῶν γὰρ τοὺς ἀριστα τῶν ὄντων ἐπιμελουμένους ἐλάχιστα λυπουμένους, καὶ τὰς ἀληθινὰς τῶν ῥάθυμιῶν οὐκ ἐν ταῖς ἀργίαις ἀλλ' ἐν ταῖς εὐπραγίαις καὶ καρτερίαις ἐνούσας, οὐδὲν ἀνεξέταστον παρέλιπεν, ἀλλ' οὕτως ἀκριβῶς καὶ τὰς πράξεις γῆδει καὶ τῶν πολιτῶν ἔκαστον ἐγίγνωσκεν, ὃστε μήτε τοὺς ἐπιθουλεύοντας αὐτῷ φθάνειν μήτε τοὺς ἐπιεικεῖς ὄντας λανθάνειν ἀλλὰ πάντας τυγχάνειν τῶν προσηκόντων· οὐ γὰρ ἔξ ὧν ἑτέρων ἥκουεν οὕτ' ἐκόλαζεν οὕτ' ἐτίμα τοὺς πολίτας, ἀλλ' ἔξ ὧν αὐτὸς συνῆδει τὰς κρίσεις ἐποιεῖτο περὶ αὐτῶν. ἐν τοιαύταις δ' ἐπιμελείαις αὐτὸν καταστή-⁴³ σας οὐδὲ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἡμέραν ἐκάστην προσπιπτόντων οὐδὲ περὶ ἐν πεπλανημένως εἰχεν, ἀλλ' οὕτω θεοφιλῶς καὶ φιλανθρώπως διώκει τὴν πόλιν, ὃστε τοὺς εἰσαφικούμενους μὴ μᾶλλον Εὐαγόραν τῆς ἀρχῆς ζηλοῦν ἢ τοὺς ἄλλους τῆς ὑπ' ἐκείνου βασιλείας· ἀπαντα γὰρ τὸν χρόνον διετέλεσεν οὐδένα μὲν ἀδικῶν, τοὺς δὲ χρηστοὺς τιμῶν, καὶ σφόδρα μὲν ἀπάντων ἀρχῶν, νομίμως δὲ τοὺς ἐξαμαρτόντας κολάζων· οὐδὲν μὲν συμβούλων δεόμε-⁴⁴ νος, δῆμος δὲ τοῖς φίλοις συμβουλεύμενος· πολλὰ μὲν τῶν χρωμένων ἡττώμενος, ἀπαντα δὲ τῶν ἐχθρῶν περιγυγνόμενος· σεμνὸς ὧν οὐ ταῖς τοῦ προσώπου συναγωγαῖς ἀλλὰ ταῖς τοῦ βίου κατασκευαῖς· οὐδὲ πρὸς ἐν ἀτάκτως οὐδ' ἀνωμάλως διακείμενος ἀλλ' ὅμοίως τὰς ἐν τοῖς ἔργοις δῆμοιογίας, ὥσπερ τὰς ἐν τοῖς λόγοις διαφυλάττων· μέγα φρονῶν οὐκ ἐπὶ τοῖς διὰ τύχην ἀλλ' ἐπὶ τοῖς δι' αὐτὸν γιγνομένοις· τοὺς μὲν φίλους ταῖς εὐεργεσίαις ὑφ' αὐτῷ ποιούμενος, τοὺς δ' ἄλλους τῇ μεγαλοψυχίᾳ καταδουλούμενος· φοβερὸς ὧν οὐ τῷ πολλοῖς χαλεπαίνειν ἀλλὰ τῷ πολὺ τὴν τῶν ἀλ-

λων φύσιν ὑπερβάλλειν· ἥγονυμενος τῶν ἥδονῶν ἀλλ᾽ οὐκ ἀγόμενος ὑπὸ αὐτῶν· δὲ λίγοις πόνοις πολλὰς ῥᾴστώνας κτώμενος ἀλλ᾽ 46 οὐ διὰ μικρὰς ῥᾴθυμιας μεγάλους πόνους ὑπολειπόμενος· ὅλως οὐδὲν παραλείπων ὃν προσεῖναι δεῖ τοῖς βασιλεῦσιν, ἀλλ᾽ ἐξ ἐκάστης τῆς πολιτείας ἔξειλεγμένος τὸ βέλτιστον, καὶ δημοτικὸς μὲν ὃν τῇ τοῦ πλήθους θεραπείᾳ, πολιτικὸς δὲ τῇ τῆς πόλεως ὅλης διοικήσει, στρατηγικὸς δὲ τῇ πρὸς τοὺς κινδύνους εὐθουλίᾳ, τυραννικὸς δὲ τῷ πᾶσι τούτοις διαφέρειν. καὶ ταῦθ' θι προσήν Εὔαγόρᾳ, καὶ πλείω τούτων, ἐξ αὐτῶν τῶν ἔργων ῥάδιον καταμαθεῖν.

47 (κ') Παραλαβὼν γὰρ τὴν πόλιν ἐκβεβαρθαρωμένην καὶ διὰ τὴν τῶν Φοινίκων ἀρχὴν οὕτε τοὺς Ἐλληνας προσδεχομένην οὕτε τέχνας ἐπισταμένην οὕτ' ἐμπορίῳ χρωμένην οὕτε λιμένα κεκτημένην ταῦτα τε πάντα διώρθωσε καὶ πρὸς τούτοις καὶ χώραν πολλὴν προσεκτήσατο καὶ τείχη προσπεριεβάλετο καὶ τρίγρεις ἐναπηγήσατο καὶ ταῖς ἀλλαις κατασκευαῖς οὕτως ηὔξησε τὴν πόλιν, ὥστε μηδεμιᾶς τῶν Ἐλληνῶν ἀπολειτέσθαι, καὶ δύναμιν τοσαύτην ἐνεποίησεν ὥστε πολλοὺς φοβεῖσθαι τῶν πρότερον καταφρονούντων αὐτῆς. καίτοι τηλικαύτας ἐπιδόσεις τὰς πόλεις λαμβάνειν οὐχ οἶν τ' ἐστίν, ἵν μή τις αὐτὰς διοικῇ τοιούτοις ηθεσιν, οἷοις Εὔαγόρας μὲν εἰχεν, ἐγὼ δὲ δὲ λίγῳ πρότερον ἐπειράθην διελθεῖν. ὥστ' οὐ δέδοικα, μὴ φανῶ μεῖζω λέγων τῶν ἐκείνων προσόντων ἀλλὰ μὴ πολὺ λίαν ἀπολειφθῶ τῶν πεπραγμένων αὐτῷ. τίς γὰρ ἂν ἐφίκοιτο τοιαύτης φύσεως; διὸ οὐ μόνον τὴν αὐτοῦ πόλιν πλείστος ἀξίαν ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ τὸν τόπον ὅλον τὸν περιέχοντα τὴν νῆσον ἐπὶ πραότητα καὶ μετριότητα προήγαγε· πρὶν μὲν γε λαβεῖν Εὔαγόραν τὴν ἀρχὴν οὕτως ἀπροσοίστως καὶ χαλεπῶς εἰχον, ὥστε καὶ τῶν ἀρχόντων τούτους ἐνόμιζον εἶναι βελτίστους, 48 50 οἵτινες ὀμότατα πρὸς τοὺς Ἐλληνας διακείμενοι τυγχάνοιεν· νῦν δὲ τοσοῦτον μεταπεπτώκασιν ὥσθ' ἀμιλλάσθαι μέν, οἵτινες αὐτῶν δόξουσι φιλέλληνες εἶναι μάλιστα, παιδοποιεῖσθαι δὲ τοὺς πλεί-

στους αὐτῶν γυναικας λαμβάνοντας παρ' ἡμῶν, χαίρειν δὲ καὶ τοῖς κτήμασι καὶ τοῖς ἐπιτηδεύμασι τοῖς Ἐλληνικοῖς μᾶλλον ἢ τοῖς παρὰ σφίσιν αὐτοῖς, πλείους δὲ καὶ τῶν περὶ τὴν μουσικὴν καὶ τῶν περὶ τὴν ἄλλην παιδευσιν ἐν τούτοις τοῖς τόποις διατρέθειν, ἢ παρ' οἷς πρότερον εἰωθότες ἦσαν. καὶ τούτων ἀπάντων οὐδεὶς δστις οὐκ ἀν Εὐαγόραν αἴτιον εἶναι προσομοιογήσειε.

(κα') Μέγιστον δὲ τεκμήριον καὶ τοῦ τρόπου καὶ τῆς δσιό- 51 τητος τῆς ἔκεινου· τῶν γάρ Ἐλλήνων πολλοὶ καὶ καλοὶ καγαθοὶ τὰς αὐτῶν πατρίδας ἀπολιπόντες ἥλθον εἰς Κύπρον οἰκήσοντες, ἥγονύμενοι κουφοτέραν καὶ νομιμωτέραν εἶναι τὴν Εὐαγόρου βασιλείαν τῶν οἰκοι πολιτειῶν. ὃν τοὺς μὲν ἀλλους δνομαστὶ διελθεῖν πολὺ ἀν ἔργων εἴη· Κόνωνα δὲ τὸν διὰ πλείστας ἀρετὰς 52 πρωτεύσαντα τῶν Ἐλλήνων τίς οὐκ οἶδεν, δτι δυστυχήσας ἔξ ἀπάντων ἐκλεξάμενος ὃς Εὐαγόραν ἥλθε, νομίσας καὶ τῷ σώματι βεβχιοτάτην εἶναι τὴν παρ' ἔκεινῳ καταφυγὴν καὶ τῇ πόλει τάχιστ' ἀν αὐτὸν γενέσθαι βισθόν; καὶ πολλὰ πρότερον ἥδη κατωρθωκῶς οὐδὲ περὶ ἐνὸς πώποτε πράγματος ἔδοξεν ἀμεινον ἢ περὶ τούτου βουλεύσασθαι· συνέβη γάρ αὐτῷ διὰ τὴν ἀφίξιν 53 τὴν εἰς Κύπρον καὶ ποιῆσαι καὶ παθεῖν πλεῖστ' ἀγαθά. πρώτον μὲν γάρ οὐκ ἔφθισαν ἀλλήλοις πληγιάσαντες καὶ περὶ πλείσιος ἐποιήσαντο σφᾶς αὐτοὺς ἢ τοὺς πρότερον οἰκείους ὅντας. ἔπειτα περὶ τε τῶν ἀλλων ὁμονοοῦντες ἀπαντα τὸν χρόνον διετέλεσαν καὶ περὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχον. δρῶντες 54 γάρ αὐτὴν ὑπὸ Δακεδαιμονίοις οὖσαν καὶ μεγάλῃ μεταβολῇ κεχρημένην λυπηρῶς καὶ βαρέως ἔφερον, ἀμφότεροι προσῆκοντα ποιοῦντες· τῷ μὲν γάρ ἣν φύσει πατρίς, τὸν δὲ διὰ πολλὰς καὶ μεγάλας εὐεργεσίας νόμῳ πολίτην ἐπεποίηντο. σκοπουμένοις δ' αὐτοῖς δπως τῶν συμφορῶν αὐτὴν ἀπαλλάξουσι, ταχὺν τὸν καιρὸν Δακεδαιμόνιοι παρεσκεύασαν· ἀρχοντες γάρ τῶν Ἐλλήνων καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν εἰς τοῦτ' ἀπληστίας ἥλθον, ὥστε

55 καὶ τὴν Ἀσίαν κακῶς ποιεῖν ἐπεχείρησαν. λαβόντες δὲ ἐκεῖνοι τοῦτον τὸν καιρὸν καὶ τῶν στρατηγῶν τῶν βασιλέως ἀπορούντων, διὰ τι χρήσωνται τοῖς πράγμασιν, ἐδίδασκον αὐτοὺς μὴ κατὰ γῆν ἀλλὰ κατὰ θάλατταν ποιεῖσθαι τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Δακεδαιμονίους, νομίζοντες, εἰ μὲν πεζὸν στρατόπεδον καταστήσαιντο καὶ τούτῳ περιγένεσθαι, τὰ περὶ τὴν ἡπειρον μόνον καλῶς ἔξειν, εἰ δὲ κατὰ θάλατταν κρατήσειαν, ἀπασαν τὴν Ἐλ-
56 λάδα τῆς νίκης ταύτης μεθέξειν. διπερ συνέθη πεισθέντων γὰρ ταῦτα τῶν στρατηγῶν καὶ ναυτικοῦ συλλεγέντος Δακεδαιμόνιοι μὲν κατεναυμαχήθησαν καὶ τῆς ἀρχῆς ἀπεστερήθησαν, οἱ δὲ Ἐλληνες ἥλευθερώθησαν, ἢ δὲ πόλις ἡμῶν τῆς τε παλαιᾶς δόξης μέρος τι πάλιν ἀνέλαβε καὶ τῶν συμμάχων ἡγεμῶν κατέστη. καὶ ταῦτ' ἐπράχθη Κόνωνος μὲν στρατηγοῦντος, Εὐαγόρου δὲ τοῦτο τε
57 παρασχόντος καὶ τῆς δυνάμεως τὴν πλείστην παρασκευάσαντος. ὑπὲρ ὧν ἡμεῖς μὲν αὐτοὺς ἐτιμήσαμεν ταῖς μεγίσταις τιμαῖς καὶ τὰς εἰκόνας αὐτῶν ἐστήσαμεν, οὐπερ τὸ τοῦ Διὸς ἄγαλμα τοῦ σωτῆρος, πλησίον ἐκείνου τε καὶ σφῶν αὐτῶν, ἀμφοτέρων ὑπόμνημα καὶ τοῦ μεγέθους τῆς εὑεργεσίας καὶ τῆς φιλίας τῆς πρὸς ἀλλήλους.

(αβ') Βασιλεὺς δὲ οὐ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔσχε περὶ αὐτῶν, ἀλλ᾽ ὅσφι μεῖζω καὶ πλείστος ἄξια κατειργάσαντο, τοσούτῳ μᾶλλον ἔδεισεν αὐτούς περὶ μὲν οὖν Κόνωνος ἄλλος ἡμῖν ἔσται λόγος· ὅτι δὲ πρὸς Εὐαγόραν οὕτως ἔσχεν, οὐδὲ αὐτὸς λαθεῖν ἔξή-
58 τησε· φαίνεται γὰρ μᾶλλον μὲν σπουδάσας περὶ τὸν ἐν Κύπρῳ πόλεμον ἢ περὶ τοὺς ἄλλους ἀπανταχ, μεῖζω δὲ καὶ χαλεπώτερον ἐκείνον ἀνταγωνιστὴν νομίσας ἢ Κύρον τὸν περὶ τῆς βασιλείας ἀμφισβητήσαντα. μέγιστον δὲ τεκμήριον τοῦ μὲν γάρ ἀκούων τὰς παρασκευὰς τοσοῦτον κατεψόρησεν, ὥστε διὰ τὸ μὴ φροντίζειν μικροῦ δεῖν ἔλαθεν αὐτὸν ἐπὶ τὸ βασίλειον ἐπιστάς· πρὸς δὲ τοῦτον οὕτως ἐκ πολλοῦ περιδεῶς ἔσχεν, ὥστε μεταξὺ πάσχων εὐ-

πολεμεῖν πρὸς αὐτὸν ἐπεχείρησε, δίκαια μὲν οὐ ποιῶν, οὐ μὴν παντάπασιν ἀλέγως βουλευσάμενος. ἦπιστατο μὲν γὰρ πολλοὺς 59 καὶ τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν βαρβάρων ἐκ ταπεινῶν καὶ φαύλων πραγμάτων μεγάλας δυναστείας κατεργασαμένους, ἥσθάνετο δὲ τὴν Εὐαγόρου μεγαλοψυχίαν καὶ τὰς ἐπιδόσεις αὐτῷ καὶ τῆς δόξης καὶ τῶν πραγμάτων οὐ κατὰ μικρὸν γιγνομένας ἀλλὰ καὶ τὴν φύσιν ἀνυπέρβλητον ἔχοντα καὶ τὴν τύχην αὐτῷ συναγωνιζομένην· ὥστ' οὐχ ὑπὲρ τῶν γεγενημένων δργιζόμενος ἀλλὰ περὶ τῶν 60 μελλόντων φοβούμενος, οὐδὲ περὶ Κύπρου μόνον δεδιώς ἀλλὰ πολὺ περὶ μειζόνων ἐποιήσατο τὸν πόλεμον πρὸς αὐτόν· οὕτω δ' οὖν ὥρμησεν, ὥστ' εἰς τὴν στρατείαν ταύτην πλέον ἡ τάλαντα πεντακισχίλια καὶ μύρια κατηγάλωσεν. (κγ') Ἀλλ' ζημιας Εὐαγόρας 61 πάσαις ἀπολελειμμένος ταῖς δυνάμεσιν, ἀντιτάξας τὴν αὐτοῦ γνώμην πρὸς τὰς οὕτως ὑπεριεγέθεις παρασκευάς, ἐπέδειξεν αὐτὸν ἐν τούτοις πολὺ θαυμαστότερον ἢ τοῖς ἄλλοις τοῖς προειρημένοις. Ότε μὲν γὰρ αὐτὸν εἴων εἰρήνην ἄγειν, τὴν αὗτοῦ πόλιν μό- 62 νην εἶχεν· ἐπειδὴ δ' ἡ ναγκάσθη πολεμεῖν, τοιοῦτος ἦν καὶ τοιούτον εἶχε Πυνταγόραν τὸν υἱὸν τὸν αὐτοῦ συναγωνιστήν, ὥστε μικροῦ μὲν ἐδέησε Κύπρον ἀπασαν κατασχεῖν, Φοινίκην δὲ ἐπόρθησε, Τύρον δὲ κατὰ κράτος εἷλε, Κιλικίαν δὲ βασιλέως ἀπέστησε, τοσούτους δὲ τῶν πολεμίων ἀπώλεσεν, ὥστε πολλοὺς Ηερσῶν πενθοῦντας τὰς αὐτῶν συμφορὰς μεμνῆσθαι τῆς ἀρετῆς τῆς ἐκείνου· τελευτῶν δὲ οὕτως ἐνέπλησεν αὐτοὺς τοῦ πολεμεῖν, ὥστ' 63 εἰθισμένων τὸν ἄλλον χρόνον τῶν βασιλέων μὴ διαλλάττεσθαι τοῖς ἀποστᾶσι, πρὶν κύριοι γένοιντο τῶν σωμάτων, ἀσμενοὶ τὴν εἰρήνην ἐποιήσαντο, λύσαντες μὲν τὸν νόμον τούτον, οὐδὲν δὲ κινήσαντες τῆς Εὐαγόρου τυραννίδος. καὶ Δακεδαιμονίων μὲν τῶν καὶ δόξαν 64 καὶ δύναμιν μεγίστην ἔχοντων κατ' ἐκείνον τὸν χρόνον ἐντὸς τριῶν ἐτῶν ἀφείλετο τὴν ἀρχήν, Εὐαγόρα δὲ πολεμήσας δέκα ἔτη τῶν αὐτῶν κύριον αὐτὸν κατέλιπεν, ὧνπερ ἦν καὶ πρὶν εἰς

τὸν πόλεμον εἰσελθεῖν. ὃ δὲ πάντων δεινότατον· τὴν γὰρ πόλιν ἣν
Εὐαγόρας ἔτέρου τυραννοῦντος μετὰ πεντήκοντ' ἀνδρῶν εἶλε, ταύ-
την βασιλεὺς δι μέγας τοσαύτην δύναμιν ἔχων οὐχ οἶστος τ' ἐγένετο
χειρώσασθαι.

65 (αδ') Καίτοι πῶς ἀν τις τὴν ἀνδρίαν ἢ τὴν φρόνησιν ἢ σύμ-
πασαν τὴν ἀρετὴν τὴν Εὐαγόρου φανερώτερον ἐπιδείξειν ἢ διὰ
τοιούτων ἔργων καὶ κινδύνων; οὐ γὰρ μόνον φανεῖται τοὺς ἄλλους
πολέμους ἀλλὰ καὶ τὸν τῶν ἡρώων ὑπερβαλόμενος, τὸν ὑπὸ πάν-
των ἀνθρώπων ὑμνούμενον. οἱ μὲν γὰρ μεθ' ἀπάσης τῆς Ἐλλάδος
Τροίαν μόνην εἶλον, δὲ μίαν πόλιν ἔχων πρὸς ἀπασαν τὴν
Ἀσίαν ἐπολέμησεν· ὥστ', εἰ τοσοῦτοι τὸ πλῆθος ἐγκωμιάζειν αὐ-
τὸν ἡβουλήθησαν, δοι περ ἐκείνους, πολὺ ἀν μεῖζω καὶ τὴν δό-
66 ξαν αὐτῶν ἔλαθε. (κε') Τίνα γὰρ εὑρήσουμεν τῶν τότε γενομέ-
νων, εἰ τοὺς μύθους ἀφέντες τὴν ἀλήθειαν σκοποῦμεν, τοιαῦτα
διαπεπραγμένον, ἢ τίνα τοσούτων μεταβολῶν ἐν τοῖς πράγμασιν
αἴτιον γεγενημένον; δει αὐτὸν μὲν ἔξ ίδιώτου τύραννον κατέστησε,
τὸ δὲ γένος ἀπαν ἀπεληλαμένον τῆς πολιτείας εἰς τὰς προσηκού-
σας τιμᾶς πάλιν ἐπανήγαγε, τοὺς δὲ πολίτας ἐκ βαρβάρων μὲν
Ἐλληνας ἐποίησεν, ἔξ ἀνάνδρων δὲ πολεμικούς, ἔξ ἀδόξων δ' ὁνο-
67 ματούς, τὸν δὲ τόπον ἄμικτον δλον παραλαβόν καὶ παντάπασιν
ἔξηγριαμένον ἡμερώτερον καὶ πραότερον κατέστησεν, ἔτι δὲ πρὸς
τούτοις εἰς ἔχθραν μὲν βασιλεὶ καταστάς, οὕτως αὐτὸν ἡμύνατο
καλῶς, ὥστ' ἀείμηνηστον γεγενῆσθαι τὸν πόλεμον τὸν περὶ Κύ-
προν, δει δ' ἣν αὐτῷ σύμμαχος, τοσούτῳ χρησιμώτερον αὐτὸν πα-
68 ρέσχε τῶν ἀλλων, ὥσθ' διμολογουμένως μεγίστην κύτῳ συμβαλέσθαι
δύναμιν εἰς τὴν ναυμαχίαν τὴν περὶ Κνίδον, ἡς γενομένης, βασι-
λεὺς μὲν ἀπάσης τῆς Ασίας κύριος κατέστη, Δακεδαιμόνιοι δ' ἀντὶ
τοῦ τὴν ἦπειρον πορθεῖν περὶ τῆς αὐτῶν κινδυνεύειν ἡγαγκάσθη-
σαν, οἱ δ' Ἐλληνες ἀντὶ δουλείας αὐτονομίας ἔτυχον, Ἀθηναῖοι
δὲ τοσοῦτον ἐπέδοσαν, ὥστε τοὺς πρότερον αὐτῶν ἀρχοντας ἐλθεῖν

αύτοῖς τὴν ἀρχὴν δώσοντας. (κε') "Ωστ', εἰ τις ἔροιτό με, τί 69 νομῆσω μέγιστον εἶναι τῶν Εὐαγόρα πεπραγμένων, πότερον τὰς ἐπιμελείας καὶ τὰς παρασκευὰς τὰς πρὸς Δακεδαιμονίους, ἐξ ὧν τὰ προειρημένα γέγονεν, ἢ τὸν τελευταῖον πόλεμον, ἢ τὴν κατάληψιν τῆς βασιλείας, ἢ τὴν δληγη τῶν πραγμάτων διοίκησιν, εἰς πολλὴν ἀπορίαν ἀν κατασταίνειν· δει γάρ μοι δοκεῖ μέγιστον εἶναι καὶ θαυμαστότατον, καθ' ὅτι ἀν αὐτῶν ἐπιστήσω τὴν διάνοιαν.

(κε') "Ωστ', εἰ τινες τῶν προγεγενημένων δι' ἀρετὴν ἀθάνατοι 70 γεγόνασιν, οἷμαι κάκεινον ἡξιώσθαι ταύτης τῆς δωρεᾶς, σημείοις χρώμενος, ὅτι καὶ τὸν ἐνθάδε χρόνον εὔτυχέστερον καὶ θεοφιλέστερον ἐκείνων διαβεβίωκε. τῶν μὲν γάρ ἡμιθέων τοὺς πλείστους καὶ τοὺς δνομαστοτάτους εὑρήσομεν ταῖς μεγίσταις συμφοραῖς περιπεσόντας, Εὐαγόρας δ' οὐ μόνον θαυμαστότατος ἀλλὰ καὶ μακαριστότατος ἐξ ἀρχῆς ὧν διετέλεσε. (κη') Τί γάρ ἀπέλιπεν 71 εὐδαιμονίας; δει τοιούτων μὲν προγόνων ἔτυχεν, οἵων οὐδεὶς ἀλλος, πλὴν εἰ τις ἀπὸ τῶν αὐτῶν ἐκείνῳ γέγονε, τοσοῦτον δὲ καὶ τῷ σώματι καὶ τῇ γνώμῃ τῶν ἀλλων διήνεγκεν, ὥστε μὴ μόνον Σαλαμῖνος ἀλλὰ καὶ τῆς Ἀσίας ἀπάσης ἄξιος εἶναι τυραννεῖν, κάλλιστα δὲ κτησάμενος τὴν βασιλείαν ἐν ταύτῃ τὸν βίον διετέλεσε, θνητὸς δὲ γενόμενος ἀθάνατον τὴν περὶ αὐτοῦ μνήμην κατέλιπε, τοσοῦτον δ' ἐδίω χρόνον, ὥστε μήτε τοῦ γήρως ἀμοιρος γενέσθαι μήτε τῶν νόσων μετασχεῖν τῶν διὰ ταύτην τὴν ἡλικίαν γιγνομένων. πρὸς δὲ τούτοις, δ δοκεῖ σπανιώτατον εἶναι καὶ χα- 72 λεπώτατον, εὐπαιδίας τυχεῖν ἀμα καὶ πολυπαιδίας, οὐδὲ τούτου διήμαρτεν, ἀλλὰ καὶ τοῦτ' αὐτῷ συνέπεσε. καὶ τὸ μέγιστον, ὅτι τῶν ἐξ αὐτοῦ γεγονότων οὐδὲν κατέλιπεν ἰδιωτικοῖς δνόμασι προσαγορεύμενον, ἀλλὰ τὸν μὲν βασιλέα καλούμενον, τοὺς δ' ἀνακτας, τὰς δ' ἀνάσσας. Ὅστ', εἰ τινες τῶν ποιητῶν περὶ τινος τῶν προγεγενημένων ὑπερβολαῖς κέχρηνται, λέγοντες, ὡς ἦν θεὸς ἐν ἀν-

θρώποις ἡ δαίμων θυητός, ἀπαντα τὰ τοιαῦτα περὶ τὴν ἐκείνου φύσιν ῥηθῆναι μάλιστ' ἀν ἀρμόσσεις.

(καθ') Τῶν μὲν οὖν εἰς Εὐαγόραν πολλὰ μὲν οἷμαι παραλι-
πεῖν· ὑστερίζω γάρ τῆς ἀκμῆς τῆς ἐμαυτοῦ, μεθ' ἣς ἀκριβέστερον
καὶ φιλοπονώτερον ἔξειργασάμην ἀν τὸν ἔπαινον τοῦτον· οὐ μὴν
ἀλλὰ καὶ νῦν, σσον κατὰ τὴν ἐμὴν δύναμιν, οὐκ ἀνεγκωμάστος
ἔστιν. (λά') Ἐγὼ δ', δὲ Νικόκλεις, ἡγοῦμαι καλὰ μὲν εἶναι μνη-
μεῖα καὶ τὰς τῶν σωμάτων εἰκόνας, πολὺ μέντοι πλείονος ἀξίας
τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας, ἃς ἐν τοῖς λόγοις ἀν τις μό-
νον τοῖς τεχνικῶς ἔχουσι θεωρήσειε. προκρίνω δὲ ταύτας πρῶτον
μὲν εἰδὼς τοὺς καλοὺς καλγαθοὺς τῶν ἀνδρῶν οὐχ οὕτως ἐπὶ τῷ
κάλλει τοῦ σώματος σεμνυνομένους ὡς ἐπὶ τοῖς ἔργοις καὶ τῇ
γνώμῃ φιλοτιμούμενους· ἔπειθ' ὅτι τοὺς μὲν τύπους ἀναγκαῖον
παρὰ τούτοις εἶναι μόνοις, παρ' οἷς ἀν σταθῶσι, τοὺς δὲ λόγους
ἔξενεχθῆναι θ' οἶόν τ' ἔστιν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ διαδοθέντας ἐν
ταῖς τῶν εὗ φρονούντων διατριβαῖς ἀγαπᾶσθαι, παρ' οἷς κρείττον
75 ἔστιν ἡ παρὰ τοῖς ἄλλοις ἀπασιν εὐδοκιμεῖν· πρὸς δὲ τούτοις, ὅτι
τοῖς μὲν πεπλασμένοις καὶ τοῖς γεγραμμένοις οὐδεὶς ἀν τὴν τοῦ
σώματος φύσιν δμοιώσειε, τοὺς δὲ τρόπους τοὺς ἀλλήλων καὶ τὰς
διανοίας τὰς ἐν τοῖς λεγομένοις ἐνούσας ῥάβδοιν ἔστι μιμεῖσθαι
76 τοῖς μὴ ῥάβυμεν αἱρουμένοις ἀλλὰ χρηστοῖς εἶναι βουλομένοις.
(λα') Ὡν ἔνεκα καὶ μᾶλλον ἐπεχείρησα γράφειν τὸν λόγον τοῦ-
τον, ἡγούμενος καὶ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς παισὶ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς
ἀπ' Εὐαγόρου γεγονόσι πολὺ καλλίστην ἀν γενέσθαι ταύτην τὴν
παράκλησιν, εἴ τις ἀθροίσας τὰς ἀρετὰς τὰς ἐκείνου καὶ τῷ λόγῳ
77 κοσμήσας παραδοίη θεωρεῖν ὑμῖν καὶ συνδιατρίβειν αὐταῖς. τοὺς
μὲν γάρ ἄλλους προτρέπομεν ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν ἐτέρους ἐπαι-
νοῦντες, ἵνα ζηλοῦντες τοὺς εὐλογουμένους τῶν αὐτῶν ἐκείνοις
ἐπιτηδευμάτων ἐπιθυμῶσιν, ἐγὼ δὲ σὲ καὶ τοὺς σοὺς οὐκ ἀλο-
τρίοις παραδείγμασι χρώμενος ἀλλ' οἰκείοις παρακαλῶ καὶ συμ-

θουλεύω προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως καὶ λέγειν καὶ πράττειν μηδενὸς ἥττον δυνήσει τῶν Ἑλλήνων. (λβ') Καὶ μὴ νόμιζέ με κατα- 78 γιγνώσκειν, ὃς νῦν ἀμελεῖς, ὅτι πολλάκις σοι διακελεύομαι περὶ τῶν αὐτῶν· οὐ γάρ οὔτ' ἔμε λέληθος οὕτε τοὺς ἄλλους, ὅτι καὶ πρῶτος καὶ μόνος τῶν ἐν τυραννεῖδι καὶ πλούτῳ καὶ τρυφαῖς ὅντων φιλοσοφεῖν καὶ πονεῖν ἐπικεχείρηκας οὐδὲ ὅτι πολλοὺς τῶν βασιλέων ποιήσεις ζηλώσαντας τὴν σὴν παίδευσιν τούτων τῶν διατριβῶν ἐπιθυμεῖν, ἀφεμένους ἐφ' οἷς νῦν λίαν χαίρουσιν· ἀλλ' ὅμως 79 ἐγὼ ταῦτ' εἰδὼς οὐδὲν ἥττον καὶ ποιῶ καὶ ποιήσω ταῦτόν, ὅπερ ἐν τοῖς γυμνικοῖς ἀγῶσιν οἱ θεαταί· καὶ γάρ ἐκεῖνοι παρακελεύονται τῶν δρομέων οὐ τοῖς ἀπολελειμμένοις ἀλλὰ τοῖς περὶ τῆς νίκης ἀμιλλωμένοις. (λγ') Ἐμὸν μὲν οὖν ἔργον καὶ τῶν ἄλλων 80 φίλων τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ γράφειν, ἐξ ὧν μέλλομέν σε παροξύνειν δρέγεσθαι τούτων, ὡνπερ καὶ νῦν τυγχάνεις ἐπιθυμῶν· σοὶ δὲ προσήκει μηδὲν ἐλλείπειν ἀλλ' ὥσπερ ἐν τῷ παρόντι καὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ἐπιμελεῖσθαι καὶ τὴν ψυχὴν ἀσκεῖν, ὅπως ἀξιος ἔσει καὶ τοὺς πατρὸς καὶ τῶν ἄλλων προγόνων· ὡς ἀπασι μὲν προσήκει περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὴν φρόνησιν, μάλιστα δ' ὑμῖν τοῖς πλείστων καὶ μεγίστων κυρίοις οὖσι. χρὴ δ' οὐκ ἀγαπᾶν, εἰ 81 τῶν παρόντων τυγχάνεις ὧν ἥδη κρείττων, ἀλλ' ἀγανακτεῖν, εἰ τοιούτος μὲν ὧν αὐτὸς τὴν φύσιν, γεγονὼς δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ἀπὸ Διός, τὸ δ' ὑπογυιότατον ἐξ ἀνδρὸς τοιούτου τὴν ἀρετήν, μὴ πολὺ διοίσεις καὶ τῶν ἄλλων καὶ τῶν ἐν ταῖς αὐταῖς σοι τιμαῖς ὅντων. ἔστι δ' ἐπὶ σοὶ μὴ διαμαρτεῖν τούτων· ἂν γάρ ἐμμένης τῇ φιλοσοφίᾳ καὶ τοσοῦτον ἐπιδιδῷς, θσον περ νῦν, ταχέως γενήσει τοιοῦτος, οἶόν σε προσήκει.

ΜΕΡΟΣ Β'

ΕΡΜΗΝΕΥΤΙΚΑΙ ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

I. ΠΡΟΣ ΔΗΜΟΝΙΚΟΝ

Α'. Ὁ Ἰσοκράτης ἐκθέτει τοὺς λόγους διὰ τοὺς δποίους ἔγραψε πρὸς Δημόνικον, δμιλεῖ περὶ ἀρετῆς καὶ ἀναφέρει τὰ προτερήματα τοῦ Ἰππονίκου, δ δποῖος δύναται νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον εἰς τὸν νιόν του Δημόνικον (§§ 1-12).

§ 1-3. ἐν πολλοῖς· ἐνν. πράγμασι.—διεστώσας· κατηγορημ. μτχ. ἐκ τοῦ εύρησμον.—εύρησμον· ἐνν. ἐάν ἔξετάσωμεν.—διύ-σταμαι=διαφέρω.—σπουδαῖος=ἄξιος λόγου, εὐγενής.—φαῦλος=ταπεινός, χυδαῖος.—γνώμη=πεποίθησις, ἰδέα.—διάνοια = σκέψις.—συνήθεια = συναναστροφή.—οἱ μέν· δηλ. φαῦλοι.—οἱ δέ· δηλ. σπου-δαῖοι.—διέλυσε· γνωμικὸς ἀόρ. (= συνήθως διαλύει).—ἄν... ἔξαλεύ-ψειεν· δυνητικὴ εὐκτική.—πρέπειν· ἐκ τοῦ ἥγονύμενος, τὸ δὲ εἶναι ἐκ τοῦ πρέπειν.—ἀντιποιοῦμαί τινος=οἰκειοποιοῦμαί τι.—ἀντι-ποιοῦμαί παιδείας=λέγω ὅτι εἴμαι μορφωμένος.—δῶρον· κατηγρ.—τεκμήριον... σημεῖον, παράθεσις εἰς τὸ δῶρον.—πρὸς ὑμᾶς· πληθ. ἄν καὶ προηγεῖται: σοι.—εὔνοια = ἀγάπη.—συνήθεια = φιλία.—συλλαμβάνω τινὶ = βοηθῶ τινα.—συναγωνίζομαί τινι=συμπράτ-τω, ὑποστηρίζω τινά. καιρὸς=περίστασις.—παιδεία=ἀνωτέρα μόρ-φωσις. — ἀκμὴ = κατάλληλος περίστασις.—φιλοσοφεῖν· ἐκ τοῦ ἄκμή (ἐστι).—φιλοσοφῶ = σπουδάζω, ἐπιδιώκω ἀγωτέραν μόρφω-σιν.—έπανορθῶ τινα = διορθώνω τινά, φέρω τινὰ εἰς τὴν εὐθείαν δόδον, διδάσκω τινά.

§ 4-5. προτρεπτικοὶ λόγοι = αἱ πρὸς μάθησιν ἀπαραίτητοι δδη-γίαι. Ὁ Ἰσοκράτης ἐνταῦθα ἔχει ὑπ’ ὅψιν του τοὺς σοφιστάς, οἱ δποῖοι δὲν ἀπέβλεπον εἰς τὴν πραγματικὴν μόρφωσιν τῶν μαθητῶν των, ἀλλὰ ἦ προσπάθειά των ἔτεινε πρὸς τὴν ἐπίδειξιν· ἡ διδασκαλία των δηλ. εἶχε μοναδικὸν σκοπὸν τὴν ἐν τοῖς λόγοις δεινότητα, δπως ἀμέσως κατωτέρω λέγει ὁ Ἰσοκρ. — οὐ μὴν = ὅμως δέν. — τὸ κράτιστον (= τὸ ἄριστον) τῆς φιλοσοφίας· τεῦτο εἶγαι ἡ ἡθικὴ ἔξύψωσις καὶ ἔξευγένισις.—διατρίβω περὶ τι=ἀσχολοῦμαι, καταγίνομαι εἰς τι.—

είσηγοῦμαί τινι = δδηγῷ τινα, διδάσκω τιγά.—δι' ὕν = ἔκεινοις δι' ὕν.—ἡ ἐν τοῖς λόγοις δεινότης = ἡ δητορικὴ δεινότης.—άσκω τι = ἐπιτυγχάνω τι.—τὰ ἥθη = κατὰ τὰς συνηθείας.—τρόπος = χαρακτήρ.—πέφυκα = ἐκ φύσεώς εἰμι.—ἔκεινων δηλ. τῶν συγγραφόντων τοὺς προτρεπτικοὺς λόγους.—παρακαλῶ τινα = προσκαλῶ, παρακινῶ, προτρέπω τιγά.—παράκλησις = προτροπή τις.—εὔρισκω τι = μὲ κόπον ἔξευρίσκω τι.—παραίνεσις = συμβουλή.—γράφω = γράφω χωρὶς νὰ προσέχω νὰ κρατήσω τὸν λόγον τεχνικόν, ἀφροντίστως γράφω, φιλικῶς γράφω.—εὐρόντες... γράψαντες εἰς τὰς λέξεις ταύτας εὑρίσκεται ἡ ἐνταῦθα παρατηρουμένη ἀντίθεσις· δι' Ισοκράτης δηλ. δὲν προσεπάθησε νὰ γράψῃ δητορικὸν λόγον ἀλλ' ἀπλῆγ φιλικὴν παραίνεσιν.—τοὺς νεωτέρους ἀντὶ τοὺς νέους.—όμιλῶ τινι = συναναστρέφομαι μὲ τινα.—οἰκονομῶ τὸν βίον = κυνεργῶ τὸν βίον.—ἐφικνοῦμαί τινος = ἐπιτυγχάνω τι.—γνησίως = πραγματικῶς.—ἥς δηλ. ἀρετῆς.—βέβαιος = ἀσφαλῆς, μόνιμος.

§ 6-8. ἀνήλωσε... ἐμάρανε πρᾶλ. ἐν § 1: διέλυσε.—ἔξουσία = δικαιώματα.—ὅφθυμία = δκνηρία.—παρασκευάζω = παρέχω.—παρασκευάζων... παρακαλῶν μτχ. αἴτιοι.—ῳφέλησε... ἔβλαψε κ.τ.λ.: πρᾶλ. ἐν § 1: διέλυσε.—τῶν ἀσκούντων ἐνν. τὸ σῶμα = τῶν ἀσκουμένων.—ἐπισκοτέω-ῶ τινι = ἐπιρρίπτω σκότος εἰς τι.—ἐπισκοτῶ ταῖς τῆς ψυχῆς ἐπιμελεῖσις = γίνομαι ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐπιμελεῖαν καὶ ἀσκησιν τῆς ψυχῆς (τοῦ πνεύματος).—οἶς: παροῖς δηλ. ἀνθρώποις.—άκιβδήλως = γνησίως.—διάνοια = νοῦς.—συναυξηθῆ = αὐξηθῆ σύν ταῖς διανοίαις.—δυνατὰ καθιστᾶσα, ἐνν. τοῖς ἀρετὴν κεκτημένοις.—δκνος = δκνηρία.—ψόγον... ἔπαινον· κατηγρ.—καθιστᾶσα... ὑπομένουσα... ἡγουμένη.. μτχ. αἴτιοι.—ἔργον = κατόρθωμα.—οἶς... τοῖς ἔργοις σχῆμα καθ' ὅλον καὶ μέρος· ἀντὶ: ὕν... τοῖς ἔργοις.—τρόποι = ἥθη.—χαρακτήρ εὐδοξίας = σφραγίς, τύπος, γνώρισμα καλῆς φήμης.—ἐπιβάλλω τινί τι = ἐπιχύνω, ἐπιχαράττω εἰς τινά τι. Ἡ μεταφορὰ ἐλήφθη ἀπὸ τὰ γομισματα.—τὸν... χρόνον, διποκι. εἰς τὸ δύνασθαι.—ἔκεινοις, ποιητ. αἴτιον.

§ 9-10. οὐ μὴν ἄλλὰ (= οὐ μὴν ἐν τῶν Ἡρακλέους καὶ Θησέως ἔργων ἔστι σοι καταμαθεῖν, ἄλλὰ καὶ): κάμνει ἴσχυρὰν

ἀντίθεσιν πρὸς τὰ προηγούμενα καὶ προσθέτει γέον τι. — προαιρεσίς = ἐπιθυμία, φρόνημα, ἀρχή. — ὄλιγωρῶ τινος = παραμελῶ τι. — τοῖς πόνοις... τῇ ψυχῇ, δοτ. τροπ. — τῇ ψυχῇ ὑπέμενε = περιφρονῶν τοὺς κινδύνους διὰ τῆς ψυχῆς συγχρόνως ἔξήσκει αὐτήν. — παρακαίρωσ = ὑπερμέτρως. — τὰ ὑπάρχοντα = ἡ περιουσία. — ταπεινῶς = πτωχικά. — κοινὸς τοῖς φίλοις = ἀνήκων εἰς τοὺς φίλους, δι μὴ διακρίνων τὸν ἔαυτόν του ἀπὸ τοὺς φίλους. — θαυμάζω τινὰ = ἐκτιμῶ τιγα. — σπουδάζω περί τινα = σπουδάζως καὶ σοθαρῶς ὑποστηρίζω τινὰ (προσπαθῶ νὰ ὠφελήσω τινὰ) = ἐπιζητῶ τὴν φιλίαν τινός. — οἱ γένει προσήκοντες = οἱ συγγενεῖς. — ἔταιρία = φιλία. — προαιρεσίς = αὐθόρμητος κλίσις.

§ 11-12. ἐπιλείπει με ὁ χρόνος = μοῦ λείπει ὁ καιρός, δὲν μου ἀρκεῖ ὁ καιρός. — ἔκεινου, δηλ. τοῦ Ἱππονίου. — τὸ ἀκριβὲς = ἡ ἀκριβής ἔξιστόρησις. — φύσις = φυσικὰ προτερήματα. — ἐκφέρω τι = παρέχω τι, ἀναφέρω τι. — ἡμᾶς... δηλώσομεν... ἔξενηνόχαμεν· δ Ἱσοκρ. μετεχειρίσθη πληθ. ἐπὶ τῷ μεγαλοπρεπέστερον. — πρὸς ὅν (δηλ. τὸν Ἱππόνιον) = συμφώνως πρὸς τὸν βίον τοῦ ὁποίου. — παράδειγμα = πρότυπον. — ἡγησάμενον... γιγνόμενον, χρ. μτχ. — ζηλωτής = θαυμαστής. — αἰσχόδν = ἐντροπή. — γραφεὺς = ζωγράφος. — ἀπεικάω = ζωγραφίζω. — ἡγοῦμαι = ἔχω ὑπ' ὅψιν μου. — ἀσκεῖν· πρᾶλ. ἐν § 6: τῶν ἀσκούντων. — σκοπῶ ὅπως γενήσομαι = ἔξετάζω, κοιτάζω πῶς θά... — ἐπιτήδευμα = κατόρθωμα. — τὴν γνώμην, αἰτ. τοῦ κατά τι. — διατίθεμαι τὴν γνώμην = σκέπτομαι. — οὕτω· δηλ. δτι πρέπει τις νὰ ἀμιλλάται πρὸς τοὺς ἀρίστους. — ἀκούσματα = μαθήματα. — στήλησμαί τινος (μτφ.) = διδάσκομαι τι. — σπουδαῖος λόγος = ἡθικὸς λόγος. — πέφυκα (μετ' ἀπαρμφ.) = ἔχω φυσικὸν ἰδεωμα (νά...). — ὑποτίθεμαί τινι = συμβουλεύω τινά. — ἐπιδίδωμι πρός τι = προκόπτω εἰς τι. — εύδοκιμῶ = ἐπιτυγχάνω, ἀποκτῶ ὑπόληψιν.

B'. Αἱ ἐπὶ μέρον διδασκαλίαι (παρανέσεις) τὰς δποίας δ Ἱσοκράτης ἥθελε νὰ ἐμβάλῃ εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ Δημονίου (§§ 13-43).

§ 13-18. τὰ πρὸς τοὺς θεούς, αἰτ. τῆς ἀναφορᾶς. — εὔσεβῶ τὰ πρὸς... = εἴμαι εὐσεβὴς πρὸς τοὺς θεούς. — ἔμμενω τινί = μένω

πιστός εἰς τι, τηρῶ τι. — ἐκεῖνο, δηλ. τὸ θύειν. — καλοκαγαδία τῶν τρόπων=χρηστότης τῶν ἥθων. — δαιμόνιον = θεός. — πόλις=πολιται. — περί τινα = πρός τινα. — τοὺς γονεῖς[·] μετεχειρίσθη πληθυτικόν, ἀν καὶ δ' Ἱππόνικος εἶχεν ἀποθάνει, διότι τὰ πρὸς τοὺς γονεῖς καθήκοντα δὲν ἔπιεν καὶ μετὰ θάνατον. — ἀσκῶ τι = καταγίγομαι εἰς τι. — τὰ πρὸς τὸ σῶμα γυμνάσια=αἱ σωματικαὶ ἀσκήσεις. — τὰ πρὸς τὴν ψώμην=τὰ συντείγοντα, τὰ συντελοῦντα πρὸς τὴν ψώμην. — λήγω τινὸς=παύω ἀπό τι. — πονῶ=κοπιάζω. — δυνάμενος, ἔναντι μτχ. — προπετῆς = ἀκράτητος, ἀγαιδῆς. — στέργω τι = ἀγαπῶ τι. — ἀποδέχομαι τι = παραδέχομαι τι, εὐχαριστοῦμαι εἰς τι. — μανικός, γίνεται ἐκ τοῦ μανία (μαίνομαι)=σύννοους=σκεπτικός. — τούτοις[·] δοτ. ὅργαν. — τῶν νεωτέρων^{*} πρᾶλ. ἐν § 5: τοὺς νεωτέρους. — κορατοῦμαι=περιορίζομαι. — μηδέποτε μηδέν. ή διπλῇ ἀρνησίς φανερώνει ἔμφασιν. — ποιήσας[·] διποθ. μτχ. — συνειδήσεις[·] ἐπικῆς καὶ ἴωνικῆς τύπος[·] δ' ἀττικῆς μέλλων τοῦ οἴδα εἰναι εἰσομαι. — ή μετὰ δόξης ήδονὴ = ή τιμία ήδονή. — θηρεύω = ἐπιδιώκω. — εὐλαβοῦμαι τι = φοβοῦμαι τι. — δόξα = φήμη, ή κοινὴ γνώμη. — δόκει = ἡγοῦν[·] (πρᾶλ. § 12). — λήσων[·] μέλλ. τοῦ δ. λανθάνω (τινὰ) = διαφεύγω τὴν προσοχήν τινος. — παραυτίκα = πρὸς στιγμήν. — κρύψῃς[·] ἐνν. τὸ ποιεῖν, τὴν πρᾶξίν σου. — ὁφθήσει[·] παθ. μέλλ. τοῦ ὁρῶμαι=γίνομαι φανερός. — ἐπιτιμῶ τινί τι = ἐπιπλήττω, κατηγορῶ τινα διά τι. — πράττουσι[·] διποθ. μτχ. — μελέτη = ἐπιμελής ἀσκησίς. — ἐπιστήμη=σπουδή, ἐπιστημονική ἐργασία. — μελέταις... ἐπιστήμαις[·] δ' πληθ. φανερώνει τὰ διάφορα εἰδῆ τῆς μελέτης, ἐπιστήμης. — ἀκούσαντα (ἐνν. τινά)[·] χρ. μτχ. — καταναλίσκω τι=εξοδεύω, ἀφιερώνω τι. — φιληκοῖα = ἐπιμελής ἀκρόσασις. 'Ο Ίσοκράτης ἐνταῦθα συνιστᾷ γά φοιτούν οἱ νέοι εἰς διαφόρους διαλέξεις πρὸς μόρφωσίν των, διαν δὲν ἔχουν ἀλληγορικά. — τοῖς ἄλλοις[·] ποιητ. αἴτιον. — τὰ εὑρημένα = δσα ενδρέθησαν. — μανθάνειν (ἐνν. σέ)[·] διποκμ. εἰς τὸ ἀπρόσωπον συμβήσεται.

§ 19-23. τῶν ἀκουσμάτων^{*} πρᾶλ. § 12. — πολλά[·] ἀναφέρετα εἰς τὸ ἀκουσμάτων. — πολλὰ πολλῶν[·] παρήχησις. — ἀπολείπει = ἀπολείπουσι (ἀμτβ.)=μιᾶς ἀφήγουν. — κατοκνῶ=δυσκολεύομαι, παρα-

μελῶ.—έπταγγέλλομαι (ποιεῖν τι)=νπισχγοῦμαι, εἰμαι ἵκανδς γά...—πλείω κατγρ. εἰς τὸ οὐσίαν.—οὐσία = περιουσία. — τοὺς νεωτέρους πρβλ. § 5.—ἡ κατὰ γῆν πορεία = τὸ κατὰ ξηρὰν ταξίδι. — ἐπὶ τῷ... καταστῆσαι σημαίνει τὸν σκοπόν. — τρόπος = συμπεριφορά.—φιλοπροσήγορος = εὔγενής. — εύπροσήγορος = καταδεκτικός.—προσφωνῶ τινα = χαιρετίζω τινά.—ἐντυγχάνω τινὶ τοῖς λόγοις=συνδιαλέγομαι μετά τινος.—ἡδέως ἔχω πρός τινα = εἰμαι εὔγονος, τὰ ἔχω καλὰ μὲν ἔνα.—χρῶμαί τινι=συγαναστρέφομαι τινα.—ἀπεχθῆς = μισητός.—ἔντευξις = συνέντευξις, ἐπίσκεψις.—τοῖς αὐτοῖς δηλ. ἀνθρώποις.—πλησμονὴ = κόρος, χορτασία. — δπως ἄν..., τελικὴ πρότασις.—κρατοῦμαι ύπό τινος=ἀρχομαι, κυριεύμαι ὑπό τινος. — κέρδομυς... λύπης· ἐπεξήγησις τοῦ τούτων ... πάντων.—τοιοῦτος (δηλ. ἐγκρατής), ἐνν. ἐν τῷ κέρδει.—δι' ὧν=ἐκεῖνα δι' ὧν.—εύδοκιμῶ πρβλ. § 12.—εύπροῤῥ=γίνομαι εύπορος, πλούσιος.—τῇ δ' ὁργῇ... ἔχης = ἐν δὲ τῇ ὁργῇ... ἐὰν ἔχης.—παραπλησίως ἔχω πρός τινα, ὥσπερ... = διατίθεμαι, φέρομαι πρός τινα παρομοίως, ἐπως...—άμαρτάνοντα χργ. μτχ.—τὰ τερπνὰ (οὐσιαστικῶς) = αἱ διασκεδάσεις.—αἰσχρόν· ἐνν. εἶναι ὑποκμ. δὲ αὐτοῦ τὰ ἀπαρμφ. ἄρχειν... δουλεύειν.—ύπολαμβάνω = νομίζω.—τὰ πονηρὰ (οὐσιαστικῶς)=αἱ δυστυχίαι, αἱ λῦπαι.—ἐπιβλέπω τι=παρατηρῶ τι.—ών· κατηγρ. μτχ. ἐκ τοῦ ὑπομιμνήσκης· δμαλώτερον θὰ ήτο: ὑπομιμνήσκης σεαυτὸν ἄνθρωπον ὄντα ἀλλ ἐγταῦθα ἡ μτχ. συνεφώνησε πρὸς τὸ ὑποκείμενον σὺ καὶ ὅχι πρὸς τὸ ἀντικμ. σεαυτόν.—τηρῶ τι = φυλάττω τι. — παρακαταθήκη = πᾶν δ, τι ἐμπιστεύεται τις εἰς ἄλλον πρὸς φύλαξιν.—παρακαταθήκη λόγων = τὸ ἐμπιστεύθεν μυστικόν.—παρέχομαι τι=παρουσιάζω, ἐπιδεικνύω, ἔχω τι.—ἀγαθὸς ἀνήρ = ἐγάρετος, δπως πρέπει ἀνθρωπος.—τὰ ἀπόρρητα = τὰ μυστικά.—σιωπᾶσθαι· ἐκ τοῦ ἀπροσώπου συμφέρῃ, εἰς τὸ δποῖον ἀναφέρονται καὶ αἱ προσωπ. δοτ. σοὶ... κάκείνοις.—ἐπακτός ὅρκος = δ ὑπὸ τοῦ ἀντιδίκου ἐπαγόμενος, ἐπιβαλλόμενος.—πρόφασις=λόγος, αἰτία.—αἰτία=κατηγορία.—ἀπολύτων... διασώζων μτχ. δποθ. — ἔνεκα χρημάτων τελικὸν αἰτιογ (= γιὰ χρήματα). — εὐορκῶ = δρκιζόμενος λέγω τὴν ἀλήθειαν.—ἐπιορκῶ = δρκιζόμενος λέγω φεύδη.—φιλοχρημάτως ἔχω = εἰμαι φιλοχρήματος.

§ 24-28. χρῶμαί τινι = μεταχειρίζομαι τινα, φέρομαι πρός τινα. — ἔκεινους· δηλ. τοὺς πρότερον φίλους. — διαμένειν· ἐνν. φίλος. — ἔχειν... μεταλλάττειν· ἐνν. τινὰ (ύποκρ.). — πειρῶμαι τινος=δοκιμάζω τινά. — ἔταιρος=σύντροφος, γνωστός, φίλος ἀδοκίμαστος. — τοῦτο· δηλ. τὸ πειρᾶσθαι τῶν φίλων. — δεόμενος· ἐναντιώμ. μτχ. — τὸ δεῖσθαι = τὸ ἔχειν ἀνάγκην. — ὅγτα = δσα δύνανται νὰ λεχθοῦν. — ως ἀπορρήτων = ως περὶ ἀπορρήτων. — μηδέν· σύστοιχον ἀντικρ. — ἐπιστήσει· μέλλ. τοῦ β. ἐπίσταμαι τι = γνωρίζω, μανθάνω τι. — περὶ τὸν βίον = κατὰ τὸν βίον. — κοινωνία = συμμετοχή. — βασανίζω τι=δοκιμάζω τι. — οὕτω=τότε. — χρῶμαί τινι = ἔξυπηρετῶ τινα. — τὰς δεήσεις· ἵνα δηλ. βοηθήσῃς αὐτούς. — αὐτεπάγγελτος = αὐτόκλητος, μὲν ἰδικήν σου πρωτ δουλίαν. — καρδὸς=κακὴ περίστασις, δυστυχία. — νικῶμαί τινος=ὑπολείπομαι τινος, εἰμαι κατώτερός τινος· συνώνυμον τὸ ἡτῶμαί τινος· τὰ δήματα ταῦτα συντάσσονται μετὰ γεν. ως ἔχοντα ἔννοιαν παραθετικήν. — ταῖς κακοποιίαις... ταῖς εὔεργεσίαις· δοτ. τοῦ κατά τι. — αἰσχρόν... κακοποιίας· ή συμβουλὴ αὗτη δὲν εἰναι καὶ χριστιανική, διότι δ Χριστὸς ἐδίδαξεν «ἄγαπᾶτε τοὺς ἐχθροὺς ὑμῶν... καλῶς ποιεῖτε τοῖς μισοῦσιν ὑμᾶς» (Ματθ. Ε', 44). — ἀποδέχομαι τινα=ἐγκρίνω τινά, εὐχαριστοῦμαι μὲ τινα. — δυσχεραίνω ἐπὶ τινι = λυποῦμαι διά τι. — ἀτυχοῦσι, πρόττουσι· ἐνν. τισὶ (αἱ μτχ. χρν.). — ἀτυχῶ· ἀντίθετον: καλῶς πρόττω. — πρὸς τούς...=ἐνώπιον τῶν παρόντων (φίλων). — ἀπόντων· χρν. μτχ. — τὰ περὶ τὴν ἐσθῆτα· πρᾶλ. ἐν § 13: τὰ πρὸς τοὺς θεούς. — καλλωπιστής=δ ἀγαπῶν τὸν περιττὸν στολισμόν. — ἔστι· ἐνν. ἴδιον. — τὸ περίεργον=δ περιττὸς στολισμός, ή ἐπίδειξις. — τὴν ύπερβάλλουσαν (ἐνν. τὸ μέτρον)=τὴν ὑπερβολικήν. — ἄγάπα τῶν ύπαρχόντων... ἀπόλαυσιν· τὸ νόημα: νὰ μὴ θεωρῆς εὐτυχίαν σου τὴν ἀπόκτησιν πολλῶν ἀλλὰ τὴν καλὴν χρῆσιν τῶν ὑπαρχόντων. — σπουδάζω περὶ τι=δεικνύω προθυμιάν εἰς τι, θέλω νὰ ἀποκτήσω τι. — ὥσπερ... ἀν τήσαιτο=ὥσπερ πάσχοι ἀν τις εἰ πτήσαιτο ἵππον καλόν. — ἐπιστάμενος· ἐναντιώμ. μτχ. — πλοῦτος=περιουσία. — κατασκευάζω τι=ποιῶ, κάμινω τι. — ἔστι· ἐνν. ὁ πλοῦτος. — ἀπολαύω τινὸς=μεταχειρίζομαι τι μὲ ἐλευθεριότητα. — κτῶμαί τι = ἀποκτῶ προσδοφόρα κτήματα. 'Ο Ἰσοκράτης ἐνταῦθα συμβουλεύει νὰ φροντίζωμεν ὥστε ἡ περιουσία μας νὰ είναι χρηματικὴ καὶ

κτηματική.— δυοῖν ἔνεκεν = διὰ δύο λόγους.— ζημία = πρόστιμο (ἐπιβαλλόμενον ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου). — ἐκτίνω τι = πληρώνω τι. Τὸ πρόστιμον ἔπρεπε γὰρ πληρωθῆ, ἀλλως συνεπήγετο ἀτιμίαν. — πρὸς τὸν ἄλλον· δὲ ἐμπρόθετος προσδιορισμὸς σημαίνει ἀναφοράν.— μηδέν· ἐπιτείνει τὸ υπερβαλλόντως.— στέργω τι = εὐχαριστοῦμαι μὲ κάτι, ἀρκοῦμαι εἰς τι.

§ 29 - 33. παρ' ἀνδρί· πρέπει νὰ συγδεθῇ μὲ τὸ ὄφειλομένη.— σιτίζω τινὰ = τρέφω τινά.— τοὺς διδόντας· ἔνν. τροφήν.— τοὺς ὡφελοῦντας... βλάπτοντας· ἔνν. αύτούς.— πιστευθέντες· ὑποθ. μτχ.— τῶν φίλων· γεν. διαιρετ.— χαρίζομαι τινὶ = εὐχαριστῶ τινα, γίνομαι εὐάρεστος εἰς τινα.— πρὸς τὸ φαυλότατον = πρὸς μεγίστην βλάβην σου.— πρὸς τὸ βέλτιστον = πρὸς μεγίστην ὥφελειάν σου.— ἀπεχθάνομαι τινὶ = γίνομαι μισητὸς εἰς τινα.— οὐχ ἔξεις... = δὲν θὰ ἔχῃς ἐκείνους οἱ δποῖοι, χωρὶς νὰ λαμβάνουν ὑπ' ὅψιν δτι θὰ τοὺς μισήσῃς, θὰ σὲ συμβουλεύσουν πρὸς τὸ καλὸν σου.— σεμνὸς = ὑπερήφανος, ἀκατάδεκτος· ἀντίθετον: ὁμιλητικός.— ὅγκος = ὑπερηφάνεια.— καρτερῶ τι = ὑπομένω τι.— δύσερις (-ιδος) = ἐριστικός, γκρινιάρης, δύστροπος.— ὕν... ἀπαντῶν... εἴκων... ἐπιπλήττων... κτλ., μτχ. ὑποθ.— τραχέως = μὲ ἀπότομον τρόπον.— θυμούμενοις... πεπαυμένοις, χρν. μτχ.— σπουδάζω = σπουδαιολογῶ.— παρὰ τὰ σπουδαῖα = εἰς τὰς σπουδαῖας περιστάσεις.— χαρίζομαι χάριτάς τινὶ = κάμνω εὐεργεσίαν εἰς τινα.— ἀχαρίστως = χωρὶς καλὸν τρόπον.— ποιοῦντες· ἔνν. χάριν.— ἀηδῶς = δυσαρέστως.— ύπουρος τινὶ = προσφέρω ὑπηρεσίαν εἰς τινα.— φιλαίτιος = φιλοκατήγορος.— φιλεπιτιμητὴς = δὲ ἀγαπῶν νὰ κάμνῃ παρατηρήσεις.— παροξυντικὸς = ἔξερεθιστικός.— συνουσία = συναγαστροφή.— ἔξανίσταμαι = σηκώνομαι καὶ φεύγω.— ἀποβάλλω τι = χάνω τι.— διαμαρτάνω τινὸς = χάνω τι, στεροῦμαι τινος.— εὔθυνω τι = κυθερῶ τι, διευθύνω τι.— πολλά· σύστοιχον ἀγτικῷ.— τῷ... εἰναι... τῷ... ἀπολαύειν· δοτ. τοῦ τρόπου.— φρονῶ ἀμάνατα = σκέπτομαι ὡς ἀθάνατος.— μοχθηρὸς = κακός, ἐλαττωματικός.— κερδαίνοντες· τροπ. μτχ.— προσεζημίωσε· πρᾶλ. ἐν § 1: διέλυσε.— πολλάκις γὰρ ὕν... ἔδοσαν = πολλάκις γὰρ τοῖς ἔργοις (δργαν.) ἔδοσαν τὴν τιμωρίαν τούτων, ὕν ἐλύπησαν (τοὺς ἄλλους) τοῖς λόγοις.—

ών· καθ' ἔλξιν, ἀγτὶ ἄ = δι' δσα.—οῦς· ἀναφέρεται εἰς τὸ περὶ αὐτῶν.—τοὺς ἀπαγγελοῦντας· ἐνν. τοῦτο αὐτοῖς· ή κατὰ μέλλοντα μτχ. μετὰ τοῦ ἀρθρου σημαίνει τὸν μέλλοντα ἀσφαλῶς νὰ πράξῃ τι.

§ 34-39. παραδείγματα· κατηγορ.—τὸ ἀφανές· δηλ. τὸ μέλλον.—ἔχει τὴν διάγνωσιν = διαγιγνώσκεται.—εὔτυχίαν... εὐβουλίαν ὑποκείμ. τοῦ εἶναι — ὅν (ἀν), γένους οὐδ. — ἀνακοινώσασθαι· ἐνν. ταῦτα, δηλ.. περὶ ὃν ἀν αἰσχύνη...—παρρησιάζομαι= ἔλεύθερα δμιλῶ.—καταφανῆ ποιῶ ἐμαυτὸν = καθιστῶ τὸν ἔαυτόν μου φανερόν, φανερώνω τὰς πραγματικάς μου διαθέσεις (καὶ ἐπομένως ἐκτίθεμαι εἰς τοὺς φίλους μου).—τῶν σεαυτοῦ· ἐνν. πραγμάτων.—συμβούλῳ· κατηγρ. εἰς τὸ τινί.—ἐπιτήδευμα = πρᾶξις.—ἀποδέχομαι τινα = ἀγαπῶ τινα.—ζηλόω-ῶ τινα = μιμοῦμαι τινα.—τρόπος = βίος, διαγωγή.—θαυμάζω τινὰ = ἐκτιμῶ, περιποιοῦμαι τινα. ἀρχὴ = δημοσία θέσις, ἀρχή.—ὅν = δι' δσα.—ἀνατίθημι τὰς αἰτίας τινὶ = ἐπιρρίπτω εἰς τινα τὰς κατηγορίας (εὐθύνας).—αἱ κοιναὶ ἐπιμέλειαι = αἱ δημόσιαι ὑπηρεσίαι.—παρίσταμαι τινὶ = ὑποστηρίζω τι. — πράττουσι· μτχ. χργ. — ἔχων· κατηγρ. μτχ. ἐκ τοῦ ἀνέχου.—ἐπιείκεια = μαλακότης, εὐγένεια.—μᾶλλον ἀποδέχομαι τι = προτιμῶ τι.—τελευτήσασι δόξαν· ἀντικρ. εἰς τὸ παρασκευάζει. — μέτεστι τινὶ τινὸς = μετέχει τὶς τινός. — τοῖς μοχθηροῖς· ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀδύνατον (ἐνν. ἐστί).—μεταλαμβάνω τινὸς = λαμβάνω μέρος ἔκ τινος. — τῶν κερδαινόντων· γεν. διαιρ. — μηδὲν ἄλλο· αἰτ. τοῦ κατά τι.—οὖν = τοὺλάχιστον.—έλπισι· δοτ. τοῦ κατά τι.

§ 40-43. τὰ περὶ τὸν βίον = τὰ ἀφορῶντα τὸν βίον (σου).—μέγιστον... σώματι = νοῦς ἀγαθὸς ἐν σώματι ἀνθρώπου (ἐστὶ) μέγιστον (πρᾶγμα) ἐν ἐλαχίστῳ.—τῷ σώματι... τῇ Ψυχῇ· δοτ. τοῦ κατά τι.—τὰ δόξαντα = τὰ ἀποφασισθέντα.—ἐπισκοπῶ τι = ἔξετάζω τι. — προτρέχει· πολλοὶ δμιλοῦν πρὶν σκεψθοῦν εἶναι οἱ λεγόμενοι ἐπιπόλαιοι, οἱ ἐποίοι πολλάκις ἐκτίθενται εἰς κινδύνους. Τὸ «μὴ προτρέχει τὸ γλῶσσα τοῦ νοῦ» εἶναι ἀπόρθημα τοῦ Δακεδαιμονίου Χείλωνος, ἐνδὲ τῶν ἐπτὰ σοφῶν τῆς Ἐλλάδος.—δύο... καιροὺς = δύο (καιροὺς) ποιοῦ καιροὺς τοῦ λέγειν = δύο περιστά-

σεις νὰ θεωρής ως καταλλήλους περιστάσεις τοῦ νὰ ἔμιλῆς. — Ἡ περὶ ὅν... ἦ..., ἐπεξήγησις τοῦ δύο (καιρούς). — περὶ δν = περὶ τούτων ἂν. — ἐν τούτοις· δηλ. τοῖς καιροῖς. — σιγᾶν· ἐνν. τινά. — οὕτω· δηλ. ἀν νομίζεις. — εὔτυχῶν... δυστυχῶν· μτχ. χρν. — ἐπί τινι = διά τι. — ἀποκρύπτειν... περιπατεῖν· ὑποκρ. τινά. — ἀδοξία = ἔλλειψις δόξης, ἀφάνεια. — κατὰ τὴν ἀσφάλειαν = ἐν ἀσφαλείᾳ, ἀσφαλῶς. — κινδυνεύειν· ὑποκρ. σε (ἐννοούμενον ἐκ τῆς δοτ. προσωπικῆς σοι). — αἰσχρός = δ πρόξενων αἰσχρος. — κατακρίνω τινός τι = καταδικάζω τινὰ εἰς τι. — τὸ τελευτῆσαι = ἡ τελευτή, δ θάνατος. — ἀπονέμω τινὶ τι ἴδιον = δίδω εἰς τινά τι ως ἴδιαίτερον προγόμιον.

E'. Ἐπίλογος. 'Ο Ἰσοκράτης ἔξηγει διατί ἔδωκε πολλὰς συμβουλὰς μὴ ἀρμοδιούσας εἰς τὴν ἡλικίαν τοῦ Δημονίκου, ἐπανεῖ τὰς διαθέσεις αὐτοῦ καὶ τὸν προτρέπει νὰ μεταχειρίζεται πρὸς ἡθικὴν ἔξυφασιν καὶ ἔξενγένειν του καὶ ταύτας καὶ τὰς συμβουλὰς παντὸς ἄλλον (§§ 44 - 52).

§ 44-45. εἰ πρέπει, πλαγ. ἐρώτ.· τὸ εἰ = δτι (αἰτιολ.), διότι προηγεῖται τὸ β. θαυμάζω. — πολλά· ὑποκρ. εἰς τὸ πρέπει. — πρὸς τὴν... ἡλικίαν = ως πρὸς τὴν ἡλικίαν, εἰς τὴν (σημερινὴν) ἡλικίαν. — πραγματεία = ἐργασία, σύγγραμμα. — ἐκφέρω τι = ἐκφράζω, διατυπώω, δίδω τι. — τούτων· δηλ. τῶν συμβουλῶν. — ἐντεῦθεν· δηλ. ἐκ ταύτης τῆς πραγματείας. — ταμεῖον = ἀποθήκη. — προφέρω τι = ἔξαγω τι εἰς τὸ μέσον. — δεῖν... ὕν = δεῖν παραλιπεῖν μηδὲν ὕν (γεν. διαιρ.). — χάριν ἔχω τινὶ = χρεωστῶ εὐγνωμοσύνην εἰς τινα. — διαμαρτάνω τινός = ἀποτυγχάνω εἰς τι. — ἥσ· καθ' ἔλξιν ἐκ τοῦ δόξης, ἀντὶ ἦν. — τῶν ἄλλων· ἐνν. ἀνθρώπων. — τῶν ἄλλων... τῶν σιτίων... τῶν φίλων· γεν. διαιρ. — χαίροντας... πλησιάζοντας· κατηγρ. μτχ. ἐκ τοῦ εύρησιμεν. — χαίρω τινὶ = εὐχαριστοῦμαι εἰς τι. — γιγνώσκω τούναντίον = σχηματίζω ἐναντίαν γγώμην. — τούτων· δηλ. τῶν πλείστων ἄλλων ἀνθρώπων. — τὸν ἐπιτάττοντα, τούτον· ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία μετὰ τὴν μετοχὴν ἐπαναλαμβάνει καὶ ἔξαρει τὸ ὑπὸ τῆς μετοχῆς δηλούμενον. — τῶν ἄλλων· γεν. διαιρ.

§ 46-49. παροξύνομαι ποιεῖν τι = παρακιγοῦμαι νά... — ἐκ τούτων· δηλ. τῶν καλῶν ἔργων. — καὶ τὰς πλησμονὰς ἀγαπᾶν =

καὶ ἐν τῷ ἀγαπᾶν τὰς πλησμονάς.— πλησμονὴ = ἡ κατὰ κόζον ἀπόλαυσις.— παραπέτηγά τινι (ἐνεργκ. πρκ. β' ὡς μέσ. τοῦ δ. παραπήγνυμι) = (μτφρ.) παρακολουθῶ τινα.— τὸ φιλοπονεῖν = ἡ φιλοπονία (πρβλ. τὸ ὁρθυμεῖν=ἡ ὁρθυμία).— ἡ περὶ τὴν ἀρετὴν φιλοπονία=ἡ μετὰ ζήλου ἐνασχόλησις εἰς τὴν ἀρετήν.— βεβαιοτέρας· ἐνν. τῶν ἐκ τῶν ἥδονῶν τέρψεων.— κάκεῖ δηλ. ἐν τῇ ὁρθυμίᾳ.— ἐνταῦθα δηλ. ἐν τῇ φιλοπονίᾳ.— ἡ σύμπτωσις· χρν. μτχ. — ἐλυπήθησαν· πρβλ. ἐν § 1: διέλυσε.— οὕτω... ὡς=τόσον... δσον.— τὰ ἀποβαίνοντα=τὰ ἀποτελέσματα.— διαπονοῦμεν· ἡ πρόθ. διὰ=διαρκῶς, ἐξ ἀρχῆς μέχρι τέλους. Ἐγταῦθα δὲ Ἰσοκράτης διδάσκει διὰ δ ἀνθρωπος μόνον εἰς τὸ ἀποτέλεσμα ἀποθέπει.— ἐνδέχεται=ἔξεστι=εἰναι ἐπιτετραμμένον.— τὰ τυχόντα=δι, τι τύχη.— εὐθὺς = εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς.— ὑπόθεσις = βάσις.— οὐχ οἶόν τε· ἐνν. ἔστι.— ἡ ἔχειν = εἰ δὲ μὴ (ἐνν. ἀνάγκη ἔστι) ἔχειν.— οὕτω... ὡς· πρβλ. § 47.— ἐπιεικὴς = κόδιμις, καθὼς πρέπει ἀνθρωπος. — εἰκότως· ἐνν. ποιοῦντες ταῦτα.— δπον· ἐπίρρ. χρν.— ἡ πού γε... φήσομεν=βεβαίως, ἀληθῶς, κατὰ μείζονα λόγον θά εἰπωμεν.— ἐλαττοῦμαι = εἰμαι κατώτερος, μειονεκτῶ.— ἄν... ὑπολάβοιμεν· δυνητικὴ εὐκτ.— τοὺς τοιούτους· δηλ. τοὺς φαύλους.— ὑπολαμβάνω τινὰ = θεωρῶ, νομίζω τινά.— ἡ μέν· δηλ. τύχη.— οἱ δέ· δηλ. φαῦλοι.

§ 50-52. ὄντα· ἐνν. τινά (μτχ. ἐναντιωματική).— στοχάζομαι τινος = ἔξετάζω τι.— κάκείνονται δηλ. τοὺς θεούς.— ἐπὶ τοῖς = ἐν τοῖς.— πῶς ἔχουσι· πλαγ. ἐρώτ. ἐκ τοῦ δηλ ὅσαι.— πῶς ἔχω πρός τινα = πῶς διάκειμαι πρός τινα.— γάρ· διασαφητικός.— Τάνταλος· βασιλεὺς τῆς ἐν Μ. Ἀσίᾳ Φρυγίας, υἱὸς τοῦ Διός καὶ τῆς Πλουτοῦς, πατήρ του Πέλοπος καὶ τῆς Νίσσης. Ἐπειδὴ ἐτεμάχισε τὸ υἱόν του Πέλοπα καὶ παρέθεσε εἰς τοὺς θεοὺς ὡς φαγητόν, ἐρρίφθη εἰς τὸν Τάρταρον καὶ κατεδικάσθη εἰς αἰωνίαν δίψαν καὶ πειναν· ὑπῆρχον μὲν πρὸ αὐτοῦ ἀφθονογο τύποις.— κολάζω τινὰ=τιμωρῶ τινα.— οἶς=τούτοις· ἡ ἀναφορικὴ ἀντωνυμία εἰς τὴν ἀρχὴν τῆς προτάσεως ἵσοδυναμεῖ μὲ δεικτικήν· (διὰ τοῦ οἴς ἐννοεῖ τὰς εἰς τὸν παρόντα λόγον ἀναφερομένας συμβουλάς).— οἶς· ἀντικ.— παραδείγμασι· κατηγρ. εἰς τὸ χρωμένοις.— ἐμμένω τινὶ = μένω σταθερός εἰς τι.— τῶν ποιη-

τῶν... τῶν σοφιστῶν· γεν. κτητικαί.—σοφιστῆς = σοφός.—καθιζάνω ἐπί τινι = ἐπικάθημαι εἰς τι.—μηδενὸς ἀπείρως ἔχω = τί ποτε δὲν ἀφήγω ἀδοκίμαστον, τὰ πάντα δοκιμάζω.—ἐκ ταύτης=διὰ ταύτης.—μόλις=μὲ δυσκολίαν.—ἐπικρατῶ τι (σπανίως μὲ αἰτ. ἀντὶ ἐπικρατῶ τινος) = ὑπερτερῶ, κατανικῶ τι.—αἱ ἀμαρτίαι τῆς φύσεως=τὰ φυσικὰ ἐλαττώματα.

II. ΠΡΟΣ ΝΙΚΟΚΛΕΑ

A'. Ἀντὶ παντὸς ἄλλου δώρου σοῦ στέλλω τὸν λόγον τοῦτον περιέχοντα τὰ καθήκοντα τοῦ ἀρχοντος, ἵνα μή, δπως οἱ λοιποὶ ἀρχοντες, μείνηται ἀνουθέτητος (§§ 1-6).

§ 1-6. Νικόκλεις δ Νικοκλῆς ήτο υῖδος καὶ διάδοχος τοῦ βασιλέως τῆς ἐν Κύπρῳ Σαλαμίνος Εὐκάρχορου· πρὸς τὸν ἴδιον δὲ ἀπέστειλε καὶ δύο ἄλλους λόγους (Νικοκλῆς, Εὐκάρχορας).—εἰωθα=συνηθίζω.—εἰργασμένος=δουλευμένος.—κτῆμα=πολύτιμον πρᾶγμα.—δόσις=δῶρον.—ποιούμενοι=κατηρμ. μτχ. ἐκ τοῦ καταφανεῖς εἶναι.—καπηλεύω=εἰμαι μεταπράτησ. —ἄν γενέσθαι = δτι γένοιτ' ἄν.—όρεγομαί τινος = ἐπιθυμῶ τι.—όρεγόμενος... ἀπεχόμενος: ὑποθ. μτχ.—ἐπιτήδευμα = ἐνασχόλησις, ἔργον.—τοὺς μὲν ἰδιώτας· ἡ ἀπόδοσις εἰς τὸ τοῖς δὲ τυράννοις.—τρυφάω-ω = ζῶ βίον μαλθακὸν καὶ πλήρη ἀπολαύσεων.—καθ' οὓς· ἡ κατὰ σημαίνει συμφωνίαν.—πολιτεύομαι = διοικοῦμαι.—παρρησία = τὸ γὰ δημιλῆ τις μὲ θάρρος ἐγώπιόν τινος· τοῦτο σαφηνίζεται διὰ τοῦ κατωτέρω: καὶ τὸ φανερῶς ἔξειναι... ἀμαρτίαις.—ἐπιπλῆξαι· ἐγγ. αὐτοῖς.—ἔξεστί τινι ποιεῖν τι = ἐπιτρέπεται εἰς τινα νὰ πράττῃ τι.—ἐπιτίθεμαι ταῖς ἀμαρτίαις τινὸς = φέγω, ἐπικρίνω τὰ σφάλματά τινος.—ὑποθῆκαι = συμβουλαῖ, παραγγέλματα.—τύραννος = βασιλεύς, μονάρχης.—ὑπάρχει μοί τι = ἔχω τι.—οὓς = ἔκεινοι οὖς.—διατελοῦσι· ἐγγ. δντες.—οἱ συνόντες (σύν-είμι) = οἱ συναναστρεφόμενοι αὐτούς.—πρὸς χάριν ὁμιλῶ τινι = συναναστρεφόμενός τινα δημιλῶ πρὸς εὐχαρίστησίν του (κολακευτικῶς).—τὰ πράγματα = ἡ πολιτικὴ δύναμις.—ἀφορμαὶ = τὰ μέσα.—ποιῶ ὥστε = συντελῶ ὥστε.—ἰδιωτεύοντες = οἱ μὴ ἔχοντες δημόσιον ὑπούργημα (ἀρχήν).—ό ἐπιεικῶς πράττων = δ μήτε πολὺ πλούσιος μήτε πάλιν πολὺ πτωχός.—δυναστεία = δύναμις, ἔξουσία.—ἔνθυμοῦμαί τι = φέρω εἰς τὸν γοῦν μου, συλλογίζομαι.—διέξειμί τι = διεξέρχομαι τι, ἔξετάζω τι.—διεφθαρμένους... ἡναγκασμένους...

συμβεβηκότα^o κτγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ ὁρῶσι. — ἐξαμαρτάνω εἰς τινα
= διαπράττω σφάλμα τι πρός τινα, κάμνω εἰς τινα κακόν. — πάλιν...
μᾶλλον ἦ = πάλιν ἡγοῦνται λυσιτελεῖν μᾶλλον ζῆν ὀπωσοῦν
ἦ. — ὀπωσοῦν = καθ' οἰονδήποτε τρόπον. — τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς
ταραχῆς^o τῆς συμβαίνουσῆς δηλ. εἰς τὰ ἀνάκτορα τῶν βασιλέων. —
παντὸς ἀνδρὸς (γεν. κτγρμ.) = Ἰδιον παντὸς ἀνδρός. — νομίζουσιν
ἐνν. οἱ βασιλεῖς. — ὅ ἀντὶ ἦ, δηλ. ἡ βασιλεῖα ἐτέθη κατ' οὐδέτ. γένος,
διότι συνεφώνησε πρὸς τὸ μέγιστον. — δεόμενον^o ἐνν. ἔστι (= δεῖ-
ται)=ἔχει ἀνάγκην. Πᾶς ἀνθρωπὸς δὲν δύναται γὰ γίνη βασιλεὺς, ὅπως
γίνεται καὶ ιερεὺς, διότι ἡ βασιλεία ἔχει ἀνάγκην πολὺ περισσοτέρων
γάνωσεων καὶ πείρας.

*B'. "Ο νονθετῶν τοὺς ἄρχοντας ὀφελεῖ καὶ ἄρχοντας καὶ ἄρχομέ-
νους (§§ 6-8).*

§ 6-8. καθ' ἔκάστην εἰς τοῦτο ἀντιτίθεται τὸ καθ' ὅλων
δέ. — ἐξ ὕν^o ἀναφέρεται εἰς τὸ συμβουλεύειν. — ἐξ ὕν^o (μετὰ τὰ δήμι.
συμβουλεύειν, σκοπεῖν καὶ τὰ τοιαῦτα)=ὅπως. — κατὰ τρόπον = κατὰ
τὸν προσήκοντα τρόπον, καθὼς πρέπει. — ἀεὶ=ἔκαστοτε. — καθ' ὅ-
λων = περὶ ὅλων. — ὕν^o ἀναφέρεται εἰς τὸ στοχάζεσθαι. — στοχά-
ζομαί τινος = μετ' ἐπιτυχίας ἀποδέπω εἰς τι. — ἐξεργάζομαί τι
= ἐπεξεργάζομαί τι, καλῶς ἀποπερατώγων τι. — ύποθε-
σις, προαιρεσις. — εἰ... ἔσται πλαχ. ἐρώτησις. — συνιδεῖν^o ἐνν. τοῦ-
το. — συνορῶ τι=κατανοῶ τι, προβλέπω τι. — τὰ καταλογάδην=τὰ
πεζά. — παρέσχε... ἔλαβε = παρέχει... λαμβάνει^o γνωμ. ἀόρ. —
δόξα = φήμη, ἔπαινος. — ἐπιχείρημα = ἡ ἐπιχείρησις. — ὀνήσιε^o
τοῦ δ. ὀνίνημί τινα = ὀφελῶ τινα. — ἀρχάς^o συγνων. δυναστείας
(προβλ. § 5). — ἀσφαλεστέρας... πραοτέρας^o πράγματι δ ἀρχῶν εἰ-
ναι ἀσφαλέστερος εἰς τὴν ἀρχήν, δταν οἱ πολῖται ζῶσιν ησύχως χωρὶς
γὰ πιέζωνται ὅπο σκληρᾶς δουλείας.

*I'. "Ἐογον τοῦ ἄρχοντος εἶναι ἡ διὰ συνεχοῦς ἐπιμελείας καὶ ἐρ-
γασίας αὕξησις καὶ εὐημερία τοῦ κράτους του (§§ 9-14).*

§ 9-14. ἐν κεφαλαίοις = ἐν γένει, ἐν περιλήψει. — περιλαμ-
9.

βάνω τι=δρίζω τι.—ᾶν ὁμολογῆσαι = ὅτι ᾶν ὁμολογήσαιτε. — τὰ συμπίπτοντα = τὰ συμβαίνοντα. — ὁρθυμῶ = παραμελῶ ἀπὸ δκνηρίαν. — ἀμελῶ = παραμελῶ ἔνεκα ἀλλων ἀσχολιῶν. — ἀμελεῖν· κεῖται ἀπολύτως ἄνευ πτώσεως. — ὅπως = πῶς. — τῶν ἀλλων· γεν. συγκριτική. — γνώμη = πνεῦμα, διάγοια. — ἀσκητὴς = δ ἐξ ἐπαγγέλματος ἀθλητής. — αἱ πανηγύρεις⁶ γοοῦνται οἱ πανελλήνιοι ἀγῶνες ('Ολυμπια, 'Ισθμια, Νέμεα καὶ Πύθια). — οὐδ' ἐν μέρος· διότι βραβεῖα τοῦ βασιλέως διὰ τὴν καλὴν διοίκησιν δὲν εἰγαι στέφανος ή δῶρα, ἀλλὰ ή εὗτυχία τῶν πολιτῶν καὶ ή δόξα τοῦ κράτους του. — ὥν=τούτων δέ. — ἐνθυμοῦμαι τινος = ἔχω τι ὑπ' ὅψιν μου. — προσέχω τὸν νοῦν, ὅπως = φροντίζω πῶς. — ὅπως· ἀναφέρεται εἰς τὸ διοίσεις. — διαφέρω τινός τι=εἴμαι ἀνώτερός τινος κατά τι. — δύναμις=σημασία, σπουδαιότης. — καταγιγνώσκω τινὸς δυστυχίαν, ώς=καταλογίζω εἰς τινα δυστυχίαν, διότι. — αἵς· δοτ. δργαν. — οὐδέν· ἐπίρρ. — ώς... δυναμένης... οὕτω διάκεισο τὴν γνώμην = οὕτω γὰ σκέπτεσαι μὲ τὴν ἰδέαν, διότι δύγαται ή παίδευσις... γὰ εὐεργετῇ τὴν ἡμετέραν φύσιν. — οὓς ᾶν δύνῃ = ἔάν τινας δύγασαι, δποιους δύγασαι. — μήτε τῶν σοφιστῶν... ἔχειν = μήτε οἶου δεῖν ἀπείρως ἔχειν μηδενὸς τῶν σοφιστῶν. — ἀπείρως ἔχω τινὸς = εἴμαι ἀπειρός τινος, ἀγνοῶ τι. — τῶν μέν· δηλ. σοφιστῶν. — τῶν δέ· δηλ. ποιητῶν· γοοῦνται δὲ οἱ καλούμενοι γνωμικοὶ ποιηται ('Ησίόδος, Θέογνις, Φωκυλίδης), ἀπὸ τοὺς δποιους θὰ ἐλάμβανε τὰ χρήσιμα μόνον ἀναγινώσκων αὐτούς, καθόσον ησαν προγενέστεροι· ἔνω ἀπὸ τοὺς σοφιστὰς θὰ ἐλάμβανε τὰ χρήσιμα δχι μόνον μελετῶν τὸν προγενεστέρους ἀλλὰ καὶ ἀκροώμενος τοὺς συγχρόνους του. — γυμνάσιον = ἀσκησις. — ὑποτίθεμαι = παραδέχομαι, θέτω ώς βάσιν. — δεῖν· εἰδ. ἀπρμφ. ἐκ τοῦ ὑπεθέμεθα. — καὶ τὴν πόλιν... = καὶ (τὸν) διοικήσοντα τὴν πόλιν ώς χρὴ (ἐνν. διοικεῖν). — μάλιστα δ' ἄν... παρακληθείης = πρὸ πάντων (ἐξαιρέτως) δὲ δ ἵδιος ηθελες προτρέπει τὸν ἔαυτόν σου εἰς τοῦτο (δηλ. εἰς τὴν παιδείαν καὶ καλλιέργειαν τοῦ πνεύματος). — ἔρρωμάνως (ἐπίρρ. τῆς μετοχῆς ἔρρωμάνος τοῦ δ. ϕώννυματος) = μὲ θάρρος καὶ ἀποφασιστικότητα. — ἀτιμάζω τι = περιφρογῶ τι, δὲν τιμῶ τι.

Δ'. Καθήκοντα τοῦ ἀρχοντος πρὸς τὸν θεούς, πρὸς ἑαυτόν, πρὸς τὸν φίλον καὶ ἐν γένει πρὸς τὸν ἀρχομένον (§§ 15-39.)

§ 15-39. ἐντεῦθεν· δηλ. ἀπὸ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς διανοίας, ἡ δοκία πρέπει νὰ είναι δόηγδος εἰς πᾶν ἔργον. — φιλόπολις=φιλόπατρις.—**καίρω τινὶ**=εὐχαριστοῦμαι εἰς τι.—ποιοῦμαι τὴν ἐπιμέλειάν τινος=καταβάλλω φροντίδα διά τι.—μέλει μοί τινος=φροντίζω περὶ τινος. — περὶ παντὸς ποιοῦμαι ἀρχεῖν=νπὲρ πᾶν ἄλλο (ἐκτιμῶ) θέλω νὰ ἀρχω.—κεχαρισμένως τινὶ=ἀρεστῶς, προσφιλῶς πρὸς τινα.—**αὐτοῖς** κατὰ πληθ. ἀριθμόν, διότι ἡ προηγουμένη λέξις πλήθος είναι περιληπτική.—τῶν ὀλιγαρχιῶν καὶ τῶν ἄλλων πολιτειῶν· γεν. διατρ.—πολιτεία=πολιτεῦμα.—**ὑεραπεύω τινὰ**=περιποιοῦμαι τινά.—**δημαγωγέω-ῶ**=(ἔδηγω) διοικῶ τὸν λαόν.—**ὑβρίζω**=γίνομαι, εἴμαι αὐθάδης, ἀλαζών.—**ὑβρίζομαι**=πάσχω ὑδρίστικήν μεταχείρισιν.—**σκοπῆς ὅπως**· πρβλ. ἐν § 11: προσέχειν τὸν νοῦν ὅπως.—**πολιτεία**=διοικησις τῆς πολιτείας.—**πρόσταγμα**=κατὰ νόμουν προσταγή.—**ἐπιτήδευμα**=ἔθιμον.—**κινῶ τι**=μεταβάλλω τι.—μετατίθημι τι=καθιστῶ τι ἀκυρον (καταλύω).—**τὸ σύμπταν** (ἐπίρρ.)=καθόλου, ἐν γένει.—**σφίσιν αὐτοῖς** ὁμολογούμενοι=σύμφωνοι πρὸς ἑαυτούς.—**πρὸς δὲ τούτοις** ἐνν. ζῆτει νόμους.—**ἀμφισβήτησις**=ἀμφιθεολία, φιλονικία, διαφορά.—**τὰς διαλύσεις**· δηλ. τῶν διαφορῶν.—**ώς οἶόν τε τάχιστος**=τάχιστος δσον είναι δυνατὸν (κατὰ τὸ δυνατόν).—**ταῦτα**· συγκεφαλαιώνει τὰ προηγούμενα.—**προσεῖναι...** τοῖς καλῶς κειμένοις=πρὸς τοῖς καλῶς κειμένοις εἶναι.—**τὰ καλῶς κείμενα**=τὰ καλῶς ἔχοντα.—**αὐτοῖς**· δηλ. τοῖς πολίταις.—**ἔργασία**=ἡ ἀσχολία εἰς τὸ ἐμπόριον, τὴν γεωργίαν καὶ τὰς τέχνας· ἀντίθετον τούτου είναι ἡ πραγματεία=ἡ εἰς τὴν ῥητορείαν ἀσχολία καὶ ἡ ἀνάμειξις εἰς ἔγνας ὑποθέσεις. —**τὰς μὲν...** πρὸς δὲ **τὰς**=ταύτας μέν... πρὸς ταύτας δέ. —**προσθύμως** ἔχω πρός τι=δεικνύω προθυμίαν πρὸς τι.—**ποιοῦμαι τὰς κρίσεις**=κρίνω τι.—**ἀμφισβητῶ πρὸς τινα περὶ τινος**=φιλονικῶ πρὸς τινα περὶ τινος.—**πρὸς χάριν**· πρβλ. § 4.—**ταῦτὰ γιγνώσκω**=ἔχω τὴν αὐτὴν γνώμην, κρίνω δομίως.—**οἰκῶ τὴν πόλιν**=διοικῶ τὴν πόλιν.—**ταῖς μὲν κατασκευαῖς** (δοτ. τοῦ κατά τι)· κατασκευαὶ ἐνταῦθα δὲν είναι μόνον αἱ δημόσιαι οἰκοδομαὶ ἀλλὰ ἐν γένει πᾶν δ, τι ἔχει νὰ παρου-

σιάση μία πόλις καλῶς διοικουμένη.—πρόξεις = εἰσπράξεις τῶν δημοσίων προσδόσων.—άκριβώς = ἐπιμέλως, αὐστηρῶς — διαρκῶ (ἀμτό).—= ἔξαρχω (δηλ. ἵνα μή ἔξαντλωται οἱ πόροι). — τοῖς προειρημένοις δηλ. ταῖς κατασκευαῖς.—τῷ κάλλει = ἐν τῷ κάλλει.—τῶν δεδαπανημένων* γεν. συγκριτική.

§ 20-23. τὰ πρὸς τοὺς θεούς ποιῶ = λατρεύω τοὺς θεούς.—θῦμα = θυσία.—θεραπεία = σεβασμός, λατρεία.—ώς = ἐπιτείνει τὸ βέλτιστον.—έλπις* ἐνν. ἐστί.—ἰερεῖον = τὸ πρὸς τιμῆν τῶν θεῶν θυσιαζόμενον ζῷον.—καταβάλλω λερεῖον=κάμινο θυσίαν.—πράττω τι πρότινος=λαμβάνω τι παρά τινος.—ταῖς ἀρχαῖς (=μὲ τὰς τιμὰς αἱ δποῖαι ἔχουν σχέσιν μὲ τὴν αὐλήν)=μὲ τὰς αὐλικὰς περιποιήσεις.—ταῖς δὲ ἀλήθειαῖς αὐταῖς = μὲ τὰς πραγματικὰς δὲ τιμὰς (λ. χ. προσκλήσεις εἰς συμβούλια, δῶρα διὰ καλὰς πράξεις κ.τ.λ.).—σώζω τι=διασώζω, διατηρῶ τι.—τυραννίς=ἀρχή.—κήδομαί τινος=ἐπιμελοῦμαι τινος—τῶν πολιτικῶν=τῶν πολιτῶν.—τοὺς ἐργαζομένους* κεῖται ἀπολύτως.—ἀναλίσκειν... ποιεῖν* ἐκ τοῦ νόμιζε.—ποιῶ τινα πλείω = αὐξάνω τινά.—τὴν ἀλήθειαν προτιμῶν = οὕτω φαίνουν προτιμῶν τὴν ἀλήθειαν.—ἀσφαλῆ* κατήρμ. εἰς τὸ τὴν πόλιν.—συμβόλαια = δοσοληψίαι.—νόμιμος=δίκαιος.—περὶ πλείστου ποιοῦμαί τινα=τὰ μέγιστα τιμῶ τινα.—τῶν ἀφικνουμένων* γεν. διαιρ. —τοὺς σοὶ δωρεάς ἄγοντας* ἐννοεῖ τὰς συνηθισμένας δωρεάς, περὶ τῶν δποίων ἀναφέρει εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου, ἐν § 1.—ἀλλά... ἀξιοῦντας* πράγματι βασιλικὸν εἶναι τὸ διδόναι δῶρα ἢ τὸ λαμβάνειν· ἵσως διπανίσσεται ἐνταῦθα δ Ἰσοκράτης τὸν ἔαυτόν τοι καὶ ἐν γένει τοὺς διανοουμένους καὶ λοιποὺς ἐπιφανεῖς ἀνδρας, οἱ δποῖοι κατέφευγον εἰς τοὺς βασιλεῖς καὶ τυράννους.—ἔξαιρω τινός τινι=ἀπομακρύνω τι ἀπό τινα.—τοὺς πολλοὺς φόβους=τοὺς παρὰ σοῦ μεγάλους φόβους.—περιδεής = λίαν φοβισμένος.—δεινός=φοβερός.—τῷ... τῷ* δοτ. δργ.—ποιοῦμαι τὰς τιμωρίας ἐλάττους τῶν ἀμαρτανομένων = ἐπιβάλλω ποινὰς μικροτέρχς τῶν σφαλμάτων (οὐδὲν. ἀναλόγους πρὸς τὰ σφάλματα).

§ 24-26. ἀρχικός=ἐπιτήδειος, ἕκανδε εἰς τὸ ἀρχεῖν.—χαλεπότητι=μὲ ἀγριότητα καὶ δυστροπίαν.—ἡττώμαι τινος=ἡττων είμι

τινος.—αὐτῶν· γεν. συγκριτική.—ταῖς ἐπιστήμαις· δοτ. τροπ.—μηδέν· ἐπίρρ. —οὕτως ὁμιλῶ πρός τινα = οὗτω συμπεριφέρομαι πρός τινα.—φιλονικῶ=ἀμιλλῶμαι, διαμφισθῆται τὰ πρωτεῖα.—περὶ ὅν=περὶ τούτων ἄ.—κρατήσαντι· δηοθ. μτχ.—μέλλοι συνοίσειν=συνοίσει.—φαῦλος=ταπεινός, χυδαῖος.—συμφερόντως· ἀντίθετον: μετὰ βλάβης.—περιβάλλομαι τι· (ἐνταῦθα)=διανοοῦμαι τι.—κατέχω τι=ἐπιτυχάγω τι, κατορθώγω τι.—ἔξεργογάζομαι τι=τελειώγω τι.—οἰς=ταῦτα, οἰς.—τῇ παρούσῃ· δηλ. ἀρχῇ.—τελέως=παντελῶς.—ἄρχω τινὸς=ἔξουσιάζω τινά.—ἄν· ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐπιθυμῆς.—οἶον χρή· ἐνν. εἶναι σε.—πράττων=εὖ πράττων.—ἐν τῷ παρόντι· ἐνν. εὖ πράττεις.

§ 27-29. ἀκριβεῖς· πρᾶλ. ἐν § 19: ἀκριβῶς.—οἱ συνόντες· συγών. οἱ χρώμενοι=οἱ συγχαναστρεφόμενοι, οἱ σχετικοί, οἱ φίλοι.—ἔφιστημι τινά τινι=διορίζω τινά εἰς τι.—ώς... ἔξων=μὲ τὴν ἰδέαν δτι θὰ ἔχῃς.—αἵτιαν ἔχω τινὸς=κατηγοροῦμαι διά τι.—ῶν=τούτων ἄ.—ἡγου στιστούς· ἐνν. εἶναι.—τὰ ἀμαρτανόμενα=τὰ ἀμαρτήματα, σφάλματα.—ἐπιτιμῶ τινι=ἐπικρίνω τι.—παρρησίαν· πρᾶλ. § 3.—ἀμφιγνοέω -τὸ περὶ τινος=ἀμφιβάλλω περὶ τινος.—διορῶ τινα=διακρίνω τινά.—τέχνη... μετ' εύνοίας· τροπ. διορισμοί.—πλέον ἔχω τινὸς=εἰμαι ὑπέρτερός τινος.—ταῖς αὐταῖς ζημίαις... αἷς· δοτ. δργαν.

§ 29-32. ἄν... δουλεύης... ἀλλὰ κρατῆς· ἐπεξηγεῖ τὸ τοῦθ.—δουλεύω τινὶ=εἰμαι δοῦλος εἰς τινα.—συνουσία=συγχαναστροφή.—εἰκῇ=ἀπερισκέπτως, ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε.—ἐπ' ἐκείναις... χαίρειν=ἔθυκε σαυτὸν χαίρειν εἶτε ἐκείναις ταῖς διατριβαῖς.—χαίρω ἐπί τινι = εὐχαριστοῦμαι, ἀρκοῦμαι εἰς τι.—διατριβὴ = συνουσία.—ἐπιδίωμι (ἀπολύτως)=προάγομαι, προκόπτω, προοδεύω.—φιλοτιμοῦμαι ἐπί τινι=καυχῶμαι διά τι.—διαπράττομαι τι=κατορθώγω τι.—τοῖς κακοῖς· ἀναφέρεται εἰς τὸ δυνατόν ἐστι.—μέγα φρονῶ ἐπί τινι = μεγαλοφρονῶ διά τι.—μέγα φρονῶν· ἐκ τοῦ φαίνουν.—οὐδὲν μέρος=οὐδὲλως.—μέτεστι τινί τινος=μετέχει τίς τινος.—τῶν τιμῶν· γεν. διαιρ.—ἀληθεστάτας· κατηγρ. εἰς τὸ δηοκμ. τάς... γιγνομένας.—αὐτοὶ παρ' αὐτοῖς = μόνοι των οἱ πολίται (ἀπόντος σοῦ).—γνώμη = σκέψις, ἰδέα.—ἥν... χαίρειν=ἥν συμβῇ σοι χαί-

ρειν ἐπί τῷ τῶν φαύλων. — ἐνδείκνυμαι (μετὰ μτχ.) = δεικνύω (δτι). — σπουδάζω περί τι=ἀσχολοῦμαι περὶ τι. — τὸ ήθος=δ χαρακτήρ. — περὶ πλείονος ποιοῦμαι (μετ' ἀπαρμφ.). = προτιμῶ (νά). — δόξῃ δοτ. ποιητ. αἰτίου εἰς τὸ κτητά. — κτητός = δυνάμειος ν' ἀποκτηθῇ. — χρημάτων (γεν. τοῦ τιμήματος) = ἀντὶ χρημάτων. — ὡνητὸς=δυνάμειος ν' ἀγορασθῇ. — τὰ μέν δηλ. χρήματα. — παραγίγνεται τινί τι = ἔρχεται εἰς τινά τι, ἀποκτᾶ τις τι. — τὴν δὲ (δηλ. δόξαν) οὐχ οἶον τ' (ἔνν. ἐστὶ) κτήσασθαι ἀλλ' ἥ μετὰ πρότασιν ἀποφατικὴν τὸ ἀλλ' ἥ=ειμή. — οἱ διενεγκόντες = οἱ πρωτεύσαντες, οἱ ἔξοχοι. — τρυφάω-ῶ ἐν ταῖς ἑσθῆσι καὶ τοῖς...κόσμοις = ζῶ μεγαλοπρεπῶς (πολυτελῶς) κατὰ τὰς ἐνδυμασίας καὶ τά... κοσμήματα (πρθλ. καὶ § 1). — καρτερῶ ἐν τινὶ = μένω σταθερὸς εἰς τι. — ὡς χρῆ· ἔνν. καρτερεῖν. — ἐπιτήδευμα = τρόπος ζωῆς (πρθλ. καὶ § 17). — ἐκείνοις· δηλ. τοῖς ὁρῶσι· (ἐκ τοῦ οἱ μὲν ὁρῶντες, εἰς τὸ δοποῖον ἀντιτίθεται τὸ οἱ δὲ συνόντες). — τὴν αὔτην ἐκείνοις = διοίαν μὲ ἐκείγους.

§ 33-35. ὡς· ἐπιτείνει τὸ ἔλαχίστοις. — τυγχάνω τῆς ἀκμῆς τῶν καιρῶν = εὑρίσκω κατάλληλον στιγμήν. — τυγχάνειν· ἐκ τοῦ ικάτιστον (ἐστι). — δυσκαταμαθήτως ἔχω = δυσκόλως μανθάνομαι, γιγνώσκομαι. — σπλεονάζω = εἰμικαὶ ὑπερβολικός, ὑπερβαίνω τὰ δρια. — μετριότης=συμμετρία. — ἀστεῖος = εὐγενῆς τοὺς τρόπους. — τὸ μέν ἀναφέρεται εἰς τὸ σεμνός. — τὸ δέ· εἰς τὸ ἀστεῖος. — σεμνὸς=σεβαστός, ἀξιοπρεπής, ὑπερήφανος. — ἰδέα=τρόπος, εἶδος. — ἀμφοτέραις ταῖς ἰδέαις· δηλ. τῇ τε ἀστειότητι καὶ τῇ σεμνότητι. — ἀκριβώ· -ῶ τι=ἔρευνω, ἔξετάζω τι. — ὥν· πρθλ. ἐν § 27: ὥν ἄν. — μέτιθυ· τοῦ δ. μετέρχομαι τινὶ ἥ τι=ἀκολουθῶ, (ἐπι)διώκω, ἀσχολοῦμαι μὲ κάτι. — αἱ ὁδοὶ (μτφρ.) = τὰ μέσα. — τὸ δ' ἐπ' αὐτῶν... ποιήσει = τὸ δὲ γυμνάζεσθαι ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ποιήσει σε δύνασθαι χρῆσθαι τοῖς πράγμασι. — τὸ γυμνάζεσθαι=ἡ ἀσκησις. — ποιῶ τινα δύνασθαι=κάμω τινὰ ἴκανόν. — χρῶμαι τοῖς πράγμασι=μεταχειρίζομαι ὠφελημώτερον τὰ πράγματα. — τὰ συμπίπτοντα· πρθλ. § 9.

§ 36-39. ἐπιτήδευμα· πρθλ. § 16. — εἰκὼν τῆς ἀρετῆς = εἰκὼν ἐμφανίζουσα τὸ ήθος καὶ τὸν χαρακτήρα. — εἰκὼν τοῦ σώμα-

τος = εἰκὼν ἐμφανίζουσα τὸ σῶμα καὶ τὸ πρόσωπον.— ὑπόμνημα = μνημεῖον.— καταλιπτεῖν· ἐκ τοῦ βιούλου.— διαφυλάττειν· ἐκ τοῦ πειρῶ. — καλῶς = ἐντίμως, ἔνδεξχως. — φρόντιζε· δπως· πρβλ. § 11: προσέχειν τὸν νοῦν δπως.— τῆς τιμῆς· δηλ. τῆς ἐκ τῆς βασιλείας.— περιορῶ τι διαλυθὲν = ἀφήνω τι γὰ διαλυθῇ.— μελετῶ λέγειν = φροντίζω γὰ λέγω.— ζηλόω -ῶ τινός τι = ζηλεύω, ἐπαινῶ τινός τι. — ἀκριβῶς· πρβλ. § 19.

E'. "Ἐξηγῶν διατί ἔγραψε καὶ πολλὰ γνωστὰ εἰς τὸν Νικοκλέα συνιστᾶ εἰς αὐτὸν νὰ ἔχῃ συμβούλους φρονίμους, οἱ δποῖοι μόνοι θ' αὐξήσουν τὴν βασιλείαν του (§§ 40 - 53).

§ 40 - 44. εἰ = δτι (αἰτιολ.), διέτι προηγεῖται τὸ δ. θαυμάζω.— παρέλαυθε = διέλαυθε.— δτι τοσούτων ὄντων... ἐπιτηδεύοντες = δτι καὶ τῶν ἄλλων (δηλ. τῶν ἴδιωτῶν) καὶ τῶν ἀρχόντων οἱ μὲν εἰρήκασιν, οἱ δ' ἀκηρύσσασιν, οἱ δ' ἐτέροις ποιοῦντας ἑοράκασιν, οἱ δ' αὐτοὶ τυγχάνουσιν ἐπιτηδεύοντές τι τούτων (δηλ. τῶν ὑπ' ἐμοῦ εἰρημένων) τοσούτων ὄντων τὸ πλῆθος.— γάρ· βεβαιωτικός.— τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀναφέρεται εἰς τὸ τὰς καινότητας.— ἄπιστον = ἀπίθανον.— τὰ νομιζόμενα = τὰ συγηθισμένα.— ηγεῖσθαι· ἔνν. χρή.— χαρίεις = εὐφύής, ἀγαπητός, μορφωμένος, σοφός.— ἀμδοῖσται... καὶ φράσαι κάλλιστα· ἐνταῦθα δ 'Ισοκρ. Δπαιγίσσεται τὸν ἑαυτόν του, δ δποῖος δχι μόνον πλείστας συμβούλας συνέλεξε καὶ εὑμεθόδως κατέταξεν, ἀλλὰ καὶ λογοτεχνικῶς συνέγραψε τὸν παρόντα λόγον.— δπερ· ἔνν. πάσχουσι.— Ἡσίοδος· δ ἰδρυτής καὶ διαμορφωτής τοῦ διδακτικοῦ ἔπους, γεννηθεὶς τὸ 750 π. Χ. εἰς Ἀσκρηγ τῆς Βοιωτίας· ἔργα αὐτοῦ εἰναι· ή Θεογονία, Ἔργα καὶ Ἡμέραι καὶ Ἀσπὶς τοῦ Ἡρακλέους.— Θεογνις· ἐκ Μεγάρων ἐλεγειακὸς ποιητής (570 - 500 π.Χ.).— Φωκυνίδης· σύγχρονος τοῦ Θεόγγιδος, ἐκ Μιλήτου, γράψας καὶ αὐτὸς γνωμικάς καὶ ἡθικάς ἐλεγέιας.— λέγοντες· δηλ. οἱ ἀγθρωποι.— συνδιατρίβω τινὶ (ἐνταῦθα) = ἀκούω τι. — ἄνοια = ἀνοησία.— αἰδοῦνται... μᾶλλον ή· τὸ μᾶλλον κεῖται πλεοναστικῶς, διέτι εἰς τὸ αἰδοῦνται περιέχεται συγχριτικὴ ἔννοια· ἐτέθη δμως ἵγα ἐπιτείνη τὴν εἰς τὸ δῆμα διάρχουσαν σύγκρισιν. — ὑποθῆκαι· πρβλ. § 3.— σπουδάζω ἐπί τινι = σοδαρῶς ἀσχολοῦμαι εἰς τι.

§ 45 - 49. τί δεῖ; =οὐ δεῖ.—διατρίβω λέγων = μακρηγορῶ.—χαίρω τινί· πρᾶλ. § 15.—χαίροντας... ἔχοντας... δοκοῦντας (=νομίζοντας)· κατγρμ. μετχ. ἐκ τοῦ εὐρήσομεν.—τὰ δέοντα = τὰ ἀναγκαῖα.—τοῖς τοιούτοις· ἀντκμ. εἰς τὸ ἀρέσειεν.—οἱ εὖ φρονοῦντες = οἱ πεπαιδευμένοι.—ἀπλοῦς = χρηστός.—λοιδοροῦντας· ἐνν. ἄλλους.—λοιδοροῦμαι (παθητ.) = κακολογοῦμαι.—έρημια = ἐλλειψις βοηθείας.—καθ' ἀπάντων· πρᾶλ. § 6.—τοῖς εἰρημένοις δοτ. συντκ. εἰς τὸ τῶν ἔχόντων.—δ' οὐν = βεβαίως.—κεχαρισμένον (τοῦ δ. χαρίζομαι) = εὐχάριστον.—ὅτι· αἰτιολ.—καταχρῶμαι τινὶ πρός τι = κάμνω μεγάλην χρήσιν τινος εἰς τι.—ταῖς ἰδέαις ταύταις ἰδέας ἔννοει τοὺς ἀγῶνας καὶ τοὺς μύθους.—μυθολογῶ τι = μὲ τρόπον μυθώδη διηγοῦμαι τι.—καθίστημι εἰς τι = φέρω, παρουσιάζω τι εἰς τι.—ἀκουστούς· ἐνν. τοὺς ἀγῶνας.—ἀφεντέον τινὸς = δεῖ ἀπέχεσθαι τινος.—οἵς· ἡ δοτ. ἀναφέρεται εἰς τὸ χαίροντας.

§ 50 - 53. διέρχομαι τι = διεξέρχομαι, διηγοῦμαι τι.—ἡγούμενος σέ... τοῖς ἄλλοις = ἡγούμενος σέ, τόν... ὅντα τύραννον δεῖν μὴ τὴν αὐτὴν γνώμην ἔχειν τοῖς ἄλλοις.—ταῖς ἡδοναῖς κρίνω τι = κρίνω τι ἀπὸ τὰς ἡδονὰς τὰς δποίας μοῦ παρέχει.—ἐπὶ τῶν χρησίμων = ἐπάγω εἰς τὰ χρήσιμα, ἀπὸ τὴν ὠφέλειαν τὴν δποίαν παρέχουν.—ἄλλως τε = πλὴν τούτου.—οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὅντες = οἱ ἀσχολούμενοι μὲ τὴν φιλοσοφίαν, οἱ φιλόσοφοι.—άμφισβητοῦσι· 6λ. Εὐχαρόραν § 8.—ἔριστικῶν λόγων· ἐνταῦθα δ' Ἰσοκρ. ὑπαινίσσεται τοὺς φιλοσόφους τῆς Μεγαρικῆς σχολῆς (καὶ διαλεκτικῆς ἢ ἔριστικῆς καλουμένης), οἱ δποίοι κατεγίγοντο πολὺ μὲ τὴν διαλεκτικὴν καὶ ἀπέδιδον μεγίστην δύναμιν εἰς αὐτήν.—ἔξτι ἐκάστου τούτων δηλ. τῶν ἔριστικῶν, πολιτικῶν.—ὅτι δεῖ... δυνάμενον = δτι δεῖ τὸν καλῶς πεπαιδευμένον φαίνεσθαι δυνάμενον βουλεύεσθαι (=αἰρεῖσθαι τὰ χρήσιμα) ἔξτι ἐκάστου τούτων.—(χρή) τοίνυν, δηλ. ἀφοῦ πάντες οὕτω δμολογοῦσι.—ἀφέμενον· ὑπκμ. τὸν καλῶς πεπαιδευμένον καὶ δυνάμενον βουλεύεσθαι.—τῶν ἀμφισβητουμένων· δηλ. ἔκείγων περὶ τῶν δποίων δὲν δμονοῦσι οἱ φιλόσοφοι.—τὸ συνομολογούμενον = ἔκείνο περὶ τοῦ δποίου συμφωνοῦγ.—αὐτῶν· δηλ. τῶν φιλοσόφων.—λαμβάνω τὸν ἔλεγχόν τινος = ἐλέγχω, δοκιμάζω τιγά.—ἐπὶ τῶν καιρῶν = εἰς τὰς καταλλήλους

περιστάσεις.—καθ' ὅλων πρβλ. § 6 καὶ 47.—ό μηδὲν γιγνώσκων τῶν δεόντων συγώνυμ.: ὁ μηδὲν ὃν χρήσιμος.—χρήσιμος=ίκανός, ὡφέλιμος, δ γνωρίζων τί ὡφελεῖ. — περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί τινα = πολὺ ἐκτιμῶ τινα.—τυραννικὸν = ἀρμόζον εἰς τύραννον, βασιλέα.—πλεῖστα=πλείστην ὡφέλειαν.

ΣΤ'. Ἐπί λογος. Ἔγὼ ὅπως ἥδυνάμην σὲ συνεβούλευσα· νὰ θέλησ δὲ καὶ οἱ ἄλλοι τοιαῦτα δῶρα νὰ σοῦ κάμνουν, τῶν δποίων ἥ χρῆσις θὰ καθιστᾶ αὐτὰ περισσότερον πολύτιμα (§ 54).

§ 54. ἀρχόμενος=εἰς τὴν ἀρχὴν (τοῦ λόγου μου τούτου).—πολὺ πλείονος· γεν. τοῦ τιμήματος.—ἄλλὰ τοιαύτας· ἐνν. ἄγειν σοι δωρεάς.—αἵς· ἀγτικῇ. εἰς τὸ χρῆ.

III. ΕΥΑΓΟΡΑΣ

Α'. Οι μεγάλοι ἄνδρες προτυμοῦν τὴν διὰ πανηγυρικοῦ λόγου ἐξύμνησιν οὐδεὶς ὅμως σύγχρονον ἄνδρα ἐξύμνησε, διότι οἱ ἄνθρωποι δὲν εἶναι διατεθειμένοι ν' ἀναγνωρίσουν τὰς ὑπηρεσίας τῶν συγχρόνων των. Ἐγὼ θὰ ἐπιχειρήσω νὰ ἐξυμνήσω τὸν Εὐαγόραν, καίτοι ὡς δῆταρ δὲν διαθέτω τὰ μέσα τῶν ποιητῶν (§§ 1-11).

§ 1-5. τιμῶντα, λείποντ[•] κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ ὁρῶν. — τὰ ἐπιφερόμενα (= τὰ νομιζόμενα) = τὰ προσφερόμενα (εἰς τὸν τάφον). — ἄμιλλα=ἄγρων. — λείποντ[•] ... ὑπερβολὴν=ὅτι οὐδεμίαν ὑπερβολὴν παραλείπεις τῶν τοιούτων (δῆλ. τιμῶν). αἱ τιμαὶ τὰς δροῖας προσφέρεις εἰναι τόσον μεγαλοπρεπεῖς, ώστε οὐδεὶς δύναται γὰρ σὲ ὑπερτερήσῃ. — εἴ τις... τοῖς τετελευτηκόσι = εἴ οἱ τετελευτηκότες αἰσθάνονται. — ἀποδέχεσθαι... χαίρειν... ἔχειν[•] ἐξαρτώνται ἐκ τοῦ ἡγησάμην. — πολὺ δ' ἄν... χάριν ἔχειν=ὅτι... ἔχοι ἄν[•] ἀπόδοσις εἰς τὸ εἴ τις δυνηθείη. — τοῖς ἄλλοις ἀπασι = δι' ὅλα τὰ ἄλλα (δῆλ. τὰς προσφερομένας τιμάς). — ἐπιτήδευμα=πρᾶξις, ἔργον. — κίνδυνος=πόλεμος, μάχη. — διέρχομαι τι=διεξέρχομαι, διηγοῦμαι, ἐξιστορῶ τι. — ἔκειν[•] ποιητ. αἰτιον. — βουλομένους... αἰρούμενους... σπουδάζοντας... ποιοῦντας[•] κατηγρμ. μτχ. ἐκ τοῦ εύρησομεν. — ἀντὶ τῶν τοιούτων[•] δῆλ. τιμῶν. — ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀποθνήσκειν=ἀντὶ τῆς ζωῆς τὸν θάνατον. — σπουδάζω περὶ τινος = ἐνδιαφέρομαι περὶ τινος. — ή τοῦ βίου = ή περὶ τοῦ βίου (=ζωῆς). — δπως καταλείψουσι = διὰ γά.. (τὸ δπως μετὰ μέλλ. δριστ. σημαίνει ἐνταῦθα τὸν σκοπόν). — τῶν τοιούτων[•] δῆλ. ἀποτελεσμάτων. — ἐξεργάζομαι τι = κατορθώνω τι. — εἰμὶ περὶ τι = ἀσχολοῦμαι περὶ τι. — οἱ περὶ τὴν μουσικὴν ὅντες=οἱ μουσικοί. — οἱ περὶ τὰς ἄλλας ἀγωνίας ὅντες=οἱ ἄλλοι ἀθληταί. — ἔντιμος=γνωστός, ἐπίσημος. — κατέστησαν[•] γνωμικὸς ἀόρ. — ὁ λόγος[•] δῆλ. δ ῥήτορικός.

§ 5-7. τοὺς ἄλλους[•] δῆλ. ῥήτορας (σοφιστάς). — οἱ ἐφ' αὐτῶν=οἱ καθ' αὐτοὺς=οἱ σύγχρονοί των. — κοισμεῖν[•] ἔγγ. λόγῳ. —

έν είδόσι = ἐνώπιον γνωριζόντων. — φιλοτιμοτέρως διάκειμαι πρός τι = μὲν μεγαλύτερον ζῆλον κλίνω (τρέπομαι) πρός τι. — εὐλογοῦμαι = ἐπαιγοῦμαι. — εὐλογήσονται (=εὐλογηθήσονται) = θὰ ἐπαιγεθοῦν (μᾶλλον τούτων = περισσότερον ἀπὸ αὐτούς). — παρέχω τινὰ ἀμείνων=ἀναδεικνύω τινὰ ἀνώτερον. — οἱ ἐπέκεινα γενόμενοι· ἔννοοῦνται οἱ ἐπίγονοι (οἱ υἱοὶ τῶν Ἐπτὰ ἐπὶ Θήβας στρατευσάγτων, οἱ δποῖοι κατέστρεψαν τὰς Θήβας) καὶ ἐν γένει οἱ πρὸ τοῦ Τρωικοῦ ήρωες Θησεύς, Ἀργοναῦται κ.τ.λ. — ὑμνοῦμαι = ἐπαιγοῦμαι, ἐγκωμιάζομαι εἰς ὕμνους (ποιήματα ἐπικά). — τραγῳδοῦμαι = ἐπαιγοῦμαι εἰς τραγῳδίας (δράματα). — ἄξιωθησόμενον· κατηγραμ. μτχ. ἐκ τοῦ (ὅταν) προειδῆ. — ἀρετὴ=προτέρημα. — πρόσεστί τινί τι=ὑπάρχει εἰς τινά τι. — ὅτι μέγιστον... ἐστι· ἐκ τοῦ τούτο. — δυσκόλως πέφυκα = φύσει εἴμαι δύστροπος. — εὐλογούμενων· ἐνν. ἐκείνων. — τοὺς νοῦν ἔχοντας· κατ' αἰτιατ. ἀντὶ δοτ., διποκμ. τοῦ δουλευτέον = δεῖ δουλεύειν. — καὶ λέγειν· δ καὶ ἐπιδοτικός. — ἄλλως τ' ἐπειδὴ καὶ = καὶ μάλιστα ἐπειδή. — τοὺς ἐπανορθοῦντας· δηλ. τὰ καθεστῶτα (τὰ κείμενα, τὰ συνηθισμένα). — κινῶ τι = μεταβάλλω τι.

§ 8-11. λόγος=πεζὸς λόγος. — σημεῖον δὲ μέγιστον· προεξαγγελτικὴ παράθεσις. — γάρ· διασαρφητικός. — φιλοσοφία· κατὰ τὸν Ἰσοκράτην σημαίνει πᾶσαν ἔλευθέριον παιδείαν. — οἱ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ὄντες=οἱ πεπαιδευμένοι, οἱ διαγούμενοι. — πολλὴν συγγνώμην ἔχω τινὶ=πολὺ συγχωρῶ τινα. — δέδοταί τινί τι = εἶγαι ἐπιτετραμμένον εἰς τινά τι. — κόδσμοι=τὰ πρὸς καλλωπισμὸν μέσα. — πλησιάζω τινὶ=συναναστρέφομαι πρὸς τινα. — πλησιάζοντας=ὅτι πλησιάζουσι. — δηλῶσαι· ἐκ τοῦ οἴόν τ' (ἐστι). — τὰ τεταγμένα ὄνόματα=αἱ εἰς μεγάλην χρήσιν λέξεις καὶ ἐκφράσεις, αἱ συνηθισμέναι. — ξένα=ἄλλης διαλέκτου. — καιναὶ=νέαι, ὑπὸ τῶν λογοτεχνῶν πλαττόμεναι. — μεταφορὰ = δ λεκτικὸς τρόπος κατὰ τὸν δποῖον αἱ ἔννοιαι παρίστανται εἰκονικῶς. — τοῖς εἰδεσι· ἐνν. τῶν κόσμων. — οἱ περὶ τοὺς λόγους = οἱ λογογράφοι, οἱ πεζογράφοι. — οὐδὲν ἔξεστι· κατ' ἀντίθεσιν πρὸς τὸ ἀνωτέρω πολλοὶ δέδονται. — ἀποτόμως = ἀπολύτως, αὐτηρῷ. — τοῖς πολιτικοῖς· πρᾶλ. § 9: τοῖς τεταγμένοις. — ἐνθύμημα=συλλογισμός, διανόημα. — οὐδενὸς τούτων· δηλ. μέτρων καὶ ρυθμῶν. Τοῦτο δὲν εἶγαι καθ' δλοκληρίαν ἀληθές, διότι καὶ οἱ ῥή-

τορες ἐπιδιώκουν τὴν συμμετρίαν καὶ τὴν εὐρυθμίαν.— ἡ λέξις = τὸ λεκτικόν.— ἔκειθεν = ἀπὸ τὰ κατωτέρω.— διάνοια = γόγμα.— δόξα = δύναληψίς.— ἦς· ἀντὶ ἥν· καθ' ἔλξιν.— πλεονεκτῶ = είμαι ὑπέρτερος, ὑπερέχω.— ἀποτειρῶμαι τινος = δοκιμάζω τι.— εὐλογεῖν· ἐπεξήγησις τοῦ τοῦτο.— ἐν ταῖς φόδαις καὶ τοῖς μέτροις = τοῖς μέτροις τῶν φόδων = μὲν ἐμμέτρους φόδας· (σχῆμα ἐν διὰ δυοῖς).

B'. Ὁ Εὐαγόρας δὲν ὑπῆρξε κατώτερος τῶν μεγάλων προγόνων του (§§ 12-20).

§ 12-18. φύσις = γενεά, καταγωγή.— τῆς φύσεως = σαρφηγίζεται διὰ τοῦ καὶ τίνων ἥν ἀπόγονος.— τῶν ἄλλων ἔνεκα = δηλ. τῶν μὴ ἐπισταμένων.— οὐδὲν = κατ' οὐδέν.— ἔκεινων = δηλ. τῶν προγόνων.— τοὺς ἀπὸ Διός = δικοι. εἰς τὸ εἶναι.— ἡμίθεος = δ γεννηθεὶς ἐκ θεοῦ καὶ θυγητῆς ἢ ἐκ θηγητοῦ καὶ θεᾶς.— τούτων δ' αὐτῶν = δηλ. τῶν ἀπὸ Διὸς ἡμιθέων.— οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ = πάντες.— ὑπερβάλλω (ἀπολύτως) = διερέχω, γίνομαι ὑπέρμετρος, λίαν ἐξέχω.— οἱ καθ' αὐτούς = πρθλ. § 5: οἱ ἐφ' αὐτῶν.— τοῦτο μὲν = ἀφ' ἐνδ; μέντοι λείπει ἡ ἀπόδοσις αὐτοῦ: τοῦτο δέ.— γάρ = αἰτιολ.— Αἰακός = υἱὸς τοῦ Διὸς καὶ τῆς Αἰγίνης, δ δίκαιος βασιλεὺς τῆς νήσου Αἰγίνης, δ μετὰ τὸν θάνατόν του κριτής καὶ κλειδοῦχος τοῦ Ἀδού.— αὐχμὸς = ἀνομορία.— ἐν τοῖς "Ελλησι = ἐν τῇ Ἐλλάδι.— ύπεροχαλε (ἀπολύτως). πρθλ. § 13: ύπεροχαλλοντας.— ἵκετεύοντες αὐτὸν = δεησόμενοι αὐτοῦ.— εὐρίσκομαί τι = ἐπιτυγχάνω τι.— ὁν = τούτων ἄ.— ιερόν = τὸ Αἰάκειον καλούμενον.— οὕπερο = ἐπίρρ. τοπικόν.— μετὰ καλλίστης ὧν δόξης διατελῶ = περγῶ τὴν ζωήν μου ἀπολαύων ἀρίστης ὑπολήψεως.— μεταλλάττω τὸν βίον = ἀποθνήσκω.— Πλούτων (-ωνος) θεὸς καὶ βασιλεὺς τοῦ Ἀδού, υἱὸς τοῦ Κρόνου καὶ τῆς Ρέας καὶ ἀδελφὸς τοῦ Διός.— Κόρη = ἔξοχὴν Κόρη δονομάζεται ἡ Περσεφόνη (ἡ Περσέφασσα), ἡ κόρη τοῦ Διὸς καὶ τῆς Δύμητρος καὶ σύζυγος τοῦ Πλούτωνος.— παρεδρεύω τινὶ = κάθημαι πλησίον τινός.— μεγίστας τιμάς = ἐδίκασε τοὺς γενέροις καὶ ἐφύλαττε τὰς κλείδας τοῦ Ἀδού.— Λαομέδων (-οντος) βασιλεὺς τῆς Τροίας· κατὰ παράκλησίν του δ 'Ηρακλῆς ἐφόνευσε θαλάσσιον τέρας, τὸ δποῖον ἔβλαπτε τὴν Τροίαν· ἐπειδὴ δὲ δὲν ἀντήμειψε κατὰ τὴν συμφωνίαν τὸν ἥρωα, ἦλθε

κατ' αὐτοῦ μετὰ τοῦ Τελαμῶνος, ἔκυρίευσε τὴν Τροίαν καὶ λαβὼν τὴν κόρην του Ἡσιόνην ἐνύμφευσε μὲ τὸν φίλον του Τελαμῶνα. — ἀριστείων¹ ἀριστεῖα εἶναι ή Ἡσιόνη.— Κενταύρους² οἱ Κένταυροι ὡς καὶ οἱ συγγενεῖς αὐτῶν Λαπίθαι εἶναι μυθικαὶ ἄγριαι φυλαὶ κατοικοῦσαι πλησίον ἀλλήλων εἰς τὴν Θεσσαλίαν παρὰ τὸ Πήλιον· οἱ γάριοι τοῦ βασιλέως τῶν Λαπιθῶν Πειρίθου ἔγιναν ἀφορμὴ νὰ ἔκραγῃ φοβερὸς πόλεμος μεταξὺ αὐτῶν, εἰς τὸν δόποιον ἔλαθε μέρος καὶ δῆλος συντελέσας εἰς τὴν καταστροφὴν τῶν Κενταύρων. — ἄλλους κινδύνους³ εἰς τὴν πόλιορκίαν τῆς Ἰωλκοῦ, κατὰ τῶν Ἀμαζόνων, εἰς τὴν Ἀργοναυτικὴν ἔκστρατείαν κ.τ.λ.— κίνδυνος = ἐπικίνδυνος ἐπιχείρησις.— συνοικῶ τινι=γυμφεύομαι τινα.— μόνου τούτου⁴ πρέπει νὰ συνδεθῇ μὲ τὸ ἐν τοῖς γάμοις.— ύμεναιοις⁵ φίσαι, τὸ δόποιον ἔψαλλον οἱ συνοδεύοντες τὴν νύμφην ἀπὸ τὸ πατρικὸ σπίτι εἰς τὸ τοῦ γαμβροῦ.— ἔκατερον⁶ γεν. τῆς καταγωγῆς.— ἔλεγχος = ἀπόδειξις.— ἀρετὴ = ἀνδρεία.— τόπους⁷ δὲ Τελαμῶν⁸ εἰχε τὴν Σαλαμῖνα, δὲ Ηγεεὺς τὴν Φθίαν.— τοὺς βαρβάρους⁹ δηλ. τοὺς Τρώας.— ἔκατερον¹⁰ δηλ. τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Τρώων.— διαφέρω τινὸς=ὑπερβάλλω τινά.— κατοικίζω τὴν πόλιν=ίδρυω πόλιν.— τὸ νῦν βασιλεῦον¹¹ δηλ. τὸν Νικοκλέα καὶ τοὺς ἀδελφούς.

§ 19-20. τὰ Εὔαγόρα... ὑπάρξαντα = δια ἐ Εὐχγόρας ἔκληρον¹² νόμησε.— οἱ γεγονότες = οἱ καταγόμενοι:— χρόνῳ¹³ ὕστερον = μετά τινα χρόνου.— ἀνήρ¹⁴ τὸ δονιμά του δὲν γνωρίζομεν.— πιστεύομαι ὑπὸ τινος = ἀποκτῶ τὴν ἐμπιστούνγη τινός.— δυναστεία = σπουδαῖον ἀξίωμα.— τούτων¹⁵ γεν. τῆς αἰτίας.— κακὸς = ἀχάριστος.— δεινὸς = ἐπιτήδειος.— πλεονεκτῶ = ἀπαιτῶ, ἀδικῶν ὥφελονται.— ἔξεβαλε¹⁶ δηλ. τῆς βασιλείας.— κατασκευάζομαι τι ἀσφαλῶς = διευθετῶ τι πρὸς ἀσφάλειάν μου.— ἔξεβαρβάρωσε¹⁷ κατώκισε τόσους πολλοὺς βαρβάρους εἰς τὴν πόλιν, ὥστε αὕτη ἔχασε τὴν ἐλληνικότητά της.

Γ'. "Ο Εὐαγόρας ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του μέχρι τῆς καταλύσεως τῆς ἀρχῆς (§§ 21-29).

§ 21-29. γίννεται (ίστορ. ἐνεστ.)=ἐγεννήθη.— φήμη=προφητικὴ ἀδέσποτος φωνή, προφητικὴ λέξις τὴν δόποίαν ἀκουσίως προφέρει τις.— μαντεία = χρησιμός, ἀπόκρισις ἱερέων.— μειζόνως... γεγονὼς ή κατ' ἄνθρωπον=διτὶ ἐγεννήθη μὲ τρόπον λαμπρότερον (περισσότερον μεγα-

λειώδη) ἢ δπως γεγνᾶται συγήθως δ ἀγθρωπος. — ἀπιστῶν^o μτχ. αλ-
τιολ.— τοσούτου δέω (μετ' ἀπαριμφ.) = τόσον ἀπέχω τοῦ γά...— τὰ
ὑπάρχοντα=τὰ πραγματικῶς ἀληθῆ.— τὰ ὄμοιογούμενα=τὰ γενι-
κῶς γνωστὰ καὶ ἀναντίρρητα.— τῶν ἀγαθῶν^o γεν. διαιρ. ἐκ τοῦ ἄπερ
(= ἄπερ ἀγαθὰ=προτερήματα).— πρεπώδης=ἀριστῶν.— τοῖς τη-
λικούτοις^o δηλ. τοῖς παισί.— κρατιστεύω τινὸς=νπερθάλλω τιγά.—
ταῦτα^o ἀνακεφαλαιώνει τὰ προλεχθέντα.— μέσως = μετρίως.— εἰς
ὑπερβολὴν=εἰς μέγιστον βαθμόν.— ὀπότε όρθεν... ὀπότε... ἀπο-
βλέψειαν^o ἡ εὔκτ. φανερώνει ἐπανάληψιν.— οἱ τότε βασιλεῖς^o ἔθεσε
πληθυντικόν, διότι γοοῦνται οἱ περὶ τὸν βασιλέα.— ἐν ἴδιώτου μέρει
διάγω^o ἐνν. τὸν βίον = ζῷ ὡς ἀπλοῦς πολίτης.— τρόποι = χρα-
κτήρ.— πιστεύειν^o ἐνν. αὐτῷ.— ἔξαμαρτάνω περὶ τινα = προσ-
θάλλω τινά.— παραλλάτει ἡ δόξα = διαφέρει, εἰναι ποικίλη καὶ
διάφορος ἡ κρίσις (τιγδς περὶ τινος).— ψεύδομαι τινος = ἀπατῶμαι,
ἀποτυγχάνω εἰς τι.— δπως... λήψεται^o ἐξαρτᾶται ἐκ τοῦ ἔσχε... πρό-
νοιαν^o πρόδλ. ἐν § 3: δπως καταλείψουσι.— καλῶς = ἐντίμως.—
δι' ἀσεβείας^o ἐνγοει τὸν φόνον τοῦ τότε βασιλεύοντος.— ὁσίως=εύσε-
θῶς.— εἰς τῶν δυναστευόντων^o δ ἐκ Τύρου Ἀδδήμιων.— ἐκποδῶν
πιοιῦμαι τινα=βγάζω ἀπὸ τὸ μέσον, φονεύω τινά.— Σόλοι (οἱ). πό-
λις τῆς Κιλικίας ἕδρυθείσα νπὸ τοῦ Σόλωνος^o οἱ δλίγοι δὲ Ἀθηναῖοι
τοὺς δποίους κατέψιεν ἐκεῖ ἐληγμιόνησαν σὺν τῷ χρόνῳ τὴν μητρικήν
των γλώσσαν, γεγονὸς τὸ δποίον ἔδωκεν ἀφορμὴν γὰ πλαστῇ ἡ λέξις
σολοικισμός, φανερώνουσα καὶ σήμερον ἀκόμη τὰ περὶ τὴν γλώσσαν
σφάλματα.— γνώμη = φρόνημα.— ταπεινοτέρας^o ἐνν. ἡ πρότερον
(ώς β' δρος τῆς συγκρίσεως).— πλάνος = ἡ περιπλάνησις.— φυγαδι-
κὸς = δ ἀριστῶν εἰς ἐξόριστον, δ συμβαίνων ἐξ ἀνάγκης εἰς τὸν ἐξόρι-
στον.— ὑπερορῶ τινα=καταφρονῶ τινα.— ἀφορμὴν = τὴν ἀφορμὴν
(δ Ἰσοκράτης παραλείπει τὸ ἀρθρον).— ἀφορμὴ = ἀρχή.— χρή^o ἐνν.
λαβεῖν.— ἀμύνενται καὶ... ὑπάρχειν^o ἐπεξήγησις.— προτέρους^o
ἐτέθη κατὰ πλεονασμόγ, διότι τὸ ὑπάρχω=πρώτος κάλινω ἀδικίαν.—
τυραννῶ = βασιλεύω.— παρακαλῶ τινα = προτρέπω τινά.— ώς οἱ
τοὺς πλείστους λέγοντες^o ἐνν. λέγουσι.— φύσις καὶ δόξα = χρ-
ρακτήρ καὶ ὑπόληψις.— τοσούτοι=τόσον δλίγοι.— τὰ δεινὰ=οἱ κίγ-
δυοι.— ἐμμένω τοῖς ωμολογημένοις=μένω πιστὸς εἰς τὰ συμφωνη-
μένα.— ὕσπερ... οὕτω = οὕτω διέκειτο τὴν γνώμην, ὕσπερ... εἰ

είχε... ή προηήδει.—διάκειμαι τὴν γνώμην = εἰμαι διατεθειμένος κατὰ τὸ φρόνημα.—τὸ συμβησόμενον=ἡ ἔκδοσις τῆς ἐπιχειρήσεως.

Δ'. ‘Ο Εὐαγόρας καταλαμβάνει τὸν θρόνον τὸ κατόρθωμα τοῦτο, ὃς δὲ συνήκας κατωρθώμη, καταντῷ τὸ σπουδαιότατον τῶν δμοίων του· ἀξίζει λοιπὸν τοῦ μεγίστου ἐπαίνου (§§ 30 - 50).

§ 30 - 34. γάρ· διασαφητικός.—καταβαλών... καταστήσας· αἱ μτχ. κατ' δυνομαστικὴν καθ' ἔλξιν ἐκ τοῦ ἡγήσατο.—τὸ σῶμα = ἡ ζωὴ.—περιορῶ=περιβλέπω, παρατηρῶ, περιμένω.—εύθυνς ὡς είχε= ἀμέσως δπου ητο (μὲ τοὺς ἀνδρας ποὺ εἶχε).—ταύτης τῆς νυκτὸς = τὴν ἴδιαν νύκτα (κατὰ τὴν δποίαν ἀπειθιδάσθη εἰς τὴν νῆσον).—διαιρῶ πιλίδα = σπάζω μικρὰν πύλην. —ταύτῃ· δηλ. τῇ πυλίδι. —διάγω τινὰ = διαβιβάζω τινά.—προσβάλλω πρός τι=δρμῶ κατά τινος.—καιοδός=περίστασις.—τῶν ἄλλων· δηλ. τῶν σὺν αὐτῷ.—τί=διατι.—λέγοντα· κτηρι. μετοχὴ ἐκ τοῦ διατρίβειν.—τί δεῖ λέγοντα διατρίβειν; = οὐ δεῖ λέγοντα διατρίβειν.—διατρίβω=χρονοτριβῶ.—ἀνταγωνιστῶν· κατηγόρουμενον εἰς τό: τῶν περὶ τὸν τύραννον.—τοῦ μέν· δηλ. τοῦ τυράννου.—τοῦ δέ· δηλ. τοῦ Εὐαγόρου.—τοῖς φίλοις· τοῖς ἐν τῇ πόλει. —κομίζομαι τι=ἀνακτῶ τι.—τύραννος=βασιλεύς.—καταλείπω τὸν λόγον=διακόπτω τὸν λόγον.—ὅφδιον... εἶναι· ἔξαρταται ἐκ τοῦ ἥγονυμα. —τὰ ἔχόμενα=τὰ ἐπόμενα.—δηλώσειν· (ἀμτδ).—δῆλον ἔσεσθαι.—τῷ χρόνῳ· ἐτέθη τὸ ἀρθρον, διότι νοεῖται δτι δλος ἐκεῖνος δ χρόνος εἶναι γνωστός.—ἔκαστον αὐτῶν· δηλ. τῶν τυράννων.—τοῖς καιροῖς· καιροὶ εἶναι ἡ περίστασις διὰ τὴν δποίαν εἶναι οὕτος δ λόγος ὡρισμένος.—ἀρκῶ τινι=ἐπαρκῶ εἰς τι. —ἢν δέ... ἐπὶ τούτων σκοπῶμεν=ἐὰν δὲ ἔξεταζωιεν θέτοντες ὡς βάσιν (μὲ βάσιν) τούτους (τοὺς εὐδοκιμωτάτους).—ἔξετῶμεν· μέλλ. β' τοῦ ἔξετάζω.

§ 35 - 36. τῶν μέν... προκρίνειν; = τίς μὲν οὖν τῶν παραλαβόντων τὰς πατρικὰς βασιλείας οὖν ἀν προκρίνειε τοὺς κινδύνους Εὐαγόρου; —οὕτω... ὅστις=οὗτως ὡστε.—ὅφδυμος= ἀδιάφορος, δκνηρός.—καὶ μὴν=ἀλλὰ πρὸς τούτοις.—καθόδων· ἐννοεῖ τοὺς νόστους, τοὺς δποίους πολλοὶ ποιηταὶ ἐποίησαν. —ἀπαγγέλλω τινί τι = διηγοῦμαί τι εἰς τινα.—παρ' αὐτῶν=ἐξ ἴδιων των, μὲ τὴν

φαντασίαν των. — μεμυθολόγηκεν, δστις = μεμυθολόγηκεν περὶ τινος, δστις. — ποιοῦμαι τοὺς κινδύνους = δοκιμάζω τοὺς κινδύνους. — τὴν αὐτοῦ ἐνν. χώραν ἢ πατρίδα. — πεποίηνται· δηλ. ὅπὸ τῶν ποιητῶν. — ποιοῦμαι ὑπὸ τινος = παριστάνομαι ὅπὸ τινος. — τέχνη = πανούργια. Ἐνταῦθα νοοῦνται δὲ ἰδρυτὴς τῆς Σαλαμίνος Τεῦχος, δὲ τῆς Πάρου Ἀγαπήνωρ κ.τ.λ. — ἀλλὰ μήνιν πρᾶξι. ἐν § 36: καὶ μήν. — οἱ ἐπὶ τάδε γεγενημένοι = οἱ μετὰ τὰ Τρωικὰ ὑπάρχαντες. — Κῦρον... τὴν ἀρχὴν = Κῦρον τὸν ἀφελόμενον μὲν τὴν ἀρχὴν Μῆδων (=ἀπὸ τοὺς Μήδους). — καὶ πλεῖστοι καὶ μάλιστα· συνδέεται ἐπίθετον μὲν ἐπίρρημα. — ὁ δέ· δηλ. Εὐχόρας. — ψυχὴ = θάρρος. — σῶμα = σωματικὴ δύναμις. — διαπράττομαι τι = κατορθώνω τι. — τοῖς ἔργοις· ἀντικιν. εἰς τὸ ἐπεχείρησεν. — ἀπέκτεινεν· διμιλεῖ περὶ τοῦ βασιλέως τῶν Μήδων Ἀστυάγους· κατ’ ἄλλους διμως δὲν ἐφόνευσεν, ἀλλ’ εἶχε πλησίον του, μέχρις διου ἐτελεύτησε. — καὶ τούτου· δηλ. τοῦ Κύρου· δὲ καὶ ἐπιδοτικός. — ὑποστέλλομαι = ἀπὸ φύσιον συστέλλομαι, ἔχω ἐπιψυχλέξεις· τὸ ἥπιμα κυρίως λέγεται ἐπὶ τῶν ναυτῶν οἱ δποῖοι φοβούμενοι κακοκαιρίαν μαζεύουν τὰ πανιά. — εἰπεῖν· ὑποκιν. ἐμέ. — παρρησίᾳ χρῶμαι = διμιλῶ ἐλευθέρως, χωρὶς νὰ κρύπτω τι. — κάλλιον = ἐγδοξότερον. — λαβών· κατηγρμ. μιχ. ἐκ τοῦ εύρεθήσεται. — ἐκείνουν· β’ δρος τῆς συγκρίσεως. — ἐκείνως = κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον. — ἀναφέρεται εἰς τὰ ἐπόμενα. — ἐκ παντὸς τρόπου = κατὰ πάντα τρόπου. — οὐκ... προθυμούμενος... ἀλλὰ εἰρηκώς· ἔξαρτωνται ἐκ τοῦ φανήσομαι. — οὕτω· ἐπιτείνει τὸ θρασέως.

§ 40-46. ἐπὶ μικροῖς = εἰς μικρὰ (ἔργα). — τοιούτων· δηλ. μικρῶν· ἀναφέρεται εἰς τὸ ἀξιοῦσθαι. — τυραννὶς = βασιλεία. — περιμάχητος = περιζήτητος. — τὸ κάλλιστον... κάλλιστα· πρᾶξι. ἐν § 39: κάλλιον. — λόγων εὔρετής = λογογράφος (κατ’ ἀντίθεσιν πρᾶξ τὸν ποιητήν). — φήτωρ = δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου ἀγορεύων. — ὑπερβαλλόμενος· τὸ μέσον ἀντὶ τοῦ ἐνεργ. ὑπερβάλλων· πρᾶξ. ἐν § 13: τοὺς μὲν ὑπερβάλλοντας, τοὺς δὲ καταδεεστέρους ὄντας. — γνώμη = νοῦς, σκέψις. — αὐτοσχεδιάζω = ἀνευ προπαρασκευῆς λέγω ἢ πράττω τι. — φρόνησις = φρόνημα, πρᾶξ. ἐν § 27: γνώμη. — τῶν μὲν ἄλλων ἀναφέρεται εἰς τὸ ποιοῦνται τὴν ἐπιμέλειαν. — αὐτῆς δὲ ταύτης· δηλ. τῆς ψυχῆς· ψυχὴ ἐνταῦθα εἴγαι δ νοῦς, ἢ φρόνησις,

πρόβλ. ἀνωτέρω : καλῶς τήν... φρόνησιν πάρασκευάσειε.—ἔπειτα· εἰναι· ή ἀπόδοσις τοῦ πρῶτον μὲν § 41.—τὰ δόντα· πρόβλ. ἐν § 21 : τὰ ὑπάρχοντα.—ὅφθυμία=ή ἀπὸ δύνηρίαν προερχομένη ἀνάπτασις.—εὐπραγία = προκοπὴ εἰς τὸ πράττειν, ἐπιτυχῆς ἐνέργεια.—ῶστε μήτε... φθάνειν· ἔνν. αὐτὸν = ὕστε μήτε ἐπρολάμβανον αὐτόν.—ἐπιεικής=κόδιμος, ἐνάρετος.—ἔξι δῶν ἐτέρων=έκ τούτων ἡ παρ' ἐτέρων.—τὰ προσπίπτοντα = τὰ γιγνόμενα.—οὐδὲ περὶ ἔν=περὶ οὐδέν.—πεπλανημένως ἔχω περὶ τι=ἀπατῶμαι ὡς πρός τι.—Εὔαγόραν· ἀγτικμ. εἰς τὸ ζηλοῦν.—τῆς ἀρχῆς· γεν. τῆς αἰτίας.—τοὺς ἄλλους=τοὺς ἀρχομένους.—τῆς ὑπ' ἐκείνου βασιλείας (γεν. αἰτίας) = διότι ἐβασιλεύετο ὑπ' ἐκείνου· τὸ οὖσαστ. βασιλεία ἔχει ἔννοιαν παθητικήν.—σφόδρα=ἰσχυρώς.—πολλὰ... ἀπαντα· αιτιατ. τοῦ κατά τι.—οἱ χρώμενοι = οἱ φίλοι.—ἡττῶμαί τινος=ἡττῶν εἰμί τινος=πνοχωρῶ εἰς τινα.—σεμνός=σοβαρός, σεβαστός.—συναγωγὴ τοῦ προσώπου=κατήφεια, σκυθρωπότης.—κατασκευὴ τοῦ βίου = ή διευθέτησις τοῦ βίου, δ τακτικὸς βίος.—όμοιογία = συμφωνία.—τὰ διὰ τύχην γιγνόμενα (ἀγαθά)· εἰναι τὰ πλούτη, τὸ κάλλος, τὰ ἀξιώματα κτλ.—τὰ δὲ δι' αὐτόν· εἰναι ή παιδεία, ή φρόνησις, ή ἀρετή.—ἡγοῦμαι τῶν ἥδονῶν = ἔξουσιάζω τὰς ἥδονάς.—ὅφτωνη = ἀναψυχή, ἀνάπτασις ἀπὸ τοὺς κόπους.—δλως = ἐν συτόμῳ.—ῶν=τούτων ἡ.—πολιτεία=πολιτευμα.—δημοτικὸς=ἀγαπητὸς εἰς τὸν λαόν.—πολιτικὸς = ἵκανὸς εἰς τὴν διοίκησιν τῆς πολιτείας (τοῦ κοινοῦ).—τυραννικὸς = βασιλικός.—τῷ... διαφέρειν=διότι ἔξειχε καθ' ὅλα ταῦτα (δηλ. θεραπείᾳ, διοικήσει, εύδουλείᾳ).

Σ 47 - 50. ἐμπόριον = ἀγορά, τόπος δπου οἱ ἐμποροὶ πωλοῦν τὰ ἐμπορεύματα.—ἐμπορίῳ χρῶμαι=ἔχω ἀγοράν.—κατασκευαὶ=δημόσιαι οἰκοδομαὶ.—ἀπολείπομαί τινος = εἰμαι κατώτερός τινος.—ἐνεποίησεν· ἔνν. αὐτῇ.—τῶν... καταφρονούντων· ἀγαφέρεται εἰς τὸ πολλούς.—μεῖζω λέγω τῶν προσόντων τινὶ (=εἰμαι ὑπερβολικὸς εἰς τὴν ἔκθεσιν τῶν ἔν τινι ὑπαρχόντων προτερημάτων)=παραμεγαλώνω τὰ προτερήματά τινος.—ἐφίκοιτο· ἔνν. τῷ λόγῳ.—ἐφικνοῦμαι τινος τῷ λόγῳ=ἐπιτυχῶς παριστάνω, περιγράφω τι διὰ τοῦ λόγου.—ὅς = διότι οὗτος.—φύσις=μεγαλοφύτα.—ὁ τόπος δλος ὁ περιέχων τὴν νῆσον=δλη ἡ περιοχὴ τῆς γῆσου.—ἀπροσοίστως=ἀγρίως.—ἀπροσ-

οίστως καὶ χαλεπῶς ἔχω = δὲν δύναται κανεὶς νὰ μὲ πλησιάσῃ· ἀντιτίθενται δὲ ταῦτα εἰς τὰ ἀνωτέρω : πραότητα καὶ μετριότητα.— χαλεπῶς εἶχον· ἐνν. οἱ πολῖται καὶ οἱ περιοικοῦντες· ἐκ τῶν ἀνωτέρω πόλιν καὶ τόπον. Ἡ ἀρχὴ τοῦ Εὐαγόρου ἔξεπολίτισε καὶ ἔξηγένισε τοὺς κατοίκους τῆς Σαλαμίνος, διὸ τοῦ παραδείγματος τῶν δοπίων ἔξεπολίτισθη καὶ δλη ἡ νῆσος, ἵνα καὶ δὲν ὑπήγετο εἰς τὸ κράτος τοῦ Εὐαγόρου.—μεταπίπτω=μεταβάλλομαι.—οἵτινες αὐτῶν= τίνες αὐτῶν.—κτήματα καὶ ἐπιτηδεύματα = πράγματα (ἐπιπλα, σκεύη) καὶ συνήθειαι.—οἱ περὶ τὴν μουσικὴν= οἱ μουσικοί.—εἰωθότες ἡσαν=εἰώθεσαν.—ούδεις ὅστις οὐ = πᾶς τις· πρᾶλ. ἐν § 13 : οὐκ ἔστιν ὅστις οὐ.

E'. Τὰ προτερήματα τοῦ Εὐαγόρου προσείλκυσαν εἰς τὴν Σαλαμῖνα πολλοὺς καὶ ἰδίως τὸν Κόρωνα (§§ 51- 57).

§ 51-57. μέγιστον δὲ τεκμήριον· προεξαγγελτικὴ παράθεσις.—τρόπος καὶ ὁσιότης = χαρακτὴρ καὶ δικαιοσύνη.—κουφότερος=δλιγώτερον πιεστικός.—νόμιμος=δεσδόμενος τοὺς νόμους.—ἔργον = δύσκολον.—δυστυχήσας· ἐννοεῖται ἐνταῦθα ἡ ἡττα τῶν Ἀθηναίων εἰς Αἴγαδος ποταμοὺς (405 π.Χ.) κατὰ τὴν δοπίαν δ Κόρων περισώσας δκτὼ πλοία κατέψυγε μὲ αὐτὰ πρὸς τὸν Εὔαγόραν.—σῶμα=ζωὴ.—έκεινφ... αὐτόν· καὶ αἱ δύο ἀντωνυμίαι εἰς τὸ αὐτὸ πρόσωπον ἀναφέρονται (τὸν Εὔαγόραν).—πάσχω ἀγαθὸν = ἀπολαύω καλόν, εὐεργετοῦμαι.— οὐκ ἔφθασαν... πλησιάσαντες = μόλις ἐπλησίασαν ἀλλήλους, μόλις συνανεστράφησαν.— περὶ πλείονος ποιοῦμαί τινα ἥ = περισσότερον ἐκτιμῶ τινα παρά.— ὁμονοοῦντες· ἀναφέρεται εἰς τὸ διετέλεσαν.—μεγάλῃ μεταβολῇ κεχρημένην· ὅντως μεγάλην μεταβολὴν δέστη, διότι, ἐνῷ πρότερον ἦτο ἡ πρώτη πόλις τῆς Ἐλλάδος, τότε ἦτο δύκηκος εἰς τοὺς Δακεδαιμονίους, οἱ δοποὶοι ἐπέβαλον εἰς αὐτὴν τοὺς τριάκοντα τυράννους καὶ κατεδάφισαν τὰ τείχη τῆς.—ἐπεποίηντο· ἐνν. οἱ Ἀθηναῖοι, ἐκ τοῦ ἀνωτέρω τῆς ἡμετέρας πόλεως.— ταχύν· κατηγορμ. εἰς τὸ τὸν καιρόν.— ἐπεχειρησαν· διπλά τὴν ἀρχηγίαν τοῦ Ἀγησιλάου.—έκεινοι· δηλ. δ Κόρων καὶ δ Εὔαγόρας.—τῶν στρατηγῶν· δηλ. τοῦ Φαρναβάζου καὶ τοῦ Τισσαφέρνους.— νομίζοντες· αἰτιολ. μτχ.—πεζὸν στρατόπεδον καθί-

σταμαι = συγκροτῶ στρατόπεδον πεζικοῦ στρατοῦ.—**τούτῳ** δοτ. δργαν.—**τὴν ἥπειρον** δηνομάζει οὕτω δ Ἰσοκράτης τὴν ὑπὸ τὴν ἔξουσίαν τῶν Περσῶν χώραν.—μόνον· ἐπίρρ. ἀντὶ μόνην.—**ταῦτα** = εἰς ταῦτα.—**ναυτικοῦ συλλεγέντος** δ Κόγων διορισθεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν ναύαρχος κατὰ τῶν Λακεδαιμονίων συνέλεξε πλοῖα εἰς Κύπρον, Φοινίκην κ.τ.λ., βοηθούμενος ὑπὸ τοῦ Φαργαβάζου. Μὲ τὸν στόλον τοῦτον δ Κόγων συναντήσας παρὰ τὴν Κυίδον τὸν στόλον τῶν Λακεδαιμονίων ὑπὸ τὸν Πείσανδρον κατεναυμάχησεν αὐτὸν (394 π.Χ.), μετὰ τὴν γίκην δὲ πλείστας πόλεις ἀπέσπασεν ἀπὸ τὴν συμμαχίαν τῆς Σπάρτης.—πάλιν ἀνέλαβε πλεονασμός.—**τοῦτο τε... παρασκευάσαντος** δ Εὐαγόρας δχι μόνον αὐτοπροσώπως ἐδοήθησεν, ἀλλὰ καὶ συνετέλεσε γὰ τεθῇ ὑπὸ τὰς διαταγὰς τοῦ Κόγωνος μέγα μέρος τοῦ Περσικοῦ στόλου.—**ὑπὲρ δῶν** = διὰ τὰ δποῖα (κατορθώματα, εὑργεσίας).—**οὗ περο** εἰς τὸν Κεραμεικόν, παρὰ τὴν βασίλειον στοάν καὶ πλησίον τοῦ ἀγάλματος τοῦ Διός.—**σφῶν αὐτῶν**=ἀλλήλων.

ΣΤ'. Ὁ πρὸς τὸν βασιλέα τῶν Περσῶν πόλεμος τοῦ Εὐαγόρου καὶ τὰ ἀποτελέσματά του ἀνυψώνουν αὐτὸν ὑπὲρ τὸν ἐνδοξοτάτους ἄνδρας (§§ 57 - 65).

Σ 57 - 65. βασιλεύς βασιλεὺς τῶν Περσῶν ἡτο δ Ἀρταξέρξης δ Μηγίμων (404 - 361 π.Χ.).—**ἔδεισεν** ἀόρ. τοῦ ποιητ. δ. δείδω = φοβοῦμαι.—**Κόνωνος** πρβλ. Πανηγ. § 154: Κόνωνα ἐπὶ θανάτῳ συλλαβεῖν ἐτόλμησαν (οἱ Πέρσαι).—**οὕτως ἔχω πρός τινα** = οὕτω διατίθεμαι πρός τινα.—**λαθεῖν** κείται ἀπολύτως (=γὰ κρυφθῇ).—**σπουδάσας...** νομίσας· ἐκ τοῦ φαίνεται. —**μέγιστον** δὲ τεκμήριον· πρβλ. § 52.—**τοῦ μέν δηλ. Κύρου.**—διὰ τὸ μὴ φροντίζειν=διὰ τὴν ὄλιγωρίαν.—**μικροῦ δεῖν**=σχεδόν. —**ἔλαυθεν αὐτὸν ἐπιστάτας**=χωρὶς γὰ τὸν ἐννοήσῃ, ἀπροόπτως ἐπέστη. —**ἔφίσταμαι ἐπὶ τι**=πλησίαζω εἰς τι.—**βασίλειον** = ἀνάκτορον, καθέδρα τοῦ βασιλέως, πρωτεύουσα.—**πρὸς δὲ τοῦτον δηλ.** τὸν Εὐαγόραν.—**ἐκ πολλοῦ δηλ.** χρόνου.—**μεταξὺ πάσχων εὖ** τὸ ἐπίρρ. μεταξὺ προτάσσεται τῆς χρ. μτχ. πρὸς δήλωσιν τοῦ συγχρόνου· (μεταξὺ... ἐπεχείρησε...).—**φαῦλος** = μηδαμιγές, ἀσήμαντος.—**αὐτῷ** ἀναφέρεται εἰς τὸ

γιγνομένας.—κατὰ μικρὸν = δλίγον κατ' δλίγον, σιγά - σιγά.—φύσις=μεγαλοφυῖα.—πολὺ περὶ μειζόνων = περὶ πολὺ μειζόνων· ἐνταῦθα δ Ἰσοκράτης διπλαίσσεται τὴν ἀποστασίαν τῆς Κιλικίας καὶ τὴν ἀλωσιν τῆς Τύρου καὶ ἀλλων πόλεων τῆς Φοινίκης (πρᾶλ. § 62).—δραμάω -ῶ (ἀπολύτως κεῖται) = δεικνύω ζῆλον, σπουδήν.—ταῖς δυνάμεσι· δοτ. τοῦ κατά τι.—ἀπολελειμμένος· πρᾶλ. ἐν § 48: λίαν ἀπολειφθῶ.—ἢ τοῖς ἄλλοις=ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις.—Πνυταγόραν· οὗτος, δτε δ Εὐχγόρας εἰς ναυμαχίαν τινὰ ἐνικήθη καὶ ἔπλευσεν εἰς Αἴγυπτον, ἵνα λάδη βοήθειαν, μόνος ἐπί τινα χρόνον ὑπερήσπισε τὴν Σαλαμίνα.—μικροῦ ἐδέησε... κατασχεῖν = δλίγον ἔλειψε γά.
—Κύπρον· τὰς πλείστας πόλεις τῆς νήσου ἔκυρίευσε.—πολλούς· ὑποκρι. εἰς τὸ μεμνῆσθαι.—τελευτῶν· χρν. μτχ. Ισοδυναμοῦσά μὲ ἐπίρρ. (=τελευταῖον, τέλος).—ἐμπίπλημί τινά τινος = γεμίζω τινὰ ἀπὸ κάτι, κάμινω τινὰ γὰ βαρεθῆ κάτι.—γίγνομαι κύριος τοῦ σώματος=συλλαμβάνω τινὰ ζωντανόν.—ἐποιήσαντο· δηλ. οἱ Πέρσαι, διὰ τοῦ Ὁρόγντου, γαμβροῦ τοῦ βασιλέως τῶν Περσῶν.—λύω νόμον = καταργῶ τὴν συνήθειαν.—κινῶ τι· πρᾶλ. § 7. Ὁ Εὐχγόρας συνῆψε εἰρήνην μὲ τὸν δρον γὰ βασιλεύη τῆς Σαλαμίνος, γὰ δίδῃ ὡρίσμενον ἐνιαύσιον φόρον εἰς τοὺς Πέρσας καὶ «ὑπακούειν ὃς βασιλεὺς βασιλεῖ προστάττοντι».—ἀφείλετο· δηλ. δ βασιλεύει.—ἔτη δέκα· 385-376 π.Χ.—τῶν αὐτῶν· δηλ. πόλεων ἢ χωρίων.—τήν... πόλιν, ἥν ταύτην· μὲ ἔμφασιν ἐπιτάσσεται ἡ δεικτικὴ ἀντωνυμία, δταν προτάσσεται τὸ ὄνομα καὶ ἡ ἀναφορική.—γάρ· διασαρχητικόν.—καίτοι (ἀντὶ τοῦ τοι) = πράγματι, τῷ δηντι. — ἀρετῇ = εὐερέεια καὶ δικαιοσύνη.—φανεῖται... ὑπερβαλόμενος=θὰ παρουσιασθῇ δτι ὑπερέδχαλε.—τὸν τῶν ἡρώων· ἐνν. πόλεμον.—οἱ μὲν γάρ· δηλ. ἥρωες.—αὐτῶν· ἀγαφέρεται εἰς τὸ μείζω.

Z'. Συγκρινόμενος μὲ τοὺς μεγαλυτέρους ἥρωας παρουσιάζεται ἀνώτερος αὐτῶν, διότι καὶ ἐπὶ τῆς γῆς ἔζησεν εὐτυχῆς καὶ μετὰ θάντον μημήμην ἀθάνατον κατέλιπε (§§ 66-72).

§ 66-69. τῶν τότε· δηλ. τῶν κατὰ τὸν Τρωικὸν πόλεμον ἀκμασάντων.—ὅς· (πρᾶλ. § 40) = διότι οὗτος.—πολιτεία = διοίκησις τῆς πόλεως.—ἄμικτος = ἀκοινώνητος, ἀξενος (πρᾶλ. ἐν § 47: οὕτε τοὺς "Ελληνας προσδεχομένων· καὶ ἐν § 49: ἀπροσοίστως εἶχον).—

παντάπασι=παντελῶς—χρησιμώτερον... τῶν ἄλλων^ν νοοῦνται οἱ λοιποὶ σύμμαχοι τοῦ μεγάλου βασιλέως, ἢτοι οἱ ἀρχοντες τῶν παραλίων πόλεων, οἱ δποῖοι κατὰ διαταγὴν τοῦ βασιλέως ἔδωσαν πλοῖα εἰς τὸν Κόνωνα πρὸς καταπολέμησιν τῶν Λακεδαιμονίων. — τῆς Ἀσίας κύριοις^ς τοῦτο ἔγινε διὰ τῆς Ἀνταλκιδείου εἰρήνης (387 π. Χ.).—οἱ δ' Ἐλληνες αὐτονομίας ἔτυχον^ν πρόβλ. ἐν § 56 : οἱ δ' Ἐλληνες ἡλευθερώθησαν.—ἐπέδοσαν (κεῖται ἀπολύτως)=προώδευσαν.—τὴν ἀρχὴν δώσοντας^ς δηλ. τὴν κατὰ θάλασσαν ἥγεμονίαν^ν τοῦτο δὲ ἔγινε μετὰ τὴν ναυμαχίαν παρὰ τὴν Κυίδον καὶ τὸν θρίαμβον τοῦ Κόνωνος. — Εὐαγόρας^ς ποιητ. αἴτιον.—πότερον^ν ἐνταῦθα δὲν ἀκολουθεῖ, ὡς συγήθως, εἰς μόνον^ν ἢ ἄλλα τρεῖς.—καθ' ὅτι αὐτῶν=εἰς δ, τι ἔξι αὐτῶν.

§ 70-72. οἱ προγεγενημένοι = οἱ πρόγονοι. — ἀξιοῦμαί τινος = κρίνομαι ἀξιός τινος. — δωρεὰ = τὸ χάρισμα. — ταύτης τῆς δωρεᾶς^ς δηλ. τῆς ἀθανασίας, δπως δ Ἡρακλῆς κ.τ.λ. — σημεῖον = ἀπόδειξις. — ἐνθάδε = ἐδῶ ἐπὶ τῆς γῆς. — θεοφιλὴς = θεάρεστος. — ταῖς μεγίσταις... περιπεσόντας^ς λέγων ταῦτα δ Ἰσοκρ. ἔχει ὑπὸ δψιν του ἰδίως τὸν Ἡρακλέα. — θαυμαστὸς = ἀξιός θαυμασμοῦ. — μακαριστὸς = δ νομιζόμενος εὐδαίμων. — τί ἀπέλιπεν (ἐνν. Εὐαγόρας) εὐδαιμονίας; (τὸ τί εἶναι ἀντκμ.) = ποῖον εἰδος εὐδαιμονίας τοῦ ἔλειψε; Ποία εὐτυχία τοῦ ἔλειψεν; — δς^ς (πρόβλ. § 66) = διότι οὗτος. — ἐκείνῳ^ν ἀναφέρεται εἰς τὸ αὐτῶν. — τῷ σώματι=τῷ κάλλει καὶ τῇ ῥώμῃ τοῦ σώματος (πρόβλ. § 22 - 23 ἐνθα ἀναφέρει τὰ προτερήματα αὐτοῦ).—γνώμη^ς πρόβλ. § 41.—άμοιδος=ἀμέτοχος. — τὴν ἡλικίαν^ν δηλ. τὴν γεροντικήν.—μήτε τῶν νόσων^ν καὶ αὐτὸς δ θάνατός του δὲν προήλθεν ἀπὸ ἀσθένειαν.—τυχεῖν^ν συνάπτεται μὲ τὴν ἀναφορικὴν πρότασιν ὅ... εἶναι.—εὐπαιδίας... καὶ πολυπαιδίας=εὐτεκνίας καὶ πολυτεκνίας.—διαμαρτάνω τινὸς = ἀποτυγχάνω τινός.—καὶ τοῦτο^ν μὲ ἔμφασιν ἐπανελήφθη ἡ ἀντωνυμία.—συμπίπτει τινὶ τι=συμβαίνει εἰς τινά τι.—ἰδιωτικὸς = δ ἀριμέζων εἰς ἰδιώτας (ἀπλοῦς πολίτας).—τὸν μέν^ν δηλ. Νικοκλέα.—ἄνακτες^ς ἐκαλοῦντο οἱ υἱοί καὶ ἀδελφοί τοῦ βασιλέως^ς ἄνασσαι δὲ αἱ ἀδελφαὶ καὶ γυναικεῖς (πρίγκηπες καὶ πριγκήπισσαι).—τῶν ποιητῶν^ν ὑπονοεῖ τὸν Ὁμηρον, δ ἐποίος ('Ιλ. Ω, 258) λέγει περὶ τοῦ Ἐκτορος δτι ἦτο θεὸς μεταξὺ τῶν ἀγθρώπων καὶ δὲν ὠμοίαζε μὲ υἱὸν θυητοῦ ἀλλὰ θεοῦ.—

περὶ τὴν ἐκείνου φύσιν = περὶ τῆς φύσεως ἐκείνου (δηλ. τοῦ Εὐαγόρου).

H'. Ἐπί λογος. Ζητεῖ συγγνώμην ἀπὸ τὸν Νικοκλέα, διότι διὰ τὴν γεροντικήν του ἡλικίαν δὲν ἥδυνήθη νὰ ἔξυμπησῃ τὸν Εὐαγόραν δπως ἔποεπε· λέγει ὅτι σκοπιμάτερα εἶναι ή ἐν τῷ παρόντι λόγῳ εἰκὼν τοῦ Εὐαγόρου παρὰ οἱ ἰδούμενοι ἀνδριάντες αὐτοῦ καὶ τέλος προτέρει αὐτόν, δπως ἀκολουθῶν τὸ παράδειγμα τῶν προγόνων γίνη ἀντάξιος αὐτῶν (§§ 73 - 81).

§ 73 - 77. τῶν μὲν οὖν... πολλὰ μέν· δ πρῶτος μὲν ἔχει τὴν ἀπόδοσιν εἰς τὸ ἑγώ δ', ὡς Νικόκλεις· δ δὲ δεύτερος μὲν εἰς τὸ οὐ μὴν ἄλλα.—τῶν μὲν οὖν ἐνν. ἀνηκόντων ἢ ἀναφερομένων.—ὑστερίζω τῆς ἐμαυτοῦ ἀκμῆς=δὲν ἔχω τὴν ἀκμαίαν ἡλικίαν μου.—φιλόπονος=ἐπιμελῆς.—δοσον... δύναμιν=δόσον ἑγώ ἐγκωμιάζειν ἥδυνάμην.—τὰς τῶν πράξεων ἐνν. εἰκόνας.—οἱ τεχνικῶς ἔχοντες λόγοι=οἱ τεχνικῶς συντεθειμένοι λόγοι.—ταύτας^α δηλ. τὰς εἰκόνας.—οὔτως... ὡς=τόσον... δοσον.—φιλοτιμοῦμαι ἐπί τινι=καυχῶμαι διὰ τι.—γνώμη^η πρᾶξ. § 27, 41 καὶ 61.—τύποι=εἰκόνες καὶ ἀνδριάντες.—ἔξενενεχθῆναι^τ κατ^τ ἀντίθεσιν πρᾶξ τὰς εἰκόνας καὶ τοὺς ἀνδριάντας, οἱ δποιοι μένουν δπου τοὺς στήσουν.—διατριβαὶ=συναναστροφαί, συνδιαλέξεις.—ἀγαπῶμαι=ἐπιδοκιμάζομαι, ἐπαινοῦμαι, θαυμάζομαι.—εὐδοκιμῶ=ἔχω ὑπόληψιν.—πρόδε δὲ τούτοις ἐνν. προκρίνω τὰς τῶν πράξεων καὶ τῆς διανοίας εἰκόνας.—ὅτι=διότι.—πεπλασμένος=δ καριωμένος μὲ πηλόν.—γεγραμμένος=ζωγραφημένος. ὁμοιόω· ὡς τί τινι=ἔξομοιώνω, κάμινω δημοιον (ἴσον) τι πρᾶξ ἐν ἄλλο.—αἱ ἐν τοῖς λεγομένοις ἐνοῦσαι=αἱ ἐνυπάρχουσαι εἰς τὰ λεγόμενα, αἱ διὰ τῶν λεγομένων φανεραὶ γιγνόμεναι: «Οὐδεὶς ἔχων ἀσθενεικὸν σῶμα δύναται, παρατηρῶν προσεκτικὰ τὸν ἀνδριάντα, λ.χ. τοῦ Ἡρακλέους, γὰ ἀποκτήσῃ σωματικὴν δύναμιν» καθεὶς δημως δ δποιος θέλει: γὰ γίνη χρηστὸς ἀνθρώπος ἀκούων τοὺς ἐπαίνους τούτους εὐκόλως δύναται γὰ μιμηθῆ τὰ γῆθη καὶ τὰ φρονήματα, τὰ δποια γίνονται φανερὰ ἀπὸ τὰ λεγόμενα».—χρηστοῖς^τ κατηγραμ. εἰς τὸ βουλομένοις.—γράφω^τ ἀντὶ συγγράφω.—τοῖς ἀπ' Εὐαγόρου^τ ἐννοεῖ τὸν Πυνταγόραν καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς τοῦ Νικοκλέους.—παράκλη-

σις=προτροπή (πρὸς μίμησιν τοῦ Εὐαγόρου).— θεωρεῖν· δηλ. ώς εἰκόνα.— συνδιατρίβω τινὶ = ἀσχολοῦμαι μὲ κάτι, μελετῶ τι.— φιλοσοφία=παιδεία.— ἐτέρους = οὐκ οἰκείους, ἀλλοτρίους.— ξηλῶ τινα=μιμοῦμαι τινα.— καὶ λέγειν καὶ πράττειν· δ σκοπὸς τῆς παιδείας κατὰ τὸν Ἰσοκράτην.— δυνήσειν κατὰ ἔνικδν ἀριθμόν, διότι ἔχει ήπ' ὅψιν του μόνον τὸν Νικοκλέα.

§ 79-81. καταγιγνώσκειν· ἐνν. σοῦ, ώς νῦν ἀμελεῖς· τὸ καταγιγνώσκειν ἐνταῦθα συνετάχθη μὲ γενικὴν καὶ εἰδικὴν πρότασιν ἀντὶ μὲ γεν. καὶ αἰτ. τοῦ πράγματος.— δτι· αἰτιολ.— διακελεύομαι τινὶ περὶ τινος=δίδω συμβουλάς εἰς τινα διὰ κάτι τι.— καὶ πρῶτος καὶ μόνος· ταῦτα εἶναι διπερβολικά, διότι καὶ ἄλλοι πρὸ αὐτοῦ ἡγεμόνες ἦσαν πεπαιδευμένοι (Ἄγησιλαος, Διονύσιος).— εἰμὶ ἐν τινὶ = ἔχω τι.— ἐπιθυμεῖν· ἐκ τοῦ ποιήσεις.— διατριβὴ = ἐνασχόλησις εἰς τι, σπουδὴ.— ἀφεμένους· ἐνν. τούτων.— εἰδώς· ἐναγτιωμ. μτχ.— καὶ ποιῶ καὶ ποιήσω ταῦτον, δπερ ...· ταῦτα λέγει δ Ἰσοκράτης διὰ νὰ μὴ φαγοῦν αἱ συμβουλαὶ του αὐστηραῖ.— ἀπολείπομαι = μένω δπίσω. — ἔξ δν = δι' δν.— παροξύνω τινὰ ποιεῖν τι = παρακινῶ τινα γά. — ἐπιμελεῖσθαι...ἀσκεῖν· ἐκ τοῦ προσήκει. — ώς ἄπασι ..., αἰτιολ. πρότασις.— περὶ πολλοῦ ποιοῦμαί τι = θεωρῶ τι ἀξιον πολλῆς τιμῆς, ἐκτιμῶ τι πολύ.— ἀγαπᾶν· ἐνν. σε (ἐκ τοῦ κατωτέρω τυγχάνεις).— ἀγαπῶ=ἀρκοῦμαι.— οἱ παρόντες=οἱ σύγχρονοι.— γίγνομαι ἐκ τινος=κατάγομαι ἀπό τινα.— τὸ παλαιόν... τὸ ὑπογυιότατον· ἐπίρρο.— τὸ ὑπογυιότατον = ἐπ' ἐσχάτων, πρὸ διλίγου. — οἱ ἐν ταῖς αὐταῖς σοι τιμαῖς ὅντες = οἱ ἔχοντες τὸ αὐτὸ μὲ σὲ ἀξίωμα, οἱ λοιποὶ βασιλεῖς.— ἔστιν ἐπὶ σοὶ = εἰς τὸ χέρι σου εἶγαι.— προσήκει· ἐνν. γενέσθαι.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

A. Λυσίου Λόγοι	Σελ. 11 - 58
1. Εἰσαγωγὴ	» 11
2. Κείμενον	» 15 - 38
α) Περὶ τοῦ Σηκοῦ ἀπολογία	» 15 - 24
β) Ὑπὲρ τοῦ Ἀδυνάτου	» 25 - 31
γ) Κατὰ τῶν Σιτοπώλῶν	» 32 - 38
3. Ἐρμηνευτικὰ σημειώσεις	» 39 - 58
α) Ἐπὶ τῆς περὶ τοῦ Σηκοῦ ἀπολογίας	» 41 - 48
β) Ἐπὶ τοῦ ὑπέρ τοῦ Ἀδυνάτου	» 49 - 53
γ) Ἐπὶ τοῦ κατὰ τῶν Σιτοπώλῶν	» 54 - 58
B. Ἰσοκράτους Λόγοι	» 59 - 160
1. Εἰσαγωγὴ	» 63 - 69
2. Κείμενον	» 73 - 113
I. Πρὸς Δημόνικον	» 73 - 83
II. Πρὸς Νικοκλέα	» 84 - 95
III. Εὐαγόρας	» 96 - 113
3. Ἐρμηνευτικὰ σημειώσεις	» 115 - 151
I. Ἐπὶ τοῦ πρὸς Δημόνικον	» 117 - 127
II. Ἐπὶ τοῦ πρὸς Νικοκλέα	» 128 - 137
III. Ἐπὶ τοῦ Εὐαγόρου	» 138 - 151

Τὰ ἀντίτυπα τοῦ βιβλίου φέρουν τὸ κάτωθι βιβλιόσημον, εἰς ἀπόδεξιν τῆς γνησιότητος αὐτῶν καὶ εἰς ἔνδειξιν τῆς τιμῆς λιανικῆς πωλήσεως ἐκάστου ἀντίτυπου.

*Ἀντίτυπον στερούμενον τοῦ βιβλιόσημου τούτου θεωρεῖται κλεφίτυπον. Ὁ διαθέτων, πωλῶν ἢ χρησιμοποιῶν αὐτὸν διώκεται κατὰ τὰς διατάξις τοῦ ἅρθρου 7· τοῦ νόμου 1129 τῆς 15/21 Μαρτίου 1946 (Ἐφ. Κυδ. 1946 Α 108).

ΕΚΔΟΣΙΣ Α', 1950 (VI) — ΑΝΤΙΤΥΠΑ 75.000

ΕΚΤΥΠΩΣΙΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ «ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΔΟΤΙΚΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ» Α.Ε.

024000019882

